

**5 Mart 2016 günü
konuşma saatine kadar ambargoludur**

**2016 YILI BAşINDA
DIş POLİTİKAMIZ**

**Mevlüt avuşoğlu
DIşIşleri Bakanı**

**DışIşleri Bakanlığı'nın 2016 Mali Yılı Bütçe Tasarısının
TBMM Genel Kurulu'na Sunulması Vesilesiyle
Hazırlanan Kitapçık**

Bu kitapçık, Dışışleri Bakanı Sayın Mevlüt avuşoğlu’nun 5 Mart 2016 tarihinde TBMM Genel Kurul’unda yaptıkları, Hükümetimizin dış politika hedeflerine, uygulamalarına ve güncel konulara ilişkin değerlendirmelerini içeren takdimi tamamlayıcı nitelikte olup, çeşitli dış politika gelişmeleri hakkında, 1 Mart 2016 tarihi itibarıyla güncel ayrıntılı bilgi içermektedir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	6
AVRUPA BİRLİĞİ.....	12
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ.....	14
RUSYA FEDERASYONU	16
AVRUPA ÜLKELERİ.....	17
BALKANLAR	41
YUNANİSTAN.....	56
KIBRIS	59
ORTA DOĞU VE KUZEY AFRİKA.....	64
SURİYE.....	75
IRAK	80
İRAN	84
GÜNEY KAFKASYA	85
1915 OLAYLARI.....	88
ORTA ASYA	90
GÜNEY ASYA	95
DOĞU ASYA.....	101
AFRİKA	107
LATİN AMERİKA VE KARAYİPLER	113
ÇANAKKALE SAVAŞLARININ	
100. YILDÖNÜMÜ ANMA TÖRENLERİ.....	117
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER.....	118
NATO	119
KARADENİZ'DE DENİZ GÜVENLİĞİ.....	125
IMO KONSEY ÜYELİĞİMİZ	125
AVRUPA KONSEYİ VE İNSAN HAKLARI	126
ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA ALTINDA	
BULUNAN SURİYELİLER VE GÖÇ KRİZİ.....	128
DÜNYA İNSANİ ZİRVESİ.....	131
İNSANİ YARDIMLARIMIZ	132
AGİT, SİLAHSIZLANMA VE SİLAHLARIN KONTROLÜ	133

TERÖRİZMLE ULUSLARARASI MÜCADELE.....	141
ULUSLARARASI EKONOMİ VE BÖLGESEL ÖRGÜTLER	144
ENERJİ.....	152
ÇEVRE VE SU	154
EĞİTİM, KÜLTÜR VE TANITIM	156
ENFORMASYON VE KAMU DİPLOMASİSİ	158
BÜYÜKELÇİLER KONFERANSI.....	161
YURTDIŞINDA YAŞAYAN VATANDAŞLARIMIZ	163
KONSOLOSLUK KONULARI	166
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ.....	177
DİPLOMASİ AKADEMİSİ.....	180
TERCÜME VE ARŞİV FAALİYETLERİ.....	182
HABERLEŞME	187
İNSAN KAYNAKLARI	188
BÜTÇE TEKLİFİ.....	191

G İ R İ Ş

Siyasi, sosyal ve ekonomik alanlarda küresel ölçekte yaşanmakta olan dönüşüm süreçlerinin tüm etkilerinin özellikle yakın coğrafyamızda daha da derinden hissedildiği ve büyük insani trajedilerin yaşandığı bir dönemden geçilmektedir. Türkiye, bütün dünyanın dikkatini çeken, insanı odak noktasına koyan dış politikasıyla krizler ve çeşitli risklerle çevrili bölgesinde istikrar, güvenlik ve müreffeh bir gelecek umudunun başlıca aktörüdür.

Bizi en yakından ilgilendiren bir konu olarak Suriye'de devam eden iç savaşın yarattığı yıkım, kitlesel göç hareketlerine ve bunun eşliğinde çok büyük bir insani krize yol açmıştır. Türkiye 2,6 milyonu aşkın Suriyeli'ye kucak açarken Avrupa ülkeleri bu büyük meselenin insani boyutunun vahametini vakitlice idrak edememişlerdir. Zamanında kararlılıkla ele alınmayan bölgesel sorunların, Suriye ve Irak örneğinde olduğu gibi, birbiriyle etkileşime geçmesi krizleri daha da derinleştirmektedir. BM Güvenlik Konseyi'nin barışı korumaya ilişkin başlıca görevini ifa etmekten alıkonulması da bugünkü güvenlik sorunlarının temel nedenleri arasında görülebilir.

Tehditlerin gittikçe hız kazandığı bu süreçte, Türkiye savunduğu evrensel ve kalıcı değerler ile ulusal çıkarları arasında kurduğu dengeyle, bölgesinde ve ötesinde yapıcı bir rol oynamak kararlılığını sürdürmektedir. Ülkemizin sahip olduğu siyasi ve ekonomik güç, olanaklar ve istikrar etrafımızda sürmekte olan devasa sorunlara karşılık kararlılığımızı, çözüm ve insan odaklı politikalarımızı sürdürme irademizi muhafaza etmemizi sağlamıştır. Buna karşılık içine gark oldukları karışıklıklarla malül ülkelerle ilişkilerimiz ayrı bir mecrada ilerlemektedir.

Bölgesel sahiplenme ve işbirliğinin giderek artan önemi bağlamında, son yıllarda özellikle yakın coğrafyamızdaki ülkelerle tesis ettiğimiz ve en üst düzeyde etkin ve kesintisiz siyasi diyalog imkanı sağlayan yüksek düzeyli işbirliği mekanizmaları bölgemizde ve ötesinde önemli bir işlev görmeye devam etmektedir. Geçtiğimiz yıl içinde bu kapsamda farklı konularda anlaşmalar akdedilmiş, ekonomik anlamda karşılıklı bağımlılık tesis etmeye ve sosyo-kültürel etkileşimi artırmaya yönelik adımlar atılmaya devam etmiştir. Cumhurbaşkanı veya Başbakan düzeyinde Yüksek Düzeyli Stratejik/İşbirliği Konseyi (YDSK/YDİK) kurduğumuz/kurma kararı aldığımız ülkelerin sayısı 22'ye ulaşmıştır.

Buna ilaveten, ülkemizin öncülüğünde başlatılan Türkiye-Afganistan-Pakistan, Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan, Türkiye-İran-Azerbaycan, Türkiye-Gürcistan-

Azerbaycan ve Türkiye-Azerbaycan-Türkmenistan gibi üçlü süreçler ve Afganistan'daki barış ve istikrara katkı sağlamak üzere bölge ülkelerinin katılımıyla oluşturulan "İstanbul Süreci" kapsamındaki temas ve faaliyetlere devam edilmiştir.

Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan Üçlü Danışma Mekanizması ve Türkiye-Bosna-Hersek-Hırvatistan Üçlü Danışma Mekanizması çerçevesinde Dışişleri Bakanları toplantılarının sırasıyla onuncusu ve beşincisi BM 70. Genel Kurulu marjında Eylül 2015 tarihinde New York'ta gerçekleştirilmiştir.

Türkiye-Azerbaycan-Türkmenistan Dışişleri Bakanlarının Üçlü Toplantısının da üçüncüsü yine 2015'te Antalya'da yapılmıştır. Öte yandan, Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan ve Türkiye-Azerbaycan-Türkmenistan mekanizmaları Cumhurbaşkanları seviyesinde de ihdas edilmiştir.

Ülkemiz ayrıca kurulmasına öncülük ettiği Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü ve Ekonomik İşbirliği Teşkilatı gibi bölgesel kuruluşların etkinliğini artırmaya yönelik faaliyetlerini sürdürmüştür.

Dış politikamızın giderek genişleyen ufukları, ülkemizin küresel ölçekteki tüm gelişmeleri izlemesini ve artan imkanları ölçüsünde sorunların çözümüne katkıda bulunmasını gerektirmektedir. Ülkemizin küresel rekabette ön plana çıkabilmesi de yakın coğrafyaların ötesinde varlık göstermesine bağlıdır. Bu ikinci boyutta, Afrika, Asya-Pasifik ve Latin Amerika-Karayipler bölgeleri 2015 yılında da dış politika gündemimizde önemli bir yer tutmaya devam etmiştir. Büyük ölçüde bahsekonu bölgelerde açılan Büyükelçiliklerimizin ve Başkonsolosluklarımızın katkısıyla, ülkemiz bugün toplam 234 dış temsilcilikle dünyanın önde gelen diplomatik güçleri arasına girmiş bulunmaktadır.

Giderek yoğunlaşan uluslararası gündem çerçevesinde ülkemiz, küresel ölçekte de varlığını belirginleştirmekte ve uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasında yeni sorumluluklar üstlenmektedir. Nitekim 2015 yılı, dış politikamızın bir diğer boyutunu oluşturan çok taraflı platformlarda aktif rol almak bakımından da oldukça yoğun geçmiştir.

Bu bağlamda, BM içinde İspanya'yla birlikte başlattığımız "Medeniyetler İttifakı" ve Finlandiya'yla birlikte başlattığımız "Barış için Arabuluculuk" Girişimleri'nin önemi, giderek zenginleşen kapsam ve faaliyetleriyle birlikte artmaktadır.

Kurulduğu 2011 yılından bu yana eş-başkanlığını yaptığımız "Terörizmle Mücadele Küresel Forumu" da (TMKF) terörle mücadelede uluslararası işbirliği bağlamında önemli bir boşluğu doldurmuş, bu alanda BM çabalarının en büyük destekleyicilerinden biri olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Ülkemiz ayrıca

TMKF'nin altı çalışma grubundan Afrika Boynuzu'na ilişkin olanının eş-başkanlığını AB'yle birlikte yürütmektedir. Ülkemiz DEAŞ ile Mücadele Uluslararası Koalisyonu bünyesinde Ocak 2015'ten bu yana faaliyet göstermekte olan Yabancı Terörist Savaşçılar (YTS) Çalışma Grubu'nun eşbaşkanlığını da üstlenmiştir. Çalışma Grubunun ilk toplantısı 2015 Nisan ayında İstanbul'da gerçekleştirilmiş, ayrıca, Kasım ayında Çalışma Grubu çerçevesinde Ankara'da Bakanlığımızın ev sahipliğinde bir çalıştay tertiplenmiştir.

Ülkemiz 2015 yılında büyük çaplı çeşitli uluslararası toplantılara ve Zirvelere de, bazıları dönem başkanı olarak, evsahipliği yapmıştır.

Bu çerçevede, 2015 Nisan ayında Çanakkale Kara Savaşları 100. Yıldönümü anma etkinlikleri kapsamında İstanbul'da yapılan Barış Zirvesi ve Çanakkale'de gerçekleştirilen törenler, 2015 Mayıs ayında Antalya'da gerçekleştirilen NATO Dışişleri Bakanları Toplantısı, Temmuz 2014 itibariyle Dönem Başkanlığı'nı üstlendiğimiz Küresel Göç ve Kalkınma Forumu'nun 2015 Ekim ayında İstanbul'da düzenlediğimiz Yıllık Zirve Toplantısı; Aralık 2014 tarihi itibariyle bir yıl süreyle üstlendiğimiz G-20 Dönem Başkanlığımız çerçevesinde 2015 Kasım ayında Antalya'da düzenlediğimiz G-20 Liderler Zirvesi ve Ekim 2015'de Ankara'da gerçekleştirilen BM Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi 12. Taraflar Konferansı öne çıkmaktadır.

Küresel Göç ve Kalkınma Forumu Dönem Başkanlığımız, halen 2,6 milyonu aşkın Suriyeliye koruma sağlayan ülkemizin, Birleşmiş Milletler gündeminde de önemli yer tutan göç ve kalkınma ilişkisi konusundaki etkin çabalarının göstergesini teşkil etmiştir. Dönem Başkanlığımızın ana teması, devletler, uluslararası örgütler, sivil toplum ve özel sektör arasındaki işbirliği ile etkin bir uluslararası göç yönetimi sağlanabileceği fikrinden hareketle, "Ortaklığın Güçlendirilmesi: Sürdürülebilir Kalkınma için İnsan Hareketliliği" olarak belirlenmiş, Zirve toplantısında ülkemizin göç yönetimi alanında izlediği, tarihten gelen deneyimine dayanan politikalarının küresel düzeyde bir kez daha yansıtılmasına da imkan sağlanmıştır.

G-20 Dönem Başkanlığımız boyunca G-20 içerisinde düşük gelirli ve gelişmekte olan ülkelerin seslerinin daha fazla duyurulması için çaba harcanmış, bu çerçevede Kasım 2015'te Antalya'da düzenlediğimiz G-20 Liderler Zirvesi'nde Düşük Gelirli Gelişmekte olan Ülkeler ile G-20 arasındaki işbirliğine ilişkin bir çerçeve belge kabul edilmiştir.

Dönem Başkanlığımız sırasındaki önceliklerimiz kapsayıcılık, yatırımlar ve uygulama temaları etrafında belirlenmiş, ülkemizin ön plana çıkardığı "kapsayıcı büyüme" vurgusuyla eşitsizlikleri gideren kapsayıcı bir büyüme sağlanmasının önemine de işaret edilmiştir. Bu çerçevede kadınlar ve gençlerin istihdamdaki

paylarını artırmaya yönelik adımlar atılmıştır. Yatırım bağlamında altyapı yatırımlarının artırılması amacıyla G-20 ülkelerinin stratejilerini sunmaları sağlanmış, ayrıca geçmiş dönemlerden üyelerin taahhüt ettiği hususların uygulamaya geçirilmesine yönelik adımlar atılmıştır.

Dönem Başkanlığımız sırasında ilk kez G-20 Enerji Bakanları başarıyla toplanmıştır. Ayrıca G-20 Liderler Zirvesi gündemine ilk kez terörizm konusu derç edilmiş ve Liderlerin terörle mücadele konusunda kuvvetli bir bildiriye imza atmaları temin edilmiştir. Benzer şekilde Antalya G-20 Sonuç Bildirgesinde mülteci ve göç krizi de güçlü bir paragrafla yer almıştır.

Ülkemiz gerek uzak coğrafyalara açılım gerek çok taraflı platformlarda etkin rol oynama yönündeki kararlılığı doğrultusunda 2015 yılında da faaliyetlerini sürdürmüştür. Bu çerçevede ülkemiz, 2015 yılında Orta Amerika Entegrasyon Sistemi'ne (SICA) bölge-dışı gözlemci üye olarak kabul edilmiş; yine Doğu Afrika Topluluğu Ortaklık Fonuna 2015'te gözlemci üye olmuştur.

Türkiye ayrıca, birçok bölgesel ve uluslararası örgütün dönem başkanlıklarını başarıyla yürütmüş ve pek çok kuruluşun üst düzey yönetiminde vatandaşlarımızın üstlendikleri görevler sayesinde etkin bir şekilde temsil edilmiştir.

AGİT Ukrayna Özel Gözlem Misyonu Başkanlığının, 2014 yılından bu yana eski Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı (E) Büyükelçi Ertuğrul Apakan tarafından yürütölmeye devam etmesi, 2013-2015 döneminde AGİT-PA Başkan Yardımcılıklarından birinin dönemin AGİT-PA Türk Grubu Başkanı tarafından üstlenilmesi, 2015-2016 döneminde iki yıllık bir süre için NATO'nun Afganistan'daki Kıdemli Sivil Temsilciliğinin bir Türk Büyükelçi tarafından üstlenilmesi, AGİT nezdindeki Daimi Temsilcimizin, Mart 2016'dan itibaren göreve başlamak üzere, Kamu Diplomasisinden Sorumlu NATO Genel Sekreter Yardımcısı olarak seçilmesi, Güney Filipinler Barış Sürecinin Normalizasyon boyutu çerçevesinde oluşturulan Uluslararası Silah Bıraktırma Organı'nın başkanlığının 2014 yılında teşkilinden bu yana Türk Büyükelçileri tarafından yürütölməsi, ayrıca 2000 yılında kurulan RACVIAC-Güvenlik İşbirliği Merkezi'nin Direktörlük görevine de Nisan 2015'te oybirliğiyle bir Türk Büyükelçinin seçilmesi bu alanda öne çıkan bazı örneklerdir.

Ülkemizin her geçen gün artan insani yardımları ve kalkınma yardımları, dünyanın önde gelen donör ülkeleri arasında yer almamızı sağlamıştır. Ülkemizin uluslararası platformlardaki artan etkinliğini 2016 yılında evsahipliği yapacağı uluslararası Zirve, toplantı ve etkinlikler çerçevesinde sürdürmesi hedeflenmektedir. Küresel yönetim mimarisinin yapı taşları arasında yer alan platformlardaki mevcudiyetimiz ve etkinliğimiz, bu yapıların dünyadaki güç

dengeini daha etkin bir şekilde yansıtmasına ve günümüzün ihtiyaçlarına cevap vermesine yönelik çalışmalara katkı sağlamaktadır.

Bu nedenle, 23-24 Mayıs 2016 tarihlerinde İstanbul'da evsahipliğimizde düzenlenecek tarihin ilk BM Dünya İnsani Zirvesi'ne özel önem veriyoruz. Günümüzde boyutları her geçen gün artmakta olan insani krizlere yeterli yanıtı veremeyen mevcut küresel insani sistemi çağın koşullarına uygun şekilde yeniden şekillendirilmesini hedefleyen bu Zirve'ye ev sahipliği için ülkemizin tercih edilmesi, insani diplomasimizin başta BM olmak üzere uluslararası toplum nezdinde gördüğü hsnkabaln de bir işaretidir.

Ülkemiz komşuları ve mücavir bölge ülkeleriyle ilişkileri geliştirip, yeni coğrafyalara açılıp, ayrıca uluslararası örgüt ve platformlardaki profilini yükseltirken, mevcut stratejik ilişkilerini derinleştirmeyi ve dış politikamız açısından önem taşıyan tüm aktörlerle diyalğu geliştirmeyi hedeflemektedir.

Stratejik bir hedef olarak belirlediğimiz AB yeliği bağlamında AB'nin de taahhütleri temelinde sağduyu ve öngörüyle katılım sürecimizi ortak çıkarlarımıza hizmet edecek şekilde olumlu sonuçlandırmak konusunda gerekli adımların atılması önem taşımaktadır. Son dönemde Türkiye-AB ilişkilerinde yakalanan ivme birçok alanda somut yansımaları görülen olumlu bir seyir izlemektedir. 29 Kasım 2015 tarihinde Brüksel'de Sayın Başbakanımız'ın katılımıyla gerçekleştirilen Türkiye-AB Zirvesi Sonuç Bildirisi'nde mutabık kalınan hususlar her düzeyde yakından takip edilmektedir. Bu bağlamda öncelikli iki hedefimiz AB'yle müzakerelerde yeni fasılların açılması ve vatandaşlarımızın Schengen alanına yapacakları seyahatlerde vize uygulamasının 2016 yılında kaldırılmasıdır.

AB'yle ilişkilerimizde yakalanan ivmenin korunarak derinleştirilmesi ve güçlendirilmesi için çalışmaların kararlılıkla sürdürülmesi gerekmektedir. Önümüzdeki dönemde, AB yeliği hedefimiz doğrultusunda halkımızın yaşam standartlarının yükselmesine katkıda bulunacak her türlü reformun gerçekleştirilmesine devam edilecektir.

ABD ve Avrupalı mtfeviklerimizle mevcut yakın ilişkilerimiz, gerçek ve eşit bir ortaklık ruhuna uygun olarak somut işbirliğine dönüşmeyi sürdürmektedir. Geniş bir coğrafyada ve uluslararası gündemi meşgul eden kritik önemi haiz konularda yakın işbirliği yaptığımız mtfevikimiz ve ortağımız ABD'yle ilişkilerimiz derinleşerek gelişmektedir.

Yeni boyutlar ekleyerek ilgi ve faaliyet alanını genişlettiğimiz dış politikamızın yürütülmesinde stratejik ortaklarımızla uyum içinde hareket ediyoruz. Yakın evremizde yaşanan büyük siyasi dönüşümler çerçevesinde karşı karşıya

bulunduğumuz sınamalara karşı sürdürülebilir bir istikrar ortamının sağlanması için etkin bir işbirliğini savunuyoruz.

Bu doğrultudaki kararlılığımızı sürdürürken, çıkarlarımızdan ve savunduğumuz değerlerden taviz vermemeye devam edecek, bugüne kadar olduğu gibi tarih ve coğrafyanın belirlediği ortak bir kaderi paylaştığımız komşu halkların meşru talep ve beklentilerinin gerçekleşmesini gözeteceğiz.

Küresel gelişmeler doğrultusunda, geçmişte uzak coğrafyalar olarak nitelendirilen bölgelerde ülkemiz için yeni ortaklar ve iş çevrelerimiz için yeni pazarlar ile yatırım olanaklarının tespitine ve buna uygun siyasi ilişkiler ağına tesis edilmesine yönelik faaliyetlerimizi ilgili tüm kurum ve kuruluşlarımızın katkısıyla sürdüreceğiz.

Çoktarafli kuruluşlarda aktif bir profil sergilemeye ve etkin bir rol oynamaya devam edeceğiz. Bu bağlamda yükselen güçleri temsil eden ülkelerle yakın temas içinde olmaya ve yeni dünya düzenine ait küresel yönetim yapılarının önceliklerimiz doğrultusunda teşkil edilmesine özen göstereceğiz.

Dış politika faaliyetlerimizin doğrudan vatandaşlarımızın hayatını kolaylaştıran boyutlarına özel önem vermeye devam ederek, konsolosluk hizmetlerinin kalitesini daha da artırmayı, vatandaşlarımızın lehine vize uygulamaları tesis etmeyi, serbest ticaretin ve yatırımların önünü açacak düzenlemelere öncelik tanımayı sürdüreceğiz.

Ülkemiz sahip olduğu imkan ve kaynakları öncelikle milletimizin, ardından dünya halklarının iyilik ve refahı için her alanda harekete geçirmekten çekinmeyen, vizyoner, aktif ve sorumluluk sahibi dış politika çizgisine sadık kalmaya devam etmektedir. Özellikle bölgemizdeki şiddetli çatışma ve buhranlara gerçekçi ve sağduyu sahibi çözümler üretme kararlılığımızı korumaktayız. Aynı zamanda, daha iyi bir geleceğin mümkün ve erişilebilir olduğunu dünyanın ulaşabildiğimiz her köşesine özgün katkılarımız yoluyla anlatmak yönünde güçlü bir sorumluluk hissetmekteyiz.

Ülkemizin uluslararası toplumun sorumlu bir aktörü olma özelliğini güçlendirme ve dünyanın sayılı diplomatik güçleri arasında hak ettiği yeri alması hedefleri doğrultusunda sürdüreceğimiz faaliyetlerin en büyük dayanağını, her zaman olduğu gibi vatandaşlarımızın ve Yüce Meclisimizin vereceği destek teşkil edecektir.

AVRUPA BİRLİĞİ

Avrupa Birliği'yle (AB) 1963 yılında imzalanan Ortaklık Anlaşması'yla temelleri atılan ilişkilerimiz çok boyutlu ve derin bir nitelik kazanmıştır. 1996'da tesis edilen Gümrük Birliği, AB'yle ilişkilerimizin ana unsurlarından birini teşkil etmektedir. AB başlıca ticaret ve yatırım ortağımızdır. Dış politika alanında yakın irtibat halinde olduğumuz AB'nin uluslararası güvenliğe katkı bağlamında yürüttüğü dokuz operasyon ve misyona ülkemizce iştirak edilmiştir. TBMM ile Avrupa Parlamentosu arasındaki ilişkiler AB'yle ilişkilerimizin parlamenter boyutunu teşkil etmekte olup, 1965 yılında kurulan Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu bu ilişkinin temel mekanizmasıdır.

AB ile mevcut çok yönlü ilişkilerimizin geliştirilerek üyelik yolunda daha da ilerletilmesi temel hedefimizdir. Nitekim, 1963 Ortaklık Anlaşması'nın 28. maddesinde ifadesini bulan AB üyeliği stratejik tercihimizdir. Ülkemiz, üyelik hedefiyle 2005 yılında başlayan AB'ye katılım müzakerelerini sürdürmek azmindedir. Bununla birlikte, bazı AB ülkelerinin siyasi saiklerle takındıkları olumsuz tutumlar nedeniyle katılım sürecimiz zaman zaman durma noktasına gelmiştir. Bu olumsuz durumun aşılması yönündeki gayretlerimiz sürmektedir.

AB'nin de ortaklık felsefesine bağlı olarak ve taahhütleri temelinde katılım sürecimizin olumlu sonuçlandırılması konusunda gerekli adımları atması önem taşımaktadır.

Halkımızın yaşam standartlarının yükseltilmesi bakımından TBMM çatısı altında gerçekleştirilmekte olan tarihi reformlar, AB'ye katılım sürecimizi de destekler niteliktedir. Halkımızın desteği ve Yüce Meclisimizin iradesi, bu reformların hayata geçirilmesinde asıl itici gücü oluşturmaktadır.

AB Komisyonu'nun "Türkiye 2015 İlerleme Raporu" ve "Genişleme Strateji Belgesi" 10 Kasım 2015 tarihinde yayımlanmıştır. Komisyonca hazırlanmakta olan İlerleme Raporları, AB'ye katılım sürecimizin takibinde önemli araçlardan biridir. İlerleme Raporu'nun adil ve dengeli olduğu ölçüde, AB'ye katılım sürecimiz dahil, Türkiye-AB ilişkilerine katkı sağlayacağı açıktır.

Ekim 2014-Ekim 2015 dönemindeki gelişmeleri kapsayan "Türkiye 2015 İlerleme Raporu" 1998 yılından bu yana ülkemiz için hazırlanan 18. İlerleme Raporudur. 2015 raporunun, Türkiye'nin tavsiyeleri doğrultusunda daha kapsamlı ve geçtiğimiz yıllarda ülkemizce yapılan reformları daha öne çıkaran bir anlayışla hazırlandığı görülmüştür.

Her yıl olduğu gibi bu yıl da Raporun içerisinde haklı ve makul eleştirilerin yanısıra, hukukun üstünlüğü ve yargı sistemi ile ifade, toplanma ve basın özgürlükleri alanlarına ilişkin yer alan bazı tespitlerin ülkemizin reform çalışmalarını yeterince yansıtmadığı, haksız, hatta yer yer ölçsüz olduğu gözlenmektedir.

Son dönemde yaşanan gelişmeler ülkemizin AB üyeliğinin AB açısından da bir seçenek değil stratejik bir zorunluluk olduğunu bir kez daha teyit etmiştir. Karşı karşıya olduğumuz önemli sınamalar ülkemiz ile AB arasında işbirliği ve eşgüdümün derinleştirilmesinin önemini göstermiştir.

Bu çerçevede, 29 Kasım 2015 tarihinde Brüksel’de Türkiye-AB Zirvesi gerçekleştirilmiştir. Ülkemiz Zirvede Sayın Başbakanımız başkanlığındaki heyetimizle temsil edilmiştir. Zirve, sadece ülkemiz ile 28 AB üyesi ve üç AB Kurumu’nun Başkanı (AB Konseyi, AB Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu) katılımıyla düzenlenen bir toplantı olması açısından bir ilki teşkil etmiştir.

Zirve’de katılım sürecimizin yeniden canlandırılmasının gerekliliği vurgulanarak, ülkemiz ile AB arasında düzenli görüş alışverişini sağlamak ve işbirliğini güçlendirmek amacıyla üst düzey diyalog kanallarının arttırılması ve bu çerçevede yılda iki kez Zirve düzenlenmesi hususunda mutabık kalınmıştır.

Son olarak, 25 Ocak 2016 tarihinde Sayın AB Bakanımız’la birlikte, AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi/AB Komisyonu Başkan Yardımcısı Federica Mogherini ve Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakerelerinden sorumlu AB Komiseri Johannes Hahn’ın katılımlarıyla Türkiye-AB Yüksek Düzeyli Siyasi Diyalog Toplantısını gerçekleştirdik. Sözkonusu toplantı, AB tarafıyla yılda iki defa Bakanlar düzeyindeki düzenli istişare mekanizmamızı oluşturmaktadır. Aynı zamanda AB’yle yılda iki kere düzenlenecek Zirvelere hazırlık mahiyeti de taşımaktadır.

Katılım müzakerelerimizin canlandırılması çerçevesinde 14 Aralık 2015 tarihinde “Ekonomik ve Parasal Politika-17” faslı müzakerelere açılmış ve “Enerji-15”, “Yargı ve Temel Haklar-23”, “Adalet, Özgürlük ve Güvenlik-24”, “Eğitim ve Kültür-26”, “Dış, Güvenlik ve Savunma Politikası-31” fasıllarının açılış hazırlık çalışmalarının 2016 yılının ilk çeyreği içerisinde tamamlanmasına dair AB Komisyonu taahhütte bulunmuştur.

Ülkemiz AB’yle olan Gümrük Birliği çerçevesinde, AB’nin üçüncü ülkelerle akdettiği Serbest Ticaret Anlaşmalarından (STA) doğrudan etkilenmektedir. Gümrük Birliği çerçevesinde AB’nin ortak ticaret politikalarıyla uyum yükümlülüğümüz uyarınca 23 STA (Arnavutluk, Bosna-Hersek, EFTA, Faroe Adaları, Fas, Filistin, Kore Cumhuriyeti, Gürcistan, İsrail, Karadağ, Kosova,

Lübnan, Makedonya, Malezya, Mısır, Moldova, Morityus, Sırbistan, Suriye, Şili, Tunus ve Ürdün) imzaladık. Söz konusu anlaşmalardan 17'si yürürlüktedir. Türk ürünlerinin farklı ve çok sayıda pazara daha az kısıtlamayla ihraç edilebilmesi amacıyla çeşitli ülkelerle STA imzalanmaya devam edilecektir. Ayrıca, AB'nin STA imzaladığı veya imzalama perspektifinin bulunduğu ABD, Kanada, Japonya, MERCOSUR, Peru, Ukrayna, Kolombiya gibi ülke ve ülke gruplarıyla STA imzalanmasına yönelik girişimler/görüşmeler devam etmektedir.

Öte yandan 1996 yılında tesis edilmiş olan ve AB ile bütünleşmemizde önemli bir aşamayı teşkil eden Gümrük Birliği'nin, dünya ekonomisinde ve AB'nin ticaret politikasında meydana gelen değişiklikler ışığında güncellenmesine ilişkin temel hususlar üzerinde AB tarafı ile mutabakat sağlanmış olup, (bundan sonraki aşamada her iki tarafın yapacağı etki analizi çalışmaları ve gereken müzakere yetkilerinin alınmasının ardından) 2016 yılı sonunda GB'nin güncellenmesine dair resmi müzakerelerin başlaması beklenmektedir.

Özellikle, AB-ABD arasında halihazırda müzakereleri devam eden Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (TTYO) Anlaşması'nın yürürlüğe girmesinin Türkiye'nin dış ticareti üzerinde olumsuz etkisi olması kaçınılmazdır. Dünya gayrisafi hasılasının %47'sini ve küresel ticaret akışının %30'unu gerçekleştiren AB ile ABD arasında imzalanması planlanan bu kapsamlı Anlaşma, uluslararası ticarete düzen belirleyici ve kural koyucu nitelik taşıyacaktır. Gümrük Birliği'nden kaynaklanan yükümlülükler ve ekonomik çıkarlarımız çerçevesinde, Türkiye'nin TTYO'ya paralel olarak ABD ile ayrı bir STA imzalaması veya ABD ile AB arasındaki TTYO müzakerelerine katılımı gibi alternatif seçenekler üzerinde durulmaktadır.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Türkiye ve ABD çok geniş bir coğrafyada ve uluslararası gündemi meşgul eden kritik önemi haiz konularda yakın işbirliği yapan iki müttefik ve ortak. Türkiye ve ABD'nin iki NATO müttefiki olarak ortak değerler ve müşterek menfaatler temelinde karşılıklı saygı içinde ilişkilerini güçlü, dinamik ve sağlıklı bir zeminde geliştirmeleri ve derinleştirmeleri küresel ve bölgesel barış ile istikrar bakımından kilit önem taşımaktadır.

ABD ile ilişkilerimizin, bölgemizde ve ötesinde, barış, refah ve istikrarın teminine yapıcı katkıda bulunma çabalarımız ve ulusal çıkarlarımız temelinde, "Model Ortaklık" kavramına yakışır bir şekilde her alanda daha da derinleştirilmesi, geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi yönünde karşılıklı çalışmalar devam etmektedir.

Türkiye ve ABD arasındaki yakın istişare ve temaslar 2015 yılı için de sürmüştür. İki ülke liderleri arasında telefon kanalıyla ve uluslararası toplantılar vesilesiyle gerçekleşen ikili temaslar içerikli ve yoğunluktadır. Bu kapsamda, son olarak Sayın Cumhurbaşkanımız 16 Kasım 2015 tarihinde G-20 Antalya Zirvesi ve 1 Aralık 2015 tarihinde Paris İklim Zirvesi marjında ABD Başkanı Barack Obama ile kapsamlı ikili görüşmeler gerçekleştirmiştir. Ben de 18-21 Nisan 2015 tarihleri arasında ABD'ye bir çalışma ziyareti gerçekleştirdim.

Öte yandan, ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden ise 23 Ocak 2016 tarihinde ülkemize bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir. Başkan Yardımcısı Biden Sayın Başbakanımız ile ikili bir görüşme gerçekleştirmiş ve Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından da kabul edilmiştir. ABD Dışişleri Bakanı Kerry, 13-14 Mayıs 2015 tarihlerinde Antalya'da gerçekleşen NATO Dışişleri Bakanları toplantısı vesilesiyle ülkemizi ziyaret etmiştir. Bakan Kerry'yle gerek ikili gerek çok taraflı toplantı ve ziyaretler vesilesiyle birçok defa görüştük.

Türkiye ile ABD arasındaki parlamentolararası ilişkiler de yoğun bir şekilde devam etmektedir. TBMM eski Başkanımız Sayın Cemil Çiçek karşıtının daveti üzerine ve iadeyi ziyaret bağlamında, 23-27 Mart 2015 tarihleri arasında ABD'ye ziyaret gerçekleştirmiştir. Kongre üyelerinden oluşan heyetler de ülkemizi sıklıkla ziyaret etmektedir. ABD Kongre bünyesindeki Türkiye Dostluk Grubu üye sayısı 151'dir.

İki dost ve müttefik olarak ABD ile işbirliğimiz, hem ikili zeminde hem NATO, G-20 ve BM gibi bölgesel ve uluslararası platformlarda somut sonuçlar doğurmakta, Balkanlardan Kafkaslara ve Orta Asya'ya, Avrupa'dan Orta Doğu'ya ve Afrika'ya uzanan çok geniş bir coğrafyayı, ayrıca terör ve radikalizmle mücadele, enerji arz güvenliği, nükleer yayılmanın önlenmesi ve küresel ekonomik gelişmeler gibi kritik önem taşıyan konuları kapsamaktadır.

Öte yandan, iki ülke ilişkilerinin ekonomik, ticari ve yatırım boyutlarının, siyasi, askeri ve güvenlik ilişkilerimizle mütenasip bir düzeye çıkarılabilmesi hedefine yönelik çalışmalar da aralıksız sürdürülmektedir.

Bu amaçla kurulan ikili mekanizmalardan, Türkiye-ABD Ekonomik Ortaklık Komisyonu'nun (EOK) 11. Toplantısı 11-12 Şubat 2015 tarihlerinde Vaşington'da gerçekleştirilmiştir. Ekonomik ve Ticari Stratejik İşbirliği Çerçevesi (ETSİÇ), Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (TTYO) Anlaşması'nın ülkemiz üzerinde etkilerini değerlendirmek amacıyla kurulan Yüksek Düzeyli Komite (YDK), ETSİÇ kapsamında kurulan Türkiye-ABD İş Konseyi, Türkiye-ABD Ticaret ve Yatırım Çerçeve Anlaşması (TIFA) toplantılarının da önümüzdeki dönemlerde yapılması öngörülmektedir.

Türkiye-ABD ekonomik, ticari ve yatırım ilişkileri kapsamında yapılan sözkonusu çalışmaların ve mevcut mekanizmaların ikili ticaret hacmine olumlu katkı sağladığını görmekteyiz. İkili ticaret hacmimiz 2015 yılı sonu itibarıyla 17,5 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. ABD'nin ülkemize doğrudan yatırımları, 2015 yılının ilk üç çeyreğinde bir önceki yılın tamamına oranla yaklaşık %450 artarak, 1,45 milyar Dolar seviyesine ulaşmıştır. Böylece 2015 yılı, 2007 yılından bu yana ABD'den ülkemize en çok doğrudan yatırım yapılan yıl olmuştur.

Türk Hava Yolları'nın ABD'de sekiz ayrı noktaya (New York, Vaşington, Şikago, Los Angeles, Houston, San Francisco, Boston ve Miami) doğrudan uçuşlar gerçekleştirmesi de iş çevreleri arasında yeni köprülerin kurulmasına ve işbirliğinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Atlanta da dahil olmak üzere, yeni uçuş bağlantıları üzerinde çalışmalar devam etmektedir. Ülkemizi 2014 yılında 784.917, 2015 yılının ilk onbir ayında ise 767.749 ABD'li turist ziyaret etmiştir.

Türkiye'nin kaydettiği ekonomik gelişmelerin iki ülke ilişkilerinin küresel boyutu bakımından da yansımaları olmaktadır. G-20 içindeki ortaklığımızın yanı sıra, ülkemizin bölgesinde ve ötesinde belirginlik kazanan ekonomik liderlik potansiyeli ve iki ülkenin üçüncü ülkelerde yürütmüş oldukları projeler, ülkemizin ABD bakımından küresel düzlemde de bir ekonomik ortak olarak görülmesini sağlamaktadır.

RUSYA FEDERASYONU

Türkiye-Rusya Federasyonu (RF) ilişkileri SSCB'nin dağılmasından sonra genel olarak olumlu bir seyir izlemiştir. Bu dönemde bazı bölgesel ve uluslararası konularda yaklaşım farklılıkları bulunmasına rağmen Türkiye, RF ile ilişkilerine stratejik bir perspektifle yaklaşmış, özellikle ticaret ve enerji alanlarında her iki ülkenin de yararına olan bir işbirliği geliştirmiştir.

1990'lardaki ekonomik işbirliğinin ardından 2000'li yılların başında iki ülke siyasi liderlikleri arasında tesis edilen yakın diyalogla ayrı bir ivme kazanan Türkiye-RF ilişkileri, 2010 yılında kurulan Üst Düzey İşbirliği Konseyi'yle (ÜDİK) kurumsal bir zemine oturmuştur. Bu dönemde RF, 30 milyar Dolar'ı aşan ticaret hacmiyle iki numaralı ticaret ortağımız haline gelmiş, karşılıklı yatırımlar 10'ar milyar Dolar düzeyine ulaşmış, Türk müteahhitleri tarafından RF'de 62 milyar Dolar değerinde 1.922 proje tamamlanmıştır. 2011 yılında iki ülke arasındaki vizelerin kaldırılması ise beşeri münasebetleri yoğunlaştırmış, 2014 yılında ülkemize gelen Rus turist sayısı 4,5 milyona yaklaşmıştır.

Öte yandan, RF'nin son dönemde yakın çevremizde ve ülkemizi yakından ilgilendiren konularda izlediği siyaset, özellikle de hava sahamıza yönelik ihlaller ve tacizler iki ülke arasında tesis edilen işbirliğinin ruhuna aykırı gelişmelerdir. Bu bağlamda RF'nin Gürcistan, Ukrayna ve Suriye krizi gibi konulardaki tutumu, keza Kırım Tatarları ve 1915 olayları bağlamında attığı adımlar tarafımızda büyük hayal kırıklığına neden olmuştur.

Ekim 2015'te hava sahamızın Rus savaş uçakları tarafından ihlalinin ardından RF'nin Ankara Büyükelçisi Bakanlığımıza davet edilmiş, yaşanan ihlaller kendisine kuvvetle protesto edilmiş, bu tür hadiselerin tekrarının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması istenmiş, gelecekte yaşanabilecek benzer hadiseler sebebiyle ortaya çıkacak arzu edilmeyen sonuçların tüm sorumluluğunun Rus tarafına ait olacağını müteaddit defalar ve kuvvetli ifadelerle bildirilmiştir. Ayrıca iki ülkenin askeri makamları arasında 15 Ekim 2015 tarihinde bir görüşme gerçekleştirilmiş olup, bu vesileyle de gerekli ikazlarda bulunulmuştur.

Bu gelişmelerle gerilen ikili ilişkilerimiz, 24 Kasım 2015 tarihinde, gerek evvelce gerek olay günü yapılan müteaddit ikazlara rağmen hava sahamızı ihlal eden ve sonradan RF'ye ait olduğu anlaşılan savaş uçağının düşürülmesiyle yeni bir sınamaya tabi kalmıştır.

24 Kasım hadisesi sonrasında Türk tarafı yapıcı bir yaklaşım sergilerken, Rus makamları Türkiye'ye karşı yoğun bir propaganda ve karalama kampanyası başlatmış ve Türkiye'ye yönelik muhtelif tedbirleri uygulamaya geçirmiştir. Ülkemiz bu kışkırtmalara rağmen itidalli ve soğukkanlı bir siyaset izlemekte, diyalog kapısını açık tutmakta ve Moskova'da sağduyunun en kısa sürede hakim olmasını temenni etmektedir.

AVRUPA ÜLKELERİ

Almanya Federal Cumhuriyeti (AFC) ile köklü bir geçmişe sahip, siyasi, ekonomik, askeri, insani ve kültürel alanlarda çok yönlü ilişkilerimiz her yıl daha da gelişmekte ve derinleşmektedir. Almanya'nın 81 milyon olan nüfusunun 3 milyonu aşkın bir bölümünü teşkil eden Türk toplumu ilişkilerimizin emsalsiz boyutunu oluşturmaktadır. Almanya ile ilaveten, gerek ikili düzeyde, gerek BM, NATO, AB ve AGİT gibi çok taraflı kuruluşların çatısı altında da özellikle bölgesel ve uluslararası meselelerin çözümüne yönelik atılabilecek adımları da kapsayacak şekilde yakın işbirliği ve diyalog halindeyiz.

Türkiye-Almanya ilişkileri çok güçlü temellere sahip, çok boyutlu ve iki ülke arasında olabilecek tüm alanları kapsayan bir ilişkiler ağıdır. İlişkilerin her alanda daha da geliştirilmesi, çeşitlendirilmesi ve derinleştirilmesi Almanya Hükümeti ile paylaştığımız temel bir önceliktir.

İki ülke arasında düzenli bir şekilde gerçekleştirilen ve işbirliğimize ivme kazandıran üst düzey ziyaretler 2015 yılında ve 2016 Ocak ayında yoğun şekilde devam etmiştir.

Sayın Başbakanımız ile AFC Şansölyesi Angela Merkel arasında varılan mutabakat uyarınca tesis edilen Hükümet Başkanları seviyesindeki Hükümetlerarası İstişarelerin ilk toplantısı 22 Ocak 2016 tarihinde Berlin’de gerçekleştirilmiştir. Hükümetlerarası İstişarelerin kapsamı, Almanya ile ilişkilerimizin çok boyutluluğunu ve derinliğini yansıtmış, ülkelerimizin ikili, bölgesel ve uluslararası konularda yoğun bir işbirliği yürütme iradesini açık biçimde ortaya koymuştur. İstişarelerde ilişkilerimiz kapsamlı biçimde gözden geçirilmiş, ekonomi, dış politika, savunma, göç yönetimi güvenlik ve terörle mücadele gibi alanlarda işbirliğinin ilerletilmesi yolunda görüş alışverişinde bulunulmuştur. İstişareler vesilesiyle bir Ortak Bildiri de kabul edilmiştir.

Hükümetlerarası İstişarelerden kısa süre sonra Şansölye Merkel 8 Şubat 2016 tarihinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Göç ve Türkiye’nin AB üyelik sürecinin ağırlıklı olarak ele alındığı ziyaret sırasında yapılan görüşmelerde AB-Türkiye Göç Ortak Eylem Planı’nın uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla 10 maddelik bir plan üzerinde mutabakat sağlanmıştır.

Ülkemiz ile Almanya arasında Dışişleri Bakanlarının eşbaşkanlığında tesis edilen Stratejik Diyalog Mekanizması (SDM)’nin ilk toplantısı 2013’te Berlin’de, ikinci toplantısı 2014’te İstanbul’da yapılmıştı. Söz konusu toplantılar, Dışişleri Bakanlarının görüşmesiyle eşzamanlı olarak, Dışişleri Bakanlığı ve diğer ilgili kurumlardan temsilcilerin katıldığı çalışma grupları formatında gerçekleşmektedir. İki ülkenin ortak ilgi alanına giren konularda kapsamlı bir görüş alışverişine imkan veren söz konusu mekanizma Hükümetlerarası İstişarelerin sonuçlarının takibi bakımından da yararlı olacaktır. Üçüncü toplantının 2016 yılı içinde Berlin’de gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

NATO müttefikimiz Almanya, hava savunmamızın güçlendirilmesi amacıyla ülkemizde Patriot bataryaları konuşlandırmış ve dayanışma sergilemiştir. Almanya’nın Kahramanmaraş’ta konuşlu Patriot birliğinin görev süresi 31 Ocak 2016 itibarıyla sona ermiştir. Ülkemize güneyden yönelen terör tehdidini de dikkate alarak, Almanya, DEAŞ’a karşı mücadele amacıyla 2015 Aralık ayı itibarıyla İncirlik’te Tornado gözlem uçakları konuşlandırmıştır. PKK, DEAŞ,

DHKP-C ve diğer terör örgütleriyle mücadele alanında iki ülke güvenlik kurumları arasındaki düzenli temaslar da sürdürülmektedir.

Bu çerçevede, özellikle 2015 yılının ikinci yarısında göç krizi bağlamında Alman Dışişleri Bakanı Steinmeier'in ülkemizi 18 Eylül 2015 tarihli ziyaretinde ve Sayın Başbakanımız'ın Şansölye Angela Merkel ile 70. BM Genel Kurulu marjında New York'ta yaptıkları görüşmede planlandığı üzere, iki ülke arasında tesis edilen göç alanındaki Ortak Çalışma Grubu üç kez toplanarak işbirliği olanaklarının hayata geçirilmesine yönelik tedbirleri ele aldı. Ayrıca, göç konusunda istişarelerde bulunmak üzere Şansölye Merkel 18 Ekim 2015 tarihinde ülkemizi ziyaret etmiştir.

AB içindeki etkin konumuyla Almanya, Türkiye'nin AB üyelik sürecinde her zaman önemli bir konuma sahip olmuştur. Ülkemizin AB üyelik sürecinin canlandırılması, yeni fasılların açılması ve vize muafiyeti sürecine Almanya'nın desteğinin sağlanması Almanya'dan başlıca beklentilerimiz arasında yer almaktadır. Mevkidaşım Steinmeier görüşmelerimizde, Almanya'nın bugüne kadar izlediği "ahde vefa" ilkesine uygun olarak, ülkemizin AB üyelik sürecinin ilerletilmesi hususunda Alman Hükümeti'nin desteğini güçlü biçimde ifade etmektedir.

Türkiye-Almanya ilişkilerinin önemli alanlarından bir diğeri de güvenlik işbirliği ve terörle mücadeledir. İlgili makamlarımız arasında son dönemde tesis edilen işbirliği kanalları faydalı sonuçlar doğurmakla birlikte, aynı başarı ve kararlılığın başta PKK bağlantılı kuruluşların terörizmin finansmanı, kara para aklama ve haraç toplama gibi yasadışı faaliyetlerinin sona erdirilmesi alanında da gösterilmesi yönündeki beklentimizi her vesileyle en açık şekilde dile getiriyoruz.

Almanya'da yaşayan ve yaklaşık 1,6 milyonu Alman vatandaşı olan, nüfusu 3 milyonu aşkın Türk toplumu, bu ülkeyle ilişkilerimizin özel insani boyutunu ve ülkelerimiz arasındaki en kuvvetli bağı teşkil etmektedir. Türk toplumunun hayatın çeşitli sahalarında elde ettiği başarıları yakından takip ediyor, onlarla gurur duyuyoruz. Almanya'da halen Türk kökenli 11 Federal Milletvekili, Federal düzeyde bir Devlet Bakanı, 42 Eyalet Meclisi Milletvekili, Eyalet Hükümetlerinde bir Başbakan Yardımcısı ve bir Bakan görev yapmaktadır. Türk-Alman ilişkilerinin insani boyutunun diğer yüzünde ise hayatlarını dönemsel veya sürekli olarak Türkiye'de geçirmeyi tercih eden 15 bin yakın Alman vatandaşı bulunmaktadır. Almanya'da yaşayan vatandaşlarımızın ve Türk kökenli insanlarımızın ülke genelinde kurmuş oldukları 2.500'ü aşkın sivil toplum kuruluşu da Türk toplumunun çeşitliliğini ve dernekleşme çabalarını açıkça ortaya koymaktadır.

Almanya’da 2000-2007 yılları arasında sekiz Türk, bir Yunan ve bir Alman’ın katledilmesinin faillerinin Nasyonel Sosyalist Yeraltı (NSU) isimli aşırı sağcı terör örgütünün mensupları olduğunun ortaya çıkması Türk ve Alman toplumlarında üzüntü ve endişeye sebebiyet vermiştir. Beş sanık hakkında 6 Mayıs 2013’te başlamış olan ve bugüne kadar 260 civarında duruşması yapılan yargı sürecini yakından takip etmekteyiz. Davanın şeffaf ve tarafsız şekilde yürütülmesi, suçluların hak ettikleri cezaya çarptırılmaları ve bu cinayetlerin arka planında yer alan zihniyetle mücadele edilmesi beklentimizi tüm üst düzey temaslarda Alman makamlarına iletiyoruz.

Keza, son dönemde Almanya’da vatandaşlarımıza ait bazı cami ve kültür derneklerine yönelik saldırılar ve yangın olayları dikkat çekmektedir. Bu olaylar karşısında, Almanya’da yaşayan Türk ve Türk kökenlilerin kendilerini güvende hissetmeleri, bu ülkede istendikleri düşüncesinden şüphe duymamaları ve eşit hak ve fırsatlara sahip oldukları düşüncesini yitirmemeleri için gerekli gayretlerin gösterilmesi ve olayların aydınlatılması taleplerimizi Alman makamlarıyla yapılan üst düzey görüşmelerde dile getiriyoruz.

AFC Federal Hükümetinin Koalisyon Sözleşmesi’nde varılan mutabakat uyarınca, yabancı ebeveynin Almanya’da doğan ve yaşayan çocuklarına çifte vatandaşlık yolunun açılmasına yönelik çalışma kapsamında üzerinde uzlaşılan yasa tasarısı 3 Temmuz 2014 tarihinde Federal Meclis Genel Kurulu’nda, 19 Eylül 2014 tarihinde Federal Konsey’de onaylanmıştır. Alman Cumhurbaşkanı’nın onaylaması ile yasalaşan yeni düzenleme uyarınca, Almanya’da doğup da 21 yaşına kadar en az sekiz yıl Almanya’da yaşamış veya altı yıl bir okula gitmiş olmaları koşuluyla, Türk çocuklarına kalıcı olarak çifte vatandaşlık hakkı tanınmaktadır. Söz konusu yasa, Almanya’da uzun süredir çifte vatandaşlık hakkı beklentisi içinde olan Türk toplumunun taleplerinin gerisinde kalmakla birlikte, ileriye dönük olumlu bir adım teşkil etmektedir. Almanya’nın gelişimine ve büyümesine önemli katkılar sağlayagelmiş Türk toplumuna koşulsuz çifte vatandaşlık hakkı tanınması beklentimizi de Alman muhataplarımızın dikkatine getiriyoruz.

Almanya ülkemizin Avrupa’daki en büyük ticari ortağı ve aynı zamanda en fazla ihracat gerçekleştirdiği ülkedir. Almanya ile 2015 yılında ticaret hacmimiz 34,8 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Bunun 13,4 milyar Dolar’ını ihracat, 21,4 milyar Dolar’ını ise ithalat oluşturmuştur. Söz konusu rakamlar ışığında, Almanya en çok ihracat yaptığımız ülkeler arasında ilk sırada yer alırken, en çok ithalat yaptığımız üçüncü ülke olmuştur.

Ülkemizde 6.200 civarında Alman sermayeli firma faaliyet göstermektedir. Türkiye’de kurulu yabancı sermayeli firma sayısı bakımından Almanya ilk sıralarda yer almaktadır. 2002 - 2015 döneminde, Almanya’dan ülkemize gelen

yatırım miktarı toplamda yaklaşık 8,5 milyar Dolar'dır. Almanya, anılan dönemde ülkemize yatırım yapan ülkeler arasında Hollanda, ABD, Avusturya, Lüksemburg ve İngiltere'den sonra altıncı sırada gelmektedir. Günümüzde Almanya'daki Türk firmalarının sayısı 100 bin civarındadır. Söz konusu işletmeler, yaklaşık 50 milyar Avro tutarında ciro yaratmakta ve yaklaşık 400 bin kişiye istihdam imkânı sağlamaktadır.

Almanya geleneksel olarak Türkiye'ye en fazla turist gönderen ülkedir. Ülkemize gelen her 6 turistten biri Alman'dır. 2015 yılında Almanya'dan ülkemize yaklaşık 5,6 milyon turist gelmiştir.

Birleşik Krallık ile ikili ilişkilerimiz, NATO müttefikliği ve stratejik ortaklık bağlarının da etkisiyle çok boyutludur. Birçok bölgesel ve uluslararası meseleye ilişkin anlayış benzerliği ve ortak menfaatler Birleşik Krallık'la ikili işbirliğimizin daha da ileri götürülmesi için elverişli bir zemin sağlamaktadır.

İlk kez 2007 yılında iki senelik olarak uygulamaya konan ve 2010 yılında gözden geçirilerek yenilenen “Stratejik Ortaklık Belgesi”nin çizdiği yol haritası doğrultusunda ikili ve küresel konularda işbirliğimiz ilerletilmektedir.

Birleşik Krallık'la çeşitli dış politika konularında yakın istişareler sürdürülmektedir. Son dönemde ortak gündemimizde, başta siyasi, ekonomik, savunma sanayi, kültürel olmak üzere ikili işbirliği konularının yanı sıra, özellikle bölgesel gelişmelere bağlı olarak Suriye, Irak, Libya ayrıca DEAŞ, PKK ve diğer terör örgütleriyle mücadele ve düzensiz göç gibi konular öncelikli konumdadır.

Ülkemiz ile Birleşik Krallık arasında süreklilik arzeden karşılıklı üst düzey ziyaretler ilişkilerimizin her alanda ivme kazanmasına ve derinleşmesine önemli katkı sağlamaktadır. Sayın Başbakanımız 19-21 Ocak 2015 ve 17-19 Ocak 2016 tarihlerinde Birleşik Krallık'ı ziyaret etmiştir. Söz konusu ziyaretler sırasında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron'la gerçekleştirilen temaların yanı sıra, İngiltere'deki iş ve yatırım çevreleriyle biraraya gelinmiştir. Son dönemde, ayrıca, 13 Kasım 2015'de Birleşik Krallık Savunma Bakanı Michael Fallon ile 14-15 Ocak 2016 tarihlerinde Dışişleri Bakanı Philip Hammond'ı ülkemizde ağırladık. Dışişleri Bakanı Hammond, davetim üzerine ayrıca, aynı tarihlerde düzenlenen Sekizinci Büyükelçiler Konferansı'nda Büyükelçilerimize hitapta bulundu. Söz konusu ziyaretleri güncel dış politika konularında kapsamlı görüş alışverişine imkân vermesinin yanı sıra, özellikle Türkiye'de meydana gelen terör saldırılarının ardından müttefikimiz Birleşik Krallık'ın ülkemizle olan dayanışmasını göstermesi bakımından da önemsiyoruz.

Türkiye ile Birleşik Krallık arasında sivil diyalogun güçlendirilmesine yönelik bir iletişim platformu olarak 2011 yılında kurulan “Türk-İngiliz Tatlıdil Forumu”nun

beşinci toplantısı, 11-13 Mart 2016 tarihlerinde Bath'da gerçekleştirilecektir. Esas itibarıyla bir sivil toplum girişimi olan Forum'a hükümetimizin güçlü desteği sürmektedir.

Birleşik Krallık vizyoner bir bakışla, Türkiye'nin AB üyeliğini destekleyen ülkelerin başında gelmekte, özellikle Avrupa'da ve dünyada yaşanan değişim sürecinde Türkiye'nin Avrupa ile bütünleşmesinin AB'ye sağlayacağı yararları savunmaktadır.

Birleşik Krallık'da yaşayan, 86 bine yakını İngiliz vatandaşlığını haiz 250 bin nüfuslu Türk toplumu, iki ülke arasındaki bağları güçlendirmektedir. Kıbrıs Türkleri ile birlikte Türk toplumunun nüfusu yaklaşık 400 bine ulaşmaktadır. Özellikle lisans ve lisansüstü öğrenim görmek için Birleşik Krallık'ta üniversitelerini tercih eden öğrencilerimiz ilişkilerimizin bir diğer önemli boyutunu oluşturmaktadır.

Ülkemizin başlıca ticaret ortaklarından olan Birleşik Krallık'la ikili ticaret dengesi 2001 yılından bu yana ülkemiz lehinedir. İkili ticaret hacmi 2009 yılından bu yana yaklaşık yüzde 70 artış göstermiştir. 2014 yılında 16 milyar Dolar seviyesine yaklaşan ikili ticaret hacmimiz, 2015 yılında 16,1 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. İkili ticaret hacminin yaklaşık 20 milyar Dolar seviyesine yükseltilmesi yönündeki ortak hedef doğrultusunda yoğun çaba sarfedilmektedir.

Halihazırda 2.808 İngiliz sermayeli firma Türkiye'de faaliyet göstermektedir. 2002-2015 döneminde Birleşik Krallık'tan ülkemize yapılan doğrudan yatırım miktarı 8 milyar 599 milyon Dolar, ülkemizden Birleşik Krallık'a yapılan doğrudan yatırım ise 1 milyar 647 milyon Dolar olmuştur. Birleşik Krallık, anılan dönemde ülkemize en çok yatırım yapan ülkeler arasında beşinci sırada gelmektedir.

Türkiye ile **Fransa** arasında köklü bir tarihi geçmişe dayanan ilişkiler, günümüzde ortak değerler, müttefiklik, yoğun ekonomik ilişkiler ve insani bağların mevcudiyeti sayesinde olumlu bir gündem çerçevesinde ilerlemektedir. Fransa ile ikili ilişkilerimizi güçlendiren unsurlar arasında ekonomi, enerji ve savunma sanayii gibi alanlarda işbirliği projelerinin yanı sıra, Suriye, Irak ve başta DEAŞ'la mücadele olmak üzere bölgesel meselelere bakış açılarımızın benzer olması, ayrıca mülteci krizine ortak çözüm bulma arayışları vesilesiyle tekrar canlanan Türkiye-AB diyalogu ve AB'ye üyelik müzakerelerimiz yer almaktadır.

2015 yılında gerek ülkemizde gerek Fransa'da meydana gelen terör eylemleri, iki ülke arasında mevcut işbirliğinin daha da artırılması yönündeki ortak irademizi pekiştirmiştir. Polis ve istihbarat birimlerimiz arasında mevcut işbirliği kanalları en etkili biçimde kullanılmaktadır.

2015 yılında Türkiye-AB diyalogunda yaşanan yoğunlaşma Fransa'da da yankı bulmuştur. Mülteci krizi konusunda ülkemiz ve AB arasında bir eylem planı hazırlanması, 29 Kasım tarihli Türkiye-AB Zirvesi ve iki yıl aradan sonra 14 Aralık'ta 17. faslın (Ekonomik ve Parasal Politika) müzakereye açılması, Fransa Hükümeti tarafından savunulan gelişmeler olmuştur.

Sayın Cumhurbaşkanımız 31 Ekim 2014 tarihinde, Fransız mevkidaşının daveti üzerine, Fransa'ya bir çalışma ziyaretinde bulunmuştur. Sayın Cumhurbaşkanımız, ayrıca, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 21. Taraflar Konferansı'nın (COP21) 30 Kasım 2015 tarihindeki açılışına katılmıştır.

27 Ocak 2014 tarihinde imzalanan “İşbirliği için Stratejik Çerçeve Oluşturulmasına Dair Ortak Bildiri” Fransa'yla ikili ilişkilerimizin ilk kez kurumsal bir yapıya kavuşturulmasına ve Dışişleri Bakanları düzeyindeki temasların düzenli hale getirilmesine olanak tanımaktadır. Söz konusu mekanizma çerçevesinde Fransa'yı 10 Ekim 2014 tarihinde ziyaret etmişim. Bu vesileyle, mevkidaşım Laurent Fabius'la ilk stratejik çerçeve toplantımızı gerçekleştirdik ve 2014-2016 yıllarına ilişkin Eylem Planı'nı imzaladık. 11 Şubat 2016 tarihinde Dışişleri Bakanlığı görevine eski Başbakanlardan Jean-Marc Ayrault atanmıştır. Bakan Ayrault'nun 2016 yılında ülkemizi ziyaretini ve bu vesileyle ikinci stratejik çerçeve toplantısını yapmayı öngörüyoruz.

Fransa Savunma Bakanı Jean-Yves Le Drian 5 Ocak 2016'da ülkemizi ziyaret etmiştir. Söz konusu görüşmelerde, savunma alanında işbirliği de dahil olmak üzere ikili ilişkilerin yanı sıra başta Suriye ve Libya olmak üzere bölgesel konular ele alınmıştır. Ayrıca, Fransa İçişleri Bakanı Bernard Cazeneuve, 5 Şubat 2016 tarihinde ülkemizi ziyaret etmiştir.

Söz konusu ziyaretler, karşılıklı üst düzey temasların süreklilik kazandığının göstergeleridir. Önümüzdeki dönemde Cumhurbaşkanı Hollande'ın Ocak 2014'te ülkemizi ziyaretinin iadesi olarak Sayın Cumhurbaşkanımız'ın Fransa'ya devlet ziyaretinde bulunması dahil olmak üzere, üst düzey diyalogumuzu karşılıklı ziyaretlerle yoğun şekilde sürdürmeyi planlıyoruz.

Fransa'yla ekonomik ve ticari ilişkilerimiz istikrarlı bir seyir izlemekte olup, Fransa ülkemizin en çok ihracat yaptığı ülkeler arasında üst sıralarda yer almaktadır. İkili ticaret hacmimiz 2015 yılında 13,4 milyar Dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Cumhurbaşkanı Hollande'ın Ocak 2014'te ülkemizi ziyareti vesilesiyle açıklanan, ikili ticaret hacminin 20 milyar Avro'ya yükseltilmesi hedefi doğrultusunda çalışmalarımız kararlı şekilde sürdürülmektedir. Ekonomik ilişkilerimizin diğer bir önemli ayağını oluşturan karşılıklı yatırımlar da olumlu yönde seyretilmektedir. Fransa'nın 2002- 2015 döneminde ülkemizdeki doğrudan

yatırımlarının toplamı 6,8 milyar Dolar, ülkemizden Fransa'ya yapılan doğrudan yatırım ise 157 milyon Dolar civarındadır. Türkiye'de faaliyet gösteren Fransız sermayeli şirket sayısı 1.300 civarındadır.

Fransız iş çevrelerinin Türk ortaklarıyla işbirliğine ve Türkiye'de yatırım yapmaya gösterdikleri ilgiden memnuniyet duyuyoruz. Nükleer enerji, yenilenebilir enerji, savunma sanayii, ulaştırma ve çeşitli altyapı projeleri öncelikli işbirliği alanlarımızı oluşturmaktadır. Japonya-Fransa ortaklığındaki konsorsiyuma verilen Sinop Nükleer Santral Projesi'nin en kısa zamanda tamamlanması temennimizdir.

Fransa'da 300 bini aşkın çifte vatandaş olmak üzere 620 bin kişilik bir Türk nüfus yaşamaktadır. Türk toplumu, Fransa'daki göçmen kökenliler arasında dördüncü büyük grubu oluşturmaktadır. Fransa'da 23-30 Mart 2014 tarihlerinde yapılan yerel seçimler sonucunda, 16'sı Belediye Başkan Yardımcısı ve 184'ü Belediye Meclis üyesi olmak üzere Türk kökenli 200 kişi İl Meclislerine seçilmiştir. Türk toplumunun mensuplarının siyasi hayata giderek daha fazla katılmaları memnuniyet vericidir. Fransa'yla ikili ilişkilerimizde son yıllarda sağlanan olumlu gündem Fransa'da yaşayan Türk toplumunun da huzur ve esenliğini müspet yönde etkilemiştir.

İki ülkenin birbirine atfettiği stratejik önemle uyumlu olacak şekilde, yapay sorunlardan arınmış, güçlü ve dinamik ilişkiler tesis etmek yönünde irademiz bulunmaktadır. Ekonomiden kültür ve bilime, savunma sanayiinden enerjiye kadar geniş bir yelpazede ikili işbirliği potansiyelini hayata geçirmenin önünde engeller yaratılmaması gerektiği yönündeki görüşlerimizi Fransız muhataplarımıza her vesileyle aktarıyoruz. Ülkemiz ile Fransa arasındaki işbirliğinin daha da güçlendirilmesini, köklü geçmişimizin bir gereği olduğu kadar, mevcut uluslararası ortamda siyasi ve ekonomik açılardan ortak bir ihtiyaç olarak değerlendiriyoruz.

Avusturya ile ilişkilerimiz köklü bir geçmişe dayanmaktadır. Karşılıklı mücadeleyle seyreden ve Birinci Dünya Savaşında müttefikliğe dönüşen ilişkilerimiz günümüzde başta ekonomik ve ticari olmak üzere pek çok alanda olumlu bir seyir izlemektedir. Üst düzey ziyaretler iki ülke arasındaki bağların güçlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Avusturya Dışişleri, Avrupa ve Uyum Bakanı Sebastian Kurz 19-20 Eylül 2015 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Selefim Büyükelçi Feridun Sinirlioğlu, Ermeni terör örgütlerince şehit edilen diplomatlarımız anısına Viyana Büyükelçiliğimizin duvarına yerleştirilen plaketin açılış törenine katılmak üzere, 21-23 Ekim tarihlerinde Viyana'ya bir çalışma ziyaretinde bulunmuş, bu vesileyle Avusturya Cumhurbaşkanı Heinz Fischer tarafından kabul edilmiştir. Törene

Avusturya Hükümetini temsilen Dışişleri, Avrupa ve Uyum Bakanı Sebastian Kurz katılmıştır.

Avusturya, ülkemizin AB üyeliğine yönelik desteğin geleneksel olarak düşük seyrettiği bir ülkedir. Bu çerçevede, Avusturya ile temaslarımızda her vesileyle ülkemizin AB'ne üyelik sürecine yönelik yaklaşımını gözden geçirmesini beklediğimizi dile getirmekteyiz. Avusturya'nın teknik olarak ülkemizin AB müzakerelerini açıkça engelleyici bir tutum sergilemediği, Konsey'de AB'deki genel eğilimin dışında hareket etmediği görülmektedir.

Avusturya'da yaklaşık 300 bin Türk kökenli yaşamaktadır. Bunların yaklaşık 114 bini Türk vatandaşlığına sahiptir. Türk vatandaşları yüzde 16,5'lik oranla Avusturya'da (Almanlardan sonra) en büyük ikinci yabancı grubu oluşturmaktadır. Avusturya yasaları, çifte vatandaşlığa izin vermemektedir. Avusturya'da hâlihazırda federal düzeyde üç, eyalet düzeyinde ise dört Türk kökenli milletvekili bulunmaktadır. Avusturya'daki Türk toplumunun ayrımcı ve dışlayıcı muamelelere tabi tutulmaması beklentimizi, toplumumuzun huzur ve esenliğine verdiğimiz önemi, bu konuda her türlü işbirliğine hazır olduğumuzu, Avusturyalı muhataplarımıza belirtmekteyiz.

Bu kapsamda, ülkedeki aşırı sağ eğilimlerin, özellikle seçim dönemlerinde arttığı gözlemlenen ve Türk toplumunu da hedef alan yabancı karşıtı söylemlerinden duyduğumuz rahatsızlık ve endişeyi de Avusturya makamları nezdinde dile getirmekteyiz.

Kısaca "yeni İslam Yasası" olarak adlandırılan 1912 tarihli "İslam'a Mensup Kişilerin Dini Cemaat Olarak Tanınmasına Dair Kanun"un değiştirilmesine dair Federal Kanun 30 Mart 2015 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yeni Yasa 30 Mart 2016 tarihine kadar sürecek bir yıllık bir geçiş dönemi öngörmektedir. Avusturya'daki Müslüman cemaatine karşı ayrımcılık yapmakla eleştirilen yasa, Avusturya-Türk İslam Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Birliği (ATİB) çatısı altında faaliyet gösteren 60 dernek tarafından Anayasa Mahkemesine götürülmüş olup, mahkeme süreci devam etmektedir. Süreç tarafımızdan da yakından izlenmektedir.

Türkiye-Avusturya ilişkilerinin ekonomik ve ticari alandaki seyri memnuniyet vericidir. İkili ticaret hacmimiz 2015'te 2,6 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

2009, 2010 ve 2011 yıllarında Türkiye'ye en fazla doğrudan yatırım yapan ülke olan Avusturya'nın 2002-2015 döneminde ülkemizdeki toplam uluslararası doğrudan yatırımların tutarı 9 milyar 348 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Avusturya, anılan dönemde ülkemize doğrudan yatırım yapan Avrupa ülkeleri arasında Hollanda'dan sonra ikinci sırada gelmektedir. Öte yandan, 2002-2015

döneminde Türkiye’de yerleşik kişilerce Avusturya’da yapılan yatırım miktarı 437 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Avusturya firmalarının enerji alanında ülkemizde önemli yatırımları bulunmaktadır. Sözkonusu firmalar tek başlarına ya da Türk firmaları ile ortaklık kurmak suretiyle pek çok HES projesinin inşaat, teçhizat, temin ve tesis işlemlerini yürütmektedirler.

2015 yılında ülkemizi 486.044 Avusturyalı turist ziyaret etmiştir.

Türkiye ve **Hollanda** arasında köklü dostluk ilişkileri 17. yüzyıla uzanmaktadır. 2012’de diplomatik ilişkilerin tesisinin 400. yıldönümü münasebetiyle iki ülkede düzenlenen çok sayıda etkinlik ve üst düzey karşılıklı ziyaretler kamuoylarını birbirine daha da yakınlaştırmıştır. İki ülkenin ortak gündeminde ekonomik işbirliği, terör ve aşırıcılıkla mücadele, göç ve uyum ile AB konuları öne çıkmaktadır. İkili ilişkilerimizin her alanda geliştirilmesine yönelik ortak siyasi irade mevcuttur.

Sayın Başbakanımız, 21 Ocak 2016 tarihinde Dünya Ekonomik Forumu vesilesiyle bulunduğu Davos’ta Hollanda Başbakanı Mark Rutte’yle bir görüşme yapmış, ayrıca Hollandalı mevkidaşının daveti üzerine, 10 Şubat 2016 tarihinde Hollanda’yı ziyaret etmiştir. Lahey’de Sayın Başbakanların görüşmelerine ilaveten, Sayın Başbakanımızın heyetinde bulunan Sayın Bakanlarımız da Hollandalı muhataplarıyla görüşmüşlerdir. Görüşmelerde, Türkiye ile Hollanda arasında Hükümetlerarası Zirve mekanizmasının tesis edilmesi, ilk toplantının Ekim 2016’da Türkiye’de yapılması, aynı zamanda İstanbul’da iki ülke iş dünyası temsilcileriyle biraraya gelinmesi kararlaştırılmıştır.

Dışişleri Bakanları eşbaşkanlığında 2008 yılından bu yana her yıl dönüşümlü olarak Türkiye ve Hollanda’da gerçekleştirilmekte olan Türkiye-Hollanda (Wittenburg) Konferansı’nın altıncı toplantısı 14 Şubat 2014 tarihinde Ankara’da düzenlenmiştir. Bahsekonu konferanslar dizisindeki uygulama çerçevesinde Bakanların görüşmelerine ilave olarak, Türkiye ve Hollanda’nın ortak gündeminde yer alan öncelikli konularda Bakanlığımız ve diğer Bakanlık ve kurumların üst düzey temsilcilerinden oluşan heyetlerin katılımıyla “Ekonomik İşbirliği”, “Sınıraşan Tehditlerle Mücadele”, “Göç ve Uyum” ile “AB’nin Geleceği ve Genişleme” konu başlıklarında çalışma grupları biraraya gelmiştir. Önemli bir istişare ve işbirliği platformu olarak kurumsallaşan bu Konferansı Hollandalı mevkidaşım ile devam ettirmeyi öngörüyorum. Bu çerçevede, 2015 yılında ülkemizdeki yoğun iç ve dış gündem nedeniyle gerçekleştirilemeyen Konferansın müteakip toplantısının Hollanda’nın AB Dönem Başkanlığı’nın ardından 2016’nın ikinci yarısında Hollanda’da düzenlenmesi planlanmaktadır.

Hollanda ülkemizin AB’ye üyelik sürecine “katı ancak adil” olarak tabir ettiği bir yaklaşımla destek vermektedir. NATO müttefikimiz olan Hollanda, Ocak 2013’te

Ülkemizde Patriot bataryaları ve askeri birliklerini konuşlandırarak gl bir ittifak dayanışması sergilemiştir. Öte yandan, Hollanda Hükümeti ahiren aldığı bir kararla, Ocak 2015'e kadar uzattığı birliğin görev sresinin batarya sistemlerinin bakım ihtiyaı ve personel sorunları nedeniyle 26 Ocak 2015'ten sonra tekrar uzatılmayacağını açıklamıştır. Hollanda'nın bugüne kadar yaptığı katkılara şükran duyuyor, bu kararını anlayışla karşılıyoruz. Mttefikklik dayanışmamız, NATO çerçevesinde ve ikili işbirliğimizle sürdürülmektedir.

Hollanda ile ikili ticaret hacmimiz 2013 ve 2014 yıllarında 6,9 milyar Dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. 2015 yılında ise ikili ticaret hacmi 6,1 milyar Dolar olmuştur. Hollanda 2002-2015 döneminde ülkemize doğrudan yabancı yatırımda birinci sırada yer almıştır. Bu dönemde Hollanda'dan Türkiye'ye gelen uluslararası doğrudan yatırımların toplamı yaklaşık 21 milyar Dolar'dır. Aynı dönemde lkemizden Hollanda'ya yapılan doğrudan yatırımların miktarı da 9,2 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Türkiye'ye yatırım yapan AB lkeleri ortaklı firma sayısı bakımından Hollanda, Almanya ve İngiltere'den sonra üçüncü sıradadır.

1,8 milyon göçmenin yaşadığı Hollanda'da 460 bin civarında vatandaşımız yaşamaktadır. Vatandaşlarımızın yaklaşık %80'i ifte vatandaştır. Ülkemizde ise 3,549 Hollanda vatandaşı yaşamaktadır. Türk toplumu ülkelerimiz arasında gl bir insani bağ teşkil etmektedir. Vatandaşlarımız, Hollanda'nın siyasi, ekonomik ve kültürel hayatında aktif şekilde yer almaktadırlar. Temsilciler Meclisi'nde altı Türk kökenli milletvekili görev yapmaktadır. 18 Mart 2015'te Eyalet Meclisi seçimlerinde 12 Eyaletin dördünde sekiz Türk kökenli aday seçimleri kazanmıştır.

Zengin bir tarihe sahip olan Türkiye-**İspanya** ilişkileri çok boyutlu olarak gelişmeye devam etmektedir. Bugün İspanya'da yaşayan 8 bin kadar vatandaşımız bu zenginliğin beşeri unsurunu oluşturmaktadır.

Son yıllarda önemli atılımlara sahne olan ilişkilerimiz 2005 yılında evrensel bir girişime imza atmış ve BM Genel Sekreterinin himayesinde dönemin Başbakanı olan Cumhurbaşkanımız Sayın Erdoğan ile dönemin İspanya Başbakanı Zapatero'nun eş-başkanlığında Medeniyetler İttifakı tesis edilmiştir. 2009 yılından bu yana Hükümetlerarası Zirve Toplantıları ile ilişkilerimiz en yüksek düzeyde kurumsal yapıya kavuşturulmuştur. Altıncı Zirvenin bu yıl İspanya'nın ev sahipliğinde gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. İkili planda yüksek düzeyli son temas ise İspanya Başbakanı Mariano Rajoy'un Kasım ayında G20 Zirvesi vesilesi geldiği Antalya'da gerçekleştirilmiştir.

İspanya'yla ticaret hacmimiz 2014 yılında yaklaşık 11 milyar Dolar'a ulaşmış, 2015 yılında ise 10,3 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2002-2015 döneminde İspanya'nın ülkemizdeki doğrudan yatırımları 7,1 milyar Dolar, lkemizden

İspanya'ya yapılan doğrudan yatırım ise 143 milyon Dolar civarında olmuştur. Ülkemizde halen 600 İspanya firması faaliyet göstermektedir.

Türkiye'nin AB müzakere sürecine en istikrarlı şekilde destek veren ülkelerden biri olan İspanya, Akdeniz havzası ve ötesinde barış ve güvenlik konularında da işbirliği yaptığımız önemli bir müttefikimizdir.

İspanya'nın, ülkemizin hava savunmasına katkıda bulunmak üzere Türkiye'de konuşlandığı bir Patriot bataryasının Ocak 2016'da dolan görev süresini bir yıl uzatma kararı ilişkilerimizin karşılıklı değerini göstermesi bakımından anlamlıdır.

İtalya, Akdeniz Havzası'nda önemli diğer bir müttefikimizdir. İlişkilerimiz son yıllarda kaydedilen ilerlemelerle stratejik ortaklık seviyesine ulaşmıştır. AB katılım hedefimize en güçlü destek veren ülkelerden biridir. Köklü ilişkilerimiz ve uluslararası sorunlara yönelik örtüşen yaklaşımlarımız, bir çok alanda, çeşitli sorunlarla ilgili olarak birlikte hareket etmemize imkan sağlamaktadır.

Son dönemde hemen her alanda olumlu seyreden ilişkilerimiz, farklı düzeylerde görüş alışverişine imkan veren Türkiye-İtalya Hükümetlerarası Zirve Toplantıları, sivil toplum çevrelerini bir araya getiren Türk-İtalyan Forumu ve Türk-İtalyan Medya Forumu süreçleriyle kurumsallaşma yolunda da ciddi ilerlemeler kaydetmiştir.

2008 yılında başlatılan Türkiye-İtalya Hükümetlerarası Zirve Toplantıları'nın ikincisi 2012 yılında Roma'da gerçekleştirilmiştir. Zirvenin üçüncü toplantısına 2016 yılında evsahipliği yapmayı planlıyoruz. Aralık 2014'te ülkemize ikili bir resmi ziyarette bulunan İtalya Başbakanı Renzi, son olarak, ülkemizde düzenlenen G20 Liderler Zirvesi vesilesiyle Antalya'ya gelmiştir. Daha önce İtalya Dışişleri Bakanı Paolo Gentiloni de NATO Dışişleri Bakanları Toplantısı için Mayıs 2015'te Antalya'ya gelmiş, ayrıca 21-23 Şubat 2016 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

İtalya'yla kültür ve eğitim alanlarındaki ilişkilerimiz de derinleştirmekte ve çeşitlendirilmektedir. Ocak 2014'te Roma'da, şehrin en prestijli binalarından birinde, dönemin Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül tarafından açılışı yapılmış olan Yunus Emre Türk Kültür Merkezi faaliyetlerini başarıyla sürdürmektedir. İtalya'da yaklaşık 35 bin vatandaşımız yaşamakta olup, çift uyruklu vatandaşlarımızın sayısı 1.000 civarındadır.

İtalya'yla ekonomik bağlarımız da güçlenmektedir. İtalya, 2014 yılında en fazla ihracat yaptığımız ülkeler sıralamasında dördüncü, en fazla ithalat yaptığımız ülkeler sıralamasında ise beşinci sırada yer almıştır. 2014 yılında 19,2 milyar

Dolar olan ikili ticaret hacmimiz, 2015 yılında 17,5 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye’de yaklaşık olarak 1.300 İtalyan firması faaliyet göstermektedir. 2002-2015 döneminde İtalya’nın ülkemizdeki doğrudan yatırımları 2,9 milyar Dolar, ülkemizden İtalya’ya yapılan doğrudan yatırım ise 329 milyon Dolar civarında olmuştur.

İtalyan Hükümeti’nin ülkeye yatırım çekmek için başlattığı program (Invest in Italy) çerçevesinde, 2015 Ekim ayında, İtalyan iş dünyası temsilcileri ülkemizdeki muhataplarıyla bir araya gelmişlerdir. İtalya, bu programının bir parçası olarak dış yatırım ofislerinin (Investment Attraction Desk) ilkinin İtalyan Ticaret Ajansı’nın İstanbul Temsilciliği bünyesinde Ekim 2015’te İstanbul’da açmıştır.

Türkiye ile **Portekiz** arasındaki ilişkiler, NATO üyeliği ve Akdenizlilik kimliği gibi ortak paydaların da etkisiyle olumlu bir seyir izlemektedir. Portekiz Türkiye’nin AB’ne üyelik sürecine vermekte olduğu desteği, AB içindeki “Turkey Focus Group” a katılarak pekiştirmiştir.

Trans-Atlantik ilişkiler, NATO üyeliği, Akdenizli kimliği ve iki ülkenin Avrupa’nın iki ucunda yer alması gibi Türkiye ve Portekiz’i ortak paydalarda birleştiren olguların ikili ilişkilere olumlu yansımaları olmaktadır. Portekiz eski Cumhurbaşkanı Sampaio’nun Türkiye’nin eşbaşkanı olduğu Medeniyetler İttifakının ilk BM Yüksek Temsilcisi olarak bir süre görev yapması da iki ülkeyi yakınlaştıran bir diğer etken olmuştur.

Portekiz ile ülkemiz arasında Afrika’ya açılım politikamız bağlamında Portekizce konuşan Afrika ülkeleri çerçevesinde işbirliği imkanları bulunmaktadır. Ülkemiz, 23 Temmuz 2014 tarihinde Doğu Timor’un başkenti Dili’de yapılan Portekizce Konuşan Ülkeler Topluluğu (CPLP) Zirve Toplantısı’nda anılan Teşkilat’a Ortak Gözlemci olarak kabul edilmiştir.

Portekiz Başbakanı Coelho’nun 2012 yılında ülkemizi ziyareti vesilesiyle imzalanan “Türkiye ile Portekiz Arasında İkili İlişkilerin Güçlendirilmesine Yönelik Strateji Belgesi” kapsamında tesis edilen Hükümetlerarası Zirve mekanizmasının ilk toplantısı 3 Mart 2015 tarihinde Portekiz’in evsahipliğinde gerçekleştirilmiştir. İkinci Zirve’ye önümüzdeki dönemde evsahipliği yapmayı planlıyoruz.

Öte yandan, şehit diplomatlarımız anısına Lizbon Büyükelçiliğimizin ön cephesine yerleştirilen anıt panonun açılış töreni için 26-27 Temmuz 2015 tarihlerinde Portekiz’e bir ziyaret gerçekleştirmiş bulunuyorum.

Portekiz’le ticaret hacmimiz 13 yılda dört kattan fazla büyümüştür. 2014 yılında 1,31 milyar Dolar olan ticaretimiz 2015 yılında 1,2 milyar Dolar seviyesindedir.

2002-2015 döneminde Portekiz'den ülkemize gerçekleşen doğrudan yatırım miktarı 762 milyon Dolar, ülkemizden Portekiz'e yapılan doğrudan yatırım ise 13 milyon Dolar civarında olmuştur. Önümüzdeki dönemde karşılıklı yatırımların artırılması önceliklerimiz arasındadır.

Belçika'yla köklü ilişkilerimizde, Sayın Cumhurbaşkanımız'ın, Belçika Kralı Philippe'in davetine icabetle, 4-6 Ekim 2015 tarihlerinde Belçika'ya gerçekleştirdiği Devlet Ziyareti önemli bir merhale teşkil etmiştir. Söz konusu ziyaret Belçika'yla diplomatik ilişkilerimizin kurulduğu 1838 tarihinden bu yana iki ülke arasında yapılan ilk devlet ziyareti olması bakımından tarihi bir nitelik taşımıştır. Sayın Cumhurbaşkanımız ziyaret çerçevesinde, Başbakan Charles Michel, Senato Başkanı Christine Defraigne ve Temsilciler Başkanı Siegfried Bracke'nin yanı sıra, AB Konseyi Başkanı Donald Tusk, AB Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker ve AP Başkanı Martin Schulz'la görüşmeler gerçekleştirmiştir.

Ülkemiz, Belçika'nın evsahipliği yaptığı saygın bir kültürel diplomasi faaliyeti olan Europalia Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali'ne 2015 yılı için konuk ülke olarak seçilmiştir. Sayın Cumhurbaşkanımız, devlet ziyareti vesilesiyle, Europalia Türkiye Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali'nin açılışını Kral Philippe ile birlikte gerçekleştirmiştir. Festival çerçevesinde, Ekim 2015-Ocak 2016 döneminde ülkemizle ilgili çok sayıda sergi, konser, çalıştay gibi tanıtıcı faaliyet düzenlenmiştir. Bu faaliyetlerin iki ülke halkları arasındaki yakınlaşmayı artırdığına ve karşılıklı anlayışı güçlendirdiğine inanıyoruz.

Belçika'da, yaklaşık 180 bin Belçika vatandaşlığını haiz olmak üzere, 220 bin civarında nüfusa sahip Türk toplumu ilişkilerimizin insani dokusunu oluşturmaktadır. Türk toplumu, Belçika'daki en büyük ikinci yabancı kökenli gruptur. Belçika'da 25 Mayıs 2014 tarihinde düzenlenen genel seçimler sonucunda Federal Parlamento'ya yedi, bölgesel parlamentolara beş olmak üzere toplam 12 Türk kökenli milletvekilinin seçilmesi, buna ilave olarak bir Belediye Başkanı ve 120 kadar Türk kökenli siyasetçinin yerel yönetim birimlerinde yer alması, Türk toplumunun Belçika'nın sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel hayatına sağladığı uyumun başarısını ortaya koymaktadır.

Belçika'yla ticaret hacmimiz 2015 yılında 5,7 milyar Dolar civarında gerçekleşmiş; ayrıca 2002 yılından bu yana Belçika'dan ülkemize yapılan doğrudan yatırım 8,2 milyar Dolar, ülkemizden Belçika'ya yapılan doğrudan yatırım ise 311 milyon Dolar civarındadır.

Lüksemburg ile NATO çerçevesinde müttefiklik bağlarımız mevcuttur. AB içerisinde uyumlu ve uzlaştırıcı olmaya özen gösteren Lüksemburg, ülkemizin AB üyeliğini desteklemekte olup, Türkiye'nin üyeliğinin AB'yi güçlendireceğini

ve nüfusu ve ekonomik etkisi sürekli azalan Birliğin gelecekte ancak Türkiye ile birlikte gerçek bir güç teşkil etmeye devam edebileceğini savunmaktadır. Lüksemburg, 2015'in ikinci yarısında AB Konseyi Dönem Başkanlığını yürütmüş ve bu görevi Ocak 2016 itibarıyla Hollanda'ya devretmiştir.

Lüksemburg'la sorunsuz ilerleyen siyasi ilişkilerimiz, 1915 olaylarına ilişkin karar tasarısının Lüksemburg Parlamentosu'nda 6 Mayıs 2015 tarihinde kabul edilmesiyle olumsuz bir dönemden geçmiştir. Buna mukabil, ülkemiz ve Lüksemburg'un karşılıklı iradesi ve ortak çabası sayesinde bu zor dönem geride bırakılabilmektedir. Lüksemburg Dışişleri Bakanı Jean Asselborn, AB Dönem Başkanı olarak evsahipliğini üstlendiği AB Gayrıresmi Dışişleri Bakanları Toplantısı (Gymnich Toplantısı) sırasında 4 Eylül 2015 tarihinde yaptığı basın açıklamasında “soykırım kararının uluslararası hukukta spesifik bir tanımının olduğunu ve böyle bir suçun ancak yetkili bir mahkeme tarafından belirlenmesi gerektiğini” vurgulamıştır. Bakan Asselborn'un bu açıklaması sonrası ilişkilerimiz olumlu mecraya girmiş, Lüksemburg Büyükelçimiz yeniden görevine başlamıştır.

2015 yılında, Lüksemburg'la ikili ticaret hacmimiz 261 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2002- 2015 döneminde Lüksemburg'dan ülkemize yapılan doğrudan yatırım 8 milyar 629 milyon Dolar, ülkemizden Lüksemburg'a yapılan doğrudan yatırım ise 1 milyar 115 milyon Dolar civarındadır.

İsviçre ile ilişkilerimiz, iki ülke tarafından paylaşılan temel ve evrensel değerler ile ortak menfaatlerin ortaya koyduğu önemli bir işbirliği potansiyeli arz etmektedir.

AIHM'nin “Perinçek Davası” konusunda vermiş olduğu ve İsviçre tarafından AIHM Büyük Daire önüne taşınan karara ilişkin Büyük Daire hükmü, 15 Ekim 2015 tarihinde açıklanmış ve İsviçre aleyhinde tecelli etmiştir.

İsviçre'yle ikili ticaret hacmimiz, 2015 yılında 8,12 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracatımızın payının büyük ölçüde artarak 5,67 milyar Dolar seviyesine ulaştığı, ithalatımızın da 2,44 milyar Dolar seviyesinde gerçekleştiği görülmektedir. 2002-2015 döneminde İsviçre'den ülkemize gerçekleşen doğrudan yatırım miktarı 2 milyar 76 milyon Dolar, ülkemizden İsviçre'ye yapılan doğrudan yatırım ise 707 milyon Dolar civarında olmuştur.

İsviçre'de ikamet eden ve yüzde 40'ına yakını çifte vatandaşlığı haiz bulunan yaklaşık 130 bin nüfuslu Türk toplumu iki ülke arasındaki insani köprüyü oluşturmaktadır.

18 Ekim 2015 tarihinde yapılan İsviçre genel seçimleri sonunda, Basel'den “Yeşil Birlik” adayı olarak seçimlere katılan Sibel Arslan, bugüne kadar İsviçre Türk toplumuna mensup bir kişinin görev almadığı Ulusal Meclis'e girmeye hak kazanmıştır.

İrlanda'yla ikili siyasi ilişkilerimiz olumlu bir mecrada, sorunsuz biçimde ilerlemektedir. AB üyeliğimizi destekleyen İrlanda, 2013 yılının ilk yarısındaki AB Dönem Başkanlığı çerçevesinde de bu tutumunu ortaya koymuş ve müzakere sürecimizde yeni bir fasıl açılması için gayret göstermiştir.

Çanakkale Kara Savaşlarının 100. Yıldönümü Anma Törenleri ve Barış Zirvesi'ne İrlanda Cumhurbaşkanı Higgins ve Dışişleri Bakanı Flanagan katılmışlardır.

İkili ticaret hacmimiz 2010 yılından bu yana ilk kez 2013 yılında yükselme eğilimine girmiş, 2014 yılında 1,4 milyar Dolar'a yaklaşmış, 2015 yılında ise 1 milyar 307 milyon Dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. 2002-2015 döneminde İrlanda'dan ülkemize yapılan doğrudan yatırım 511 milyon Dolar, ülkemizden İrlanda'ya yapılan doğrudan yatırım ise 742 milyon Dolar civarındadır.

AB üyesi **Malta**'yla siyasi ilişkilerimiz olumlu bir mecrada seyretmekte ve son dönemde gerek siyasi diyalog gerek ekonomik işbirliği alanında ivme kazanmaktadır.

Malta Dışişleri Bakanı George Vella'nın davetine icabetle 9-10 Mart 2015 tarihlerinde Malta'ya resmi bir ziyaret gerçekleştirdim. Bu ziyaret, ülkemizden Dışişleri Bakanı düzeyinde Malta'ya yapılan ilk ziyaret olmuştur. Önümüzdeki dönemde de Malta Dışişleri Bakanı Vella'nın ülkemizi ziyaret etmesi öngörülmektedir.

Öte yandan, Malta Başbakanı Muscat, 17 Eylül 2015 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından Ankara'da kabul edilmiştir.

Son dönemde Malta ile ekonomik ilişkilerimiz ivme kazanmaktadır. Ortak Ekonomi ve Ticaret Komisyonu'nu ihdas eden Protokol 28 Ağustos 2015 tarihinde imzalanmış olup, ilk toplantının önümüzdeki dönemde gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Türk-Malta İş Konseyi de yeniden canlandırılmıştır. Ayrıca, THY tarafından Malta'ya haftada 13 sefer gerçekleştirilmektedir.

2002- 2015 döneminde Malta'dan ülkemize yapılan doğrudan yatırım 181 milyon Dolar, ülkemizden Malta'ya yapılan doğrudan yatırım ise 1,24 milyar Dolar civarındadır.

Papa Fransuva'nın Sayın Cumhurbaşkanımız'ın davetine icabetle Kasım 2014'te ülkemize gerçekleştirdiği devlet ziyaretiyle ivme kazanan Türkiye-**Vatikan** ilişkileri, Papa'nın 12 Nisan 2015 tarihinde Vatikan'da düzenlenen bir ayinde, 1915 olaylarına ilişkin olarak yaptığı, Ermeni iddialarına arka çıkan açıklaması üzerine Vatikan nezdindeki Büyükelçimizin Merkez'e çağrılmasıyla, o tarihten bu yana olumsuz bir noktada durağanlaşmıştı. Ancak, son dönemde Vatikan tarafının girişimiyle ilişkilerimiz onarılmış ve Büyükelçimiz görevine dönmüştür.

Danimarka, başta NATO, AB ve Avrupa Konseyi olmak üzere bölgesel ve uluslararası kuruluşlar çerçevesinde işbirliği içinde olduğumuz bir ülkedir. Danimarka, Türkiye'nin AB üyeliğini desteklemektedir. Ayrıca, Danimarka DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu'nun bir parçası olarak, bölgede terörle mücadele konusundaki uluslararası çabalara katkıda bulunmaktadır.

Danimarka'yla ikili ticaret hacmimiz 2015 yılında 1,7 milyar Dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Ancak bu düzeyi yeterli bulmuyor, ikili ticaret hacmini ortak hedefimiz olan 5 milyar Dolar seviyesine çıkarmak için işbirliğimizi geliştirmemiz gerektiğine inanıyoruz. Diğer taraftan, ülkemize gelen Danimarkalı turist sayısı 2015 yılında 408.841 olarak gerçekleşmiştir.

Danimarka'daki vatandaşlarımızın sayısı 62.951 olup, ülkedeki en büyük göçmen grubunu teşkil etmektedirler. 18 Haziran 2015 tarihinde yapılan Danimarka genel seçimlerinde, 1 Türkiye kökenli aday milletvekili seçilmiştir.

AB içerisinde Türkiye'nin Birliğe üyeliğinin güçlü bir destekçisi olan **Finlandiya** ile ikili ilişkilerimiz ve uluslararası alandaki işbirliğimiz, birbirini güçlendirerek gelişmeye devam etmektedir. İki ülke arasında yoğun olarak gerçekleşen üst düzey ziyaretler, Finlandiya Cumhurbaşkanı Sauli Niinistö'nün 13-15 Ekim 2015 tarihlerinde ülkemizi ziyareti ile ivmesini muhafaza etmiştir. Ziyaretinde Cumhurbaşkanı Niinistö'ye Ekonomi Bakanı Olli Rehn ve bir grup işadamı eşlik etmiş ve 14 Ekim 2015 tarihinde DEİK'in organizasyonu ile İstanbul'da "Türkiye-Finlandiya İş Forumu" düzenlenmiştir.

Türkiye ve Finlandiya'nın öncülüğünde BM'nin arabuluculuk alanındaki rolünün desteklenmesi amacıyla 2010 Eylül ayında, New York'ta BM Genel Kurulu toplantıları marjında başlatılan Barış için Arabuluculuk Girişimi ikili ilişkilerin uluslararası boyuta yansımalarının önemli bir örneği olmuştur. Birleşmiş Milletler 70. Genel Kurulu vesilesiyle 1 Ekim 2015 tarihinde, New York'ta, dönemin Dışişleri Bakanı Feridun Sinirlioğlu ile Finlandiya Dışişleri Bakanı Timo Soini'nin eşbaşkanlığını yaptığı Arabuluculuk Dostlar Grubu (ADG) 6. Dışişleri Bakanları Toplantısı düzenlenmiştir. Başta BM olmak üzere uluslararası camiadaki görünürlüğünü giderek artırmakta olan girişim kapsamında teşkil edilen Arabuluculuk Dostlar Grubu'nun halihazırda 42 ülke ve BM dahil 8 uluslararası/bölgesel kuruluş olmak üzere toplam 50 üyesi bulunmaktadır.

Finlandiya'nın başkenti Helsinki'de KKTC Temsilciliği'nin kuruluş işlemlerini gerçekleştirmek için Fin Dışişleri Bakanlığı nezdinde yapılan girişimler sonucunda, KKTC Helsinki Temsilciliği 10 Temmuz 2015 tarihinde faaliyetlerine başlamış bulunmaktadır.

Finlandiya ile ikili ticaret hacmimiz 2015 yılında 1,27 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Ülkemiz ile Finlandiya arasında Ekonomik ve Ticaret Ortak Komitesi (JETCO) Kurulmasına İlişkin Bildiri, Finlandiya Avrupa İşleri ve Dış Ticaret Bakanı Lenita Toivakka'nın 3-5 Şubat 2015 tarihleri arasında ülkemizi ziyareti sırasında 4 Şubat'ta dönemin Ekonomi Bakanı Sayın Nihat Zeybekçi ve Toivakka tarafından imzalanmıştır. Bunun yanı sıra, 2015 yılında 213.803 Fin turist ülkemizi ziyaret etmiştir.

Finlandiya'da 12.000 bin civarında Türk vatandaşı yaşamakta olup, 19 Nisan 2015 tarihinde gerçekleştirilen Finlandiya genel seçimlerinde bir Türkiye kökenli aday milletvekili seçilmiştir.

İsveç ile 17. yüzyıla dayanan ilişkilerimiz **stratejik ortaklık** düzeyindedir. İsveç, AB üyelik sürecimize destek veren ülkelerin başında gelmekte olup, Birlik içerisindeki "Türkiye'nin Dostları Grubu"nun öne çıkan üyelerindendir. İsveç, Nordik ülkeleri arasındaki en büyük ticaret ortağımızdır. İkili ticaret hacmimiz 2015 yılında 2,8 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında ülkemizi ziyaret eden İsveçli turist sayısı 624.649'dur. İsveç'te yaklaşık 115 bin Türkiye kökenli yaşamaktadır. Vatandaşlarımıza yönelik ikamet ve çalışma izinleri konusunda İsveç, göçe açık toplum kimliğinin de etkisiyle en az sorun yaşanan ülkelerin başında yer almaktadır.

Bağımsızlıklarını ilk tanıyan ülkelere biri olarak NATO üyeliklerini de güçlü şekilde desteklediğimiz **Baltık ülkeleri**, ülkemizin AB üyelik müzakerelerine destek vermekte olup, başta ekonomik ve ticari alanlarda olmak üzere ilişkilerimiz istikrarlı şekilde gelişmektedir.

Estonya ile ilişkilerimiz NATO üyelikleri ve AB üyeliğimiz sürecinde verilen karşılıklı destek çerçevesinde olumlu bir niteliğe sahiptir. Ülkemizin Tallin'de kain NATO Siber Savunma İşbirliği Mükemmeliyet Merkezine katılımı, 14 Ekim 2015 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Estonya ile ikili ticaret hacmimiz 2015 yılında 396 milyon Dolar düzeyine ulaşmıştır. Estonya'dan Türkiye'ye gelen turist sayısı 2015 yılında 63.363 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye, Estonyalı turistler için birinci turizm destinasyonu konumundadır.

2015 yılının ilk yarısında AB Dönem Başkanlığını üstlenmiş olan **Letonya** ile sorunsuz ilişkilerimiz bulunmaktadır. Letonya ile ikili ticaret hacmimiz 2015 yılında 296 milyon Dolar düzeyine ulaşmıştır. Ülkemiz, Letonların en çok tercih

ettiği turizm destinasyonu olup, 2015 yılında Letonya'dan Türkiye'ye gelen turist sayısı 60.485 olarak gerçekleşmiştir.

BM, NATO ve AB olmak üzere uluslararası kuruluşlar çerçevesinde iyi işbirliği içerisinde olduğumuz, ülkemizin Avrupa Birliği müzakere sürecini ilkeli şekilde destekleyen **Litvanya**'yla da ilişkilerimiz sorunsuz bir seyir izlemekte ve giderek canlılık kazanmaktadır. 2-3 Nisan 2015 tarihlerinde Litvanya'ya gerçekleştirdiğim ziyaret, iki ülke arasında temasların devamlılığı açısından önem taşımıştır. Litvanya ile 2015 yılındaki ikili ticaret hacmimiz 545 milyon Dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Ülkemiz Litvanyalılar için birinci turizm destinasyonudur. 2015 yılında ülkemizi ziyaret eden Litvan turist sayısı 112.654'dür.

Köklü dostluk, tarihi ve kültürel bağlarımızın bulunduğu **Polonya** ile ilişkilerimiz günümüzde de **stratejik ortaklık** seviyesindedir. Türkiye ve Polonya iki NATO müttefiki olarak birçok uluslararası platformda yakın işbirliği yapmakta, bölgesel ve küresel konulara da benzer görüş açılarından yaklaşmaktadır. Polonya, ülkemiz için stratejik bir hedef olan AB üyeliğimize de destek vermektedir.

2014 yılında kapsamlı etkinliklerle kutladığımız; iki ülke arasında diplomatik ilişki tesisinin 600. Yıldönümünün ardından, Polonya ile geçtiğimiz yıl da siyasi diyalogumuz en üst seviyede sürdürülmüştür. Bu çerçevede, dönemin Dışişleri Bakanı Sayın Grzegorz Schetyna 23-24 Mart 2015 tarihlerinde beraberinde kalabalık bir işadamları heyetiyle birlikte ülkemizi ziyaret etmiştir. Sayın Schetyna ile ayrıca NATO Antalya Dışişleri Bakanları Zirvesi marjında da görüşme imkanı bulmaktan memnuniyet duyuyorum. Polonya'da 25 Ekim 2015'de yapılan genel seçimler sonucunda kurulan yeni Hükümetle de siyasi diyalogumuzu en üst düzeyde sürdürme arzusundayız.

Polonya ile beşeri ve ekonomik ilişkilerimiz de olumlu bir seyir izlemektedir. Polonya ile 2015 yılında ticaret hacmimiz 5,3 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir (İhracatımız 2,33 milyar Dolar; İthalatımız 2,97 milyar Dolar). Geçtiğimiz yıl, 500.779 Polonyalı turist ülkemizi ziyaret etmiştir. Polonya'da yaklaşık 7000 vatandaşıımız yaşamaktadır.

Dost ve müttefikimiz Polonya ile her alandaki işbirliğimizi bundan sonra da sürdürmek iradesini taşımaktayız.

Köklü tarihi geçmişimizin bulunduğu bir başka ülke olan **Macaristan** ile ilişkilerimiz olumlu seyir izlemekte, siyasi diyalogumuz, karşılıklı üst düzey ziyaretler ve istişare mekanizmaları çerçevesinde yoğun bir tempoda sürdürülmektedir.

Bu çerçevede, Macaristan'la 2013'de kurulmuş bulunan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi'nin (YDSK) II. Toplantısı Sayın Başbakanımızın eşbaşkanlığında; benim ve diğer bazı değerli kabine arkadaşlarımla 24 Şubat 2015'de Budapeşte'de düzenlenmiştir. Sözkonusu toplantı kapsamında Türkiye-Macaristan işbirliğinin çeşitli veçhelerine yönelik olarak toplam 6 Anlaşma, Protokol ve Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. Akabinde, Macaristan Cumhurbaşkanı Janos Ader'in 12-15 Mart 2015 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret, Macaristan'la işbirliğimizin pekişmesini sağlamış; iki ülke arasındaki 1994 tarihli Dostluk ve İşbirliği Anlaşması da tadil edilerek Cumhurbaşkanı Ader'in ziyareti vesilesiyle imzalanmıştır.

Geçtiğimiz yıl değerli mevkidaşım Macaristan Dışişleri ve Dış Ticaret Bakanı Peter Szijjarto da çeşitli vesilelerle ülkemizi ziyaret etmiştir. Sayın Szijjarto'nun 25-26 Ocak 2015 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında ayrıca iki ülke Dışişleri Bakanlıkları arasındaki işbirliğine ilişkin 1993 tarihli Protokol tadil edilerek imzalanmıştır. Sayın Szijjarto, Macaristan'ın önyak olmasıyla başlayan, Orta Avrupa'da önemli bir işbirliği girişimi Vişegrad Grubu (V4)+Türkiye mekanizmasının bu kez Antalya'da düzenlenen toplantısına katılmış, ayrıca 20 Ekim 2015 tarihinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Macaristan'la sürdürdüğümüz yoğun siyasi diyalog çerçevesinde 9 Şubat 2016 tarihinde Macaristan'a resmi bir ziyarette bulundum. Bu ziyaretim sırasında başta mevkidaşım Dış Ticaret ve Dışişleri Bakanı Peter Szijjarto olmak üzere, Meclis Başkanı Laszlo Köver ve Başbakan Viktor Orban'la gerçekleştirdiğim görüşmelerde ikili ilişkilerimiz ile her iki ülkeyi ilgilendiren bölgesel ve uluslararası gelişmeler hakkında görüş alışverişinde bulunduk.

Macaristan'la ticaret hacmimizin 5 milyar Dolara çıkarılması hedefine yönelik çalışmalarımız sürdürülmektedir. Bu yıl düzenlenmesi planlanan Türkiye-Macaristan Karma Ekonomik Komisyon Toplantısı'nın bu alanda önemli bir işlev göreceğine inanıyoruz. Macaristan'la 2015 yılında ticaret hacmimiz 2 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir (İhracatımız: 712 milyon Dolar; İthalatımız: 1,3 milyar Dolar). Geçtiğimiz yıl 140.197 Macar turist ülkemizi ziyaret etmiştir. Macaristan'da başta Gülbaba Türbesinin restorasyonu ile Zigetvar'daki projelerimiz olmak üzere önemli bazı kültür projelerimiz mevcuttur. Bu projelerin zamanlıca tamamlanması için Macar makamları nezdindeki çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.

Çek Cumhuriyeti ile iyi ilişkilerimiz sürmektedir. AB üyeliğimizi destekleyen Çek Cumhuriyeti ile ülkemiz arasında kurulması kararlaştırılan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi'nin (YDSK) tesis edilmesine ilişkin çalışmalar da devam etmektedir. Çek Cumhuriyeti ile yürüttüğümüz siyasi diyalog çerçevesinde önümüzdeki dönemde üst düzey ziyaretler de planlanmaktadır. Bu bağlamda, Çek mevkidaşım Lubomir Zaoralek'in davetine icabetle önümüzdeki

dönemde bu ülkeye ikili bir ziyaret gerçekleştirmem öngörülmektedir. Çek Başbakanı Sayın Bohuslav Sobotka'nın da bu yıl içinde ülkemizi ziyaret etmesi beklenmektedir.

Sayın Zaoralek'i, geçtiğimiz yıl NATO Antalya Dışışleri Bakanları ile V4+Türkiye Dışışleri toplantısı vesileyle ağırlamış olmaktan da ayrıca memnuniyet duyuyorum.

Türkiye, Çek Cumhuriyeti'nin ekonomik ilişkilerini geliştirmek istediği belli başlı ülkeler arasında yer almakta olup, ticaret hacmimiz 2015 yılında 2,9 milyar Dolar düzeyinde gerçekleşmiştir (İhracatımız: 769 milyon Dolar; İthalatımız 2,21 milyar Dolar). Geçtiğimiz yıl 212.464 Çek turist ülkemizi ziyaret etmiştir.

Slovakya'yla ilişkilerimizde siyasi sorun bulunmamakta, ilişkilerimiz dostane bir seyir izlemektedir. Türkiye ve Slovakya başta NATO ve AB olmak üzere uluslararası platformlarda da yakın etkileşim içinde olan iki ülkedir.

Slovakya ile siyasi diyalogumuz 2015 yılında da en üst düzeyde sürdürülmüş, bu çerçevede Sayın Cumhurbaşkanımızın 30-31 Mart 2015 tarihlerinde bu ülkeye gerçekleştirdiği ve benim ve diğer bazı değerli kabine arkadaşlarımla da katıldığı ziyaret ilişkilerimize önemli ivme kazandırmıştır. Slovakya Başbakanı Sayın Robert Fico'nun, Türk-Slovak Bilim, İnovasyon ve Ticaret Daimi Forumu Platformu'nun açılışını yapmak üzere 14 Mayıs 2015 tarihinde İstanbul'u ziyareti de iki ülke arasında bu alanda sürdürülen çalışmalara katkı sağlamıştır. Değerli mevkidaşım, Slovakya Dışışleri ve Avrupa İşleri Bakanı Lajcak'ı Slovakya'nın Dönem Başkanlığı sırasında geçtiğimiz yıl Antalya'da düzenlenen V4+Türkiye Dışışleri Bakanları toplantısı vesilesiyle ülkemizde ağırlamış olmaktan da ayrıca memnuniyet duyuyorum.

Slovakya bu yılın ikinci yarısında AB Dönem Başkanlığını üstlenecektir. Bu önemli görevde kendilerine başarılar diliyoruz. Slovakya'nın Dönem Başkanlığı önceliklerinden birinin genişleme olduğunu biliyoruz. Bu çerçevede Slovakya'nın Dönem Başkanlığı sırasında Türkiye-AB ilişkilerinin daha da ilerlemesini ve yeni fasıllar açılmasını temenni ediyoruz.

Slovakya'yla ikili ticaret hacmimiz 2015 yılında 1,4 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir (İhracatımız 546 milyon Dolar; İthalatımız 858,6 milyon Dolar). Geçtiğimiz yıl 151.514 Slovak turist ülkemizi ziyaret etmiştir.

Slovakya'yla ikili ilişkilerimizin her alanda daha da geliştirilmesi ve güçlendirilmesi için uygun bir zemin olduğunu değerlendiriyor ve işbirliğimizi ilerletme iradesini taşıyoruz.

Norveç, bizim açımızdan iyi bir ortak ve NATO içerisinde müttefiklik dayanışmasına değer verdiğimiz dost bir ülkedir. Uluslararası konularda işbirliğine önem verdiğimiz bir güçtür. Ülkelerimiz arasında siyasi sorun bulunmaması, NATO müttefikleri olarak uluslararası barış ve uzlaşma çabalarına ortak katkılarımız ile uluslararası meselelere benzer kaygılarla yaklaşıyor olmamız, ilişkilerimizin her alanda güçlendirilmesi açısından uygun zemini sağlamaktadır. Ayrıca, Norveç DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun bir parçası olarak, bölgede terörle mücadele konusundaki uluslararası çabalara katkıda bulunmaktadır.

Türkiye-Norveç ilişkileri kuşku duyulmayacak biçimde ilerlemeye devam etmektedir. Son olarak VIII. Büyükelçiler Konferansına katılarak Büyükelçilerimize hitap eden değerli mevkidaşım Norveç Dışişleri Bakanı Børge Brende ile 12 Ocak 2016 tarihinde gerçekleştirdiğimiz görüşmelerde ikili ilişkilerimizde sağlanan ivmeyi korumak ve ekonomik ilişkilerimizi geliştirmek konusunda mevcut ortak iradeyi teyit ettik.

Norveç'le ikili ticaret hacmimiz 2015 yılında 1,112 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir (İhracatımız: 454 milyon Dolar; İthalatımız: 658 milyon Dolar) Geçtiğimiz yıl ülkemizi ziyaret eden Norveçli turist sayısı da 282.210'dır.

Norveç'te yaklaşık 20 bin Türkiye kökenli yaşamaktadır. Norveç Hükümetinde Sanayi ve Ticaret Bakan Yardımcılığını bir Türk toplumu mensubunun yürütmesinden memnuniyet duyuyoruz.

İzlanda ile ikili siyasi ilişkilerimiz sorunsuz bir şekilde ilerlemekte ve NATO çatısı altında işbirliğimiz sürdürülmektedir. Coğrafi konumdan kaynaklanan mesafe, iki ülke arasında gerek siyasi gerek ekonomik temasların gelişimine sınırlayıcı etkide bulunmaktadır. Her iki ülkede de siyasi ilişkilerin geliştirilmesine yönelik mevcut irade çerçevesinde, iki ülkenin üst düzey yetkilileri son yıllarda özellikle uluslararası forum ve toplantılar vesilesiyle bir araya gelerek, ikili ilişkiler ve uluslararası meselelere ilişkin görüş alış-verişinde bulunmaktadırlar. Bu çerçevede değerli mevkidaşım İzlanda Dışişleri Bakanı Gunnar Bragi Sveinsson'ı geçtiğimiz yıl Antalya NATO Dışişleri Bakanları Toplantısı vesilesiyle ülkemizde ağırlamaktan ve kendisiyle ikili bir görüşme gerçekleştirmekten memnuniyet duyuyorum. Sayın İzlanda Dışişleri Bakanı ayrıca 12-23 Ekim 2015 tarihlerinde BM Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi 12. Taraflar Konferansı vesilesiyle geçtiğimiz yıl ülkemizi ziyaret etmiştir.

İzlanda ile 2015 yılında ticaret hacmimiz yaklaşık 98 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Geçtiğimiz yıl ülkemizi ziyaret eden İzlandalı turist sayısı da 9.579'dur.

2011 yılında kurulan Yüksek Düzeyli Stratejik Konsey (YDSK) mekanizmasıyla ilişkilerimizin yeni bir boyut kazandığı, Karadeniz komşumuz ve stratejik ortağımız **Ukrayna** bugün tarihinin en derin krizlerinden biriyle karşı karşıyadır. Yalnızca Ukrayna'nın değil, tüm bölgenin güvenlik, huzur ve refahını olumsuz etkileyen bu krizin, Ukrayna'nın toprak bütünlüğü ve uluslararası hukuk temelinde diplomatik yöntemlerle bir an evvel kalıcı bir çözüme ulaştırılmasını savunmakta ve bu yönde ikili ve çok taraflı düzeyde yürütülen çabaları desteklemekteyiz. Bu kapsamda, Minsk Mutabakatlarının uygulanmasını kalıcı çözüm için kritik önemde görüyoruz.

Ukrayna'da tarafsız ve kapsayıcı bir mekanizma olarak gözlem faaliyetleri yürüten AG T Ukrayna  zel Gözlem Misyonu, Ukrayna'daki tansiyonun düşmesi ve barışın tesisi bakımından sahada önemli çalışmalar yürütmektedir. Başkanlığını (E) Büyükelçi Ertuğrul Apakan'ın üstlendiği bu misyon başarılı faaliyetleriyle uluslararası toplumun güçlü destek ve takdirini kazanmıştır.

2014 ve 2015 yıllarında yapılan genel ve yerel seçimlerin sonuçları, Ukrayna halkının reform sürecinin devamını arzuladığını net bir şekilde göstermiştir. Ukrayna'da güvenlik ve istikrarın sağlanması, refahın artması için, siyasi ve ekonomik reform çalışmalarının başarı ve kararlılıkla sürdürülmesi önem arz etmektedir.

Önümüzdeki dönemde Ukrayna'yla hemen her alanda temas ve işbirliğimizi artırmayı ve daha kapsamlı hale getirmeyi hedefliyoruz. Ukrayna'nın reform çalışmalarına verdiğimiz destek bağlamında 50 milyon Dolar'lık imtiyazlı kredi ve 10 milyon Dolar'lık insani yardım sağlamaktayız.

Türkiye, **Kırım**'ın yasadışı ilhakını tanımamaktadır. Yarımada'nın yerli halkı olan Kırım Tatar Türklerinin güvenliklerinin temini, hak ve menfaatlerinin gözetilmesi önceliğimizdir. Kırım'daki soydaşlarımız her geçen gün artan baskı ve sindirme politikalarına maruz kalmaktadır. Kırım Tatar liderlerinin Kırım'a girişlerinin engellenmesi, Kırım Tatar Milli Meclisi binasında, ibadet yerlerinde, okullarda ve evlerde güvenlik güçlerince yapılan aramalar, Kırım Tatar medyasının susturulması, Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü savunanlara karşı yapılan keyfi sorgulamalar, siyasi gözaltılar endişe verici gelişmelerdir.

Kırım'da özellikle Kırım Tatarlarının maruz kaldığı baskı ve insan hakları ihlalleri, 27-30 Nisan 2015 tarihlerinde Yarımada'yı ziyaret eden gayri resmi Türk heyeti tarafından hazırlanan raporla da kayda geçirilmiştir. Ülkemiz, Kırım'daki soydaşlarımızın durumunu yakından takip etmeye, Kırım konusunu ve soydaşlarımızın karşı karşıya bırakıldıkları insan hakları ihlallerini uluslararası gündeme taşımaya devam edecektir.

Öte yandan, RF'nin Kırım'ı silahlandırma faaliyetleri Karadeniz'deki bölgesel güvenliği tehdit etmekte ve güç dengesini tek taraflı olarak bozmaktadır. Bunu kabul etmemiz mümkün değildir.

Batı yönelimini desteklediğimiz **Moldova**'da siyasi istikrarın sağlanması önem arz etmektedir. Bu yöndeki ilerlemelere bağlı olarak, Moldova da önümüzdeki dönemde temaslarımızı yoğunlaştırmayı ve ilişkilerimizi Stratejik Ortaklık seviyesine çıkarmayı planladığımız ülkelerdendir.

Dil ve kültür bağımız olan 170 bin nüfuslu soydaş Gökoğuz toplumunun varlığı, Moldova ile ilişkilerimizin pekişmesine yardımcı olan bir köprü görevi görmektedir. Gökoğuz Yeri'nin özerk statüsünün daha sağlam bir anayasal güvenceye kavuşturulması ve aşındırılmadan sürmesi bu bölgeye yönelik yaklaşımımızın temelini oluşturmaktadır. Diğer yandan, Gökoğuz Yeri'nde yaşayan soydaşlarımızın sosyo-ekonomik durumlarının güçlendirilmesi amacıyla, 1992 yılından bu yana TİKA eliyle altyapı, eğitim, sağlık, teknik işbirliği gibi alanlarda çok sayıda proje hayata geçirilmiştir.

Moldova'da istikrar ve refahın artmasının önünde engel teşkil eden Transdinyester sorununun, Moldova'nın toprak bütünlüğü ve siyasi birliği çerçevesinde diyalog yoluyla en kısa zamanda çözülmesini destekliyoruz.

Belarus kuzey politikamızda önemli yeri olan bir ülkedir. Bu ülkeyle aramızda herhangi bir sorun bulunmamakta olup, ilişkiler muhtelif başlıklarda istikrarlı bir gelişim içindedir.

Türkiye Belarus'a karşı uygulanan zorlayıcı tedbirlere katılmayarak, diyalog, angajman ve teşvik odaklı bir politika benimsemiş bulunmaktadır. Bu yaklaşımımız çerçevesinde, Belarus'la ilişkilerimizde belirli bir hareketlilik mevcuttur. Bu kapsamda dönemin Belarus Başbakanı Mihail Miyasnikoviç, Cumhurbaşkanlığı devir-teslim töreni vesilesiyle 28 Ağustos 2014 tarihinde ülkemizi ziyaret etmiş ve dönemin Belarus Parlamentosu Cumhuriyet Konseyi Başkanı Anatoliy Rubinov bir önceki TBMM Başkanı Sayın Cemil Çiçek'in davetlisi olarak 13-16 Ekim 2014 tarihleri arasında ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Son olarak Belarus Başbakanı Andrey Kobyakov 12 Kasım 2015 tarihinde İstanbul'da düzenlenen Türkiye-Belarus Yatırım Forumu vesilesiyle ülkemizi ziyaret etmiş, Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından kabul edilmiştir.

Belarus'la iktisadi işbirliğimiz de olumlu bir mecrada seyretmektedir. Girişimcilerimiz, 1,1 milyar Dolar'lık yatırım ile ülkemizin Belarus'taki en büyük beş yatırımcı ülke arasına girmesini sağlamış durumdadırlar. 500 milyon Dolar

düzeyindeki ticaret hacmini arttırmaya dönük çalışmalar da kesintisiz sürmektedir.

2013 yılında imzalanan Vize Muafiyeti ve Geri Kabul Anlaşmaları 1 Haziran 2014 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, vizesiz seyahat rejimi Belarus’la beşeri ilişkilerimize yeni bir boyut kazandırmıştır. İlaveten, 2003 yılında başlanan, ancak çeşitli nedenlerle tamamlanamayan Minsk Camii’nin inşaatı 2013 yılında ülkemiz tarafından üstlenilmiş olup, Caminin 2016 bahar aylarında ülkemizden Belarus’a düzenlenecek üst düzey bir ziyaret sırasında ibadete açılmasıyla ikili ilişkilerimize özel bir katma değer sağlanmış olacaktır.

BALKANLAR

Ülkemiz, köklü tarihi, kültürel ve insani bağlarımızın bulunduğu, Batı’ya açılan fiziki kapımızı oluşturan Balkanlar’da istikrar ve uzlaşının pekiştirilmesine her zaman büyük önem vermiş, bunu bölgenin olduğu kadar Avrupa’nın da genel güvenlik ve istikrarının dayanaklarından biri olarak görmüştür. Türkiye, Balkanlar’da uzlaşıya açık ve gelecek odaklı bir siyaset anlayışını desteklemekte olup, bu yöndeki tüm çaba ve girişimlere aktif katkı sağlamaktadır.

Balkanlar’da Soğuk Savaş’ın sona ermesinden bu yana devam eden normalleşme sürecinin tamamlanmış olduğunu söylemek henüz mümkün değildir. Bununla birlikte, bölgede 2014 yılında sağlanan olumlu ilerlemeler 2015’te de devam etmiştir.

Özellikle Sırbistan-Kosova ilişkilerinin normalleştirilmesini hedefleyen Belgrad-Priştine diyalog süreci çerçevesinde sonuç odaklı yeni kazanımlar elde edilmiştir.

Avrupa ve Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme perspektifi, bölgede reformların sürdürülmesi açısından önemli bir teşvik unsuru olmaya devam etmektedir. Türkiye, Balkan ülkelerinin bu perspektifini desteklemektedir. Bu bağlamda, bölge ülkelerinin yıl içinde AB ve NATO ile bütünleşme sürecinde kat ettikleri önemli mesafe bölgedeki iyimserlik havasını güçlendirmiştir. AB bağlamında Sırbistan’ın tam üyelik müzakerelerine başlaması, Bosna-Hersek ile 2008 yılında imzalanan İstikrar ve Ortaklık Anlaşması’nın yürürlüğe girmesi, Kosova ile 2014 yılında parafe edilen İstikrar ve Ortaklık Anlaşması’nın yıl içinde imzalanması başlıca olumlu gelişmeleri teşkil etmiştir. NATO bağlamında ise, Karadağ’a üyelik davetinde bulunulması, bölge barış ve istikrarı için mihenk taşı niteliğinde bir gelişmedir. Diğer taraftan, Balkan ülkelerinin AB’yle bütünleşme perspektiflerini, özellikle altyapılarının iyileştirilmesi suretiyle kolaylaştırmayı amaçlayan Berlin Süreci kapsamında İkinci Dışışleri Bakanları Konferansı 27

Ağustos 2015 tarihinde Viyana’da yapılmıştır. Viyana Konferansı’nda altyapı ve ulaştırma ağırlıklı bir dizi yeni proje kabul edilmiştir. Projelerin, tamamlanabildikleri takdirde, Balkanlar’da sürdürülebilir kalkınmanın tesisine ve bölgenin AB’yle bütünleşmesi sürecinin tamamlanmasına önemli katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

Bilhassa Orta Doğu’daki istikrarsızlık ve çatışmaların etkisiyle 2015 yılında büyük bir krize dönüşen göçmen sorunu, Balkan ülkeleri için yeni bir sınama teşkil etmiştir. Göçmenlerin ülkeye girişlerine hangi ölçülere göre izin verileceği ve ne kadarının kabul edileceği gibi sorular, bölge ülkeleri arasında ihtilaf ve tartışmalara yol açmıştır. Göçmen krizinin Balkanlar içi yeni bir istikrarsızlık kaynağına dönüşmemesini ve büyük çabalarla mesafe kat edilen normalleşme süreçlerini aşındırmamasını arzu ediyoruz.

Türkiye, bölgesel sahiplenme ve kapsayıcılık ilkeleri temelinde, Balkanlar’daki bölgesel işbirliği mekanizmalarına verdiği önceliği de muhafaza etmiştir. Bölgenin ortak iradesini ve özgün sesini yansıtan tek işbirliği forumu niteliğiyle ayrı bir önemi haiz olan Güney Doğu Avrupa İşbirliği Süreci (GDAÜ), Balkan ülkeleri arasındaki işbirliği ağının güncel sınamalar muvacehesinde güçlendirilmesine yönelik somut adımlar atmıştır. Şubat ayında düzenlenen Gayriresmi Bakanlar Toplantısında kabul edilen “Terörizmle Mücadele Ortak Bildirisi”, bölgenin asimetrik tehditler karşısında bölgesel sahiplenme ve yüksek düzeyli siyasi diyalog ilkeleri çerçevesinde vereceği müşterek refleksleri yansıtması bakımından önem taşımaktadır.

Diğer taraftan, GDAÜ’nün operasyonel kolu olan Bölgesel İşbirliği Konseyi (BİK) de, GDAÜ’nün terörizmle ortak mücadele vurgusunu, “Güney Doğu Avrupa’da Terörizm ve Şiddete Varan Aşırılıkla Mücadele Bölgesel Platformu”nu tesis etmek suretiyle desteklemiştir.

Sırbistan, Balkanlar’da barış, istikrar ve refahın sağlanması bakımından kilit bir ülke konumundadır. Ticari ve ekonomik çıkarlarımızın yanı sıra, Sırbistan’ın Türkiye-Batı Avrupa güzergâhının merkezinde bulunması da Batı Avrupa’da yaşayan vatandaşlarımız açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda, Balkanlar’da kalıcı barış ve istikrar için Sırbistan’la ilişkilere özel önem ve öncelik atfedilmektedir.

Sırbistan’ın Avrupa yapılarıyla bütünleşme sürecini de, diğer Balkan ülkeleri için olduğu gibi, destekliyoruz. AB’nin, 14 Aralık 2015 tarihinde Sırbistan’la tam üyelik müzakerelerine başlamasından memnuniyet duyuyoruz. Sırbistan’ın AB’yle bütünleşmesi, bölgenin istikrar ve kalkınmasını topyekûn müspet yönde etkileyecek bir gelişme olacaktır.

Sırbistan, AB'yle bütünleşme sürecinde atılan olumlu somut adımlarla eşzamanlı olarak, 2015 yılı içinde Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın (AGİT) Dönem Başkanlığı'nı yürütmüştür. 1 Ocak 2016 itibarıyla Almanya'ya devreden Sırbistan Dönem Başkanlığı kapsamında 3-4 Aralık 2015 tarihlerinde düzenlenen AGİT 22. Bakanlar Konseyi Toplantısı münasebetiyle Belgrad'ı ziyaret ettim.

Sayın Başbakanımız, Dışişleri Bakanlığını deruhte ettiği 10 Haziran 2014 tarihinde Belgrad'a yaptığı çalışma ziyaretinin akabinde, bu kez 28-29 Aralık 2015 tarihlerinde Sırp mevkidaşının davetine icabetle, Başbakan olarak Sırbistan'ı ziyaret etmiştir. Sayın Başbakanımız'a ziyarette ben de refakat ettim ve Sırp mevkidaşım Ivica Daçiç'le bir görüşme yaptım. Çok sayıda Türk ve Sırp işadamları ve şirket temsilcisinin katılımlarıyla bir İş Forumu'nun da düzenlendiği ziyarette, Türkiye-Sırbistan Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi'nin (YDİK) kurulması hususunda mutabık kalınmış olup, hazırlıklara başlanmıştır. Diğer taraftan, Başbakan Birinci Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Daçiç'in, 23-24 Nisan 2015 tarihlerinde düzenlenen Çanakale Kara Savaşları'nın 100. Yıldönümü Anma Törenleri münasebetiyle ülkemizi ziyareti de, Türkiye ile Sırbistan arasındaki iyi ilişkilerin bir başka tezahürünü teşkil etmiştir.

Sırbistan'la ilişkilerimizi irdelerken insani boyut da gözardı edilmemelidir. Sırbistan ve Bosna-Hersek'te 2014 yılı Mayıs ayında meydana gelen sel felaketinin akabinde düzenlenen Brüksel Donörler Konferansı'nda Sırbistan için 1,35 milyon Avro hibe taahhüdünde bulunmuştuk. Söz konusu hibe kapsamında, selden etkilenen nehir bölümlerinin tadilatı yapılmış, Novi Braçin köyünde yeni bir köprü inşa edilmiş, selden zarar gören 30 aileye ev donanımı, bir belediyeye dezenfeksiyon malzemesi ve bir anaokuluna mutfak malzemesi sağlanmış; böylece yardım taahhüdümüz yerine getirilmiştir.

Sırbistan'ın Sancak bölgesine ilişkin yaklaşımımız, bölgedeki bölünmüşlüğü ortadan kaldırılması, tarafların yakınlaştırılması ve bölgenin ekonomik kalkınmasına destek verilmesi istikametindedir. Türkiye'de çok sayıda yakını bulunan Boşnakların yaşadığı bu bölge, Türkiye ve Sırbistan tarafından bir "dostluk köprüsü" olarak değerlendirilmektedir. Sancak halkının Sırbistan toplumu ve siyaseti içindeki temsil kabiliyetinin artırılması önem arz etmektedir. Sırbistan'ın AB'yle bütünleşme sürecinde kat edilen mesafenin, Sancak bağlamında da somut kazanımlara tahvil edileceğine inanıyoruz.

2015, Sırbistan'ın bölge ülkeleriyle ilişkilerindeki normalleşme süreçleri bağlamında da hareketli bir dönem teşkil etmiştir. Bu bağlamda Sırbistan-Bosna-Hersek ve Sırbistan-Arnavutluk ilişkilerinde karşılıklı üst düzeyli ziyaretler ve AB çatısı altında ortak bir geleceğe vurgu yapan iyi niyet beyanları dikkat çekmiştir.

Öte yandan, Bosna-Hersek ve Sırbistan arasında yakın istişare ortamı tesis ederek, bu iki ülke arasında güven artırmak amacıyla ihdas ettiğimiz Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan Üçlü Danışma Mekanizması çerçevesinde Dışişleri Bakanları, sonuncusu BM 70. Genel Kurulu marjında 29 Eylül 2015 tarihinde New York'ta olmak üzere, bugüne kadar on defa biraraya gelmişlerdir. Türkiye-Bosna Hersek-Hırvatistan Üçlü Danışma Mekanizması'nın Bakanlar düzeyinde beşinci toplantısı da aynı tarihte New York'ta yapılmıştır. Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan Üçlü Danışma Mekanizması çerçevesinde ayrıca, sonuncusu 2013 yılında Ankara'da olmak üzere üç Zirve Toplantısı gerçekleştirilmiş olup, sözkonusu Zirve Toplantısının 2016 yılında Başbakanlar düzeyinde gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Siyasi diyalogumuzun yanı sıra, ikili ekonomik ve ticari ilişkilerimizi geliştirmek için de Sırbistan makamlarıyla çalışmalar sürdürüyoruz. Bu çerçevede, 2015 yılında Sırbistan'a ihracatımız 493 milyon Dolar, Sırbistan'dan ithalatımız 238 milyon Dolar olmak üzere, toplam ikili ticaret hacmi 731 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Önümüzdeki dönemde altyapı ve ulaştırma sektörleri, işbirliğimizin daha da geliştirilebileceği alanlar olarak özellikle öne çıkacaktır. Ülkemizi 2015 yılında yaklaşık 179 bin Sırp turist ziyaret etmiştir.

Diğer yandan, Bosna-Hersek ve Sırbistan arasında yakın istişare ortamı tesis ederek, bu iki ülke arasında güven artırmak amacıyla ülkemizin girişimiyle 2009 yılında ihdas edilen Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan Üçlü Danışma Mekanizması çerçevesinde, üç ülke arasındaki ekonomik ve ticari işbirliğinin daha ileriye taşınmasını teminen, ilk toplantısı Ağustos'ta Ankara'da yapılan Türkiye-Sırbistan-Bosna Hersek Üçlü Ticaret Komitesi İkinci Dönem Toplantısı 19 Ekim 2015 tarihinde Belgrad'da, Türkiye-Sırbistan-Bosna Hersek Üçlü İş Forumu ise 20 Ekim 2015 tarihinde Saraybosna'da düzenlenmiştir.

Türkiye, 17 Şubat 2008 tarihinde bağımsızlığını ilan eden **Kosova**'yı ilk tanıyan ülkeler arasında yer almaktadır. Ülkemiz Kosova'yı, bağımsızlığı ve egemenliği hak eden bir halkın haklı mücadelesi sonucu doğan bir devlet olarak görmektedir. Kosova'nın istikrarına, toprak bütünlüğüne, kalkınmasına, Avrupa ve Avrupa-Atlantik yapılarıyla bütünleşmesine, ayrıca, bölgesinde dostane ve yapıcı komşuluk ilişkileri tesis etmesine atfettiğimiz önem, tarafımızdan, ikili ve çok taraflı platformlarda her vesileyle vurgulanmaktadır.

Türkiye-Kosova ilişkileri, ortak tarihi geçmiş ve insani bağlar temelinde mükemmel düzeyde seyretmektedir. Türkiye-Kosova ilişkileri sadece devletten devlete değil, aynı zamanda halktan halka bir nitelik taşımaktadır. Kosova'da etkin bir Türk toplumu, ülkemizde ise çok sayıda Kosova kökenli vatandaşımız yaşamaktadır. Soydaşlarımız, iki ülke arasındaki ilişkilerde köprü rolü

oynamakta, Kosova'nın siyasi, ekonomik ve kültürel hayatına olumlu katkılarda bulunmaktadır.

Ülkemiz, Kosova'nın ekonomik kalkınmasına da büyük önem vermektedir. Bu tutumumuz özellikle son yıllarda yatırımlar konusunda meyvelerini vermeye başlamıştır. İkili ticaret hacmimizin artırılması için özel sektörlerimiz arasındaki temasların daha da sıklaştırılmasını teşvik ediyoruz. 2015 yılında Kosova'ya ihracatımız 240,886 milyon Dolar, Kosova'dan ithalatımız 8 milyon Dolar olmak üzere 248,886 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Önümüzdeki dönemde Kosova'yla ticari ilişkilerimizi işbirliği potansiyelimizi layıkıyla yansıtacak şekilde geliştirmeyi hedefliyoruz. 2015 yılında ülkemizi yaklaşık 98 bin Kosovalı turist ziyaret etmiştir.

Öte yandan, 1999 yılında düzenlenen NATO hava harekâtına katılan ülkemiz NATO öncülüğündeki KFOR'a destek vermekte, KFOR Kosova Türk Temsil Heyet Başkanlığı'nda 365 personelimiz (355 asker, 10 işçi) görev yapmaktadır. Ayrıca ülkemizin, AB Misyonu EULEX'te de 4 Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) mensubu ve 1 hâkimi görev yapmaktadır. UNMIK'te ise 1 polis, 1 asker ve 3 sivil olmak üzere toplam 5 personelimiz bulunmaktadır.

Ülkemiz Kosova'nın uluslararası toplum ile bütünleşmesine ve kalkınmasına da güçlü bir destek vermektedir. Bu çerçevede, Kosova'nın tanınması yönünde, özellikle de henüz Kosova'yı tanımamış bazı İİT ve Afrika ülkeleri nezdinde gayretlerimizi sürdürmekteyiz. Ülkemizin gayretlerinin de sayesinde Kosova'yı tanıyan ülkelerin sayısı 111'e yükselmiştir.

Ülkemiz, AB kolaylaştırıcılığında yürütülen Belgrad-Priştine Diyalog Süreci'ni de kararlılıkla desteklemektedir. Türkiye, anılan diyalog sürecinin gerek Kosova'yı gerek Sırbistan'ı AB'yle bütünleşme hedefine daha da yaklaştıracığına inanmaktadır. Belgrad-Priştine Diyalog Süreci kapsamında da 2015 yılında yeni ve ileri adımlar atılmıştır. Tarafların uzlaşya vardıkları başlıca önemli hususlar arasında, Kosova'nın kuzeyindeki Sırp paralel yargı yapılanmalarının Kosova adli sistemine dercedilmesi ile "Sırp Belediyeler Birliği"nin (ZSO) kurulması öne çıkmıştır. Ancak, özellikle ZSO'nun tesisine yönelik anlaşmanın uygulanması konusunda birtakım sıkıntılar yaşanmaktadır.

2015 yılı, Kosova'nın Avrupa Birliği'yle bütünleşme çabaları bakımından verimli bir dönem teşkil etmiştir. Kosova ile AB arasında 2014 yılı Temmuz ayında parafe edilen İstikrar ve Ortaklık Anlaşması, 27 Ekim 2015 tarihinde Strazburg'da imzalanmıştır. Anlaşma bilahare 21 Ocak 2016'da Avrupa Parlamentosunca onaylanmıştır.

Öte yandan, Türkiye ile Kosova arasındaki yakın ilişkiler çerçevesindeki karşılıklı üst düzeyli ziyaretlerimiz, 2015 yılında da devam etmiştir. Kosova Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Hashim Taçi, 18-21 Şubat 2015 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Taçi, ayrıca, Çanakkale Savaşları'nın Yüzüncü Yıldönümü Anma Etkinlikleri ile ülkesinin UNESCO adaylığı kampanyası kapsamında sırasıyla 23-24 Nisan ve 5 Kasım 2015 tarihlerinde ülkemizi yeniden ziyaret etmiştir.

Kosova'da 4 Şubat 2016 tarihinde başlayan Cumhurbaşkanlığı seçim süreci, 26 Şubat 2016 günü neticelenmiştir. PDK Genel Başkanı, Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Hashim Taçi ile PDK milletvekili Rafet Rama'nın katıldığı seçimde, Taçi, milletvekili tam sayısı 120'nin salt çoğunluğuna tekabül eden 61 oya ihtiyaç duyulan üçüncü turda 71 oy alarak Kosova'nın yeni Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 7 Nisan 2016 tarihinde yemin ederek göreve başlaması beklenen Hashim Taçi'yi, seçilmesinin akabinde, Sayın Cumhurbaşkanımız tebrik amacıyla telefonla aramış ve ülkemize davet etmiştir. Sayın Başbakanımızın da tebrik ettiği Hashim Taçi'yi ben de telefonla aradım ve kutladım.

Türkiye-**Bosna-Hersek** ilişkileri, siyasal, sosyal ve kültürel alanlarda oldukça güçlü bir görünüm sergilemektedir. Ülkemiz, Bosna-Hersek'in Dayton Barış Anlaşması ile belirlenen sınırlarda huzur ve refah içinde yaşaması, uluslararası alanda aktif ve görünür hale gelmesi için desteğini her alanda sürdürmektedir. Bunun için de başta Bosna-Hersek'in Avrupa-Atlantik kurumları ile entegrasyonuna ağırlık verilmektedir.

Bosna-Hersek'te 12 Ekim 2014 tarihinde gerçekleştirilen seçimlerde, Devlet Başkanlığı Konseyi'nin Boşnak üyeliğini Demokratik Eylem Partisi (SDA) Başkanı Bakir İzetbegović, Hırvat üyeliğini Bosna-Hersek Hırvat Demokratik Birliği (HDZ BiH) lideri Dragan Covic, Sırp üyeliğini de "Değişim için İttifak Koalisyonu" adına Demokratik İlerleme Partisi (PDP) lideri Mladen İvaniç kazanmıştır. Başkanlık Konseyi üyeleri 17 Kasım 2014 tarihinde yemin ederek göreve başlamış olup, Konsey Başkanlığı görevini 8 aylık rotasyon usulü çerçevesinde önce Sırp Üye İvaniç, bilahare de Temmuz 2015 itibarıyla Hırvat üye Cović üstlenmiştir.

İki ülke arasındaki resmi ve sivil temaslar her düzeyde yoğun bir şekilde sürmektedir. Bu çerçevede 2015 yılında; Sayın Cumhurbaşkanımız 20 Mayıs 2015'te Bosna-Hersek'e resmi bir ziyarette bulunmuştur. Ben de 29-30 Nisan 2015 tarihlerinde Bosna-Hersek'i ziyaret ettim. Son olarak, Sayın Başbakanımız, Srebrenitsa Soykırımı'nın 20. Yıldönümü münasebetiyle düzenlenen etkinliklere iştirak etmek üzere 10-11 Temmuz 2015 tarihlerinde Bosna-Hersek'i ziyaret etmiştir. Öte yandan, Bosna-Hersek Devlet Başkanlığı Konseyi Başkanı Dragan Cović ile Konsey Üyesi Bakir İzetbegović, Sayın Cumhurbaşkanımız'ın davetine

icabetle 10-12 Aralık 2015 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. (Baştan itibaren ziyarete katılması öngörülen Konsey Sırp üyesi Mladen İvaniç, son anda sağlık sorunları nedeniyle ülkemize -ve öncesinde ziyaret etmeyi planladığı Brüksel'e- seyahatini iptal etmek durumunda kalmıştır.) Dışişleri Bakanı Crnadak, 29-30 Nisan 2015 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen NATO Dışişleri Bakanları Toplantısı'na katılmış, ayrıca Bosna-Hersek Devlet Başkanlığı Konseyi Sırp üyesi İvaniç, Konsey Başkanı sıfatıyla, Çanakkale Savaşları 100. anma yılı etkinlikleri çerçevesinde 23-24 Nisan 2015 tarihlerinde İstanbul ve Çanakkale'yi ziyaret etmiştir.

Bunların dışında, Bosna-Hersek'teki Belediyeler ile ülkemiz Belediyeleri arasında temaslar sağlanmakta, kardeş belediye ilişkileri tesis edilmekte; bu etkileşim, kültürel ve sosyal boyutunun yanı sıra, işadamlarımızın Bosna-Hersek'i ziyaret ederek yatırım imkânlarını doğrudan incelemelerine de vesile teşkil etmektedir. Keza iki ülke sivil toplum kuruluşları arasındaki temas ve yardımlaşmalar yoğun şekilde sürmektedir.

Ülkemiz, 2014 Mayıs ve Ağustos aylarında Bosna-Hersek'te yaşanan seller sonrasında, arama-kurtarma ve malzeme yardımı sağlayan ilk ülkelerden olmuş, yaklaşık 2,7 milyon Avro tutarında yardım sağlamıştır. Ayrıca, halihazırda sel felaketi nedeniyle sürdürülmekte olan altyapı ve onarım/yeniden inşa çalışmaları çerçevesinde yapılan yardımların toplam değeri yaklaşık 10,5 milyon Avro'ya ulaşmıştır.

TİKA tarafından bugüne kadar Bosna-Hersek'te eğitim, sağlık, su-sanitasyon, idari ve sivil altyapı, ekonomik altyapı alanlarında tamamlanan yaklaşık 700 projeye bu ülkeye yaklaşık 300 milyon Dolar'lık kalkınma yardımı sağlanmıştır. Bununla beraber, TİKA başta olmak üzere çeşitli kuruluşlarımız vasıtasıyla 1995'ten bu yana kurucu halklar arasında ayırım gözetmeksizin Bosna-Hersek'e yapmış olduğumuz maddi katkılar 1 milyar Avro dolayındadır.

Bugüne kadar Bosna-Hersek'e, Ziraat Bankası tarafından 150 milyon Avro tutarında "soft loan" kredi sağlanmıştır. Söz konusu kredinin 100 milyon Avro'luk kısmı özellikle tarım ve hayvancılık alanında kullanılmak üzere savaş döneminde yerlerinden edilmiş kişilerin geri dönüşlerinin teşvik edilmesi ve istihdam yaratılması, 50 milyon Avro'luk kısmı ise küçük ve orta ölçekli işletmelere finansman sağlanması amacıyla tahsis edilmiştir.

2015 yılında Bosna-Hersek'e ihracatımız 293 milyon Dolar, Bosna-Hersek'ten ithalatımız 250 milyon Dolar olmak üzere, toplam ikili ticaret hacmi 543 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam, 2014 yılına kıyasla ikili ticaret hacmimizde %10'luk bir artışa tekabül etmektedir. Bosna-Hersek'teki Türk yatırımlarının toplamı 306 milyon Dolar, Türk müteahhitlerince Bosna-Hersek'te

üstlenilen projelerin bedeli yaklaşık 600 milyon Dolar civarındadır. Ülkede yaklaşık 50 Türk firması faaliyet göstermektedir. 2015 yılında Bosna-Hersek'ten 85 bin turist ülkemizi ziyaret etmiştir.

Daha önce de kaydedildiği üzere, ülkemizin öncülüğünde 2009 yılında ihdas olunan Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan Üçlü Danışma Mekanizması çerçevesinde, üç ülkenin Dışişleri Bakanları, sonuncusu BM 70. Genel Kurulu marjında 29 Eylül 2015 tarihinde New York'ta olmak üzere, bugüne kadar 10 defa biraraya gelmişlerdir. 2010 yılında teşkil edilen Türkiye-Bosna-Hersek-Hırvatistan Üçlü Danışma Mekanizması Dışişleri Bakanları beşinci toplantısı da keza aynı tarihte New York'ta yapılmıştır.

Bosna-Hersek-AB ilişkileri açısından yıl içindeki en önemli gelişme, 2008 yılında imzalanan İstikrar ve Ortaklık Anlaşması'nın, AB Genel İşler Konseyi'nin 21 Nisan 2015 tarihinde aldığı karar uyarınca 1 Haziran 2015 tarihinde yürürlüğe girmesi olmuştur. Malumunuz olduğu üzere BH, 15 Şubat 2016 tarihinde AB adaylık başvurusunu da yapmıştır.

Bosna-Hersek, 19 Mayıs 2015 tarihi itibarıyla Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Dönem Başkanlığını Belçika'dan devralmış ve bu kapsamda etkin bir dönem başkanlığı gerçekleştirmiştir. Başta Dışişleri Bakanı Crnadak olmak üzere Bosna-Hersek'li siyasilerce genel olarak, Dönem Başkanlığı'nın başarıyla gerçekleştirilmesinin, Bosna-Hersek'in uluslararası örgütler nezdinde başarılı faaliyetler gösterebileceğinin ve Bosna-Hersek'in Avrupa değerlerini koruduğunun emaresi olduğu vurgulanmıştır. Dönem başkanlığı, 10 Kasım 2015 tarihinde Bulgaristan'a devredilmiştir.

NATO'nun, Bosna-Hersek'in Üyelik Eylem Planı (MAP) sürecinin fiilen başlatılması için şart koştuğu, 63 taşınmaz savunma mülkünün ana devlet adına tescil süreci, RS Başkanı Milorad Dodik'in konuyu tüm devlet mülklerinin kaydıyla ilişkilendirmesi ve siyasi partiler arasındaki çekişmelerden ötürü tamamlanamamıştır. Halihazırda 23 savunma mülkünün kaydı yapılmış olup, anılan mülklerin tümü Federasyon'da yer almaktadır. RS'te ise kamu avukatı 4 kullanılabilir savunma mülkünün kayıt talebini RS Tapu İdaresi'ne iletmiştir. Mülklerin kaydında belirli bir aşamaya ulaşıldığı görüldüğünde, NATO Üyelik Eylem Planı'nın (MAP) yürürlüğe sokulması ve sürecin MAP döngüleri içinde tamamlanmasının tercih edilebilir bir çözüm olduğu düşünülmektedir.

Türkiye, **Makedonya Cumhuriyeti**'ni anayasal ismi ve ulusal kimliğiyle tanıyan ve Üsküp'e Büyükelçi gönderen ilk ülkedir. Ülkemiz, bağımsızlığını kazandığı tarihten itibaren Makedonya'nın egemenlik ve toprak bütünlüğünü kararlılıkla savunmuş, kendi anayasal ismini belirlemeye hakkı olduğunu her platformda dile getirmiştir. Türkiye'nin bu yöndeki gayretleri devam etmektedir. Türkiye,

Makedonya'nın üniter devlet yapısının yanısıra, çok etnili ve çok kültürlü dokusunun korunmasını da desteklemektedir.

Tüm ikili temas ve ziyaretlerimizde Makedonyalı muhataplarımıza bu ülkenin NATO başta olmak üzere Avrupa ve Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme hedefine olan desteğimizin altını çiziyor ve Yunanistan'la mevcut isim sorununun Makedonya'nın sözkonusu hedeflerini gerçekleştirmesine engel olmaması gerektiği yolundaki görüşlerimizi vurguluyoruz.

Son dönemde, Sayın Başbakanımız 22-23 Aralık 2014, Başbakan Yardımcısı Sayın Yalçın Akdoğan da 8-9 Kasım 2015 ve 21 Aralık 2015 tarihlerinde Makedonya'yı; Makedonya Dışişleri Bakanı Nikola Poposki ise 12-13 Mart 2015 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Soydaş Devlet Bakanı Furkan Çako da ikili ekonomik ilişkiler bağlamında sıkça ülkemizi ziyaret etmektedir. Ayrıca, Makedonya Cumhurbaşkanı Gjorge İvanov da, Marmara Vakfı'nca 7-9 Nisan 2015 tarihlerinde düzenlenen Avrasya Ekonomi Zirvesi ile 24 Nisan 2015 tarihinde düzenlenen Çanakkale Kara Savaşlarının 100. Yıldönümü Anma Törenlerine katılmak üzere 2015 Nisan ayında ülkemizi iki kez ziyaret etmiş; ayrıca, 25 Eylül 2015 tarihinde İstanbul'da düzenlenen merhum işadamı İbrahim Cevahir'in cenaze törenine katılmıştır.

Makedonya ile ilişkilerimiz bakımından önemli bir diğer husus, Makedon ve Arnavutlardan sonra ülkedeki üçüncü büyük etnik topluluk konumunda olan ve Makedonya nüfusunun yaklaşık %3,85'lik kısmını oluşturan soydaşlarımızdır. Ülkede 2001 tarihli Ohri Çerçeve Anlaşması uyarınca Türklerin merkezi ve yerel yönetim birimlerinde hakça temsil edilmeleri ve anadilde eğitim almaları anayasal hak olarak tanınmıştır. Makedonya'nın sadık vatandaşları olarak iki ülke arasında dostluk köprüsü teşkil eden soydaşlarımızın Ohri Çerçeve Anlaşması'nda öngörülen haklarının korunmasına özel önem atfetmekteyiz.

Ülkelerimiz arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesine de öncelik veriyoruz. Bu bağlamda, ekonomik ve ticari işbirliğimizin siyasi ilişkilerimize yakışır bir seviyeye çıkartılması samimi arzumuzdur. 2015 yılında Makedonya'ya ihracatımız 325 milyon Dolar, Makedonya'dan ithalatımız 81 milyon Dolar olmak üzere, toplam ikili ticaret hacmi 406 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında ülkemizi 167 bin Makedon turist ziyaret etmiştir.

Ülkemiz, Makedonya'da 2015 yılı başından itibaren süregelen siyasi gerginliği de yakından takip etmekte, sorunların diyalog ve karşılıklı anlayışla çözülmesi çağrısı yapmakta ve Makedonya'nın refah ve istikrarı için bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da her türlü desteği vermeye hazır olduğumuzu beyan etmektedir.

Mevcut durumda, uzun süren gerginlik sonucu taraflar arasında varılan mutabakat uyarınca, 2016 ilkbaharında erken seçim yapılması kararlaştırılmış, Başbakan Nikola Gruevski 15 Ocak itibarıyla görevi bırakmış ve Emil Dimitriev ülkeyi seçimlere götürecek yeni başbakan olarak atanmıştır. Seçimlerin 5 Haziran tarihinde düzenlenmesi öngörülmektedir.

Arnavutluk'la siyasi ilişkilerimiz çok iyi düzeyde olup Türkler ve Arnavutlar arasındaki akrabalık bağları karşılıklı güveni pekiştirmektedir. İki ülkenin bölgesel ve uluslararası konulara yaklaşımları da büyük ölçüde örtüşmektedir. Arnavutluk ülkemizi güvenilir bir dost, bölgesel güç ve komşu ülke olarak görmektedir.

Arnavutluk'la bölgesel ve uluslararası konulara yaklaşımlarımız büyük ölçüde örtüşmekte, düzenli ve sık aralıklarla karşılıklı üst düzey ziyaretler gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 23 Şubat 2015 tarihinde Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci Gayriresmi Dışişleri Bakanları Toplantısı çalışma yemeğine katılmak üzere Tiran'a gittim ve Arnavut mevkidaşımla (Ditmir Bushati) yararlı bir görüşme gerçekleştirdim.

Sayın Cumhurbaşkanımız, 13 Mayıs 2015 tarihinde Arnavutluk'a resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaret sırasında, finansmanı ülkemiz kuruluşlarınca (Diyanet İşleri Başkanlığı & Türkiye Diyanet Vakfı) sağlanan Tiran Namazgâh Camii'nin temel atma töreni de Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından gerçekleştirilmiştir. Proje, öngörülen çalışma takvimine uygun şekilde ilerlemektedir.

Arnavutluk tarafından, Cumhurbaşkanı Bujar Nishani, Çanakkale Kara Savaşlarının 100. Yıldönümü Anma Törenleri (23-24 Nisan 2015) kapsamında ülkemize ziyarette bulunmuştur. Başbakan Rama ise, 28-29 Nisan 2015 tarihinde özel bir ziyaret gerçekleştirmiş; ayrıca 18-20 Kasım 2015 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen Yedinci Atlantik Konseyi Enerji Zirvesi'ne katılmıştır. Rama, anılan Zirve marjında 19 Kasım'da Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından kabul edilmiştir.

2015 yılında Arnavutluk'tan ihracatımız 287 milyon Dolar, Arnavutluk'tan ithalatımız 50 milyon Dolar olmak üzere, toplam ikili ticaret hacmi 337 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Ülkemizi 2015 yılında yaklaşık 80 bin Arnavut turist ziyaret etmiştir.

Arnavutluk'la mükemmel olarak tanımlanabilecek siyasi ve ekonomik ilişkilerimize ilaveten, askeri ve güvenlik işbirliğimiz de münasebetlerimizin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda, çok sayıda Arnavut askeri

personeli Harp Okullarımızda, keza Arnavut polis adayları da Polis Akademimizde eğitim görmektedir.

Balkanlar'da en büyük soydaş nüfusun yaşadığı komşumuz ve müttefikimiz Bulgaristan'la ülkemiz arasındaki ilişkilerin olumlu bir gündemle geliştirilmesi kararlılığımız sürmektedir.

Bulgaristan ile 2012'de tesis edilen Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi (YDİK) iki ülke ilişkileri açısından bir dönüm noktası teşkil etmiştir. YDİK II. Dönem toplantısının Bulgaristan'da 2016 yılının bahar aylarında düzenlenmesi öngörülmektedir.

İki ülke arasındaki üst düzey ziyaret trafiği özellikle 2015 yılının son aylarında yoğunlaşmıştır. Bulgaristan Başbakanı Boyko Borisov, 14 Ekim 2015 tarihinde İstanbul'da düzenlenen Küresel Göç ve Kalkınma Forumu Sekizinci Zirve Toplantısı marjında Sayın Başbakanımız'la ikili bir görüşme yapmak üzere ülkemize gününbirlik bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

15 Aralık 2015 tarihinde ise, Sayın Başbakanımız mevkidaşının davetine icabetle, Bulgaristan'a bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir. Ziyaret vesilesiyle Sayın Başbakanımız Bulgaristan Cumhurbaşkanı Rosen Plevneliev ile de görüşmüş; Bulgaristan Müslümanları Başmüftülüğü'nü ziyaret ederek Başmüftü Mustafa Aliş Hacı ve Başmüftülük yöneticileriyle biraraya gelmiş; soydaş kanaat önderlerini ve soydaş toplumun siyasi temsilcilerini kabul etmiştir.

Bulgaristan'da birinci turu 25 Ekim, ikinci turu ise 1 Kasım 2015 tarihinde yapılan yerel seçimlerde, koalisyon hükümetini oluşturan partiler % 50 civarında oy toplamışlardır.

Gerek Bulgaristan'daki soydaşlarımızın gerek bu ülkeden çeşitli tarihlerde Türkiye'ye göç edenlerin mevcudiyeti nedeniyle Bulgaristan'la çok yoğun insani bağlarımız vardır. Soydaşlarımızla ilgili bütün gelişmeler ülkemizce yakından ve hassasiyetle izlenmektedir.

Ekonomik açıdan bakıldığında, Bulgaristan, ülkemizin Batı, Orta ve Doğu Avrupa'ya geçiş güzergâhı üzerinde önemli bir konuma sahiptir. Ülkemiz, Bulgaristan'ın en büyük ekonomiye ve alım gücüne sahip komşusu olmanın yanı sıra bu ülkenin Kafkaslar, Orta Asya ve Orta Doğu'ya açılan kapısıdır. 2015 yılında bu ülkeyle ikili ticaret hacmimiz 3,9 milyar Doları aşmıştır. 2015 yılında ülkemizi yaklaşık 1 milyon 820 bin Bulgar turist ziyaret etmiştir.

Bulgaristan'la enerji, ulaştırma, su yönetimi gibi stratejik alanlarda ortak projelerle işbirliğinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Bulgaristan Parlamentosu'nun, ırkçı ATAKA Partisi'nin önerisi olarak gündeme getirilen ve 1915 olaylarını "toplu katliam" olarak nitelendiren "1915-1922 döneminde Osmanlı İmparatorluğu tarafından Ermenilerin Toplu İmhası'nın Tanınması" başlıklı bir kararı 24 Nisan 2015 tarihinde kabul etmesi, 2015 yılında ikili ilişkilerimiz bakımından ciddi bir sınama teşkil etmiştir. Bahsekonu kararın kabulü sonrasında, Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi nezdinde güçlü tepkimiz iletilmiş, ayrıca konuya ilişkin olarak bir Bakanlık açıklaması yapılmıştır.

2015 yılında Bulgaristan'ın en önemli iç gündem maddelerinden biri haline gelen sığınmacı krizi, ikili ilişkilerimizde de ön plana çıkmıştır. Üst düzey Bulgar makamları, özellikle Edirne'ye yönelen sığınmacıların durdurulması akabinde ülkemizin sığınmacı krizindeki rolünü takdir eden ve bu konudaki beklentilerimize (hakkaniyetli külfet paylaşımı, güvenli bölge) destek veren açıklamalar yapmışlardır. Öte yandan, Bulgar tarafının 2014 yılında ortak sınırın 30 km'lik bölümüne inşa ettiği tel çiti uzatma kararı akabinde, konu hakkındaki görüşlerimiz diplomatik girişimlerle aktarılmış, ayrıca, talebimiz üzerine Türk-Bulgar Karma Hudut Komisyonu olağanüstü toplanarak, tel çitin hudut hattını ihlal etmeyecek şekilde hududun yeterince gerisinde inşa edilmesi hususundaki mutabakatı kayıt altına almıştır.

Ülkemizle **Romanya** arasında kökleri tarihe dayanan güçlü siyasi, ekonomik, kültürel ve insani bağlar bulunmaktadır. İlişkilerimizin her alanda daha da ileriye götürülmesine yönelik karşılıklı irade çerçevesinde, 2011 yılında imzalanan Stratejik Ortaklık Belgesi'yle ilişkilerimiz stratejik ortaklık seviyesine yükseltilmiştir. Ayrıca bu belge çerçevesinde hazırlanan Eylem Planı da, 2013 yılında akdedilmiştir.

2015 yılında yolsuzluklar konusu Romanya iç siyasetinin en önemli gündem maddelerinden biri olmuştur. Yolsuzluklar konusunda kurulan özel yetkili hukuk organı DNA'nın (Yolsuzlukla Mücadele Kurumu) Haziran 2015'te Başbakan Victor Ponta hakkında soruşturma başlatması akabinde, Cumhurbaşkanı Klaus Iohannis Başbakan Ponta'yı istifaya çağırmıştır.

Bükreş'te 30 Ekim 2015 tarihinde bir eğlence mekânında meydana gelen patlama ve akabinde çıkan yangında yaklaşık 60 kişinin hayatını kaybetmesi ve iki yüze yakın kişinin yaralanması olayındaki ihmaller nedeniyle hükümet yeniden ağır eleştirilere maruz kalmış, 20 bine yakın gösterici Bükreş'te toplanarak, hükümetin istifası istemiyle eylem yapmıştır. Kamuoyunda hükümete yönelik ağır eleştiriler ve artan sokak gösterileri sonucunda Başbakan Ponta 4 Kasım 2015 tarihinde istifa etmiştir.

Romanya Cumhurbaşkanı Klaus Iohannis, daha önce Tarımdan Sorumlu AB Komiseri ve bilahare AB Komisyonu Başkanı Juncker'ın danışmanı olarak görev

yapmış olan Dacian Ciolos'u, 10 Kasım 2015 tarihinde hükümeti kurmakla görevlendirmiştir. Adıgeçen, 2016 yılı Kasım ayında yapılacak seçimlere kadar görev yapacak bir teknokrat hükümet kurmuştur. Hükümet 17 Kasım 2015 tarihinde güvenoyu alarak göreve başlamıştır.

Romanya ile yakın siyasi diyalogumuz ve dostane ilişkilerimiz, karşılıklı üst düzey ziyaret trafiğimize de yansımaktadır. Sayın Cumhurbaşkanımız 1 Nisan 2015 tarihinde Romanya'ya resmi bir ziyarette bulunmuştur. Ben de 10 Haziran 2015 tarihinde Romanya'ya resmi bir ziyaret gerçekleştirdim. Romanya Cumhurbaşkanı Klaus Iohannis'in ise, Sayın Cumhurbaşkanımız'ın davetine icabetle, 23 Mart 2016 tarihinde ülkemize resmi bir ziyaret yapması öngörülmektedir.

Romanya, ülkemizin AB'ne tam üyeliğini her platformda ve en üst seviyede bir devlet politikası olarak desteklemektedir.

Ekonomik ve ticari ilişkilerimiz Romanya ile işbirliğimizin çok önemli bir boyutunu teşkil etmektedir. Türkiye ve Romanya, Balkanlar'da birbirlerinin en büyük ticaret ortağıdır. 2015 yılında Romanya'ya ihracatımız 2,8 milyar Dolar, Romanya'dan ithalatımız 2,6 milyar Dolar olmak üzere, toplam ikili ticaret hacmi 5,4 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Romanya'daki Türk yatırımları, üçüncü ülkeler üzerinden gelenlerle beraber toplam 6 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Hâlihazırda Romanya'da yaklaşık 13.500 Türk sermayeli firma faaliyet göstermektedir. 2015 yılında ülkemizi yaklaşık 441 bin Romen turist ziyaret etmiştir.

Romanya'da Türk ve Tatar Türkü soydaşlarımızın sayısının 70 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir. Çavuşesku döneminde Romen toplumuna uygulanan baskı politikasının ardından 1989 sonrasının özgürlük ortamında dini ve kültürel değerlerini yeniden canlandırmaya gayret eden soydaşlarımıza çeşitli projelerle destek olunmaya çalışılmaktadır.

Türkiye, 2006 yılında bağımsızlığını ilan eden **Karadağ**'ı tanıyarak, diplomatik ilişki tesis eden ilk ülkelerden biri olmuş, Karadağ'da Büyükelçiliğimiz 2008 yılında açılmıştır. Dost ve sınırimız olmasa da komşu bir ülke olarak gördüğümüz Karadağ ile ikili siyasi ilişkilerimiz son yıllarda hemen her alanda hızla gelişmiş, günümüzde mükemmel denebilecek bir düzeye erişmiştir.

Avrupa ve Avrupa-Atlantik kurumlarıyla entegrasyonuna destek vermekte olduğumuz Karadağ'ın, NATO ve AB'ye katılım hedefleri çerçevesinde, Aralık ayında NATO üyeliğine davet alması 2015 yılının en önemli gelişmesi olmuştur. Karadağ AB ile bütünleşme sürecinde de hızla ilerlemekte olup, katılım müzakerelerinde önemli aşama kaydetmiştir. Bu başarılarının yanısıra, birbiriyle

uyum içindeki çok etnili ve çok dinli toplumuyla Karadağ, bölgesinde örnek bir ülke konumundadır.

Bugün bir bölümü Karadağ sınırları içinde yer alan Sancak bölgesinden çeşitli tarihlerde ülkemize göç eden birçok vatandaşımızın mevcudiyeti ve halen Karadağ Sancakı'nda yaşayan Boşnak topluluğu ile mevcut tarihi, kültürel ve insani bağlarımız, ikili ilişkilerimizin geliştirilmesi için ayrı bir teşvik unsurudur.

Karadağ Cumhurbaşkanı Filip Vujanovic, 22-26 Nisan 2015 tarihleri arasında Çanakkale Kara Savaşlarının 100. Yıldönümü Anma Törenleri münasebetiyle ülkemizi ziyaret etmiştir. Karadağ'ın bağımsızlığının ve Türkiye ile diplomatik ilişkilerin kurulmasının 10. yıldönümünün kutlanacağı 2016 yılında üst düzey ziyaretlerin daha da sıklaşması öngörülmektedir.

İki ülke arasındaki ilişkilerin ekonomik alanda da geliştirilmesi ve bu bağlamdaki potansiyelin en iyi şekilde kullanılması önde gelen hedeflerimiz arasındadır. Bu çerçevede Türkiye, doğrudan yatırımlar kanalıyla Karadağ'ın ekonomik gelişimine destek olmak için çalışmakta ve Türk özel sektörünü bu doğrultuda teşvik etmeye devam etmektedir.

2015 yılında Karadağ'dan ihracatımız 38 milyon Dolar, Karadağ'dan ithalatımız 8 milyon Dolar olmak üzere, toplam ikili ticaret hacmi 46 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında ülkemizi 20 bin Karadağlı turist ziyaret etmiştir.

Türkiye, bölgede barış ve istikrarın korunması bakımından oynayabileceği önemli rolün bilincinde olarak, **Hırvatistan**'ın bağımsızlığını ilk tanıyan ülkeler arasında yer almış; bu ülkeyle yakın ilişkiler kurmaya özen göstermiştir.

Avrupa ve Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme hedefini 2009 yılında NATO üyesi, 2013 yılında da AB üyesi olarak gerçekleştiren Hırvatistan'ın bu başarısı, aynı hedefi benimseyen diğer bölge ülkeleri için güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Ülkemiz ile Hırvatistan arasındaki temas ve ziyaretler 2015 yılında artarak devam etmiştir. Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar Kitarović, 18-19 Kasım 2015 tarihlerinde Atlantik Konseyi Enerji ve Ekonomi Zirvesi kapsamında ülkemizi ziyaret etmiş ve Sayın Cumhurbaşkanımız'la bir araya gelmiştir. Adıgeçen bu ziyarette Sayın Cumhurbaşkanımız'ı resmi bir ziyaret gerçekleştirmek üzere 2016 yılında ülkesine davet etmiştir. 2015 yılında Dışişleri Bakanları düzeyindeki temaslar da devam etmiştir. Hırvatistan'ın önceki Dış ve Avrupa İşleri Bakanı Vesna Pusic, 14 Mayıs 2015 tarihlerinde düzenlenen NATO Dışişleri Bakanları Toplantısı vesilesiyle ülkemizi ziyaret etmiştir. Ben de 10

Temmuz 2015 tarihinde Dubrovnik'te düzenlenen 10. Hırvatistan Forumu'na katılmak üzere Hırvatistan'ı ziyaret ettim.

Hırvatistan'la ekonomik ve ticari ilişkilerin daha da geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi hedeflerimiz arasındadır. Hırvatistan'da, Türk yatırımları büyük ölçüde turizm sektöründe yoğunlaşmış olmakla beraber, son yıllarda sağlık ve enerji sektörlerinde de Türk firmalarının yatırımları ve yatırım planları mevcuttur.

2015 yılında Hırvatistan'a ihracatımız 252 milyon Dolar, Hırvatistan'dan ithalatımız 135 milyon Dolar olmak üzere, toplam ikili ticaret hacmi 387 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında ülkemizi 38 bin Hırvat turist ziyaret etmiştir.

Bağımsızlığını kazanmasından bu yana dostane ilişkiler içinde bulunduğumuz Slovenya ile ikili ilişkilerimiz, 2011 yılında imzalanan anlaşma ile stratejik ortaklık seviyesine taşınmıştır. Slovenya, ülkemizin AB üyeliğini desteklemekte ve Türkiye'yi hem siyasi hem ekonomik açıdan bölgesel bir güç olarak görmektedir.

Dost ve müttefik **Slovenya**'ya 2015 yılında ülkemizden yapılan en üst düzey ziyaret Sayın Cumhurbaşkanımız'ın 30 Mart 2015'te gerçekleştirmiş oldukları resmi ziyaretidir. Ziyaret marjında, iki Cumhurbaşkanının himayelerinde, DEİK ve Slovenya Ticaret ve Sanayi Odası tarafından İş Forumu düzenlenmiştir.

Ülkemiz, Slovenya Hükümeti tarafından karşılıklı yatırımlar bakımından stratejik önemi haiz ülkeler arasında gösterilmektedir. Bu çerçevede, çeşitli alanlarda yakın dostluk bağlarına sahip iki ülke arasında ekonomik ve ticari ilişkilerin daha da geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi hedeflerimiz arasındadır.

Türkiye ve Slovenya'nın ortak ilgi alanını oluşturan Batı Balkanlar'da ortak ekonomik girişimler yapılması, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi ve derinleştirilmesi bakımından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Bu çerçevede, Karadağ'da Moraca ve Komarnica nehirleri üzerinde Türkiye-Slovenya-Karadağ ortaklığında gerçekleştirilmesi öngörülen hidroelektrik santrali inşası projesine ilişkin Mutabakat Zaptı 26 Ekim 2015'te Lüksemburg'da düzenlenen bir törenle imzalanmıştır.

2015 yılında Slovenya'ya ihracatımız 810 milyon Dolar, Slovenya'dan ithalatımız 344 milyon Dolar olmak üzere, toplam ikili ticaret hacmi 1,154 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında ülkemizi yaklaşık 40 bin Sloven turist ziyaret etmiştir.

YUNANİSTAN

Komşumuz Yunanistan ile ilişkilerimizin her alanda geliştirilmesi ve her iki ülkenin refahına katkı sağlayacak projelerin hayata geçirilmesi Hükümetimizin öncelikleri arasında yer almaktadır. Sayın Cumhurbaşkanımızın Başbakan olduğu dönemde aldığı inisiyatif sonucu 2010 yılında hayata geçirilen Türkiye-Yunanistan Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi'nin (YDİK) Üçüncü Toplantısı 6 Aralık 2014 tarihinde Yunanistan'da gerçekleştirilmiş olup, YDİK sürecinde bugüne kadar toplam 48 belge imzalanmıştır.

2015 yılında, Türkiye ve Yunanistan'da uzun bir seçim süreci yaşanmasına karşın Yunanistan Başbakanı Çıpras'ın 2015 Kasım ayında, Yunanistan Dışişleri Bakanı Kocias'ın da 2015 Mayıs ayında ülkemize yaptıkları çalışma ziyaretleri, ikili ilişkilerin daha da geliştirilmesi yönündeki ortak iradeyi bir kez daha ortaya koymuştur. Ayrıca, 2015 yılı içerisinde Yunanistan ile bölgesel ve uluslararası formatlarda, Başbakan ve Dışişleri Bakanları düzeyinde çeşitli temaslar gerçekleştirilmiştir.

Önümüzdeki dönemde ülkemiz ile Yunanistan arasındaki diyalog sürecine hız kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, YDİK'in Dördüncü Toplantısı'nın Sayın Başbakanımız ve Yunanistan Başbakanı Çıpras'ın başkanlıklarında 8 Mart 2016 tarihinde İzmir'de düzenlenmesi öngörülmektedir. Ben de Mart ayının ilk günlerinde Yunanistan'a bir çalışma ziyareti yapacağım.

Yunanistan'la ilişkilerimizde diyalog ve işbirliği sürecinin en somut yansımaları ticaret, ekonomi, ulaştırma ve turizm alanlarında gözlenmektedir. 2014 yılında Yunanistan ile ticaret hacmimiz 5,58 milyar Dolar olarak gerçekleşmiş olup, bu rakam, YDİK mekanizmasının kurulduğu 2010 yılı ticaret rakamlarının iki katına tekabül etmektedir. Sayın Cumhurbaşkanımız, Başbakanlığı döneminde başkanlık ettiği, 2013 Mart ayında yapılan YDİK Toplantısı marjında düzenlenen İş Forumu'nda ticaret hacminin 10 milyar Dolar'a yükseltilmesi hedefini açıklamıştır. 2015 yılında, ticaret hacminde düşüş yaşanması öngörülmekle birlikte, YDİK'in Dördüncü Toplantısı çerçevesinde düzenlenmesi planlanan İş Forumu gibi mekanizmalarla ikili ticari ilişkilere ivme kazandırılması amaçlanmaktadır.

Yunanistan'ın ülkemizdeki yatırımları 6,83 milyar Dolar düzeyinde olup, işadamlarımızın da son dönemde yat limanı ve liman işletmesi gibi alanlar başta gelmek üzere, Yunanistan'da açılan ihaleler ve özelleştirme programları ile Yunan şirketlerle ortaklıklar ihdas etmeye ilgi gösterdikleri görülmektedir.

Ulaştırma da, iki ülkenin öncelikli olarak geliştirmeye önem atfettiği işbirliği alanlarından birisidir. Halihazırda, THY başta olmak üzere, ülkemizdeki havayollarının iki ülke arasında farklı güzergahlarda gerçekleştirdikleri haftalık toplam sefer sayısı 52'dir. Havayolu taşımacılığının yanısıra İstanbul-Selanik hızlı tren hattının kurulması ile İzmir ve Selanik arasında yük ve yolcu taşımacılığı yapacak gemi seferlerinin başlatılmasına yönelik somut ortak projelerin hayata geçirilmesi yoluyla demiryolu ve denizyolu taşımacılığını da geliştirmeyi hedefliyoruz.

Yunanistan'la aramızdaki ilişkiler turizm alanında da olumlu bir seyir izlemektedir. 2010 yılından bu yana yılda 1 milyondan fazla Türk ve Yunan vatandaşı birbirinin ülkesini ziyaret etmektedir. 2014 yılında, ülkemizden 1 milyondan fazla turist Yunanistan'ı, Yunanistan'dan ise, 830.000'i aşkın turist ülkemizi ziyaret etmiştir. 2015 yılı ilk 11 aylık verilerine göre, Yunanistan'dan ülkemizi ziyaret eden turist sayısı 700 bine yaklaşmıştır. Ülkemizden Yunanistan'a giden ziyaretçi sayısı ise 2015 yılının ilk 9 aylık döneminde, geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre % 16,5 bir artışla 919.908'e ulaşmıştır. Yunanistan'ın kıyılarımıza yakın ve doğrudan deniz seferi bağlantısı bulunan Yunan adalarına seyahatlerde kolaylaştırılmış vize uygulaması turist sayılarının artmasına önemli katkı sağlamaktadır. 2012 yılında başlatılan ve bilahare 2015 turizm sezonu için de uzatılan sözkonusu uygulama, halihazırda Rodos, İstanköy, Meis, Sakız, Sisam ve Midilli adalarını kapsamaktadır.

Komşumuz Yunanistan'la Ege Denizi'nden kaynaklanan sorunlara çözüm bulunmasına yönelik gayretlerimiz sürmektedir. Yunanistan'la son dönemde tesis edilen diyalog sürecinin, esasen ülkelerimiz arasındaki tüm sorunların çözümüne katkıda bulunması hedeflenmektedir. Bu çerçevede Hükümetimizin hedefi, Ege Denizi'nin, Türkiye ile Yunanistan arasında bir dostluk ve işbirliği denizi haline gelmesidir. Ege sorunlarına da ulusal çıkarlarımızdan ödün vermeden, uluslararası hukuka uygun biçimde ve ülkemizin meşru hakları ve hayati çıkarları doğrultusunda kalıcı ve adil çözümler bulunmasını hedeflenmektedir.

Bilindiği üzere, Ege sorunları konusunda Yunanistan'la iki diyalog kanalımız mevcuttur. Bunlardan ilki, 2002 yılında başlatılan ve tüm Ege sorunlarının çözümü için kapsamlı bir çerçeve üzerinde mutabakata varılmasını amaçlayan istikşafi görüşmelerdir. Bugüne kadar 59 tur görüşme yapılan istikşafi görüşmeler süreci halen devam etmekte olup, sürecin devamına tarafımızdan önem atfedilmektedir. Hükümetimiz bu süreçte ilerleme kaydedilmesi için gerekli siyasi iradeye, kararlılık ve samimiyete sahiptir.

Yunanistan'la Ege konusunda sürdürdüğümüz ikinci diyalog kanalı ise Güven Artırıcı Önlemler sürecidir. Bu süreçte bugüne kadar 29 önlem kabul edilmiştir. Bu önlemler Ege'de istenmeyen gerginliklerin önlenmesini hedeflemekte, aynı

zamanda iki ülke askeri makamlarının birbirlerini daha iyi tanımalarına ve işbirliği yapmalarına imkân sağlamaktadır. Kabul edilmiş olan güven artırıcı önlemler iki ülke askeri makamlarınca uygulanmaya konmaktadır.

Öte yandan, Doğu Akdeniz’de en uzun kıyı şeridinde sahip olan Türkiye, bölgedeki kıta sahanlığının dış sınırlarını BM’de kayda geçirmiş ve bu bağlamdaki meşru hak ve çıkarlarını korumak için gerekli tedbirleri almış bulunmaktadır. Türkiye’nin Doğu Akdeniz’deki hak ve çıkarlarını dikkate almadan atılacak adımların ne hukuki açıdan bir geçerliliği, ne de bölgede gerginliği artırmak dışında bir işlevi olacaktır. Bu anlayışla, Doğu Akdeniz’e kıyıdaş bazı ülkelerin son dönemde deniz yetki alanlarının sınırlandırılması hususunda yürütmekte olduğu işbirliği süreçleri tarafımızdan dikkatle takip edilmektedir. Hükümetimiz, bölgedeki gelişmelerin seyrine göre ilave tedbir ve uygulamaları devreye sokmaya da hazırdır.

Yunanistan’la ilişkilerimizin bir diğer önemli boyutunu, iki ülke arasında dostluk köprüsü olarak gördüğümüz Azınlıklar teşkil etmektedir. Hükümetimizin Rum kökenli vatandaşlarımıza yönelik attığı adımlar, hem Rum cemaatine mensup vatandaşlarımız hem Yunan makamları tarafından memnuniyetle karşılanmaktadır. Hükümetimiz tarafından atılan somut adımlar, Yunanistan’daki soydaşlarımız tarafından yakından takip edilmekte ve haklı olarak Yunanistan’ın da benzeri yapıcı adımlar atmasını beklemektedirler.

Tabiatıyla, ülkemiz de, Batı Trakya Türk Azınlığı ile Onikiadalar’da yaşayan soydaşlarımızın, ikili ve çok taraflı Anlaşmalarla teminat altına alınmış olan Azınlık hakları ile temel hak ve özgürlüklerden istifade edebilmeleri beklentisi içindedir. Soydaşlarımıza yönelik talep ve beklentilerimiz, Yunanlı muhataplarımızla her vesileyle ele alındığı gibi, konu bölgesel ve uluslararası kuruluşlar nezdinde de yakından takip edilmektedir.

Yunanistan’daki Osmanlı eserlerinin korunması konusu da, Yunanistan ile ikili ilişkilerimizde öncelikli gündem maddeleri arasında yer almaktadır. Osmanlı eserlerinin aslına sadık biçimde renovasyonunun yapılması önem taşımaktadır. Yunanistan’ı ziyaret eden vatandaşlarımız da, kültürel mirasımızın korunması konusundaki hassasiyet ve beklentilerini iletmektedirler. Bu konuda atılacak ortak adımların, ülkemizden Yunanistan’a giden turist sayısının artmasına da katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Bu çerçevede, Yunanistan ile karşılıklı olarak kültürel mirasın korunması alanında işbirliği yapmak istediğimizi çeşitli vesilelerle Yunan makamlarına iletiyoruz.

16 Ağustos 2013 tarihinde restorasyonunun tamamlanmasının ardından yeniden ziyarete açılan Selanik’teki Atatürk Evi’ni ziyaret eden kişilerin sayısının, her yıl daha da artmasını memnuniyetle karşılıyoruz. 2015 yılında 97.257 kişinin ziyaret

ettiği Atatürk Evi'ni, 2013 Ağustos ayından bu yana ziyaret eden kişilerin toplam sayısı ise 230.000'e ulaşmıştır.

Önümüzdeki dönemde Yunanistan ile çeşitli alanlarda ihdas edilen diyalog mekanizmaları kanalıyla ikili sorunlara çözüm arayışlarını sürdürürken, üst düzey ziyaretler ve somut projeler kanalıyla ilişkilerimizi geliştirmeye matuf adımlar atmayı hedefliyoruz.

KIBRIS

Kıbrıs sorununun, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin (BMGS) İyi Niyet Misyonu çerçevesinde, yerleşik BM parametreleri olan siyasi eşitlik ve iki kesimlilik temelinde, eşit statüde iki Kurucu Devleti haiz yeni bir Ortaklık kurulması ve bu yeni Ortaklığın Türkiye'nin etkin ve fiili garantisi altında kalmaya devam etmesi suretiyle çözümüne yönelik politikamız, 2015 yılında da kararlılıkla sürdürülmüştür.

11 Şubat 2014 tarihli Liderler Ortak Açıklamasıyla yeniden başlayan müzakere sürecinde, 17 Eylül 2014 tarihinde gerçekleştirilen liderler görüşmesinin ardından ikinci aşama tamamlanmış ve yapılandırılmış müzakerelerin bir sonraki aşamasına geçilmesi hususunda taraflarca mutabık kalınmıştı. Müzakerelere odaklanılmasının beklendiği bir dönemde, GKRY'nin sözde Münhasır Ekonomik Bölgesi'ndeki dokuzuncu parselde yeni bir sondaj çalışmasına başlaması üzerine, TPAO'na arama ruhsatları verilen sahalarda Ada kaynaklarının ortak sahibi olan Kıbrıs Türk halkı adına araştırma yapması maksadıyla, Barbaros Hayreddin Paşa araştırma gemisinin bölgeye gönderileceği KKTC makamlarınca duyurulmuştu. 3 Ekim 2014 tarihinde yayınlanan NAVTEX'le Ada'nın güneyindeki KKTC ruhsat sahasında, TPAO'ya Barbaros Hayrettin Paşa araştırma gemisinin sismik araştırma faaliyeti icra edeceği ilan edilmiş ve gemi bölgedeki çalışmalarına 21 Ekim 2014 tarihinde başlamıştı.

Ayrıca, Bakanlığımızca da 4 Ekim 2014 tarihinde bir açıklama yapılarak, Rum tarafının Ada'nın tek sahibiymiş gibi hareket etmesine izin verilmesinin mümkün olmadığı, Kıbrıs Türkü'nün de bölgedeki doğal kaynaklar üzerinde asli hakları bulunduğu ve bunlara sahip çıkacağı kaydedilmiş; ülkemizce, Kıbrıs Türkü'nün bu kaynaklar üzerindeki asli haklarını koruması için gerekli her türlü desteğin sağlanacağı vurgulanmış; ayrıca Rum tarafının tek yanlı adımlarının engellenmesi yönünde harekete geçmesi için uluslararası topluma çağrıda bulunulmuştu. Rum ve Yunan tarafı durumu çarpıtarak yaptığı açıklamalarla, Barbaros Hayrettin Paşa araştırma gemisinin faaliyeti için ülkemizin NAVTEX yayınlamasını uluslararası hukukun ihlali olarak göstermeye ve ülkemizin Ada'nın güneyinde hak iddia ettiği yönünde algı oluşturmaya çalışmıştı.

Bu gelişmelerin ardından Rum lider Nikos Anastasiadis, GKRY'nin sondaj çalışmalarına karşılık olarak KKTC tarafınca başlatılması öngörülen sismik araştırma çalışmasını bahane göstererek, BM müzakere sürecinde görüşmelere katılmama yönünde aldığı tek taraflı kararı 7 Ekim 2014'te açıklamıştı.

GKRY'nin ruhsat verdiği alanlarda ENI-KOGAS adına sondaj faaliyeti sürdüren “Saipem 10000” platformu 30 Mart 2015 tarihinde çalışmalarını tamamlayarak bölgeden ayrılmıştır. Platformun ayrılmasının ardından KKTC Dışişleri Bakanlığı tarafından aynı gün bir basın açıklaması yapılmıştır. Basın açıklamasında, “SAIPEM 10000” sondaj gemisinin bölgeden ayrılması üzerine, Barbaros Hayreddin Paşa gemisinin de bölgeden ayrılmakta olduğu kaydedilmiş; bu çerçevede, Kıbrıs Rum liderinin müzakere masasına en kısa sürede geri dönmesi ve müzakere sürecinin, Ortak Açıklama'da belirtilen ilkeler ile hedefler doğrultusunda, kaldığı yerden başlayıp sonuç alıcı şekilde ileriye götürülmesi beklentisi vurgulanmıştır.

Nisan ayında düzenlenen seçimleri kazanan KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Mustafa Akıncı, görevi devralmasını müteakip GKRY lideri Anastasiadis ile 11 Mayıs'ta bir araya gelmiş, görüşmenin ardından açıklamada bulunan BM Genel Sekreteri'nin Kıbrıs Özel Danışmanı (BMGSÖD) Espen Barth Eide, müzakerelerin 15 Mayıs'ta kaldığı yerden yeniden başlayacağını duyurmuştur.

Yeniden başlayan müzakere sürecinde, ilk olarak, iki tarafın bulundukları noktaya dair temel değerlendirme çalışması yapılmış, 29 Haziran 2015 tarihinde yapılan liderler görüşmesiyle özlü müzakere aşamasına geçilmiştir. Yaz aylarında Müzakereciler seviyesinde teknik konulara yoğunlaşılması suretiyle ve haftada birkaç kez bir araya gelinerek; taraflarca mutabakata varılamamış konularda ortak yazım bulunmaya çalışılmıştır. 3 Ağustos'ta yaz tatili için verilen aranın ardından 25 Ağustos tarihinde yeniden başlayan müzakereler, taraflar arasındaki pozisyon farklılıklarının giderilmesi için Kasım ayı itibarıyla Liderler ve Müzakereciler seviyesinde yoğunlaştırılmış bir şekilde yıl sonuna kadar devam etmiştir.

2015 yılı sonu itibarıyla, özlü müzakerelerde ele alınan ana konu başlıklarından “Yönetim ve Güç Paylaşımı”, “AB” ve “Ekonomi” başlıklarında ilerlemeler kaydedilmiştir. “Mülkiyet” başlığında kısmi ilerlemeler sağlansa da, mülkiyet meselesinde başvurulacak çözüm yolları bakımından belirleyici olacak tanımlar ve kriterler bağlamındaki görüş farklılıkları devam etmektedir. “Güvenlik ve Garantiler” konusu iç güvenlik boyutu hariç, “Toprak Düzenlemeleri” konusu ise ana ilkeler hariç görüşülmemiş olup, müzakerelerin son aşamasında ele alınacaktır.

Diğer taraftan, müzakerelerin yeniden başladığı 2015 yılında taraflar arasındaki işbirliği ruhunu canlandırmak için Güven Artırıcı Önlemler (GAÖ) uygulamaya

konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, 15 Mayıs tarihli ilk Liderler görüşmesinde, Rum tarafı KKTC’de bulunan 28 mayınlı alanla ilgili bilgileri Türk tarafıyla paylaşmış; Türk tarafı ise KKTC ile GKRY arasındaki kara kapılarından yapılan geçişlerde kolaylık sağlamak üzere, form doldurma uygulamasını sonlandırdığını bildirmiştir. Bilahare, Lefke-Aplıç ve Derinya kapıları başta olmak üzere yeni geçiş kapılarının açılması; elektrik şebekelerinin birbirine bağlanması; GSM ağlarının karşılıklı iletişiminin sağlanması; radyo frekanslarının karışmasının engellenmesi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komitesi oluşturulmasına yönelik yeni GAÖ’ler 28 Mayıs’ta açıklanmıştır.

Sözkonusu GAÖ’lerin gerçekleştirilmesine ilişkin çalışmalar yıl boyunca sürdürülmüş, elektrik şebekelerinin birbirine bağlanması çalışmalarında ilk aşamanın (acil durumlarda bağlantı) tamamlanmasının ardından, ikinci aşamaya (normal bağlantı) geçilmiştir. Derinya sınır geçiş kapısının açılması yolunda çalışmalar sürdürülmektedir.

Müzakerelerin yoğun olarak sürdürüldüğü 2015 yılında bir diğer önemli gelişme de, KKTC’ne Su Temini Projesi’nin tamamlanması olmuştur. Bu bağlamda, KKTC’nin su ihtiyacının kalıcı çözümünü sağlamak amacıyla Türkiye’den KKTC’ne içme ve sulama suyu sağlanmasını öngören, Anamur’daki Dragon çayından KKTC’ndeki Geçitköy’e kadar 80,2 km. uzunluğunda bir denizaltı boru hattıyla yılda toplam 75 milyon metreküp içme ve sulama suyu taşıyacak KKTC’ne Su Temini Projesi tamamlanarak, 17 Ekim’de Sayın Cumhurbaşkanımız’ın himayelerinde düzenlenen törenlerle devreye sokulmuştur. Nakledilecek su miktarının ihtiyaca göre ilave edilecek boru hatlarıyla yaklaşık 10 kat artırılması imkanı bulunmaktadır. Rum tarafı önümüzdeki dönemde yapıcı bir siyasi irade ortaya koyduğu takdirde, projenin tüm Ada’ya teşmil edilerek Kıbrıs’ın su ihtiyacına kökten çözüm getirilebilecektir. Ayrıca, Ada’da varılacak kapsamlı ve kalıcı bir çözümle, başta her iki halkın eşit haklara sahip olduğu Ada etrafındaki doğal kaynaklar olmak üzere, Doğu Akdeniz bölgesinde işbirliği için olumlu bir hava oluşacak ve kritik bir dönemden geçmekte olan bölgemizin istikrarının önemli katkıda bulunacaktır.

Bilindiği üzere, Anavatan ve Garantör ülke olarak, Kıbrıs konusunun çözümü çabalarını KKTC makamlarıyla yoğun bir istişare ve işbirliği içinde yürütmekteyiz. Bu çerçevede, 2015 yılı boyunca düzenlenen karşılıklı ziyaretler ile ikili ilişkilerimizin daha da geliştirilmesi, müzakere sürecinde içinde bulunulan aşamaya dair görüş alışverişinde bulunulması mümkün olmuştur. 64. Hükümetin kurulmasının ardından ilk yurtdışı ziyaretimi KKTC’ne gerçekleştirerek KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Mustafa Akıncı, Cumhuriyet Meclisi Başkanı Sayın Sibel Siber, Başbakan Sayın Ömer Kalyoncu ve Dışişleri Bakanı Sayın Emine Çolak ile görüşmelerde bulundum. Keza Sayın Başbakanımız da ilk yurtdışı ziyaretini KKTC’ne yapmışlar, Sayın Akıncı, Sayın Siber ve Sayın Kalyoncu ile

görüşmelerde bulunmuşlar, ayrıca, Lefkoşa Yunus Emre Türk Kültür Merkezi Açılışını gerçekleştirmişlerdir. Son olarak, KKTC Dışişleri Bakanı Sayın Çolak'la 20 Şubat 2016 tarihinde İstanbul'da bir araya geldik. Sözkonusu ziyaretler, Kıbrıs'ta adil ve kalıcı bir çözüme ulaşılması için kararlılığımızın ortaya konması ve Türkiye ile KKTC arasında fikir ve inanç birliğinin güçlenerek devam ettiğinin teyit edilmesi bakımından önemli bir fırsatı teşkil etmiştir.

Kıbrıs sorununun çözümüne yönelik çabalar devam ederken, Kıbrıs Türk halkına uygulanan haksız kısıtlamaların kaldırılması yönündeki gayretimiz her platformda kararlılıkla sürdürülmektedir. Bu bağlamda, yurtdışındaki KKTC Temsilciliklerinin etkinliğinin ve sayısının artırılması yoluyla KKTC'nin uluslararası alanda daha görünür hale getirilmesi büyük önem arz etmekte olup, bu doğrultudaki girişimlerimiz devam etmektedir. Son olarak, 10 Temmuz 2015 tarihinde Helsinki'de KKTC Temsilciliği açılmasıyla, KKTC'nin yurtdışı Temsilciliklerinin sayısı 22'ye yükselmiştir. Sözkonusu Temsilciliklerin 11'i 2002 yılından sonra açılmıştır.

KKTC'nin uluslararası konumunun güçlendirilmesi ve özellikle uluslararası örgütlerdeki statüsünün ileriye taşınması yönündeki çabalara sağladığımız destek de 2015 yılı boyunca sürdürülmüştür. İslam İşbirliği Teşkilatı'na (İİT) "Kıbrıs Türk Devleti" adıyla gözlemci üye olan KKTC, İİT'nin İslam Dışişleri Bakanları Konseyi (İDBK) toplantılarına iştiraki kapsamında son olarak 27-28 Mayıs 2015 tarihlerinde Kuveyt'te düzenlenen 42. İDBK toplantısına KKTC Çevre ve Doğal Kaynaklar Bakanı başkanlığındaki bir heyetle katılım sağlamıştır. KKTC Dışişleri Bakanı Sayın Emine Çolak, BM 70. Genel Kurulu marjında 1 Ekim 2015 tarihinde New York'ta gerçekleştirilen İİT Dışişleri Bakanları Yıllık Eşgüdüm Toplantısı'na iştirak etmiştir. Ayrıca, 8-9 Ekim 2015 tarihlerinde Rabat'ta düzenlenen İslam Eğitim Bilim ve Kültür Teşkilatı (ISESCO) Altıncı İslam Çevre Bakanları Toplantısı'na KKTC Bayındırlık Çevre ve Kültür Bakanı Sayın Kutlu Evren, 17-19 Kasım 2015 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen "İİT Beşinci Sağlık Bakanları Toplantısı"na KKTC Sağlık Bakanı Sayın Salih İzbul, 23-26 Kasım 2015 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen İİT Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesinin (İSEDAK) 31. Toplantısı'na KKTC Ekonomi Sanayi ve Ticaret Bakanı Sayın Sunat Atun katılmışlardır.

2012 yılından bu yana "Kıbrıs Türk Devleti" adıyla Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'na (EİT) gözlemci üye olan KKTC, EİT çerçevesinde düzenlenen bazı faaliyetlere katılım sağlamaya devam etmenin yanı sıra, 2015 yılında düzenlenen bazı etkinliklere ev sahipliği de yapmıştır. EİT Turizm Çalıştayı 28-30 Nisan 2015 tarihlerinde ülkemiz ve KKTC'nin ortak evsahipliğinde KKTC'de gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, 25-27 Mart 2015 tarihlerinde düzenlenen "EİT Safranbolu İklim Değişikliği Uzmanlar Konferansı"na KKTC Çevre ve Doğal Kaynaklar Bakanı Sayın Hakan Dinçyürek, 2 Ekim 2015 tarihinde, 70. BM Genel

Kurulu marjında gerçekleştirilen EİT 20. Olağanüstü Bakanlar Konseyi Toplantısı'na Dışişleri Bakanı Sayın Emine Çolak katılmışlardır. KKTC'nin gözlemci üyeliği, bu toplantıda alınan kararlarla uzatılmıştır.

2015 yılı içinde KKTC makamları, ülkenin uluslararası görünürlüğünü artırmak ve müzakere süreci hakkında Kıbrıs Türk tarafının görüşlerini ilk elden iletmek amacıyla yurtdışında çok sayıda temasta bulunmuşlardır. Bu çerçevede, KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Akıncı 4 Haziran 2015 tarihinde gerçekleştirdiği New York ziyareti kapsamında BMGS Ban Ki-Moon'la görüşmüştür. 70. BM Genel Kurulu vesilesiyle de New York'ta temaslarda bulunan Sayın Akıncı, BMGS, ABD Dışişleri Bakanı John Kerry, AB Komisyonu Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini ve bir çok ülkenin Dışişleri Bakanı ve yetkilisiyle bir araya gelmiştir. Sayın Akıncı 30 Haziran – 2 Temmuz 2015 tarihlerinde Brüksel'e yaptığı ziyaret çerçevesinde ise AB Komisyonu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu Başkanlarıyla görüşmelerde bulunmuştur.

Ayrıca Sayın Akıncı, 2015 yılı içerisinde Ada'yı ziyaret eden AB Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker'i, Avrupa Komisyonu Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikasından Sorumlu Yüksek Temsilcisi ve Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Federica Mogherini'yi, ABD, İngiltere, Almanya, Lüksemburg Dışişleri Bakanlarını makamında kabul etmiştir. Sözkonusu ziyaretler, sürdürülmekte olan kapsamlı müzakerelere uluslararası toplumun artan ilgisini göstermesi olması bakımından önem taşımaktadır.

Cumhurbaşkanı Akıncı ayrıca, 20 – 23 Ocak 2016 tarihlerinde Davos'ta düzenlenen Dünya Ekonomik Forumu toplantıları marjında BMGS Ban Ki-Moon ve Anastasiadis'le üçlü formatta bir araya gelmiş, “Kıbrıs'ın Birleştirilmesi” konulu panele katılmış, Sayın Başbakanımız, ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden ve İngiltere Başbakanı David Cameron ile görüşmelerde bulunmuştur.

Türkiye, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da Kıbrıs Türkü'nün onurlu varoluş mücadelesinde daha da güçlenmesi ve başta devlet kapasitesinin geliştirilmesine, ekonomisinin sağlıklı ve sürdürülebilir bir büyüme ortamına kavuşmasına yönelik adımların atılması doğrultusundaki çabalara destek vermeye devam edecektir.

Türkiye'nin, istikrarla artmakta olan ekonomik gücünden KKTC de yararlanmaktadır. Kıbrıs Türkü'nün ekonomik açıdan daha güçlü bir düzeye gelebilmesi için KKTC Hükümeti'nin başarıyla sürdürmekte olduğu çabalar ülkemizce desteklenmekte, sağlıklı ve sürdürülebilir bir ekonomik yapının temellerini güçlendirmek yönünde birlikte çaba sarfedilmektedir. Bu hususta özellikle son dönemde alınan olumlu neticeler Kıbrıs Türkü'nün geleceğe daha güvenle bakması açısından umut vericidir.

Bu bağlamda, 2016-2018 yıllarını kapsayan Sürdürülebilir Ekonomiye Geçiş Programı'nın sonuçlandırılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Ambargolar altında Türkiye haricinde doğrudan ticaret hakkı dahi elinden alınan KKTC'nin Doğu Akdeniz'de bir barış, istikrar ve ekonomik refah ülkesi olarak yükselmesi öncelikli hedefimizdir. Bu hedef doğrultusunda, altyapı yatırımlarının yanı sıra, insan kaynaklarının gelişmesi, ayrıca turizm ve eğitim gibi öncü sektörlerdeki dışa açılım için de kardeş Kıbrıs Türk halkını desteklemeyi sürdüreceğiz.

ORTA DOĞU VE KUZEY AFRİKA

Kökleri tarihe dayanan beşeri ve kültürel bağlarımız bulunan Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesinde halkların kalıcı ve sürdürülebilir barış ve istikrara kavuşmalarının temini, Türk dış politikasının önceliklerinden birini teşkil etmektedir. 2011 yılından bu yana sancılı bir dönüşüm sürecinden geçmekte olan bölgede yaşanan ve Türkiye'ye doğrudan ve dolaylı etkileri de bulunan gelişmeler, ülkemizi bu coğrafyaya yönelik olarak, insan-odaklı ve evrensel değerler temelinde; birleştirici, yapıcı, ön alıcı ve gerektiğinde çok yönlü siyasalar izlemeye sevk etmekte, kriz ve çatışmalara adil, kalıcı ve sürdürülebilir siyasi çözümler üretilmek üzere aktif rol oynamaya mecbur kılmaktadır.

Türkiye, halkın iradesine dayanan kapsayıcı demokrasinin herkesin hakkı olduğunu savunmuş ve bu anlayışla, kalıcı ve sürdürülebilir istikrarın tesisine yönelik çabalarını sürdürmüştür. Çeşitli bölge ülkelerinde hüküm süren çatışma ortamları karşısında Türkiye, ülkelerin bağımsızlıklarının, toprak bütünlüklerinin ve siyasi birliklerinin korunması ile sosyal bütünleşmeyi ve kapsayıcı yönetimleri savunan ilkeli bir politikaya dayanan çözüm arayışlarını ve bu yöndeki destek siyasasını 2015 yılında da devam ettirmiştir.

Ülkemiz, Orta Doğu'da istikrar ve barış sağlanmasının önündeki en önemli engel olarak gördüğü **Filistin-İsrail** ihtilafına müzakereler yoluyla adil, kapsamlı ve kalıcı bir çözüm getirilmesini ve 1967 sınırları içerisinde, başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız ve egemen bir Filistin Devleti'nin kurulmasını desteklemektedir.

İsrailliler 1948 yılında devletlerine kavuşmuşken, Filistinliler'in yıllardır bu temel haktan mahrum kalmasının izahı yoktur. Yıllardır işgal ve kısıtlamalar altında çok zor koşullarda hayatını sürdürmeye çalışan Filistinliler'in karşı karşıya kaldığı bu tarihi adaletsizlik giderilmediği müddetçe Filistin ihtilafına kalıcı bir çözüm bulunması mümkün değildir. Bu tarihi adaletsizliğin giderilmesi ve Filistin'in uluslararası alanda bir devlet olarak tanınması doğrultusunda Türkiye, Filistin'e verdiği güçlü desteği sürdürmeye devam edecektir. Son olarak İsveç, Vatikan ve

Saint Lucia'nın katılımıyla 137 ülke Filistin'i tanımış olup, bu sayının önümüzdeki dönemde artmasını beklemekteyiz.

10 Eylül günü BM Genel Kurulu'nda yapılan oylama neticesinde 119 lehte ve 8 aleyhte (Avustralya, Kanada, İsrail, Marşal Adaları, Mikronezya, Palau, Tuvalu, ABD) oyla Filistin bayrağının BM merkezlerine çekilmesi kabul edilmiştir. BM Genel Kurulu sırasında 30 Eylül 2015 tarihinde Başkan Abbas'ın BM Genel Kurulu'na hitabının ardından Sayın Başbakanımız'ın da katılımlarıyla yapılan törenle Filistin bayrağı BM Merkezi'nde göndere çekilmiştir.

Ülkemiz Filistin Ulusal Birlik Hükümeti'ne yönelik desteğini sürdürmekte kararlıdır. Filistinlilerarası birlik, İsrail-Filistin ihtilafının adil ve yaşayabilir bir çözüme kavuşturulabilmesi bakımından elzemdir. Türkiye, 2007 yılından bu yana yaşanan Filistinlilerarası ayrılığın giderilmesi doğrultusunda çaba sarfetmiş, tarafları teşvik etmiştir. Bu çerçevede, Hamas ile Fetih arasında 23 Nisan 2014 tarihinde varılan mutabakat ve 2 Haziran 2014 tarihinde kurulan Ulusal Birlik Hükümeti tarafımızdan memnuniyetle karşılanmıştır. Halen Gazze Şeridi ve Batı Şeria'daki kurumların Ulusal Birlik hükümeti altında birleştirilmesini sağlayacak kapsamlı bir kamu reformuna ve uzlaşma mutabakatları uyarınca seçimlerin gerçekleştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Öte yandan İsrail'in, Harem-i Şerif'e yönelik mütecaviz girişimlerini sürdürmesi ve yasadışı yerleşimleri genişletmeye ilişkin aldığı kararlar karşısında tepkimizi güçlü biçimde ortaya koymakta ve uluslararası topluma, İsrail'i bu kışkırtıcı eylemleri durdurması yönünde harekete geçirmeye yönelik telkinde bulunmaktayız. İslam aleminin üçüncü en kutsal mekanı olan Harem-i Şerif'in kutsiyetinin korunması önceliklerimizden başında gelmektedir.

Ülkemiz, Filistinliler'e yardım eli uzatmak için tüm kurumlarıyla çaba göstermektedir. Ülkemiz, İsrail'in Gazze Şeridi'ne 8 Temmuz 2014 tarihinde başlattığı saldırı nedeniyle acil insani yardım ihtiyacı içinde bulunan Filistinlilere yardım eli uzatmak için derhal harekete geçmiştir.

Bu çerçevede Başbakanlık Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) tarafından yakıt, jeneratör, gıda, ilaç ve temel yardım malzemeleri temin edilmiş, ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmıştır. Ayrıca, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ve Türk Kızılayı da Gazze halkının temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesini teminen bölgeye acil insani yardımda bulunmuştur.

Ülkemizin 2006-2014 yılları arasında Filistin'e yaptığı resmi kalkınma yardımları toplam 344 milyon Dolar'dır. 2014 yılında Filistin'e yapılan resmi kalkınma yardımlarının tutarı 66 milyon Dolar olarak gerçekleşmiş olup, sivil toplum

kuruluşları tarafından yapılan yardımlarla birlikte bu meblağ 84 milyon Dolar'a ulaşmaktadır. Ülkemiz tarafından Temmuz 2014 ayından bu yana Gazze'ye sağlanan resmi insani yardımların tutarı ise 23 milyon Dolar'ı aşmıştır. Buna ilaveten 2015 yılında, UNRWA'ya 1.225.000 Dolar'ı Ajans'ın Genel Bütçesi'ne, 275 bin Dolar'ı ise Düzenli Gıda ve Acil Durum Gıda Fonlarına olmak üzere, toplam 1 milyon 500 bin Dolar tutarında katkıda bulunulmuştur.

AFAD'ın eşgüdümünde Bakanlığımız, TİKA ve Sağlık Bakanlığı'nın ortak çalışmaları neticesinde yaralı Gazzeliler ülkemize getirilerek tedavi edilmektedir. Bugüne kadar İsrail ve Mısır üzerinden toplam 124 Gazzeli yaralı ve 114 refakatçi ülkemize getirilmiştir.

Türkiye'nin 2014 yılında sağladığı yardımlar toplamda 84 milyon Dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Keza ülkemiz, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve BM Yakın Doğu'da Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansı (UNRWA) aracılığıyla da bölgeye insani yardımda bulunmaktadır.

Gazze'deki 150 yataklı Türkiye-Filistin Dostluk Hastanesi tamamlanmak üzeredir. TİKA halen Gazze'de evlerini savaşta kaybedenler için 300 daimi konut projesini yürütmektedir.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin Batı Şeria'da Cenin'de 900 dönümlük bir arazi üzerinde kurmakta olduğu Sanayi Bölgesi'nin Filistin ekonomisine önemli katkı sağlamasını ve Türkiye-Filistin ekonomik işbirliğinin ana merkezi haline gelmesini öngörmekteyiz.

Önümüzdeki dönemde uluslararası toplumun en önemli sorumluluğu Gazze'nin yaralarının sarılması, bölgeye yeterli insani yardım sağlanması ve Filistin'in sürdürülebilir ekonomik kalkınmasının sağlanması doğrultusunda çaba göstermek olacaktır. Bu çerçevede Türkiye, Gazze'nin yeniden imarı ve Filistin'in sürdürülebilir kalkınması amacıyla 12 Ekim 2014 tarihinde Kahire'de düzenlenen Bağışçı Ülkeler Konferansı'na katılarak, 2015-2017 dönemi için 200 milyon Dolar'lık taahhütte bulunmuştur.

Barışa ve hukuka aykırı uygulamalara yönelik eleştirimiz, İsrail'le ilişkilerimizde sürdürdüğümüz ilkeli ve kararlı tutumun temelini oluşturmaktadır.

İsrail ile normalleşme sürecindeki temaslarımız devam etmektedir. Sürecin tarafımızdan ortaya konulan parametreler çerçevesinde, önümüzdeki dönemde sonuçlandırılması hedeflenmektedir.

Türkiye, geçmişte olduğu gibi bundan sonra da, Filistin halkının hakkını savunmaya ve İsrail-Filistin ihtilafına iki devletli vizyon temelinde adil, kalıcı ve

kapsamlı bir çözüm bulunmasına yönelik uluslararası ve bölgesel tüm çabaları desteklemeye devam edecektir.

Arap Yarımadası'nda yer alan ve Körfez İşbirliği Konseyi'ni (KİK) oluşturan Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Katar, Kuveyt, Bahreyn ve Umman'la ilişkilerimizi her alanda geliştirme yönündeki arzumuz devam etmektedir.

Ortak tarihi geçmişe ve kültürel bağlara dayanan köklü kardeşlik ilişkilerimizin bulunduğu Körfez bölgesine stratejik bir bakış açısıyla yaklaşmayı sürdürüyoruz. Geçmişte olduğu gibi bugün de Körfez ülkelerinin istikrar ve güvenliğine büyük önem atfediyoruz.

Körfez ülkeleri, zengin enerji kaynakları, büyük altyapı projelerinin Türk şirketlerine sunduğu fırsatlar ve birçok vatandaşımızın bu ülkelerde işçi veya işveren olarak çalışması nedeniyle, Türk ekonomisi açısından da önem taşımaktadır. Söz konusu ülkelerle ekonomik ve ticari ilişkilerimiz gelişmeye devam etmekte olup, ticaret hacmimiz 2015 yılında petrol ve türevleri hariç 14,8 milyar Dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Körfez ülkelerinin Türkiye'deki doğrudan sermaye yatırımları 18 milyar Dolar'ı aşmıştır. Türk müteahhlik firmalarının bu ülkelerde üstlendikleri projelerin toplam değeri ise yaklaşık 49,8 milyar Dolar'dır.

Bölgenin en büyük ülkesi olan **Suudi Arabistan**'la (SA) ilişkilerimizin her boyutuyla en üst düzeye çıkarılmasını amaçlıyoruz. Bu bağlamda, Suudi Arabistan'la bölgesel ve uluslararası konularda yakın iştişare ve diyalog içindeyiz. Bu çerçevede, özellikle 2015 yılı başlarından itibaren bu ülkeyle ilişkilerimizde yeni bir ivmenin yakalandığını ve karşılıklı ziyaretlerin hız kazandığını görüyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımız, müteveffa Kral Abdullah'ın cenazesine katılmak üzere 23 Ocak 2015 tarihinde ve akabinde resmi bir ziyaret için 28 Şubat-2 Mart 2015 tarihlerinde SA'ya ziyaretlerde bulunmuştur. Son olarak, 29-31 Aralık 2015 tarihlerinde Sayın Cumhurbaşkanımız ve 28-31 Ocak 2016 tarihlerinde Sayın Başbakanımız bu ülkeyi ziyaret etmişlerdir. Bahsekonu ziyaretlere Sayın Cumhurbaşkanımız'a ve Sayın Başbakanımız'a refakaten ben de katıldım. Ayrıca, 16 Haziran 2015 ve 21 Ocak 2016 tarihlerinde Cidde'de düzenlenen İslam İşbirliği Teşkilatı Dışişleri Bakanları Konseyi Olağanüstü Toplantıları vesilesiyle de bu ülkeye ziyaretlerde bulundum. Haziran ayındaki ziyaretim sırasında Kral Selman tarafından da kabul edildim.

SA'dan ülkemize de geçtiğimiz yıl içinde çeşitli üst düzey ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, Veliaht Prens, Başbakan I. Yardımcısı ve

İçişleri Bakanı Prens Muhammed bin Naif 6 Nisan 2015 tarihinde, Dışişleri Bakanı Adel Al Jubeir 15 Ekim 2015 tarihinde ve Kral Selman G-20 Zirvesi vesilesiyle 15-16 Kasım 2015 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmişlerdir. Sayın Cumhurbaşkanımız Kral Selman'ı hem ikili bir ziyaret için hem de 14-15 Nisan 2016 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenecek olan İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) 13. İslam Zirvesi vesilesiyle ülkemize davet etmiştir. Kral Selman İİT Zirvesi'ne katılacağını ve ayrıca ikili çerçevede ülkemizi ziyaret edeceğini bildirmiştir. Veliaht Prens Muhammed bin Naif'in de önümüzdeki dönemde ülkemizi ziyaret etmesi öngörülmektedir.

SA'yla ilişkilerimizde geçtiğimiz dönemde yaşanan en önemli gelişmelerden birisi, Sayın Cumhurbaşkanımız'ın Aralık sonundaki ziyareti sırasında bu ülkeyle işbirliğimizin her alanda derinleştirilmesi ve çeşitlendirilmesi amacıyla iki ülke arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK) kurulması konusunda mutabakata varılması olmuştur. Söz konusu mekanizmanın en kısa sürede hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Suudi Arabistan'la ikili ticaret hacmimiz 2015 yılında 5,6 milyar Dolar civarında gerçekleşmiştir. Suudi Arabistan'da 200 Türk sermayeli firma faaliyet göstermektedir. Bu kapsamda ülkemizin Suudi Arabistan'da gerçekleştirdiği yatırım miktarı yaklaşık 938 milyon Dolar düzeyindedir. Müteahhitlik ve diğer alanlarda firmalarımız 2015 yılında Suudi Arabistan'da yaklaşık 1 milyar Dolar tutarında yeni iş almışlardır.

Öte yandan, her yıl yaklaşık 400 ila 500 bin vatandaşımız Hac ve Umre vesilesiyle Suudi Arabistan'ı ziyaret etmektedir. 2015 Hac Mevsiminde sadece ülkemizden Suudi Arabistan'a 59.200 vatandaşımız seyahat etmiştir. 125 bin civarında vatandaşımız da bu ülkede yaşamaktadır.

Katar'la ilişkilerimiz her alanda ivme kazanarak gelişmeye devam etmektedir. Son yıllarda yürüttüğü aktif dış politika ve güçlü ekonomik performansla ülkemiz için önemli işbirliği fırsatları sunan Katar, aynı zamanda bölgesel konularda yakın işbirliği içinde bulunduğumuz ülkelerin de başında gelmektedir. Bu çerçevede, Katar'la ilişki ve işbirliğimizi, siyasi ve ekonomik veçheler başta olmak üzere, her alanda en üst düzeye yükseltmeyi hedefliyoruz.

Türkiye ile Katar arasında son dönemde derinleşerek gelişen ilişkilerin bir sonucu olarak, iki ülke arasındaki karşılıklı olarak her düzeyde ziyaret trafiği de yoğunluk kazanmıştır. Bu çerçevede, 2015 yılında ülkemize resmi ve özel mahiyette çeşitli ziyaretler gerçekleştiren Katar Emiri Şeyh Tamim, son olarak 12 Şubat 2016 tarihinde İstanbul'a bir ziyarette bulunarak Sayın Cumhurbaşkanımızla bir araya gelmiştir.

Ben de 19-20 Ocak 2015 tarihinde Katar'a bir ziyaret gerçekleştirdim. Son olarak Sayın Cumhurbaşkanımıza refakaten 2 Aralık 2015 tarihinde ziyaret ettiğim bu ülkeyle yakın iştişaremizi sürdürüyoruz.

Katar Emiri şeyh Tamim'in 18-19 Aralık 2014 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında iki ülke arasında kurulması kararlaştırılan Yüksek Stratejik Komite'nin ilk toplantısı 2 Aralık 2015 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız ile Katar Emiri'nin başkanlıklarında Doha'da gerçekleştirmiştir. Ben dahil dokuz Bakanımızın da katıldığı bu toplantı kapsamında çeşitli alanlarda 17 anlaşma imzalanmış ve bir sonraki toplantının 2016 yılında ülkemizde yapılması kararlaştırılmıştır. İmzalanan belgeler arasında iki ülke arasında umuma mahsus pasaport hamilleri için vizelerin kaldırılmasına dair anlaşma da yer almıştır.

Katar'la işlişkilerimizde öne çıkan alanlardan birisi askeri-savunma işbirliğidir. Katar Emiri'nin Aralık 2014'deki ziyareti sırasında imzalanmış olan askeri anlaşma çerçevesinde bu ülkede Türk Silahlı Kuvvetleri'nin konuşlanması çalışmaları sürmektedir. İki ülke silahlı kuvvetleri arasında düzenlenen ilk ortak askeri tatbikat olan "Nasr-Zafer" 17-29 Ekim 2015 tarihleri arasında Katar'da başarıyla icra edilmiştir. Bahsekonu tatbikat Katarlı yetkililerce bugüne kadar gerçekleştirdikleri en başarılı tatbikat olarak zikredilmiştir. Anılan tatbikat vesilesiyle Katar'a giden Türk Silahlı Kuvvetleri personelinden bir kısmı (94 kişi) konuşlanmanın nüvesini teşkil etmek üzere Katar'da kalmıştır.

Öte yandan, 2015 yılı her iki ülkede düzenlenen 40'a yakın etkinlikle Türkiye - Katar Kültür Yılı olarak kutlanmıştır.

Katar'la ticari ve ekonomik işlişkilerimiz son dönemde ivme kazanmıştır; ikili ticaret hacmimiz 2015'te 785 milyon Dolar olarak gerçekleşmiş olup, bu rakamı daha üst seviyelere çıkartmayı hedefliyoruz. Müteahhitlik sektöründe ise, firmalarımızın Katar'da bugüne kadar elde ettikleri projelerin toplam tutarı 16 milyar Dolar'ı aşmış ve böylece Körfez bölgesinde müteahhitlerimizin en yüksek tutarda iş aldıkları ülke Katar olmuştur. Katar'dan ülkemize yönelik yatırımlar da artmaktadır.

Körfez bölgesindeki ekonomik gelişmişliği ve bölgesel konulara ilgisiyle öne çıkan bir ülke olan **Birleşik Arap Emirlikleri**'yle (BAE) çeşitli bölgesel konulara işlişkin bazı görüş farklılıklarımıza rağmen, diyalog kanallarımızı açık tutmaya gayret ediyoruz. Bunun sonucunda anılan ülkeyle işlişkilerimizde son dönemde olumlu bazı gelişmeler yaşandığını görüyoruz.

BAE geçtiğimiz Ekim ayında ülkemize yeni bir Büyükelçi atamaya karar vermiştir. Tarafımızdan agreman verilmiştir. Yeni Büyükelçi'nin göreve

başlamasını bekliyoruz. Son olarak, BAE Dışışleri Bakanı Abdulla Bin Zayed Al-Nahyan tarafından BAE'ye davet edildim. Bu davete icabet etmeyi düşünmekteyim.

BAE ile ikili ticaret hacmimiz, 2015 yılında 6,7 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Ülkede faaliyette bulunan Türk müteahhitlik firmalarına ait hizmetlerin toplam bedeli ise 9 milyar Dolar'a ulaşmıştır.

Kuveyt'le de siyasi ilişkilerimiz son derece iyi bir düzeyde seyretmekte olup karşılıklı üst düzey ziyaretler devam etmektedir.

Bu çerçevede, Sayın Cumhurbaşkanımız, Emir Şeyh Sabah'ın daveti üzerine, 27-28 Nisan 2015 tarihlerinde Kuveyt'e resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Ben de, Dışışleri Bakanı Şeyh Sabah Halid Al Hamad Al Sabah'ın davetine icabetle 17-18 Ocak 2015 tarihlerinde Kuveyt'e resmi bir ziyaret gerçekleştirdim. Ayrıca, İİT Dışışleri Bakanları Konseyi 42. Toplantısı vesilesiyle de 27-28 Mayıs 2015 tarihlerinde bu ülkeyi ziyaret ettim.

Kuveyt'le ülkemiz arasında işbirliğinin her alanda güçlendirilmesi için kurulan ve ilk toplantısını 24 Ekim 2013 tarihinde Kuveyt'te gerçekleştiren "İşbirliği için Ortak Komitenin ikinci toplantısını önümüzdeki dönemde Kuveytli karıştımla birlikte ülkemizde düzenlemeyi planlıyoruz. Komite çalışmaları çerçevesinde iki ülke arasında siyasi, askeri, güvenlik, ekonomik ve ticari, sağlık, kültür ve eğitim gibi pek çok alanda ilişkilerin güçlenmesi için atılabilecek adımlar ele alınmaktadır. Kuveyt Dışışleri Bakanı Şeyh Sabah Al-Khalid Al-Hamad Al-Sabah'ın yanı sıra, Sayın Başbakanımız'ın davetine icabetle Kuveyt Başbakanı Şeyh Jaber Al-Mubarak Al Hamad Al Sabah'ı da önümüzdeki dönemde ülkemize bekliyoruz. Ayrıca, Kuveyt Meclis Başkanı Marzouq Ghanim TBMM Başkanı Sayın İsmail Kahraman'ın davetine icabetle 14-17 Şubat 2016 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir.

Kuveyt'le ikili ticaret hacmimiz 2015 yılında 624 milyon Dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Türk müteahhitlik firmalarının bugüne kadar Kuveyt'te üstlendikleri projelerin toplam bedeli yaklaşık 6 milyar Dolar düzeyindedir.

Türkiye-**Umman** ikili siyasi ilişkileri sorunsuz bir şekilde seyretmektedir. Umman Sultanlığı, Türkiye'yi Orta doğu'nun güvenlik ve istikrarına önemli ölçüde katkıda bulunan ağırlıklı bir bölge ülkesi olarak değerlendirmekte, dış politikamızı ve ülkemizdeki iç gelişmeleri yakından izlemektedir. Uluslararası alanda çoğunlukla benzer veya yakın görüşlerin paylaşılmasından kaynaklanan işbirliğine yatkın bir ortam bulunmaktadır.

Sayın Başbakanımız, Dışışleri Bakanı olduğu dönemde, bu ÷lkeyle diplomatik ilişkilerimizin tesisinin 40. Yılı vesilesiyle 23 Ekim 2013 tarihinde Umman'a bir ziyarette bulunmuştur. Umman Dışışlerinden Sorumlu Bakanı da 1-3 Mayıs 2014 tarihlerinde ÷lkemize bir ziyaret gerçekleştirmiş, ayrıca 28 Ağustos 2014 tarihinde düzenlenen Cumhurbaşkanlığı devir-teslim törenine iştirak etmiştir. Önümüzdeki dönemde ben de Umman'a bir ziyaret gerçekleştirmeyi öngörmekteyim.

Umman'la ikili ticaret hacmimiz, 2015 yılında 385 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Umman'da Türk firmalarının üstlendikleri projelerin toplam bedeli 6 milyar Dolar düzeyindedir.

Türkiye ile **Bahreyn** arasındaki ilişkiler köklü bir geçmişe sahiptir. ÷lkemiz Bahreyn'le ilişkilerine önem vermekte ve her alanda geliştirmeyi arzulamaktadır. Bu bağlamda, iki ÷lke arasında karşılıklı üst düzey ziyaretlere büyük önem veriyoruz. Daha sık temaslar dayanışma ve işbirliğini şüphesiz güçlendirecektir. Bu çerçevede, Bahreyn Kralı Hamad'ın Sayın Cumhurbaşkanımız'ın davetine icabetle Türkiye'ye gerçekleştirmesi gündemde olan ziyaretin önümüzdeki dönemde gerçekleştirilmesini arzu ediyoruz.

Bahreyn'le 2015 yılında ticaret hacmimiz 330 milyon Dolar düzeyinde gerçekleşmiş olup, ÷lkedeki müteahhitlik firmalarımızın yaptıkları işlerin değeri 335 milyon Dolar'ı bulmuştur.

Körfez bölgesinin ve tüm Ortadoğu'nun güvenlik ve istikrarını yakından ilgilendiren **Yemen**'deki gelişmeleri yakından takip ediyoruz. Geçmişte kader birliği yaptığımız kardeş Yemen'in birlik ve bütünlüğünü, istikrarını ve refahını desteklemeye devam ediyoruz.

Yemen'in bugün karşı karşıya olduğu sorunların ortaya çıkmasından itibaren meselelerin siyasi diyalog yoluyla ve meşru devlet makamlarına saygı temelinde çözümünü savunduk ve bugüne kadar meşruiyete destek verdik.

Yemen'deki soruna siyasi bir çözüm bulunması ve ÷lkede meşru kamu otoritesinin yeniden tesisi için BM öncülüğünde yürütölen çabaları destekliyoruz. Bu anlayışla, BM gözetiminde Yemenli taraflar arasında 15-20 Aralık 2015 tarihlerinde İsviçre'nin Biel kentinde gerçekleştirilen görüşmeleri memnuniyetle karşıladık. Bu görüşmelerin devam etmesini ve kapsayıcı, bölge ÷lkelerine güven aşıl原因 ve Yemen'in kendi ayakları üzerinde durabilmesini sağlayacak kalıcı bir siyasi çözümle neticelenmesini arzu ediyoruz.

16 Haziran 2015 tarihinde Cidde'de düzenlenen Yemen konulu İİT Dışışleri Bakanları Olağanüstü Toplantısına ben de katıldım. Toplantıda ÷lkemizin

önerisiyle İİT içinde bir Yemen Temas Grubu oluşturulmuştur. Yemen Temas Grubu'nun ilk toplantısı BM Genel Kurulu marjında 30 Eylül 2015 tarihinde New York'ta düzenlenmiştir.

21 Ocak 2016 tarihinde Cidde'de Yemen'li karşıtım Mekhlafi ile bir görüşme gerçekleştirdim. Bu görüşmede ülkemizin kardeş Yemen'e desteğini bir kere daha teyit ettim. Ayrıca, Mekhlafi, 16-18 Şubat 2016 tarihlerinde ülkemizi ziyaret eden Yemen Cumhurbaşkanı Hadi'ye refakaten ülkemizi ziyaret etmiştir.

Yemen meşru Cumhurbaşkanı Abdurabbu Mansur Hadi, Sayın Cumhurbaşkanımızın davetine icabetle 16-18 Şubat 2016 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Söz konusu ziyaret ülkemizin Yemen'de meşruiyete verdiği desteğin yeni ve güçlü bir göstergesini teşkil etmiştir.

Yemen'de insani durumun kötüleşmeye başlamasından itibaren ülkemiz Yemenli kardeşlerimize yardım elini uzatmıştır. 2015 yılında Yemenli kardeşlerimize göndermiş olduğumuz muhtelif insani yardım paketlerine ilave olarak, gıda ağırlıklı 6.000 ton insani yardım malzemesi taşıyan bir yardım gemimiz 13 Şubat 2016 tarihinde Mersin limanından yola çıkmış ve 24 Şubat 2016 tarihinde Aden Limanı'na ulaşmıştır. Bu son yardım paketi ile birlikte ülkemizin Yemen'e yaptığı insani yardımların toplam maliyeti yaklaşık 7,5 milyon Dolar'a ulaşmıştır.

Körfez ülkeleriyle ikili düzeyde ilişkilerimizi geliştirirken, bölgenin en önemli işbirliği platformu olan Körfez İşbirliği Konseyi'yle işbirliğimizi güçlendirmeye de önem veriyoruz. Körfez bölgesine stratejik yaklaşımımızın bir tezahürü olarak, Türkiye-Körfez İşbirliği Konseyi Yüksek Düzeyli Stratejik Diyalog Mekanizması 2 Eylül 2008 tarihinde Cidde'de yapılan Dışişleri Bakanları toplantısında imzalanan Mutabakat Muhtırası'yla hayata geçirilmiştir. Mekanizma kapsamında, KİK üyesi ülkelerin Dışişleri Bakanlarıyla biraraya gelinerek, hem ikili hem de bölgesel konular hakkında istişarelerde bulunmaktadır. Bugüne kadar, sonuncusu İstanbul'da olmak üzere dört toplantı tertiplenmiştir. Beşinci Toplantının Suudi Arabistan'ın mevcut KİK dönem başkanlığı sırasında gerçekleştirilmesi için girişimlerimiz sürmektedir.

Birleşmiş Milletler'den sonra dünyadaki en büyük ikinci uluslararası örgüt olan ve dünya çapında tüm İslam ülkelerini buluşturan yegane ortak forum olan **İslam İşbirliği Teşkilatı'na (İİT)**, gerek bölgesel gerek uluslararası gelişmeler bağlamında özel önem vermekteyiz. Ülkemiz bu bağlamda, İİT'in uluslararası alandaki etkinliğinin daha da artmasına ve örgütün reform sürecine güçlü destek vermektedir. Ülkemiz çok sayıda İİT kuruluşuna evsahipliği yapmaktadır ve Teşkilatın en faal üyelerinden biridir.

İİT çalışmalarına daha kuvvetli katkı yapmak ve katılım sağlamak amacıyla 22 Mayıs 2014 tarihli Bakanlar Kurulu Kararıyla bu Teşkilat nezdinde Cidde'de mukim bir Daimi Temsilcilik kurmayı kararlaştırmıştık. Söz konusu Daimi Temsilciliğimizi 24 Temmuz 2015 tarihi itibarıyla faal hale getirdik.

İİT Dışışleri Bakanları Konseyi'nin 27-28 Mayıs 2015 tarihlerinde Kuveyt'te düzenlenen olağan toplantısı ile 16 Haziran 2015 tarihinde Yemen konusunda ve 21 Ocak 2016 tarihinde İran'daki Suudi Arabistan misyonlarına yönelik saldırılar bağlamında Cidde'de yapılan olağanüstü toplantılarına iştirak ettim.

Ülkemiz daha önce üç kez İİT Dışışleri Bakanları Konseyi toplantılarına evsahipliği yapmıştır. 2016 yılında da 13. İslam Zirvesi'ne evsahipliği yapacaktır. İslam Zirveleri İİT'in en yetkili organıdır. 14-15 Nisan 2016 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilecek olan Zirve'nin teması "Adalet ve Barış için Birlik ve Dayanışma" olarak belirlenmiştir. Bu suretle İslam Zirvesi'nin dönem başkanlığı bir sonraki Zirve'ye kadar ülkemize geçecektir. Zirve'ye hazırlık mahiyetinde 12-13 Nisan 2016 tarihlerinde İİT Dışışleri Bakanları Toplantısının yine İstanbul'da düzenlenmesi öngörülmektedir.

Söz konusu Zirve kapsamında İİT üyesi ülkelere önümüzdeki 10 yıl için çeşitli alanlarda hedefler koyan "İİT-2025:Eylem Programı" belgesinin de kabul edilmesi öngörülmektedir. Zirve Nihai Bildirisinde ülkemiz için önem arzeden dış politika konularına ilişkin yazımlar üzerinde çalışmalar sürmektedir.

Bu çerçevede, 10 Şubat 2016 tarihinde İİT Genel Sekreteri İyad Ameen Madani ile Ankara'da bir araya gelerek Zirve'nin hazırlıklarını ve "İİT-2025:Eylem Programı"na ilişkin hususları ele aldık.

Ülkemiz geçtiğimiz yıl içinde 17-22 Ocak 2015 tarihlerinde düzenlenen İİT Üyesi Ülkeler Parlamento Birliği (İSİPAB) 10. Konferansına da evsahipliği yapmıştır. Son olarak 20-25 Ocak 2016 tarihlerinde Bağdat'ta düzenlenen İSİPAB 11. Konferansı'na TBMM Başkanı Sayın İsmail Kahraman başkanlığında bir heyetimiz katılmıştır.

Libya'da 2014 yılında meydana gelen siyasi bölünmüşlüğü ve istikrarsızlığı sona erdirmek amacıyla BM öncülüğünde yaklaşık bir yıl devam eden siyasi diyalog süreci ülkemizce yakından izlenmiş ve desteklenmiştir. Tarafımızdan bu çerçevede yapılan aktif katkılarla tüm taraflar sürece imale edilmiştir.

Böylece yıl boyunca farklı kulvarlarda devam eden siyasi diyalog sürecinde belirli bir ivme yakalanmış ve Libya'lı kardeşlerimiz 17 Aralık 2015 tarihinde Fas'ta bizzat hazır bulunduğum törende Libya Siyasi Anlaşması'nı imzalamışlardır.

Siyasi Anlaşma, oluşturulacak Ulusal Mutabakat Hükümeti'nin önderliğinde bir yıllık geçiş döneminde hazırlanacak yeni Anayasa çerçevesinde yasama ve yürütme erklerinin demokratik seçimlerle belirlenerek geçiş sürecinin tamamlanmasını öngörmektedir.

Libyalıların, mevcut siyasi bölünmüşlüğü gidererek, Libya adına konuşacak tek bir meşru hükümet oluşturma çabalarındaki bir diğer önemli köşe taşı, BM Güvenlik Konseyi'nin 23 Aralık 2015 tarihinde oybirliği ile kabul ettiği 2259 sayılı karardır. Kararda, Siyasi Anlaşma'nın ve Ulusal Mutabakat Hükümeti'nin meşruiyeti teyid edilmektedir. Ulusal Mutabakat Hükümeti'nin bir an önce Temsilciler Meclisi'nden güvenoyu alarak Libya'da güvenlik ve istikrarın tesisine yönelik adımları süratle atması bizim ve uluslararası toplumun ortak hedefidir.

Bu kritik dönemde uzlaşî yönünde adım atarak, Libya'da istikrar ve barış döneminin önünü açan Libya halkının yanında olduğumuzu her vesileyle vurguluyoruz. Bu çerçevede, 11 Ocak 2016 tarihinde ülkemizi ziyaret eden Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti'nin Başbakan adayı Fayez Mustafa Al-Sarraj'ın gerek Sayın Başbakanımız'la gerek benimle yaptığı görüşmelerde, kurulacak Ulusal Mutabakat Hükümeti'ne desteğimizi yineledik ve bu ülkede istikrarın yeniden tesisi amacıyla Libya'ya her alanda katkıda bulunmaya hazır olduğumuz mesajını verdik. Halihazırda, Ulusal Mutabakat Hükümeti ile bilistişare BM şemsiyesi altında güvenlik alanında sürdürülen çalışmalara katkıda bulunmaktayız.

Ayrıca, diyalog sürecine katkılarımızın devamı olarak, 13 Aralık 2015 tarihinde Roma'da düzenlenen "Libya" konulu Dışişleri Bakanları toplantısında, Müslüman bölge ülkelerinin Özel Temsilcilerinden müteşekkil bir Temas Grubu'nun Libya Siyasi Anlaşması'na mesafeli yaklaşımını sürdüren tarafları ikna etmek üzere Libya'yı ziyaret etmesine yönelik bir öneride bulundum. Arazideki gelişmelere bağlı olarak, sözkonusu öneriyi uygun bir zamanda hayata geçirmeye hazır olduğumuzu muhataplarımızın dikkatine getirmeye devam ediyoruz.

Güvenlik koşulları elverdiğinde Libya'ya yönelik yardım programlarımızı tekrar kapsamlı şekilde hayata geçirmeyi öngörüyoruz. Bu amaçla, ilgili tüm Bakanlık ve kurumlarımız, ülkemizce Libya'ya yapılabilecek yardımlar konusunda Bakanlığımızın eşgüdümünde hazırlıklarını sürdürmektedirler.

Tunus, 2011 yılında gerçekleştirilen devrimden bu yana devam eden siyasi geçiş sürecini başarıyla tamamlamış bulunmaktadır. 2015 yılı Tunus'un başta terörizm olmak üzere birçok sınamayla mücadele ettiği bir dönem olmuştur. Bu itibarla, Tunus'un terörle mücadele ve ekonomik reform çabalarına destek olmaya devam edeceğiz. Yıl içinde iki ülke arasındaki karşılıklı ziyaretlere ivme kazandıracağız.

Bu bağlamda, 2013 yılında ilk toplantısını yaptığımız Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK) ikinci toplantısının önümüzdeki Nisan ayı sonu veya Mayıs ayı başında ülkemizde gerçekleştirerek, bu ülkeyle ilişkilerimizi her alanda daha da güçlendirmeyi hedefliyoruz.

Köklü tarihi ve akrabalık bağlarımızın bulunduğu **Cezayir** ile ikili siyasi ve ekonomik ilişkilerimiz çok iyi düzeyde seyretmektedir. 2016 yılı, Türkiye ile Cezayir arasındaki ilişkilerin başlangıcının 500. yıldönümüdür. Bu önemli tarih vesilesiyle, Cezayir makamlarıyla işbirliği halinde bir dizi kültür faaliyeti gerçekleştirmeyi öngörüyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımız'ın 2014 Kasım ayında Cezayir'e gerçekleştirdiği ziyaret sırasında Cumhurbaşkanı Bouteflika'nın ülkemizce üstlenilmesini özellikle rica ettiği tarihi Kasaba bölgesinin rehabilitasyonuna yönelik projeler de özel sektörümüzce yürütülecektir. Bu projelerin ülkemizin Cezayir ile daha da yakınlaşmasına vesile teşkil edeceğine inanıyoruz.

Fas ile ilişkilerimizin daha da geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalarımız sürmektedir. Sayın Cumhurbaşkanımız'ın Başbakan sıfatıyla Fas'a 2013 yılında gerçekleştirdikleri resmi ziyaret sırasında imzalanan Ortak Siyasi Bildiri ile kurulan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi'nin (YDSK) ilk toplantısının 2016 yılında düzenlenmesi gündemimizdedir.

Ülkemiz, tarihi kardeşlik bağlarımızın yanısıra, bölge istikrarında kilit konumunda bulunması sebebiyle, **Mısır**'daki gelişmeleri 2016 yılında da yakından takip etmeyi sürdürecektir. Temennimiz, Mısır'da uzun vadeli sosyal barış ile istikrarı sağlayacak şekilde, kapsayıcı ve halkın iradesini yansıtacak bir siyasi sistemin inkişafıdır.

Bu meyanda, toplumun tüm kesimlerinin seslerini gerek siyasi sahnede, gerek toplumsal ve sosyal platformlarda duyurabilmelerine, yönetime katılabilmelerine imkan tanınması, toplumsal barış ve uzun vadeli siyasi istikrara katkıda bulunacağı açıktır.

SURİYE

Köklü tarihi, kültürel ve insani bağlar paylaştığımız ve 911 km kara sınırına sahip olduğumuz Suriye'nin içinde bulunduğu ihtilaf, ülkemizi önemli sorumluluk ve sınamalarla karşı karşıya bırakmıştır.

Suriye'de 2011 yılı Mart ayından bu yana devam eden ve çok sayıda masum insanın hayatına mal olan olaylar, Suriye'nin, bu ülkeyle ikili ilişkilerimizin ve

bölgemizin gündemini yeniden belirlemiştir. Suriye'nin toprak bütünlüğünün ve birliğinin korunması, ülkede akan kanın durması ve Suriye halkının meşru taleplerinin karşılanmasına yönelik demokratik reform ve dönüşüm sürecinin barışçı bir şekilde sonuçlandırılması, Suriye'deki gelişmeler karşısında ülkemizin ilk günden bu yana izlediği politikanın temel parametrelerini oluşturmaktadır.

Suriye'deki krizin başlangıcından çok önce, Orta Doğu coğrafyasında kaçınılmaz olacağını öngördüğümüz tarihi dönüşüme Suriye'nin uyum sağlayabilmesi ve gerekli reformları zamanlıca gerçekleştirerek geçiş sürecini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmesi amacıyla, Suriye Yönetimi'ne her seviyede ve müteaddit kereler samimi telkinlerde bulunulmuştur. Ancak, tüm bu çabalarımıza rağmen Esad rejimi, halkın demokrasi, hürriyet, insan hakları, iyi yönetim ve hukukun üstünlüğü gibi evrensel değerlere sahip olma özlemi karşısında gerekli adımları atmamış ve bu yöndeki talepleri silah zoruyla bastırmaya çalışarak, ülkeyi gün geçtikçe daha da derinleşen bir bunalıma sürüklemiştir. Fiilen meşruiyetini kaybetmiş bulunan ve sivil halka karşı kimyasal silah kullanılması dahil olmak üzere, iktidarda kalmak için her yola başvurmakta beis görmeyen rejimin, ayırım gözetmeksizin sürdürmekte olduğu şiddet eylemleri sonucunda resmi rakamlara göre bugüne kadar 300.000'e yakın Suriyeli hayatını kaybetmiştir. Bu sayı her geçen gün artmaya devam etmektedir. Komşu ülkelere sığınan 4,5 milyondan fazla Suriyelinin yanısıra, ülke içindeki 7,5 milyonun üzerinde yerlerinden edilmiş kişilerin durumu, bu trajedinin vahametini daha da artırmaktadır.

Bunun yanısıra rejimin, mezhepçilik ve etnik ayrımcılığa dayalı politikaları bölgesel istikrarsızlığı tetiklemekte, tehditlerin yeni bir boyut kazanmasına sebep olmaktadır. Bu politikalar nedeniyle bölgede DEAŞ ve diğer aşırılık yanlısı gruplar zemin kazanmıştır. Geline aşamada, DEAŞ'ın bölgesel ve uluslararası barışı tehdit eder bir noktaya ulaşması, sorunla küresel mücadeleyi gerektirmiş ve bu çerçevede, ABD'nin öncülüğünde DEAŞ'la mücadele Uluslararası Koalisyonu kurulmuştur. Söz konusu koalisyon tarafından Eylül 2014'ten bu yana, DEAŞ'ın Suriye içindeki mevzilerine hava harekatı düzenlenmektedir. DEAŞ meselesi Türkiye için de öncelikli bir ulusal güvenlik tehdididir. Bu kapsamda, başından bu yana Uluslararası Koalisyon'un aktif bir üyesi olan Türkiye, Koalisyon'un hareketlerine milli imkan ve yetenekleriyle katkı sağlamaktadır. 24 Temmuz 2015 tarihinden itibaren de Silahlı Kuvvetlerimiz, BM Şartı'nın 51. maddesi uyarınca meşru müdafaa hakkımıza dayanarak ve ilgili BM Güvenlik Konseyi kararları gereğince Suriye içindeki belirli DEAŞ unsurlarını hedef almışlardır.

Ülkemiz bir yandan rejimin zulmünden kaçan Suriyeliler'in yaralarının sarılması için gerekli yardımı sağlamakta, diğer yandan da Suriye'deki ihtilafın en kısa zamanda barışçı bir şekilde sona erdirilmesi ve bölgede aşırıcı ve terörist örgütlerin yayılmasının önlenmesi amacıyla uluslararası camiayla işbirliği ve eşgüdüm halinde girişimlerini devam ettirmektedir.

İhtilafa barışçı bir çözüm bulunabilmesi amacıyla bugüne kadar yürütülen tüm uluslararası girişimlerde aktif olarak yer alan ülkemiz, Suriye’de yaşanan şiddetin daha da tırmanmasını ve komşu ülkelere yayılmasını engellemek amacıyla, çözüm sürecini olabildiğince hızlandırmak yönünde gerekli her türlü çabayı sarf etmektedir. Bu çerçevede, ülkemiz ihtilafa siyasi çözüm bulunması amacıyla Viyana toplantılarının zeminini hazırlamış ve Suriye konusunda fikirdaş ülkelerle ve Uluslararası Suriye Destek Grubu üyesi ülkelerin katılımıyla düzenlenen toplantılara iştirakle gerekli yönlendirmelerde bulunmuştur. 18 Aralık 2015 tarihinde BM Güvenlik Konseyi de ilk defa siyasi çözüm yolunda belli bir takvim öngören bir karar almıştır. 2254 sayılı bu karar kapsamında, muhalefet ve rejim heyetlerinin BM’nin gözetiminde Cenevre’de bir araya gelmesi öngörülmüştür.

Nitekim, yürüttüğümüz yoğun diplomasi trafiği neticesinde, 2015 Aralık ayında Riyad’da oluşturulan Suriye muhalefeti Müzakere Yüksek Kurulu temsilcileri 30 Ocak gecesi Cenevre’ye varmıştır. Bu yeni başlayan sürece terörist unsurların muhaliflerle beraber katılmasına da tarafımızca engel olunmuştur.

Ancak, görüşmelerin daha en başında tıkanma yaşanmış ve sürece 3 Şubat’ta ara verilmiştir. Nitekim, bu kısa ilk tur, rejimle muhalefet arasında müzakereler için gerekli asgari müstereğin henüz oluşmadığını göstermiştir. Öte yandan, Uluslararası Suriye Destek Grubu’nun 11 Şubat’ta Münih’te yapılan toplantısında “insani yardımların erişimi” ve “çatışmaların durdurulması” konularına eğilinmiş ve bu suretle siyasi sürecin önündeki tıkanıklıkların aşılması hedeflenmiştir. Bu çerçevede, mütevazı ölçüde insani yardımların kuşatma altındaki bölgelere ulaştığı görülmektedir. Ayrıca, “çatışmaların durdurulması” keyfiyetinin, ABD ve RF’nin ön aldığı çabalar sonucunda 26 Şubat’ı 27 Şubat’a bağlayan geceyarısı itibarıyla başlayacağı ilan edilmiştir. Muhalefetin prensipte olumlu yaklaştığı keyfiyete rejim ve destekçilerinin ne ölçüde sadık kalacakları bilinmemektedir.

Bugün gelineen noktada ülkemiz Suriye halkının insanlık dramının sona ermesi ve demokratik meşruiyeti haiz yeni bir yönetimin inşa edilmesi amacıyla uluslararası toplumun vicdanını ve akliselimini harekete geçirme gayretindeki ülkeler ile aynı safta yer almaktadır.

Tabiatıyla, halkın meşru talepleri doğrultusunda Suriye’nin yeniden inşasına ilişkin geçiş sürecinde sorumluluk alacak etkin ve kapsayıcı bir muhalefetin ortaya çıkması yönündeki çabalara da tarafımızdan destek verilmektedir. Bu bağlamda, yeniden ivme kazanan siyasi süreçte muhaliflerin temsili bakımından referans olarak kabul edilen 8-10 Aralık 2015 tarihlerinde yapılan Riyad Toplantısı’na gereken destek verilmiştir. Ayrıca, Suriye Halkının Dostları Grubu’nun Aralık 2012’de Marakeş’te düzenlenen dördüncü toplantısında, 114 ülke ve 13 uluslararası kuruluş tarafından Suriye halkının meşru temsilcisi olarak tanınan ve Suriye muhalefetinin merkezi ve omurgasını temsil eden Suriye Ulusal

Koalisyonu da İstanbul merkezli olarak çalışmalarını yürütmektedir. Demokrasilerin temel unsurunun, çoğulculuk ve çoğulculuğun gerektirdiği etkin bir muhalefetin mevcudiyeti olduğu anlayışı doğrultusunda, Suriyeli muhalif gruplarla temaslarımız, hiçbir siyasi, etnik, dini veya mezhep grubunun çıkarı ve bu gruplar arasında herhangi bir ayırım gözetilmeksizin sürdürülmektedir. Her hal ve karda, mevcut krizin çözümünü Suriyeliler tayin edecek ve Suriye'nin geleceğine Suriye halkı karar verecektir. Türkiye bu süreçte Suriye halkına verdiği desteği kararlılıkla sürdürmektedir.

Elbette ki, ülkemizin Suriye halkına desteği bağlamında Suriyeli Türkmenler özel ve öncelikli konumu haizdir. Ülkenin asli kurucularından olan ve zulme karşı direnişin ön saflarında yer alan Türkmenler'in Suriye'nin geleceğinde hak ettikleri yeri alabilmelerini teminen destek çalışmalarımız sürmektedir.

Nitekim, 2014 yılındaki Cenevre-II görüşmelerinde ve BM'nin 2015 yılında Suriyeliler'le yaptığı istişarelerde Bakanlığımın destek ve gayretleriyle hazır bulunan Suriyeli Türkmenler 2254 sayılı BMGK kararı kapsamında Cenevre'de yeni başlayan bu süreçte de temsil edilmektedir.

Öte yandan, Suriye'nin farklı bölgelerinden gelen Türkmen temsilcilerin 29-31 Mart 2013 tarihlerinde Ankara'da toplanarak Suriye Türkmen Meclisi'ni (STM) ihdas etmeleri, akabinde STM'nin kapsayıcılığının ve temsil tabanının genişletilmesi amacıyla, lojistik ve idari düzenlemeleri Bakanlığım tarafından üstlenilen İkinci Genel Kurul Toplantısının 9-10 Mayıs 2014 tarihlerinde Ankara'da yapılması, Türkmen siyasi hareketinin temel kilometre taşlarını oluşturmaktadır. Türkmenlerin Suriye muhalefetince oluşturulan yapılanmalarda layıkıyla temsil edilmelerini teminen yürütülen çabalarımız sonucunda da, Suriye Ulusal Koalisyonu Geçici Hükümet'inde iki Türkmen Bakan (Sağlık ve Eğitim) görev almaktadır.

Ülkemiz, Suriye'deki gelişmelerin ulusal güvenliğimiz bağlamında taşıdığı risk ve tehditleri de göz önünde bulundurarak, bu risk ve tehditlere karşı her türlü hazırlığını yapmaktadır. Nitekim, Türkiye'nin gereği halinde, uluslararası hukuktan kaynaklanan meşru müdafaa hakkını kullanmaya hazır olduğu kararlılıkla ortaya konmakta ve sınırlarımız ile vatandaşlarımızın temel hak ve menfaatlerini korumak amacıyla uluslararası hukuk uyarınca gereken bütün tedbirler alınmaya devam edilmektedir. Bu bağlamda, ülkemize yönelik Suriye kaynaklı çeşitli sınır olayları karşısında, Silahlı Kuvvetlerimizce uluslararası hukuk çerçevesinde gerekli karşılık verilmektedir. Ayrıca, değiştirilen angajman kuralları çerçevesinde, Suriye tarafından ülkemize ulaşan top atışlarına, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından misliyle mukabele edilmeye devam edilmektedir.

Rejimin sahip olduğu kimyasallarla ilgili olarak ciddi bildirim eksikliklerine tevessül ettiği yolunda kuvvetli şüpheler devam etmekte, bu şüphelerin açıklığa kavuşturulması ve Suriye'de devam eden kimyasal silah kullanımının önlenmesine yönelik çabalar Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü (KSYÖ) tarafından sürdürölmektedir. Diğer taraftan, Suriye'de kimyasal silah kullanan tarafların tespitine ilişkin bir mekanizma tesisine dair BM Güvenlik Konseyi'nce 7 Ağustos 2015 tarihinde alınan 2235 sayılı karar çerçevesinde KSYÖ-BM Ortak Soruşturma Mekanizması (JIM) oluşturulmuş ve JIM çalışmalarına Kasım ayında başlamıştır. Ülkemiz, rejimin kimyasal silah kullanımı vakalarını yakından takip etmekte ve uluslararası denetim mekanizmalarının işletilmesine katkı sağlanmaktadır.

Suriye'deki ihtilafın barışçı şekilde nihai bir çözüme kavuşabilmesi için öncelikle, rejimin şiddet ve baskı politikalarına son vermesi ve elini kana bulamış yöneticilerin bir an önce görevlerini terk etmeleri gerekmektedir. Ancak, 30 Eylül 2015'ten bu yana RF'nin Suriye'de yürüttüğü askeri hareket durumu daha da karmaşık bir hale getirmiştir. RF'nin, terörle mücadele kisvesi altında Suriye'de muhalifleri, hastane, okul, cami, resmi binalar, pazar yeri gibi sivil yerleşim alanlarını vurmaya devam etmesi, bunları yaparken de, yaşlı, kadın, çocuk ayrımı gözetmemesi, krizi daha da içinden çıkılmaz bir hale getirmektedir. Nitekim, rakamlara bakıldığında da, RF'nin 30 Eylül'den bu yana saldırılarında % 89 oranında muhalifleri, % 11 oranında da DEAŞ'ı hedef aldığı görölmektedir. Türkiye, RF'nin sivillere yönelik bu saldırılarına sessiz kalmamış, bunları her fırsatta kınamış, uluslararası toplumun da bu saldırılara artık dur demesi yönünde çağrılarda bulunmuştur.

Temennimiz, yeniden ivme kazanmış olan siyasi sürecin işletilerek Esad'ın devre dışı kalacağı gerçek bir geçiş sürecinin başlatılması, bu sürecin de Suriye halkının meşru talep ve beklentileri doğrultusunda, etnik köken, din ve mezhep ayrımı yapılmaksızın tüm Suriye vatandaşlarının temel hak ve özgürlüklerinin eşitlik temelinde anayasal güvence altına alındığı, hür ve demokratik bir sistemin barışçı bir şekilde tesisiyle sonuçlandırılmasıdır. Türkiye, bu zor dönemde Suriye halkının yanında kararlılıkla durmayı sürdürecektir, Suriye'nin ulusal birliği ve toprak bütünlüğünün korunmasını temel hedefleri arasında muhafaza edecektir.

Suriye krizinin insani boyutu hakkında biraz daha ayrıntılı bilgi vermek isterim.

Halen ülkemizdeki barınma merkezlerinde misafir edilmekte olan Suriyeliler'in sayısı 274 bini aşmış bulunmaktadır. Kamp dışında muhtelif yerleşim merkezlerimizde yaşayan Suriyeliler'in ihtiyaçları da Hükümetimizce karşılanmaktadır Suriye'deki ihtilaf nedeniyle ülkemize sığınan Suriye vatandaşı sayısı 2,6 milyonun üzerindedir. Ülkemizdeki Suriyeliler için harcanan meblağ

AFAD verilerine göre 10 milyar Dolar’a ulaşmış olup, ülkemize yönelik ikili ve çok taraflı yardımların toplamı ise 455 milyon Dolar’da kalmıştır.

Suriye rejiminin ülkemiz üzerinden Suriye’nin kuzeyindeki bölgelere insani yardım erişimini kısıtlaması nedeniyle, uluslararası hukuka uygun olarak, sınırın sıfır noktasında insani yardım dağıtımı uygulaması yapılmaktadır. Yardım kabul merkezlerinde depolanan yardım malzemeleri Türk Kızılayı aracılığıyla Suriye’ye sevk edilmektedir.

Diğer taraftan, 2139, 2165 ve 2258 sayılı Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi Kararları çerçevesinde BM ülkemiz üzerinden Suriye’ye sınır-ötesi insani yardım sevkiyatı gerçekleştirmektedir. Ülkemiz, BM’nin sözkonusu operasyonları için gerekli kolaylığı göstermektedir.

IRAK

Türkiye, **Irak**’ın terör örgütlerinden arındırılmış güvenli ve istikrarlı bir ortama kavuşmasına yönelik gerek ikili düzeyde, gerek uluslararası camiayla işbirliği içinde yardım ve desteğini sürdürmektedir.

Egemenlik ve toprak bütünlüğünün korunduğu, terör örgütlerinden arındırılmış, tüm kesimlerin işleyen bir federal sistem içinde adil güç ve gelir paylaşımıyla haklarını ve özgürlüklerini kullanabildiği, komşuları ve uluslararası toplumla barış ve huzur içinde yaşayabilen demokratik bir yapının tesis edilmesi Irak’a yönelik dış politikamızın ana unsurlarını teşkil etmektedir.

2015, Irak’ta siyasi ve ekonomik sıkıntıların sürdüğü, bazı bölgelerin Uluslararası Koalisyon’un desteğiyle kurtarılmasına karşın DEAŞ terör örgütünün ülkenin önemli bir kısmını işgal altında tutmaya devam ettiği bir yıl olmuştur. Bu dönemde, Tikrit, Beyji ve Sincar kurtarılmıştır. Anbar Vilayeti’nin başkenti Ramadi Mayıs 2015’te, Musul’un 2014 Haziran ayında düşmesine benzer bir şekilde DEAŞ tarafından ele geçirilmiş, Irak Güvenlik Güçleri ve Uluslararası Koalisyon’un aylar süren çabalarının ardından 2015’in son günlerinde kent merkezi büyük ölçüde geri alınmıştır. DEAŞ, hala kentin bazı mahallelerinde mevcudiyetini sürdürmektedir.

Irak’ın DEAŞ’la mücadelesinde askeri çabalar kadar, önceki hükümet tarafından dışlanmış ve DEAŞ terör örgütünün insafına terk edilmiş halk kesimlerinin kucaklayıcı politikalarla geri kazanılması öncelikli önem taşımaktadır. Ancak, Irak Hükümeti’nin şu ana kadar beklentileri karşılayamadığı yönünde Irak ve uluslararası camia içinde görüşler sıkça dile getirilmektedir. Özellikle, DEAŞ’a karşı mücadele etme iradesine sahip yerel kesimlerin kazanılmasına matuf Ulusal

Muhafızlar Yasası'nın 2015 yılı başından bu yana mezhepçi kesimlerin muhalefeti nedeniyle çıkarılamaması bu çerçevede önemli bir örnek teşkil etmektedir. Ayrıca, Kürtler, güç ve gelir paylaşımı ile IKB üzerinden petrol ihracatının adil bir çerçeveye oturtulmasını ve Irak merkezi bütçesinden anayasal hakları olan ancak ödenmeyen payı alabilmeyi istemektedir. Bağdat ve Erbil arasında 2 Aralık 2014 tarihinde enerji ve bütçe konularında varılan uzlaşısı ise fiilen işlerliğini kaybetmiştir.

İkili ilişkiler bağlamında, önceki Irak Hükümeti'nin izlediği mezhepçi ve çatışmacı siyaset nedeniyle gerileyen ilişkilerimiz, Eylül 2014'te kapsayıcı ve bölge ülkeleriyle işbirliği ve diyalogu öne çıkaran bir söylemle tesis edilen Ebadi Hükümeti'yle birlikte yeni bir döneme girmiş, çok sayıda karşılıklı üst düzey ziyaret 2014 yılının son çeyreğinde ve 2015 yılında icra edilmiştir.

İleride Musul Ulusal Muhafızları'nın çekirdeğini oluşturacak gönüllüleri eğitmek üzere önceki Musul Valisi Atıl Nuceyfi'nin girişimiyle kurulan ve Bağdat Hükümeti'nin bilgisi dahilinde Mart 2015'ten beri eğitimcilerimizin faaliyet gösterdiği Başika kampının güvenliğini güçlendirmek amacıyla bölgeye yapılan askeri intikalin abartılı bazı haberlere konu olmasıyla birlikte gerilimli bir süreç ortaya çıkmıştır.

Meselenin ikili düzeyde çözülmesi ve artan tansiyonun düşmesi için tarafımızdan gerekli adımlar atılmıştır.

Sayın Başbakanımız 6 Aralık'ta Irak Başbakanı Ebadi'ye bir mektup göndererek, Irak'ın toprak bütünlüğü ve egemenliğine saygı duyduğumuzu, hassasiyetler giderilene kadar intikallerin durdurulduğunu iletmıştır. Dışişleri Bakanlığı ve MİT Müsteşarlarımız Sayın Başbakanımız'ın Özel Temsilcileri sıfatıyla Bağdat'ı 10 Aralık'ta ziyaret etmişler; Irak Başbakanı Ebadi, Dışişleri Bakanı Caferi ve Savunma Bakanı Halit Ubeydi ile görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Bu ziyarete ilişkin Başbakanlık tarafından 11 Aralık'ta bir açıklama yapılmıştır.

Açıklamada, görüşmelerde; Irak'ın egemenliğine ve toprak bütünlüğüne duyduğumuz saygının vurgulandığı; DEAŞ'la mücadeleye katılacak Iraklı gönüllülerin tarafımızdan eğitildiği Başika'daki kampa yönelik son dönemde yoğunlaşan güvenlik riskleri nedeniyle arttırılan koruma gücüne mensup askeri personelin alandaki eğitim ve güvenlik durumuna göre yeniden tanzimi hususunun da Irak Hükümeti'nin hassasiyetleri dikkate alınarak kararlaştırıldığı; Irak Hükümeti'yle güvenlik alanında işbirliğinin derinleştirilmesini teminen yeni mekanizmalar oluşturulması için bir çalışma başlatılması konusunda mutabık kalındığı kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Gerilimin azaltılmasına yönelik tarafımızdan atılan adımlara karşın, Irak Hükümeti'nin üçüncü tarafların da etkisiyle meseleyi BM ve Arap Ligi gibi uluslararası platformlara taşıdığı ve ülkemize yönelik yapıcı olmayan açıklamaları sürdürdüğü görülmektedir.

DEAŞ, Başika Kampı'na TSK personelinin yaralandığı ve bazı Iraklı gönüllülerin hayatını kaybettiği saldırılar düzenlemiştir. Saldırıları kampta bulunan unsurlarımızca gerekli şekilde mukabele edilmiş, tespit edilen DEAŞ mevzileri imha edilmiştir. Bu saldırılar kampın güvenliği konusundaki endişelerimizin ne kadar yerinde ve buraya konuşlandırmak istediğimiz koruma unsurunun da ne kadar gerekli olduğunu göstermektedir.

Başika'da bugüne kadar 2.500 kadar Musullu gönüllüye eğitim verilmiştir. Ayrıca IKBY Peşmerge güçlerine yönelik eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmekte olup bugüne kadar 2.300'den fazla Peşmerge mensubuna da ülkemizce askeri eğitim verilmiştir.

Türkiye, IKB'nin istikrar ve güvenliğine büyük önem atfetmekte, terör örgütlerine karşı mücadele verilen bu kritik dönemde, bölgenin başka gerekçelerle istikrarsızlığa sürüklenmesini arzu etmemektedir. Bu nedenle, IKBY'deki siyasi krizler karşısında, siyasi grupların ortak bir zeminde buluşarak istikrarı koruyacak en uygun çözümü bulmalarının gerekli olduğunu değerlendirmektedir.

IKBY'yle 2015 yılında da üst düzey temaslarımız sürdürülmüştür. IKB Başkanı Mesut Barzani 9 Aralık, IKBY Başbakanı Neçirvan Barzani 26 Aralık 2015 tarihinde ülkemizi ziyaret etmiş, Sayın Cumhurbaşkanımız'la ve Sayın Başbakanımız'la ayrı ayrı görüşmüşlerdir. IKBY Başbakanı Neçirvan Barzani ayrıca, 24 Nisan'da Çanakkale Kara Savaşları'nın 100. Yıldönümü Anma Törenlerine iştirak dahil olmak üzere yıl içinde ülkemizi birçok kez ziyaret etmiştir.

Irak'ta 2014 yılı başından bu yana yerlerinden edilmiş kişilerin sayısı 3,2 milyonu aşmaktadır. Ülkemize ise 200 bini aşkın Iraklı sığınmıştır. Irak'ta güvenlik krizinin tırmanışa geçtiği 2014 Haziran ayından itibaren kamu ve özel yardım kurumlarımız tarafından 765 TIR insani yardım malzemesi Dohuk, Kerkük, Sincar, Zaho, Erbil, Tilkeyf, Telafer, Kerbela, Hille, Necef ve Bağdat'a gönderilmiş ve dağıtımları sağlanmıştır. İnsani yardımlarımız sürmektedir. AFAD, yerlerinden edilmiş kişiler için Zaho-Dereburun, Zaho-Berseve ve Dohuk-Şarya'da toplam 37.500 kişilik üç ayrı kamp kurmuştur.

Türkmenler üçü Irak Türkmen Cephesi (ITC) mensubu olmak üzere, Irak Meclisi'nde bir önceki dönemde olduğu gibi 10 üyeyle temsil edilmektedir. ITC

Başkanı Erşad Salihi, Irak Meclisi İnsan Hakları Komisyonu Başkanlığı görevini sürdürmektedir.

Türkmen soydaşlarımızın Irak'taki huzur ve bekası, Türkiye'nin dış politika önceliklerinden biridir. Irak'ın asli unsurlarından birisi olan Türkmenler'in güvenliklerinin temini ile Anayasa'yla belirlenen çerçevedeki hak ve menfaatlerinin garanti altına alınması, Türkiye'nin Irak politikasının vazgeçilmez unsurlarından olagelmıştır.

Irak'taki mevcut güvenlik krizinden en olumsuz etkilenen kesimlerden biri de Türkmenler'dir. Türkmenler'in güvenlik ve insani ihtiyaçlarına ilişkin desteğimiz sürmektedir. Haziran 2014'ten bu yana 300 binden fazla Türkmen ülke içerisinde yerlerinden edilmiş, binlercesi Türkiye'ye sığınmıştır. Gerek Irak'taki Türkmenler, gerek Irak'tan ülkemize göç etmek zorunda kalan soydaşlarımıza desteğimiz bundan önce olduğu gibi bundan sonra da devam edecektir.

Musul vilayetinde 6 Haziran 2014 tarihinde DEAŞ'ın saldırılarıyla başlayan çatışmalar sonucunda, BM kuruluşlarının verilerine göre, Irak genelinde 3 milyondan fazla kişi yerlerinden edilmiş, bunların yaklaşık 1,8 milyonu IKBY kontrolündeki bölgelere sığınmıştır.

Irak ile ikili ekonomik ve ticari ilişkilerimiz, 12 milyar ABD Doları düzeyindeki ihracatımızla 2013 yılında zirve noktasına ulaşmıştır. 2011-2014 yılları arasında ikinci en büyük ihracat pazarımız olma konumunu sürdüren Irak'ta, Haziran 2014'te başlayan DEAŞ kaynaklı çatışmalardan ve 2015 yılında düşüş eğilimi hız kazanan petrol fiyatlarından ikili ticaretimiz olumsuz etkilenmiştir. Nitekim, 2015 yılında 8,5 milyar Dolar ihracatımızla Irak üçüncü en büyük ihracat pazarımız durumundadır.

Müteahhitlerimizin Irak'ta bugüne kadar üstlendiği projelerin toplam bedeli 23,2 milyar Dolar düzeyindedir. Irak'taki müteahhitlik hizmetlerimizin %80'i IKB'de gerçekleştirilmektedir. 2014 Haziran ayında ülkede çatışmaların şiddetlenmesi ve düşen petrol fiyatlarının tetiklediği ekonomik kriz ikili ticarete olduğu gibi müteahhitlik projelerini de olumsuz etkilemektedir.

Bu kapsamda, Irak Hükümetince, 2015 yılı sonu ve 2016 yılı için öngörülen büyük miktardaki bütçe açığı ve ülkenin uluslararası piyasalardan uygun koşullarda borçlanamaması 2015 Ekim ayında yürürlüğe konulan Bakanlar Kurulu Kararı gereğince, Irak'ta faaliyet gösteren firmaların ödenemeyen hakedişlerinin ülkenin finansal durumu düzelene kadar yasal faiz uygulanarak kamu borcu sayılacağı hususu hüküm altına alınmış ve firmalara belirli kriterlerle projelerden çekilme hakkı sağlanmıştır. Ekonomik kriz yaşayan IKBY tarafından da benzer bir karar 2015 Kasım ayında alınmıştır.

Bu ülkenin içinden geçmekte olduğu zor döneme rağmen, ikili ekonomik ve ticari ilişkilerimiz bağlamındaki önemi ve doğal kaynaklar bakımından da zengin olması gözönünde bulundurularak uzun dönemli bir strateji uygulanarak, bu ülke ile yatırımların ve ticaretin korunmasına özen gösterilmekte, ileride durumun düzelmesi ile birlikte ülkemizin de çıkarlarının korunmuş olacağı düşünülmektedir.

İRAN

İran, 400 yıllık bir geçmişe sahip olan 560 km’lik bir sınırı paylaştığımız bir komşumuzdur. Halklarımız arasında tarihten gelen bağlar bulunmaktadır; ekonomilerimiz birbirini tamamlayıcı niteliktedir. İran’la aramızda bölgesel konularda bazı görüş ayrılıkları bulunsa da, ikili ilişkilerimizin bu görüş farklılıklarından etkilenmeksizin geliştirilmesi arzu edilmekte ve bu yönde çaba gösterilmektedir.

İlk toplantısı 9 Haziran 2014 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilen Türkiye-İran Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi’nin (YDİK) ikinci toplantısı Sayın Cumhurbaşkanımız’ın İran’ı ziyareti sırasında 7 Nisan 2015 tarihinde Tahran’da düzenlenmiştir. Bu vesileyle, çevre, sağlık, kadın ve aile, ulaştırma ve ekonomi alanlarında işbirliği dahil sekiz adet belge imzalanmış ve YDİK’e katılan Sayın Bakanlarımız İranlı karıştlarıyla ikili görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. YDİK üçüncü toplantısının 2016 yılında ülkemizde düzenlenmesi beklenmektedir.

Üst düzeyli temaslar bağlamında son olarak, Sayın Cumhurbaşkanımız, Türkmenistan’ın tarafsızlığının 20. yıldönümü vesilesiyle Aşkabat’a gerçekleştirdiği ziyaret sırasında, talebi üzerine İran Cumhurbaşkanı Birinci Yardımcısı İshak Cihangiri’yi 12 Aralık 2015 tarihinde kabul etmiştir.

BM 70. Genel Kurulu marjında New York’ta Sayın Başbakanımız Cumhurbaşkanı Ruhani’yle 27 Eylül 2015; eski Dışışleri Bakanımız Sayın Feridun Sinirlioğlu Dışışleri Bakanı Zarif’le 28 Eylül 2015 tarihinde ikili görüşmeler gerçekleştirmişlerdir.

Ben de, 27-28 Mayıs 2015 tarihlerinde Kuveyt’te gerçekleştirilen İslam İşbirliği Teşkilatı 42. Dışışleri Bakanları Konseyi Toplantısı marjında İran Dışışleri Bakanı Cevad Zarif’le ikili bir görüşme yaptım.

2015 yılında İran dış politikası bağlamında en önemli gelişmeyi P5+1 ve AB ile İran arasında İran’ın nükleer programına ilişkin sürdürülen müzakerelerde tarafların 14 Temmuz 2015 tarihinde “Kapsamlı Ortak Eylem Planı” (KOEP) üzerinde mutabakat sağlaması olmuştur. 16 Ocak 2016 tarihinde ise, nükleer

anlaşmanın uygulanmasına geçilerek, İran'ın nükleer programına ilişkin olarak uygulanan yaptırımlar kaldırılmıştır. İran'ın nükleer programına ilişkin meselenin barışçı yollardan halli ve İran'a uygulanan yaptırımların kaldırılması gerek ülkemizin, gerek bölgemizin menfaatleri bakımından olumlu bir gelişme teşkil etmiştir. Önümüzdeki dönemde sözkonusu mutabakatın tam anlamıyla uygulanması ve İran'ın uluslararası toplumla yeniden bütünleşmesi için ortaya çıkan bu fırsatı iyi değerlendirmesini diliyoruz. Bununla birlikte son dönemde yaşanan bazı gelişmeler endişe vericidir.

İran'la ikili ticaret hacmimiz, 2012 yılında varılan 22 milyar Dolar düzeyinden müteakip yıllarda düşüş göstererek 2014 yılında 13,7 milyar Dolar, 2015 yılında ise 9,9 milyar Dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu süreçte İran'a yönelik nükleer programı kaynaklı yaptırımlardan olumsuz etkilenen ikili ticaret hacmimizin, sözkonusu yaptırımların 16 Ocak 2016 tarihinde kaldırılmış olmasıyla birlikte ivme kazanması beklenmektedir. Nitekim, bu ülke ile ilişkilerimizin tüm hukuki altyapısı tamamlanmış olup, önümüzdeki dönemde İran'ın dünya ekonomisi ile entegrasyonu sürecinde ülkemiz şirketlerinin de önemli bir yer edinmeleri hususunda gerekli hazırlıklar başlatılmıştır.

GÜNEY KAFKASYA

Güney Kafkasya bölgesinde, halklarımızın çıkarlarına hizmet edecek ortak bir refah alanı oluşturulması hedefimiz doğrultusunda ikili ilişkilerin yanısıra, bölgesel işbirliğinin ve kalkınma projelerinin geliştirilmesine önem verilmektedir. Bu çerçevede, Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı (BTC) ve Bakü-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Boru Hattı'nın (BTE) faaliyete başlamasının ardından, Trans-Anadolu Doğalgaz Boru Hattı (TANAP) Projesi de hayata geçirilmiştir. Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu Hattı'nın (BTK) inşaatında gecikmeler yaşansa da, 2016 yılı sonuna dek tamamlanması planlanmaktadır. Böylece, ülkemiz üzerinden Pekin ile Londra arasında kesintisiz demiryolu ulaşımı mümkün olacaktır.

Güney Kafkasya'da Azerbaycan ve Gürcistan'ın katılımıyla çeşitli alanlarda kurduğumuz bölgesel işbirliği mekanizmalarına Dışişleri Bakanları Üçlü Toplantıları yoluyla siyasi bir çerçeve de kazandırılmıştır. Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan ve Türkiye-Azerbaycan-Türkmenistan üçlü mekanizmalarını diğer alanlara genişletmenin yanısıra Cumhurbaşkanları seviyesine de yükseltilmiştir. Önümüzdeki dönemde de bölgesel işbirliğinin temelini oluşturan sözkonusu mekanizmaların düzenli şekilde devam etmesi amacıyla çalışmalar sürdürülecektir.

İki ülke arasındaki istisnai bağlar temelinde şekillenen ve hem ikili hem bölgesel düzeyde stratejik niteliğe kavuşan ilişkiler çerçevesinde **Azerbaycan**, ülkemiz dış politikasındaki öncelikli yerini korumaya devam etmektedir. İki ülke devlet yetkililerinin göreve gelmelerinin ardından diğer ülkeyi öncelikli olarak ziyaret etmeleri şeklinde bir gelenek yerleşmeye başlamıştır. Bu çerçevede, sırasıyla ben, Sayın Başbakanımız ve Sayın TBMM Başkanımız ülkemizdeki 1 Kasım genel seçimlerinden sonra KKTC akabindeki ilk yurtdışı ziyaretlerimizi Azerbaycan'a gerçekleştirdik. Öte yandan, TANAP temel atma töreni, G-20 Zirvesi gibi çeşitli vesilelerle Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ülkemizde ağırlanmıştır.

Türkiye ile Azerbaycan arasında 2010 yılında kurulan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK), iki ülke arasındaki işbirliğinin tüm veçheleriyle ele alınmasına imkân tanıyan en üst düzey siyasi diyalog mekanizması olarak düzenli şekilde işlemektedir. 4. YDSK toplantısı Ocak 2015'de ülkemizde gerçekleştirilmiştir. YDSK'nın müteakip toplantısının 18 Şubat 2016 tarihinde Azerbaycan'da gerçekleştirilmesi planlanmış ancak Ankara'daki menfur terör saldırısı nedeniyle toplantı ertelenmiştir. Toplantı için gittiğim Bakü'de Cumhurbaşkanı Aliyev tarafından kabul edildim, mevkidaşım Dışişleri Bakanı Memmedyarov ile başbaşa bir görüşme gerçekleştirdim.

Azerbaycan'la her konuda dayanışma içinde hareket edilmesine, bölgesel ve uluslararası platformlarda çıkarların korunmasına özen gösterilmektedir. Azerbaycan'la stratejik ilişkilerimiz ve işbirliğimiz, ekonomik boyutuyla da gelişmekte ve çeşitlenmektedir. Bugün Türkiye, Azerbaycan'ın enerji dışındaki sektörlerine en fazla yatırım yapan ülke konumundadır. Ülkelerimiz arasındaki ikili ticaret hacmi istikrarlı bir şekilde büyümeye devam etmektedir. Azerbaycan'la 2002 yılında 296 milyon Dolar olan ticaret hacmimiz 2015 yılı sonu itibarıyla 3,5 milyar Dolar'a yükselmiştir. Firmalarımızın Azerbaycan'daki doğrudan yatırımları 9 milyar Dolar seviyesindedir. Ülkede 25 bini aşkın kişiye iş imkanı sunan iki binden fazla Türk şirketinin yatırımları ağırlıklı olarak telekomünikasyon, bankacılık/sigorta, ulaştırma, gıda ticareti, tekstil, eğitim, mobilya ve inşaat malzemeleri sektörlerine yönelmiştir. Türk müteahhitlik firmaları Azerbaycan'da bugüne kadar 11 milyar Dolar değerinde 347 proje gerçekleştirmiştir.

Gürcistan'la ilişkilerimiz stratejik ortaklık düzeyine ulaşmıştır. Gürcistan'ın BTC, BTE ve BTK gibi stratejik önemi haiz projelerin güzergâhı üzerinde yer alması anılan ülke ile yakın işbirliğini öncelikli kılmaktadır. 2015 yılında karşılıklı ziyaretlerde ülkemizdeki seçimler nedeniyle önceki yıllara göre durgunluk yaşansa da, teknik ve askeri düzeydeki heyet ziyaretleri yoğun şekilde gerçekleştirilmiştir. Öte yandan, Gürcistan Cumhurbaşkanı Margvelashvili 17 Mart 2015 tarihinde Kars'ta gerçekleştirilen Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı (TANAP) projesinin temel atma törenine iştirak etmiştir. 17 Şubat 2016 tarihinde

Gürcistan'a ikili bir ziyaret gerçekleştirdim. Gürcü muhataplarımla görüşmelerimde Gürcistan'la ikili ilişkilerimizin tüm boyutları kapsamlı şekilde ele aldık, iki ülke arasındaki stratejik ortaklığın daha da geliştirilebilmesi için mevcut imkanları değerlendirdik. Görüşmelerde önümüzdeki aylarda Başbakan düzeyinde I. Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi toplantısının ülkemizde gerçekleştirilmesinin önem arzettiği vurgulanmıştır. Bilahare, 19 Şubat 2016 tarihinde Tiflis'te gerçekleştirilen Türkiye–Gürcistan–Azerbaycan Dışişleri Bakanları Üçlü Toplantısı'nın beşincisine de katıldım. Söz konusu toplantı kapsamında, iki mevkidaşımın önceki yıllarda gerçekleştirilen toplantılarda alınan kararları gözden geçirdik ve ileriye dönük işbirliği imkânlarını ele alarak toplantı sonunda ortak bir bildiri imzaladık. Toplantı vesilesiyle Azerbaycanlı ve Gürcü mevkidaşlarımla birlikte Bakü-Tiflis-Kars demiryolu projesinin Gürcistan bölümünde de birlikte incelemelerde bulunduk.

Gürcistan'la ekonomik ve ticari ilişkilerimizdeki ivme muhafaza edilmektedir. Halen Gürcistan'ın birinci ticaret ortağı olan Türkiye, aynı zamanda bu ülkedeki en büyük yatırımcılardan biri konumundadır. Gürcistan'la 2003 yılında 194 milyon Dolar olan ticaret hacmimiz, 2014 yılında 10 katına çıkarak yaklaşık 1,9 milyar Dolara ulaşmıştır. 2015 yılında ise ticaret hacmimizde bir düşüş söz konusu olmuş ve ikili ticaret hacmi 1,33 milyar Dolara gerilemiştir. Ticari ilişkilerimiz açısından son derece önem arzeden Çıldır-Aktaş Kara Hudut Kapısı'nın açılışı ise 18 Ekim 2015 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Ülkemiz, Gürcistan'ın toprak bütünlüğünün korunması ve Abhazya ile Güney Osetya ihtilaflarına Gürcistan'ın uluslararası tanınmış sınırları içerisinde çözüm bulunması yönünde uluslararası toplum tarafından sürdürülen girişimleri desteklemeye devam etmektedir. Gürcistan'ın Avrupa-Atlantik kurumları ile bütünleşme çabalarına da tam destek verilmektedir.

Ahıska Türkleri'nin Gürcistan'daki anavatanlarına dönüşleri konusu Gürcistan'la ortak gündemimizde yer alan öncelikli konulardan biridir. Geri dönüş sürecinde bürokratik işlemlerin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi çalışmalarında Ahıska Türkleri'ne desteğimiz devam etmektedir. Ahıska Türkleri'nin geri dönüş sonrasında da, yaşam koşullarının desteklenmesi ve uyum sorunlarının çözülmesinde Gürcistan'la eşgüdüm ve işbirliği içinde hareket edilmeye çalışılmaktadır.

Güney Kafkasya'da tam ve kapsamlı normalleşme hedefimiz korunmaktadır. Bu kapsamda, **Ermenistan**'la ilişkilerimizin normalleşmesi yönündeki irademizde bir değişiklik bulunmamaktadır. Ancak Ermenistan'ın Zürih Protokollerini önce askıya alması, Şubat 2015'de ise Parlamento'dan çekmesi ile süreç sekteye uğramıştır. Sürecin yeniden başlatılması tabiatıyla Ermenistan tarafından atılacak samimi adımlara bağlıdır.

Herhâlükârda, süreçte yaşanabilecek ilerlemeler Güney Kafkasya’da kapsamlı barışa yönelik somut adımlar atılması halinde kalıcı ve sürdürülebilir bir nitelik kazanabilecektir. Dolayısıyla Türkiye-Ermenistan ilişkilerindeki normalleşme çabalarına paralel olarak, Yukarı Karabağ sorununun çözümü için de somut adımlar atılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Ülkemiz, Azerbaycan topraklarının % 20’sini işgal altında tutan Ermenistan’ın bu işgalinin biran önce sona ermesi, yerlerinden edilmiş 1 milyona yakın insanın yaşadığı trajedinin aşılması ve Yukarı Karabağ sorununun çözümüne yönelik müzakerelere ivme kazandırılabilmesi için çaba harcamakta; üyesi olduğu AGİT Minsk Grubu başta olmak üzere ikili ve çok taraflı platformlarda girişimlerini sürdürmekte ve özellikle son dönemde artan çatışmalardan ve can kayıplarından duyduğu endişeyi her fırsatta ifade etmekte; AGİT’in yeni inisiyatif ve fikirlerle çeyrek asırdır devam eden bu ihtilafın çözümü çabalarını yoğunlaştırması beklentimiz dile getirilmektedir.

1915 OLAYLARI

Ülkemiz, 1915 olaylarıyla ilgili tartışmaya özgüveni yüksek, çağdaş ve demokratik bir devlete yakışır biçimde, hukuk temelinde, çatışmayı körüklemeye eğilimlerine, karalama kampanyalarına karşı insani ve vicdani bir yaklaşımı benimseyerek Türk ve Ermeni halkları arasında dostluk ve barış içinde ortak bir gelecek kurulması perspektifinden yaklaşmaktadır.

Ne yazık ki, Ermenistan ve Ermeni diasporası, I. Dünya Savaşı koşullarında yaşanan hadiseleri tek taraflı bir tarih anlatısına indirgeyerek, konuyu Türkiye aleyhine bir siyasi istismar ve karalama aracı olarak görme yönündeki siyasetlerini değiştirmemişlerdir. Bu kampanyaların özünde, tarihi gerçekleri ve hukuki durumu tahrif ederek, tarihten husumet çıkarmaya odaklanan bir anlayışla, tüm Osmanlı halklarının acı çektiği üzücü olayları üçüncü ülkelerde “soykırım” olarak tanıtmaya çabaları yer almaktadır.

2015 tarihi yaklaştıkça, yüzüncü yıl bahane edilerek bu kampanyaların yoğunlaşacağı, milyonlarca Dolar harcanarak ülkemiz aleyhine sayısız propaganda etkinliği gerçekleştirileceği, üçüncü ülke parlamentolarından karar çıkarmak için lobi faaliyetlerinin yoğunlaşacağı öngörülmüyordu. Ne var ki, Ermeni çevreler çok büyük hedeflerle girdikleri “yüzüncü yılda” Türkiye’nin kararlı ve ilkeli duruşu dolayısıyla beklentilerinin bir hayli gerisinde kalmışlardır. Siyasi planda, üçüncü ülke parlamentolarından karar çıkarma çabaları az sayıda ülkede sonuç vermiş ve birçok ülkede geri tepmiş; hukuki planda ise Ermeniler açısından herhangi bir kazanım elde etmek şöyle dursun, Türkiye’nin bakış açısının haklılığı uluslararası hukuk çerçevesinde ortaya konmuştur.

Türkiye bu konuda defansif ve reaktif bir tutum izlemek yerine ilkel, yapıcı ve ön alıcı bir strateji izlemiştir. Üçüncü ülke parlamentolarının, kendilerini yargı merci yerine koyarak, tarihi bir konu hakkında hüküm bildirmelerinin, acıların siyasi amaçlarla istismar edilmesi anlamına geldiği; bunun dostluk ve normalleşme çabalarına zarar vereceği tüm temaslarımızda net biçimde vurgulanmıştır. Neticede, günlük siyasi hesaplar sonucu parlamentolarında karar kabul edilen ülkelerin bir bölümünde dahi Hükümetler kararın kendileri açısından bağlayıcı olmadığını ve konu hakkında tarafsız bir tutum izlediklerini teyit etmişlerdir.

Hukuki açıdan ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Büyük Daire'nin 15 Ekim 2015 tarihinde *Perinçek vs. İsviçre* davasında aldığı karar bir dönüm noktası niteliğindedir. Kararda, Perinçek'in "1915 olaylarının soykırım olarak nitelendirilemeyeceği" yönündeki sözleri nedeniyle İsviçre'de mahkûm edilmesinin ifade özgürlüğüne aykırı olduğu kesin hükme bağlanmıştır. Bu çerçevede, "soykırım" iddiasının mutlak gerçeği yansıtmadığı ve aksi görüşlerin ifade özgürlüğü çerçevesinde pekâlâ serbestçe dillendirilebilmesi gerektiği, 1915 olaylarının hukuki niteliğinin meşru bir tartışma konusu olup, ifade özgürlüğünün koruması altında olduğu teyit edilmiştir. Ayrıca, 1915 olayları ile Holokost'un bir tutulmasının mümkün olmadığı da açıkça ortaya konmuştur.

Söz konusu karar, parlamentoların ve liderlerin yetkilerini aşarak tarihi yeniden yazamayacaklarını ve mahkemelerin de hukuk normlarını göz ardı ederek tarihe hakemlik yapamayacaklarını kayıt altına almıştır. Bu noktada, "soykırım"ın uluslararası hukukta tanımı açık ve kesin olarak yapılmış bir suç olduğu ve bu nitelikte bir suçlama veya tespitte bulunma takdirinin, siyasi hesapların insafına bırakılmaması gerektiği ortadadır. 1915 olaylarının "soykırım" olduğuna dair bir uluslararası mahkeme kararı bulunmadığı gibi, bu konuda herhangi bir uzlaşının varlığından bahsetmek de mümkün değildir. Dolayısıyla, Türk tarihini tahrife ve Ermeni iddialarını "gerçek" olarak kabul ederek sorgulanmasını engellemeye yönelik girişim ve uygulamalar insan haklarına aykırıdır.

Türkiye, Ermenistan'la karşılıklı saygı ve güven temelinde iyi ilişkiler geliştirmek arzusundan vazgeçmemiştir. Geçmişini unutmuyarak, ancak sağlam bilgiler temelinde ve tarihten doğru dersleri çıkararak, her halükarda barışçı bir ortak gelecek kurmak düşüncesiyle hareket etmek gerekmektedir. Bunun için de öncelikle gerçek ve yapıcı bir diyaloga ihtiyacımız bulunmaktadır.

Türkiye, bu çağrısında samimidir. Sayın Cumhurbaşkanımız'ın 23 Nisan 2014 tarihli taziye mesajının ardından, Sayın Başbakanımız'ın geçen yıl Hrant Dink'in ölüm yıldönümünde yayınladığı mesaj ve 20 Nisan 2015 tarihli açıklaması, İstanbul Ermeni Patrikhanesi'nin evsahipliğinde 24 Nisan 2015 tarihinde düzenlenen ayinde Türkiye'nin ilk kez Bakan düzeyinde, AB Bakanı Sayın

Volkan Bozkır tarafından temsil edilmesi ve Sayın Cumhurbaşkanımız'ın bu etkinlik için bir mesaj yayınlaması bu samimi duruşumuzu açıkça ortaya koyan somut örneklerdir. Ülkemiz, önümüzdeki dönemde de bu anlayış temelinde iki halkın tarihten gelen dostluğunu yeniden inşa etmeye yönelik adımları atmaya kararlıdır.

Ermenistan'ı da gerek Türkiye, gerek diğer komşularıyla ilişkilerinde, yapıcı olmaya, propagandayı temel dış politika aracı olarak görmemeye, Yukarı Karabağ sorununda uluslararası hukuka uygun hareket etmeye davet ediyoruz. Ermeni diasporası mensuplarını da kimliklerini Türk karşıtlığı üzerine kurmanın sağlıksızlığını görerek, ülkemizi ve insanımızı gerçek haliyle tanımaya, ortak ve barışçı bir gelecek kurmak yönünde daha yapıcı olmaya çağırıyoruz.

Bölgede barış, istikrar ve uzlaş kültürünün hâkim olmasını isteyen herkesin Ermeni tarafını bu yönde cesaretlendirmeye davet etmesi, Ermeni tarafının da Türkiye'yi karalamaya odaklanan tek yanlı tarih anlatısına dayalı propaganda faaliyetleriyle çatışmayı körükleme ve yeni nesillerin zihinlerine ipotek koyma yönündeki politikalarından vazgeçmesi gerekmektedir.

ORTA ASYA

Ortak dil, tarih ve kültür bağlarımızın bulunduğu **Orta Asya Cumhuriyetleri**'yle ilişkilerimiz, dış politikamızın öncelikli konularından biri olmaya devam etmektedir.

Bölgedeki kardeş ülkelerin bir yandan bağımsız, müreffeh, siyasi ve ekonomik istikrara sahip, kendi aralarında ve komşularıyla işbirliği içinde varlıklarını sürdürmelerini, diğer yandan uluslararası toplumla bütünleşmelerini ve evrensel demokratik değerleri benimsemelerini desteklemek, Orta Asya bölgesine yönelik politikamızın temelini oluşturmaktadır.

Çeşitli sorunlar ve tehditlerle karşı karşıya bulunan ülkelerin yer aldığı Orta Asya bölgesinde kalıcı istikrar ve güvenliğin sağlanmasında, bölgenin başta enerji olmak üzere, ekonomik kaynaklarının en iyi şekilde değerlendirilerek toplumsal refaha dönüştürülmesi önem taşımaktadır.

Nitekim bağımsızlıklarını kazanmalarının ardından kardeş Cumhuriyetlerle pek çok alanda yakın ilişki ve işbirliği tesis edilmiştir. Son bir yıl zarfında yapılan karşılıklı üst düzey ziyaretler ilişkilerimizin daha da ileri götürülmesine olanak sağlamış, ilişkilerimiz her alanda pekiştirilmiş, bölgesel ve uluslararası aktörlerle işbirliğimiz geliştirilmiş, bölgedeki mevcudiyetimiz, etkimiz ve görünürlüğümüz güçlendirilmiştir.

Bölgedeki önemli siyasi ve ekonomik ortaklarımızdan biri olarak gördüğümüz **Kazakistan**'la ilişkilerimiz karşılıklı güçlü siyasi irade doğrultusunda istikrarlı bir seyir içinde gelişmektedir.

Cumhurbaşkanı Nazarbayev'in 11-12 Ekim 2012 tarihlerinde ülkemize yaptığı resmi ziyaret sırasında ilk toplantısı gerçekleştirilen Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi'yle (YDSK) birlikte Kazakistan'la ilişkilerimizin stratejik boyutu kurumsal olarak güçlendirilmiştir. II. YDSK toplantısı 15-17 Nisan 2015 tarihlerinde Sayın Cumhurbaşkanımızın Kazakistan ziyareti sırasında gerçekleştirilmiştir. Müteakip YDSK Toplantısının önümüzdeki dönemde ülkemizde gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Kazakistan'la ikili ilişkilerimizin yanısıra, Türk Konseyi ve Asya'da İşbirliği ve Güven arttırıcı Önlemler Konferansı (AİGK/CICA) bağlamında sürdürdüğümüz yakın işbirliği her iki örgüt bakımından itici güç oluşturmaktadır. Türk Konseyi Dönem Başkanlığı, Ekim 2016'da Cholpon-Ata/Kırgızistan'da yapılacak Türk Konseyi VI. Zirve Toplantısına kadar Kazakistan tarafından yürütülecektir.

Kazakistan aynı zamanda ülkemizin bölgedeki önemli ticari ve ekonomik ortaklarından. İkili ticaret hacmimiz 2014 yılında 3,4 milyar Dolar olarak gerçekleşmiş, bu miktar petrol fiyatlarının düşmesine paralel olarak Kazakistan'da yaşanan ekonomik sıkıntılar nedeniyle 2015 yılında 750 milyon Doları ihracat ve 1,11 milyar Doları ithalatımız olmak üzere, enerji ithalatımız hariç, 1,86 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Öte yandan, başta petrol, telekomünikasyon, otelcilik ve bankacılık alanlarında olmak üzere Kazakistan'daki toplam yatırımlarımız 2 milyar Dolar civarındadır. Türk müteahhitlerince bugüne kadar Kazakistan'da üstlenilen projelerin toplam değeri ise 20 milyar Dolar'a yaklaşmıştır. Kazak sermayesinin Türkiye'ye olan ilgisi de artarak sürmekte olup, ülkemizdeki Kazak yatırımlarının değeri 2015 yılının verilerine göre 681 milyon Dolar olmuştur.

Kazakistan'ın Aktau Limanı ve Hazar Denizi üzerinden Bakü-Tiflis-Kars demiryolu hattına ve bu yolla Avrupa'ya bağlanması ekonomik ilişkilerimize ileri bir boyut kazandıracaktır.

Sayın Başbakanımız'ın 6 Şubat 2016 tarihinde Kazakistan'a gerçekleştirdiği ziyaret sırasında gündem maddelerimizi genel olarak ekonomi ve ulaştırma alanındaki ilişkilerimiz teşkil etmiş olup, taraflarca mutabık kalındığı üzere önümüzdeki dönemde Kazakistan'la bu alanlardaki işbirliğimizin daha ileri seviyelere taşınmasına gayret gösterilecektir.

Türkmenistan'la ilişkilerimiz son dönemde gerçekleşen üst düzey ziyaretlerle büyük bir ivme kazanmıştır. Türkmen tarafı, ilişkileri "kemik kardeşliği" olarak

tarif etmektedir. Ülkemiz Türkmenistan'ın bölgesel ve uluslararası planda takip ettiği "Açık Kapılar" ve "Aktif Tarafsızlık" politikaları ile reform çabalarını desteklemektedir.

Geçtiğimiz bir buçuk yıl içerisinde yedi defa gerçekleştirilen karşılıklı Cumhurbaşkanları ziyaretleri, ilişkilerimizin ulaştığı aşamayı göstermesi bakımından önemlidir. Son olarak, Sayın Cumhurbaşkanımızın, Türkmenistan'ın Tarafsızlığının 20. yıldönümü vesilesiyle 12 Aralık 2015 tarihinde Aşgabat'ta düzenlenen uluslararası konferansa katılımlarıyla ikili ilişkilerin en üst düzeyde ele alınması mümkün olmuştur.

Türkmenistan, ülkemizin müteahhitlik sektörünün en etkin faaliyet gösterdiği ülkelerden biridir. Türkmenistan'da kayıtlı 600'ün üzerinde şirketimiz bugüne kadar 1.400 civarında proje gerçekleştirmiştir. Şirketlerimiz başta müteahhitlik hizmetleri ve alt yapı inşaatları olmak üzere, ticaret, enerji, tekstil, sanayi, tarım, petro-kimya gibi alanlarda faaliyet göstermektedirler. Firmalarımızın bu faaliyetleri sayesinde Türkmenistan'da kaydadeğer bir istihdam imkanı da sağlanmaktadır. Ülkemiz aynı zamanda Türkmenistan'a en fazla yatırım yapan ülke konumundadır. İkili ticaret hacmimiz ise 2015 yılında 2,4 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

İşadamlarımızın faaliyetlerinin çeşitlenerek gelişmesi, ulaştırma gibi altyapı çalışmalarında tecrübe sahibi şirketlerimizin önemli ve büyük projelerde yer almalarının sağlanması bu ülkeyle ekonomik ilişkilerimizde hedeflerimiz arasındadır.

Enerji alanında da faaliyetlerimiz devam etmektedir. Hazar Denizi'nin Azerbaycan ve Türkmenistan kesimlerinde bulunan platformların yaklaşık 60 km'lik bir boru hattıyla bağlantılandırılması suretiyle Türkmen doğal gazının Azerbaycan'a taşınması, buradan da önce Güney Kafkasya Boru Hattı'na (BTE'nin Türkiye sınırına kadar olan bölümü), ardından da TANAP'a yönlendirilmesi mümkün olacaktır. Anılan projenin hayata geçirilebilmesi, Türkmenistan ile Azerbaycan arasında Hazar Denizi'nin statüsü konusunda var olan anlaşmazlığın çözüme kavuşturulması ile doğrudan ilintilidir.

Kırgızistan'la işbirliğimiz stratejik ortaklık ruhu içinde ve kardeşlik bağlarımıza yakışır şekilde gelişmeye devam etmektedir. Türkiye, Kırgızistan'ın demokratik reformlarını ve buna paralel olarak ekonomik kalkınmasını sürdürmesine destek sağlamaktadır. Bu hedef doğrultusunda Kırgızistan'daki demokratik dönüşüm süreci ile siyasi ve ekonomik reformlara desteğimiz, yatırım ve kredi araçlarımız da dâhil olmak suretiyle 2015 yılında da sürmüştür. 4 Ekim 2015 tarihinde Kırgızistan'da Parlamento seçimleri açık ve serbest bir şekilde huzur ve barış

ortamında gerçekleştirilmiş olup, 14 siyasi parti arasından 6 parti %7 barajını aşabilmiştir.

Gerçekleştirilen üst düzey ziyaretler ikili ilişkilerimize olumlu katkıda bulunmaktadır. 2014 Haziran ayında üçüncü toplantısı yapılan YDSK, Kırgızistan'la ilişkilerimizi tüm veçheleriyle ele aldığımız işlevsel bir mekanizma olmaya devam etmektedir. YDSK IV. Toplantısının da 2016 yılı içerisinde Sayın Cumhurbaşkanımızın Kırgızistan'ı ziyareti çerçevesinde gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Kırgızistan'la ikili ticaret hacmimiz 2015 yılında 372 milyon Dolar olarak gerçekleştirilmiştir. Ülkemiz Kırgızistan'ın kalkınma sürecine de destek sağlamaya önem vermektedir. Bu bağlamda Türkiye tarafından, 2004 yılından bugüne kadar Kırgızistan'a ekonomik/ticari, sağlık, eğitim, sosyal ve kültürel işbirliği programları bağlamında yapılan resmi kalkınma yardımlarının toplam tutarı 790 milyon Dolar'dır.

Coğrafi konumu, doğal kaynakları, nüfusu ve yetişmiş insan gücüyle Orta Asya'da önemli ve ağırlıklı bir konuma sahip **Özbekistan**'la uzun bir süredir durgun bir seyir izleyen ilişkilerimiz yeniden geliştirilmeye çalışılmaktadır. 2015 yılındaki ikili ticaret hacmimiz 1,2 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Hâlihazırda 700 firmamız Özbekistan'da faaliyetlerine devam etmekte ve 1 milyar Dolar tutarında yatırımları bulunmaktadır.

Tacikistan'la ilişkilerimizin seviyesi memnuniyet vericidir. Tacikistan Cumhurbaşkanı İmamali Rahman'ın 17-18 Aralık 2012 tarihlerinde ülkemize yaptığı resmi ziyaret sırasında Cumhurbaşkanları seviyesinde "İşbirliği Konseyi" kurulması kararlaştırılmıştır.

Tacikistan, ülkemizle siyasi ilişkilerin geliştirilmesine önem atfetmekte ve Türk yatırımcılarını Tacikistan'a çekmeye gayret etmektedir. Ülkemiz de, Tacikistan'ı ilişkileri geliştirmek için gayret göstermekte; Afganistan menşeli terör ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi tehditlere de maruz kalan bu dost ülkenin istikrar ve refah arayışlarına katkıda bulunmaya devam etmektedir.

Tacikistan'la ikili ticaret hacmimiz 2015 yılında 367 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir.

Topraklarında ilk Türk Devletleri'ne evsahipliği yapmış **Moğolistan**'la coğrafi uzaklığımıza rağmen, ortak tarih ve kültürel değerlere dayalı kardeşlik bağları çerçevesinde ilişki ve işbirliğimizin geliştirilmesi hedeflerimiz arasında yer almaktadır. Moğolistan da, Dış Politika Konsepti'nde ülkemizi ABD, AB,

Japonya, Güney Kore ve Hindistan’la birlikte “3. Komşu” olarak zikretmek suretiyle, ülkemizle ilişkilere verdiği önemi ortaya koymaktadır.

Bağımsızlığını kazanmasından bu yana ülke içi istikrar ve huzurun temini ile siyasi ve ekonomik gelişim bağlamında attığı adımlarla uluslararası toplumun haklı takdirini kazanan Moğolistan’la tarihi mirasımıza sahip çıkma ve ekonomik ortaklığımızın ilerletilmesi yönünde çalışmalarımız devam etmektedir. Moğolistan’da hâlihazırda faaliyet gösteren 11 Türk firmasının yatırımları toplamı 1,3 milyon Dolar’dır. 2015 yılında ihracatımız 23 milyon Dolar ithalatımız ise 1 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında 24 milyon Dolar civarında gerçekleşen ikili ticaret hacmimizin esasen “bavul ticareti” marifetiyle resmi rakamların çok üzerinde gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

İkili ilişkilere ek olarak, Kazakistan, Kırgızistan ve Azerbaycan’la aramızdaki dostluk, kardeşlik ve dayanışmayı güçlendirmesi amacıyla kurulan **Türk Konseyi**, bölgede giderek daha güçlü bir kurumsallık içinde faaliyetlerini arttırmıştır.

Bu bağlamda, Türk Konseyi ile ilişkili Uluslararası Türk Akademisi, Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi (TÜRKPA), Türk İş Konseyi, Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı (TÜRKSOY), Türk Kültür ve Miras Vakfı, Türk Dünyası Spor ve Göçebe Kültür Merkezi gibi birçok kuruluş da ihdas edilmiştir. Türk Konseyi’nin V. Zirvesi 11 Eylül 2015 tarihinde Astana’da gerçekleştirilmiş, Zirveye Cumhurbaşkanımızı temsilen TBMM eski Başkanı Sayın İsmet Yılmaz ve selefim Büyükelçi Sayın Feridun Sinirlioğlu katılmıştır. “Gençlik ve Spor” temalı müteakip Zirve ise Ekim 2016’da Cholpon-Ata/Kırgızistan’da gerçekleştirilecektir. Ülkemiz, kuruluşuna öncülük ettiği Türk Konseyi’nin görünürlüğünün ve etkinliğinin artması için faaliyetlerini sürdürmektedir.

Öte yandan, Diyalog Ortağı olduğumuz **Şanhay İşbirliği Örgütü**’yle (ŞİÖ) de ilişkilerimiz enerji, güvenlik, terörle mücadele, ulaştırma ve diğer alanlarda işbirliği anlayışı çerçevesinde sürdürülmektedir.

Bu sürece paralel olarak, parlamenterler arasında doğrudan temas ve işbirliğinin tesisi istikametinde atılmış önemli bir adım olan **Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi**’nin (TÜRKPA) faaliyetleri de TBMM öncülüğünde desteklenmektedir. TÜRKPA’nın son Toplantısı 3-4 Aralık 2015 tarihinde Astana’da gerçekleştirilmiş olup, sözkonusu toplantıya TBMM Başkan Vekili Sayın Ahmet Aydın iştirak etmiştir.

GÜNEY ASYA

Kökleri tarihe uzanan siyasi, ekonomik ve kültürel bağlarımız **Afganistan**'da kalıcı barış ve istikrarın tesisine yönelik gayretlerimizin itici gücünü teşkil etmektedir. Afganistan'ın birlik ve bütünlüğünün korunması, güvenlik ve istikrarının sağlanması, ülkede halk desteğini ve katılımı ön planda tutan geniş tabanlı bir siyasi yapının kurulması ve Afganistan'ın terörden arındırılarak halkın huzur ve refaha kavuşturulması, ayrıca Afganistan'ın, Pakistan başta olmak üzere komşularıyla ilişkilerinin gelişmesi, ülkemizin Afganistan politikasının ana unsurlarını teşkil etmektedir.

Afganistan'da yönetimin ilk defa demokratik yollardan el değiştirmesi bakımından tarihi önemi haiz olan 2014 yılındaki seçimlerin ardından Eşref Gani Cumhurbaşkanlığı'na seçilmiş ve rakibi Abdullah Abdullah'la birlikte Milli Birlik Hükümeti'ni kurmuşlardır.

Anayasa uyarınca 2015 yılında düzenlenmesi gereken Meclis seçimleri reform çalışmaları tamamlanamadığı cihetle yapılamamıştır. Cumhurbaşkanı Gani, görev süresi 22 Haziran 2015 tarihinde sona eren mevcut Meclis'in seçimler yapılana kadar görevini sürdüreceğini belirtmiştir. Meclis'in meşruiyetine dair tartışmaların devam ettiği bir ortamda, Bağımsız Seçim Komisyonu ahiren, Meclis ve ilçe şura seçimlerinin 15 Ekim 2016 tarihinde düzenleneceğini açıklamıştır.

Sayın Cumhurbaşkanımız 18 Ekim 2014 tarihinde, Cumhurbaşkanı Eşref Gani'nin daveti üzerine Afganistan'a resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Söz konusu ziyaret 46 yıl aradan sonra Türkiye'den Afganistan'a Cumhurbaşkanı düzeyinde gerçekleştirilen ilk ziyaret olmuştur. Ziyaret vesilesiyle Afganistan'la Stratejik Ortaklık ve Dostluk Anlaşması imzalanmıştır.

Afganistan Cumhurbaşkanı Eşref Gani de 23-24 Aralık 2015 tarihlerinde Sayın Cumhurbaşkanımız'ın davetine icabetle ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Söz konusu ziyaret sırasında, Güvenlik İşbirliği Anlaşması, Dışişleri Bakanlıkları arasında Siyasi Danışma Mekanizması Hakkında Mutabakat Muhtırası ve TİKA ile Afganistan İslam Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın İdari Ofisi Arasında Mevlana Türk-Afgan Kız Üniversitesi Kampüsü'nün İnşası Hakkında Niyet Beyanı imzalanmıştır.

Tarihi Türk-Afgan dayanışması çerçevesinde, ülkemiz güvenlik, kapasite oluşumu ve kalkınma alanlarında Afganistan'a gerek ikili düzeyde, gerek çok taraflı platformlarda destek vermeye devam etmektedir.

Ülkemizin 2001 yılından itibaren Afganistan’da yürüttüğü kalkınma programı, yaklaşık 1 milyar Dolar değerindeki 800’ü aşkın projeyle, Türkiye’nin bugüne kadar bir ülkeye gerçekleştirdiği en büyük dış yardım programıdır. Afgan halkı arasında etnik ayrım gözetmeden yapılan bu yardımlar çerçevesinde, Afganistan’daki 34 vilayetin tamamında en az birer proje gerçekleştirilmiştir.

Afganistan’a TİKA Başkanlığı aracılığıyla yaptığımız kalkınma yardımlarından en büyük payı eğitim almaktadır. 2004-2015 yılları arasında eğitim sektörüne katkı için 90 okul (82 yapım, sekiz tadilat) inşa edilerek yaklaşık 120 bin öğrenciye okuma imkânı sağlanmıştır. İnşa edilen okulların müstemilatları ve tefrişatları yapılmıştır. Bu süre zarfında Afganistan’da 60 milyon Dolar tutarında toplam 272 adet proje gerçekleştirilmiştir. 700 binden fazla Afgan vatandaşı ülkemizin inşa ettiği okullarda eğitim hizmetlerinden yararlanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığımız tarafından işletilen Habibe Kadiri Kız Lisesi, Kabil Askeri Lisesi, Mustafa Demirkıran Sürekli Eğitim Merkezi, Hamid Karzai Lisesi, Asiabas Kız Lisesi ve Şad Begüm Kız Lisesi gerçekleştirdiğimiz başlıca eğitim projelerimiz arasında yer almaktadır. Önümüzdeki dönemde de Kabil’de Mevlana Türk-Afgan Kız Üniversitesi kurulması projesine ilişkin çalışmalar yürütülecektir.

Ayrıca 2015 yılında TİKA tarafından tamamlanan önemli bir proje Kabil Üniversitesi’nin Dil ve Edebiyat Fakültesi Türkçe Bölümü için yapılan modern binanın açılışı olmuştur.

Afganistan’a yapılan kalkınma yardımlarının ikinci büyük kalemini sağlık oluşturmaktadır. TİKA tarafından Afganistan’da 2005-2015 yılları arasında “Sağlık Altyapılarının Geliştirilmesi Projeleri” kapsamında bir adet 30 yataklı hastane, 22 klinik, üç hastane tadilatı, bir ebe eğitim merkezinin inşası, bir poliklinik yapımı, beş klinik ve bunların 5 adet lojmanın yapımı gerçekleştirilmiş, yanı sıra 15 ambulans hibe edilmiştir. Aynı zamanda, dört hastane ve bir ebe okulunun işletmesi TİKA tarafından sağlanmakta olup, 2005 yılından günümüze yaklaşık 5,5 milyona yakın hastaya tedavi hizmeti sunulmuştur. Uygulanan toplam proje sayısı 217 adet, toplam bütçe 43 milyon Dolar’dır.

Kalkınma yardımlarından önemli pay alan diğer bir alanı ulaştırma ve depolama hizmetleri oluşturmaktadır. 2004-2014 döneminde toplam 42,5 milyon Dolar tutarında 20 proje gerçekleştirilmiştir.

Tarım, ormancılık, balıkçılık, ulaştırma, altyapı ve su arıtma (168 su kuyusu açılarak, 500 binden fazla Afgan vatandaşına sağlıklı içme suyu temin edilmiştir), sivil havacılık Afganistan’a yaptığımız kalkınma yardımlarındaki diğer alanları

teşkil etmiştir. Bunun yanısıra, başta idari altyapı ve iyi yönetim olmak üzere, sivil kapasite geliştirme konularında da yardımlarda bulunmaktadır.

Ülkemiz, Afganistan'ın karşı karşıya kaldığı doğal afetlerin açtığı yaraların sarılmasında da her zaman yardımcı olmaktadır. Son olarak 26 Ekim 2015 tarihinde meydana gelen ve Afganistan'ın kuzeydoğusunu etkileyen 7,5 şiddetindeki depremin ardından AFAD 150 bin Dolar tutarındaki ilaç ve tıbbi malzemeyi Afganistan'a göndermiş, ayrıca Kızılay Afgan makamlarına 15 bin Dolar nakit yardımda bulunmuştur.

Öte yandan ülkemiz 2012 yılında gerçekleştirilen Tokyo Konferansı'nda 2015-2017 yılları arasında proje temelli olarak kullanılmak üzere Afganistan'a 150 milyon Dolar taahhütte bulunmuş olup, bu taahhüt peyderpey yerine getirilmektedir.

Türkiye Afganistan'ın güvenliğine katkı bağlamında da, Afgan Ulusal Ordusu ve Afgan Ulusal Polisi'ne yönelik kapsamlı eğitim programları düzenlemekte ve donanım yardımında bulunmaktadır. NATO öncülüğünde yürütülen Kararlı Destek Misyonu (RSM) çerçevesinde ülkemiz Kabil'den sorumlu Çerçeve Ülke görevini yürütmektedir. Kabil Uluslararası Havaalanı'nın güvenlik sorumluluğu dahil işletmesi iki yıl süreyle 1 Ocak 2015 tarihi itibarıyla ülkemiz tarafından üstlenilmiştir.

Türkiye ayrıca, Afganistan'ın sınırlarının ötesinde de, bölgedeki barış girişimlerini yakından takip etmekte ve katkılarda bulunmaktadır. Bu bağlamda, ülkemiz barış ve istikrarın bölgesel bir zeminde ilerletildiği takdirde kalıcı sonuçlar verebileceği anlayışıyla 2007 yılında Türkiye-Afganistan-Pakistan Üçlü Zirve Süreci'ni başlatmıştır. Türkiye'nin kardeş addettiği Afganistan ve Pakistan arasında siyasi diyalog, güvenlik işbirliği ve kalkınma odaklı özel bir işbirliğinin tesis edilmesini amaçlayan ve bugüne kadar sekiz toplantısı yapılan Üçlü Zirve Süreci'nin Dokuzuncu Toplantısı'nın önümüzdeki dönemde Türkiye'de düzenlenmesi planlanmaktadır.

Keza, müşterek sorunlara ortak çözümler bulma kültürünün geliştirilmesi fikriyle, Afganistan'la beraber başlattığımız İstanbul Süreci de, merkezinde Afganistan'ın yer aldığı bölgesel işbirliği girişimidir. 14 bölge ülkesi ile 16 destekçi ülkenin yer aldığı Süreç, Asya'nın Kalbi bölgesinin ortak sorunlarına Güven Artırıcı Önlemler yoluyla siyasi ve pratik çözümler bulmayı hedeflemektedir. Son olarak, İstanbul Süreci Beşinci Bakanlar Konferansı, 9 Aralık 2015 tarihinde Pakistan'ın evsahipliğinde İslamabad'da düzenlenmiş; ülkemiz toplantıda başkanlığını yaptığım bir heyetle temsil edilmiştir. Konferans'ta Afganistan'ın terörle mücadelesinin ve kalkınma çabalarının desteklenmesinin bölgenin ortak sorumluluğunda olduğu bir kez daha vurgulanmış, Taliban ve diğer silahlı

direnışçi gruplara, Afgan Hükümeti'yle barış müzakerelerine katılmaları çağrısında bulunulmuştur.

Türkiye, bölgesinde önemli bir role sahip bulunan **Pakistan**'ın demokrasisinin pekişmesini, terör ve aşırı akımlara karşı mücadelesini ve kalkınma gayretlerini sürdürmesine önem atfetmektedir. Pakistan'ın güvenlik ve istikrarı, sözkonusu kardeş ülkenin bekası kadar, bölgenin istikrarı bakımından da büyük önem taşımaktadır.

Türkiye'nin Pakistan'la ilişkileri, Pakistan'ın bağımsız bir devlet olarak kurulduğu 14 Ağustos 1947 tarihinden itibaren yakın dostluk ve kardeşlik anlayışı temelinde şekillenmiş olup, siyasi ilişkilerimiz mükemmel düzeyde seyretmektedir. 2009 yılında ihdas edilen Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK), iki ülke arasındaki ilişkilerin her alanda daha ileri seviyeye taşınmasına yönelik ortak iradenin göstergesini teşkil etmektedir.

Sayın Başbakanımız'ın 17 Şubat 2015 tarihinde Pakistan'ı ziyareti vesilesiyle YDSK'nın dördüncü toplantısı düzenlenmiş olup, bu toplantıda imzalananlarla birlikte, YDSK çalışmaları kapsamında imzalanan belge sayısı 51'e ulaşmıştır. Geniş bir yelpazede imzalanan bu anlaşmalar, çok yönlü ilişkilerimizin bir ifadesi olduğu kadar, bu ilişkilerin kurumsal ve ahdi bir zemine oturtularak etkin bir şekilde geliştirilmesi yönündeki ortak iradeyi de ortaya koymaktadır. YDSK'nın beşinci toplantısının 2016 yılı içerisinde ülkemizde gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Üst düzeyli ziyaretler bağlamında da Pakistan Cumhurbaşkanı Memnun Hüseyin 23 Nisan'da Barış Zirvesi'ne ve 24 Nisan'da Çanakkale Savaşları'nın 100. Yıldönümü Anma Törenleri'ne katılmak üzere ülkemizi ziyaret etmiş, bu vesileyle Sayın Cumhurbaşkanımız'la 25 Nisan 2015 tarihinde bir görüşme gerçekleştirmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanımız da 12 Aralık 2015 tarihinde "Tarafsızlık Siyaseti: Barış, Güvenlik ve Kalkınma Adına Uluslararası İşbirliği" başlıklı konferans vesilesiyle ziyaret ettiği Türkmenistan'da, Pakistan Başbakanı Navaz Şerif'i kabul ederek bir görüşme yapmıştır.

Pakistan'la ticaretimiz son yıllarda ivme kazanmıştır. 2015 yılında Pakistan'la olan ticaret hacmimiz 599 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2002-2015 Kasım döneminde Türk firmalarının bu ülkedeki yatırımları 173 milyon Dolar olmuştur. Pakistan'daki Türk yatırımları ağırlıklı olarak enerji, finans, altyapı projeleri ve müteahhitlik sektörlerindedir. Pakistan'da Türk müteahhitlik firmaları tarafından bugüne kadar 2,7 milyar Dolar tutarındaki 45 proje gerçekleştirilmiştir. 2014 yılında 29.352 Pakistanlı turist ülkemizi ziyaret etmiştir.

Ülkemiz 2004 yılından bu yana Pakistan'a kalkınma yardımında bulunmaktadır. 2004 - 2013 yıllarında Pakistan'a yapılan kalkınma yardımlarının toplam miktarı 724,48 milyon Dolar'dır.

Gelişen büyük ekonomisi ve kalabalık nüfusuyla küresel sistemde ciddi potansiyelini muhafaza eden **Hindistan**'la ilişkilerimiz ilerlemektedir. Ülkelerimiz arasında ticaret, enerji ile bilim ve teknoloji alanlarında çeşitli işbirliklerini hayata geçirme konusunda karşılıklı siyasi irade mevcuttur. Bu bağlamda Hindistan'la üst düzey ziyaretlerde son dönemde kazanılan ivmenin korunması arzu edilmektedir.

Hindistan Başbakanı Modi 15-16 Kasım 2015 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen G-20 Zirvesi'ne katılmış ve Sayın Cumhurbaşkanımız'la ikili bir görüşme gerçekleştirmiştir. Karşılıklı üst düzey ziyaretlerin 2016 yılında devam etmesi öngörülmekte olup, bu suretle Hindistan'la ilişkilerimizin kapsamını genişletme çabası gösterilmektedir.

Hindistan'la ülkemiz arasındaki ticaret 2003 yılından sonra ivme kazanmış ve yaklaşık yedi kat artarak 2014 yılında 7 milyar Dolar civarında gerçekleşmiştir. 2015 yılında ise bu rakam 6,26 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2008-2014 yılları arasında Türkiye'den Hindistan'a giden doğrudan yatırım tutarı 212 milyon Dolar'dır. Türk müteahhitlik firmaları tarafından da bu güne kadar Hindistan'da 622 bin Dolar tutarında sekiz proje gerçekleştirilmiştir. Hindistan'dan ülkemize gelen turist sayısı son yıllarda düzenli olarak artış göstermektedir. 2012 yılında 73.731 bin Hintli turist ülkemizi ziyaret etmişken, 2015 yılında bu sayı 102.711'e yükselmiştir

Köklü tarihimizden gelen dostluk ilişkilerine sahip olduğumuz **Bangladeş**'te yaşanan gelişmeleri yakından izlemekteyiz. Halklarımız arasındaki kardeşlik ilişkileri, bu ülkeyle her alanda geliştirme yönünde gayret gösterdiğimiz işbirliğinin itici gücünü oluşturmaktadır.

Bangladeş'le ticaret hacmimiz 2002-2013 yıllarında 26 kat artarak 1,2 milyar Dolar'a ulaşmıştır. 2015 yılında ise ticaret hacmimiz 1,01 milyar Dolar olmuştur. Türkiye'nin Bangladeş'teki yatırımları 8,16 milyon Dolar'dır. Son dönemde özellikle tekstil firmalarımız Bangladeş'e olan yatırımlarını arttırmaktadırlar. 2014 yılında Bangladeş'ten ülkemize gelen turist sayısı 12.500 olarak gerçekleşmiştir.

Ülkemiz tarafından 2004-2014 yılları arasında Bangladeş'e yapılan kalkınma yardımları 13 milyon Dolar civarındadır.

Hint Okyanusu'nda stratejik konumu haiz **Sri Lanka**'yla sorunsuz bir seyir izleyen ilişkilerimiz, Mayıs 2012'de Sri Lanka'nın Ankara Büyükelçiliği'nin açılması ve 1 Şubat 2013 tarihinde Kolombo Büyükelçiliğimiz'in faaliyete geçmesiyle daha ileri bir safhaya taşınmıştır. Sri Lanka, başta BM olmak üzere, müştereken üye olduğumuz uluslararası kuruluşlarda, özellikle terörizmle mücadele konusunda Türkiye'nin sunduğu karar tasarılarına ortak sunucu olmakta ve aktif olarak ülkemizi desteklemektedir. Son olarak, Sri Lanka Başbakanı'nın Özel Temsilcisi olarak 2-8 Şubat 2016 tarihlerinde ülkemizi ziyaret eden Şehir Planlama ve Su Temini Bakanı Rauff Hakeem'in temaslarının ardından, anılan ülkeyle ilişkilerimizin ivme kazanması beklenmektedir.

TİKA'nın 2013 yılı Eylül ayında, Tamil teröründen kaçarak yaşadıkları bölgeleri terk etmek zorunda kalan Sri Lankalı Müslümanlar için başlattığı 100 haneli Türkiye-Sri Lanka Dostluk Köyü projesi 2015 yılında tamamlanmıştır. TİKA tarafından köye 200 öğrenci kapasiteli bir okul yapılması gündemdedir.

Jeostratejik konumunun yanı sıra Hint Okyanusu'nda önemli bir turizm merkezi olan **Maldivler**'le, çeşitli alanlarda işbirliği imkanlarının artırılması yönündeki çalışmalarımız sürmektedir. Maldivler, çeşitli uluslararası kuruluşlar nezdinde ülkemize destek vermeye özen göstermektedir. Bu meyanda Birleşmiş Milletler ve İslam İşbirliği Teşkilatı çerçevesinde geliştirdiğimiz karşılıklı dayanışma ve iyi ilişkiler öne çıkmaktadır.

2008 yılında Cumhuriyet ilan eden ve tarihi bir dönüşümden geçmekte olan **Nepal**'le ilişkilerimiz, ülkemizin yürüttüğü insani diplomasi faaliyetleri çerçevesinde anılan ülkeye yapmış olduğu katkılarla daha da güçlenmiştir. Bu bağlamda, 25 Nisan ve 12 Mayıs 2015 tarihlerinde ülkede gerçekleşen yıkıcı depremlerin ardından ilgili kuruluşlarımız tarafından Nepal halkının acilen ihtiyaç duyduğu insani yardımlar ulaştırılmış ve arama kurtarma faaliyetlerine iştirak edilmiştir. Ayrıca, deprem felaketinin ardından düzenlenen “Nepal'in Yeniden İnşası Uluslararası Konferansı”nda ülkemiz 2 milyon Dolar yardım taahhüdünde bulunmuş, bu taahhüdümüzün en kısa sürede yerine getirilmesi öngörülmektedir.

Butan'la ülkemiz arasında 2012 yılında diplomatik ilişki tesis edilmiş, Dakka Büyükelçiliğimiz Butan'a akredite edilmiştir. Butan makamlarının ülkemizin demokratikleşme, ekonomik kalkınma ve kapasite geliştirme alanındaki tecrübelerinden yararlanma talebi ilgili kuruluşlarımızca değerlendirilmektedir. Nitekim Bakanlığım tarafından Butan Dışişleri Bakanlığı'nın bilişim altyapısının modernizasyonuna ilişkin çalışmalar başlatılmış olup, TİKA'nın eşgüdümünde sürdürülmektedir.

Butan'da 10-14 Ekim 2015 tarihlerinde gerçekleştirilen “Yeddiemin Fonu Hayati İlaçlar ve Geleneksel Aşılar Donörler Toplantısı”nda ülkemiz kalkınma yardım

faaliyetlerimiz çerçevesinde projeye 50 bin Dolar’lık nakdi katkı yapılacağını açıklamış, Bakanlığımca sağlanan bu katkı, 2015 yılı Kasım ayında ilgili Butan makamlarına intikal ettirilmiştir.

DOĞU ASYA

Doğu Asya ülkelerinin (Çin Halk Cumhuriyeti-ÇHC, Japonya ve Kore Cumhuriyeti) ekonomik ve sosyal kalkınmalarına paralel olarak, küresel sistemdeki ağırlıkları hızla artmaktadır. Köklü tarihi ve kültürel bağlarımızın bulunduğu Doğu Asya bölgesi, Asya-Pasifik’e açılım politikamızın temel eksenlerinden birini oluşturmaktadır.

Çin Halk Cumhuriyeti’yle (ÇHC) 2010 yılında “stratejik işbirliği” düzeyine taşınan ilişkilerimizde yakalanan olumlu ivme, son yıllarda karşılıklı üst düzey temas ve ziyaretlerle ve oluşturulan işbirliği mekanizmalarıyla sürdürülmektedir.

2015 yılının Temmuz ayında Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından ÇHC’ye resmi ziyarette bulunulmuş, ÇHC Devlet Başkanı Xi Jinping de Kasım ayında G-20 Antalya Zirvesi vesilesiyle ülkemizde ağırlanmıştır. ÇHC ile ikili ilişkilerin yanı sıra uluslararası gündemde öne çıkan konuların da ele alınmasını teminen, çeşitli seviyelerde istişare mekanizmaları tesis edilmektedir. 2015 yılında kurulan Başbakan Yardımcıları ve Dışişleri Bakanları mekanizmaları bu bağlamda atılan önemli adımları teşkil etmiştir.

Türk ve Çin halklarının birbirlerini daha iyi tanınması ve iyi ilişkilerin iki ülke halklarına yayılması bakımından karşılıklı kültür merkezlerinin açılması, kültürel etkinlikler tertiplenmesi, öğrenci bursların arttırılması, ortak üniversite kurulması ve üniversiteler arası işbirliğinin geliştirilmesi çalışmalarına hız verilmiştir. 2016 yılı, ÇHC ile diplomatik ilişkilerimizin tesis edilmesinin 45. yıldönümü olarak kutlanacaktır. ÇHC’de Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri kurulmasına ilişkin süreçte sona gelinmiştir. Sayın Cumhurbaşkanımız ve ÇHC Devlet Başkanı Xi arasında 2015 Temmuz ayında Pekin’de yapılan görüşmede, Türk-Çin ortak üniversitesi kurulmasına ilişkin olarak sözlü mutabakata varılmıştır.

Türk havayolu şirketlerinin ÇHC’ye yaptığı sefer sayısının artırılması ve uçuş ağına yeni noktalar eklenmesi, ÇHC ile ticaret ve turizm alanındaki ilişkilerin gelişmesine olduğu kadar, halklar arasındaki etkileşimin artmasına da katkıda bulunacaktır. Yapılan çalışmalar neticesinde, Türk havayolu şirketlerinin Çin’de uçuş düzenleyebilecekleri uçuş noktaları ve frekansları 2015 yılında artırmıştır. 2015 yılında esneklik kazandırılan e-vize uygulamasının da etkisiyle ÇHC’den ülkemize gelen turist sayısında sevindirici bir artış yaşanmıştır. 2015 sonu

itibarıyla 313.704 olan ülkemizi ziyaret eden Çinli turist sayısı bir önceki yıla kıyasla %57’lik bir artış kaydetmiştir. Yurtdışına çıkan Çinli turist sayısının 2015 yılında 120 milyona ulaştığı dikkate alınarak, ÇHC’den ülkemize turist akışının arttırılması için çabalarımız Çin tarafıyla işbirliği halinde devam etmektedir.

ÇHC, Asya-Pasifik bölgesindeki en büyük, dünyada ise Almanya’dan sonra ikinci büyük ticaret ortağımız konumundadır. ÇHC ile ikili ticaretimiz 2015 yılında 27,22 milyar Dolar’ı bulmuştur. Türkiye aleyhine mevcut ticaret açığının (22,39 milyar Dolar) azaltılması amacıyla, uygun koşullu finansman sağlanması, Çin şirketlerinin ülkemizdeki büyük maliyet ve teknoloji gerektiren altyapı projelerinde yer almaları, Türk ve Çin firmalarının üçüncü ülkelerdeki ihalelere ortaklaşa katılmaları için çalışmalarımız sürmektedir. Ankara-İstanbul yüksek hızlı tren, Tuz Gölü Doğal Gaz Yer Altı Depolama projeleri gibi örneklerden hareketle, ÇHC ile bu alandaki işbirliğimizin geliştirilmesi imkanları üzerinde durulmaktadır.

Türkiye, uzunca bir süredir tarihi İpek Yolu’nun canlandırılmasına yönelik çalışmalar yürütmektedir. Ülkemiz, bölgesel ekonomik entegrasyona katkı sağlayacak ulaştırma, gümrük, enerji gibi alanlarda projeler hayata geçirmektedir. ÇHC’nin öncülük ettiği “Kuşak ve Yol” olarak adlandırılan “İpek Yolu Ekonomik Kuşağı” ve “21’inci Yüzyıl Deniz İpek Yolu” inisiyatifleri, ülkemizin tarihi İpek Yolu’nun canlandırılması projesiyle örtüşmektedir. Türkiye, ÇHC’nin “Kuşak ve Yol” inisiyatiflerini desteklemektedir. G-20 Antalya Zirvesi vesilesiyle geçtiğimiz Kasım ayında ÇHC ile imzalanan “İpek Yolu Ekonomik Kuşağı ve 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu ile Orta Koridor Girişiminin Uyumlaştırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası”, bu alanda somut işbirliklerinin hayata geçirilmesine zemin hazırlayacaktır. Bu Mutabakat Zaptı çerçevesinde, ağırlıklı olarak karayolları, demiryolları ve limanlar dahil olmak üzere, ulaştırma ağları konusunda yakın bir işbirliği tesis edilmesinin hukuki zemini yaratılmıştır. Ülkemizde geliştirilmekte olan “Edirne-Kars Hızlı Tren Projesi”nin de Kuşak ve Yol ile Orta Koridor’un bir bileşeni olması planlanmaktadır. Modern İpek Yolu’nun hayata geçirilmesinin, bölgesel kalkınma, istikrar, refah, kültürel etkileşim ve halktan halka temaslar açısından olumlu sonuçları olacağı düşünülmektedir.

Ülkemiz ile ÇHC gıda ve tarım idareleri arasında müzakereleri uzun yıllardır sürmekte olan ve G-20 Liderler Zirvesi vesilesiyle 14 Kasım 2015 tarihinde imzalanan "Türk Kirazlarının Çin'e İhraç Edilmesine Yönelik Bitki Sağlığı Gereklilikleri " ve "Çin'e İhraç Edilecek Süt Ürünleri İçin Veterinerlik ve Sağlık Şartları" Protokolleri ile ülkemizin tarım ürünlerinin Çin gibi büyük bir pazara girişi hedeflenmekte ve iki ülke arasındaki ticari dengesizliğin giderilmesine bir nebze katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

ÇHC ile ticaret açığımızın daraltılması ve yatırımlarla dengelenmesi için gerekli ahdi yapıyı sağlayacak “Mali İşbirliği Çerçeve Anlaşması” 2012 yılında, “Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması” ise Sayın Cumhurbaşkanımız’ın ÇHC ziyareti vesilesiyle Temmuz 2015’te imzalanmıştır.

2 bin kilometre uzunluğunda, 9 alt proje bileşeni olan “Edirne-Kars Demiryolu Yapım Projesi” için Çin tarafı 30 milyar Dolar tutarında kredi vermeye hazır olduğunu bildirmiştir. 14 Kasım 2015 tarihinde ÇHC tarafı ile imzalanan "Demiryolu İşbirliği Anlaşması"nın, Edirne-Kars Hızlı Tren Projesi'nin, Türk-Çin ortaklığıyla hayata geçirilmesi ve bu kapsamda yapılacak çalışmaları hızlandıracağı öngörülmektedir.

Tarihi dostluk ilişkilerimiz ve 2013 yılından bu yana Stratejik Ortaklığımız bulunan **Japonya**’yla ilişkilerimizde 2015 yılında Ertuğrul firkateyninin Japonya ziyaretinin 125. yıldönümünü çeşitli etkinliklerle anılmıştır. Bu çerçevede dönemin TBMM Başkanı Sayın Cemil Çiçek 2-5 Haziran 2015 tarihlerinde Japonya’yı ziyaret ederek hem Kushimoto’da düzenlenen anma törenlerine katılmış, hem de Tokyo’da Japon parlamentosundaki karşıtlarıyla görüşmelerde bulunmuştur.

Bilahare Sayın Cumhurbaşkanımız’ın 7-8 Ekim 2015 tarihlerinde Japonya’ya, Japonya Başbakanı Shinzo Abe’nin ise G-20 Zirvesi öncesinde 13-14 Kasım 2015 tarihlerinde ülkemiz gerçekleştirdikleri çalışma ziyaretlerinde stratejik ortaklığın ikili ilişkilerin her boyutuna yansıtılması yönündeki karşılıklı siyasi iradeler teyit edilmiştir.

Diğer yandan, 2015 yılında, Japonya’yla ikili ticaret hacminin mevcut potansiyeli yansıtan rakamlara yükseltilmesini teminen Ekonomik Ortaklık Anlaşması imzalanmasına yönelik müzakereler sürdürülmüş; Yunus Emre Türk Kültür Merkezi Tokyo’da vakıf statüsünde hizmete başlamış, Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi’nin İstanbul’da kurulmasına ilişkin çalışmalarda da ilerleme sağlanmıştır.

Japonya ile ticaret hacmimizin arttırılmasına yönelik gayretlerimiz devam etmektedir. 2015 yılında Japonya ile toplam ticaret hacmimiz 3,47 milyar Dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Japonya’nın ülkemizde önemli yatırımları mevcuttur (Marmaray, İzmit Körfez Geçiş Köprüsü, Türksat 4A ve Türksat 4B uydularının imali, Mutlu Dergi Grubu’nun satın alınması, Çankırı’da radyal lastik fabrikasının yapımı, Nissin adlı Japon gıda şirketinin, Sakarya’da yerleşik Bellini Gıda Sanayi A.Ş.’nin % 50’sine ortak olması). Japonya enerji, demiryolu, askeri işbirliği gibi konularla da ilgilenmektedir. “Nükleer Enerjinin Barışçıl Kullanımına Dair Anlaşma” ve “Hükümetlerarası Anlaşma”nın 2013 Mayıs ayında imzalanmasıyla,

Sinop Nükleer Enerji Santralinin inşası için talip olan Japon Mitsubishi ile Fransız Areva ortaklığındaki konsorsiyuma münhasır müzakere hakkı verilmiştir.

Japonya ile ayrıca Balkanlar, Orta Doğu, Kafkaslar ve Orta Asya bölgelerinde de ortak işbirliği geliştirilmesi üzerinde durulmakta olup, bilhassa bu bölgelerdeki altyapı yatırımları bağlamında büyük projeler geliştirilmesi üzerinde çalışılmaktadır.

Bölgede keza tarihi dostluk ve 2012 yılından bu yana stratejik ortaklık ilişkimiz bulunan **Kore Cumhuriyeti**'yle ilişkilerimizdeki ilerleme 2015 yılında da korunmuştur. MIKTA Dışişleri Bakanları Toplantısı'na katılmak için 21-22 Mayıs 2015 tarihlerinde Kore'yi ziyaret ettim. Toplantı marjında Kore Dışişleri Bakanı Yun Byung-se'yle ikili bir görüşme gerçekleştirdim.

Kore Cumhurbaşkanı Park Geun-hye 15-16 Kasım 2015 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen G-20 Zirvesi'ne Dışişleri Bakanı Yun Byung-se'yle birlikte katılmıştır. Sayın Cumhurbaşkanımız'ın bu yıl içinde Kore Cumhuriyeti'ne resmi ziyarette bulunmaları planlanmaktadır.

Bölgedeki ikinci büyük ticaret ortağımız Kore Cumhuriyeti'yle ekonomik ilişkilerimizin daha da geliştirilmesi amacıyla mevcut Serbest Ticaret Anlaşması'nın hizmetler ve yatırımlar alanına teşmiline ilişkin müzakereler 2015 yılında sonuçlandırılmış; Yunus Emre Türk Kültür Merkezi'nin Seul'de faaliyete geçmesine yönelik çalışmalar sürdürülmüş; Türkiye ile Kore arasında diplomatik ilişkiler kurulmasının 70. yıldönümünü teşkil edecek 2017 yılının karşılıklı olarak "Türkiye-Kore Kültür Yılı" olarak kutlanması kararlaştırılmıştır.

Türkiye, küresel düzeyde olduğu kadar, Doğu Asya Bölgesi'ndeki barış, güvenlik ve istikrarın korunmasına da büyük önem atfetmektedir. Bu çerçevede, Kore Savaşı sırasında BM Güçlerine önemli katkı vermiş bir ülke olarak Türkiye, Kore Yarımadası'ndaki gelişmeleri de yakından izlemekte ve bölgede kalıcı barışın ancak uluslararası toplumun desteğiyle yürütülecek diyalog sonucu sağlanabileceğine inanmaktadır.

Güneydoğu Asya ve Pasifik bölgesinin küresel siyaset ve ekonomide yükselen konumuna paralel olarak dış politikamızdaki önemi ve ağırlığı da artmaktadır. Bölgeye yaklaşımımızda temel hedefimiz, ihracat pazarlarımızın çeşitlendirilmesi, bölgeden ülkemize doğrudan yabancı yatırım çekilmesi, siyasi pozisyonlarımıza destek sağlanması ve kalkınma alanında işbirliğinin geliştirilmesidir.

2015 yılında Güneydoğu Asya bölgesine yönelik siyasi, ekonomik ve insani boyutları içeren dış politikamızda geleceğe dönük önemli adımlar atılmıştır.

Asya-Pasifik bölgesine açılım politikamızın ağırlık noktalarından birisi, Güneydoğu Asya Uluslar Topluluğunu (ASEAN) oluşturan 10 Güneydoğu Asya ülkesiyle işbirliğimizin her alanda genişletilmesi hedefidir. Kolektif olarak dünyanın yedinci büyük ekonomisine sahip ASEAN, 660 milyon nüfusu ile 31 Aralık 2015 tarihi itibarıyla ASEAN Ekonomik Topluluğunu tesis etmiştir. Topluluğun, İndo-Pasifik Okyanusu bölgesindeki stratejik konumu ve bölgesel çok taraflı platformlardaki merkezi rolü gerek örgütle gerek üye ülkelerle ilişkilerimizi geliştirmemizi önemli kılmaktadır.

ASEAN ile kurumsal işbirliğimizin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. 2010 yılında taraf olduğumuz “Güneydoğu Asya Uluslar Birliği Dostluk ve İşbirliği Antlaşması”nın ardından nihai hedefimiz, ASEAN’ın Diyalog Ortağı olmaktır. Yeni Diyalog Ortağı kabul edilmesi konusunda ASEAN moratoryumu kalkıncaya kadar, bu aşamada ASEAN ile Sektörel Ortaklık kurulması konusunda çalışmalara başlanmıştır. Ülkemiz son üç yıldır ASEAN Dönem Başkanlığını üstlenen ülkeler tarafından ASEAN Dışişleri Bakanları Toplantılarına özel konuk sıfatıyla katılmaktadır.

ASEAN’ın G-20 üyesi tek ülkesi **Endonezya** ile ilişkilerimiz, 2011 yılında iki ülke Cumhurbaşkanları tarafından imzalanan “Türkiye-Endonezya: Yeni Dünya Düzeninde Güçlendirilmiş Ortaklık” bildirisiyle stratejik düzeye çıkarılmıştır. Türkiye, nüfus bakımından dünyanın dördüncü büyük ülkesi ve en büyük Müslüman demokrasisi olan Endonezya’yı, ASEAN içinde önemli bir ortak olarak görmektedir. Endonezya aynı zamanda, ASEAN üyesi ülkeler arasında en büyük ticaret ortağımız konumundadır.

Sayın Cumhurbaşkanımız, 30 Temmuz-1 Ağustos 2015 tarihlerinde Endonezya’yı ziyaret etmiş, 2014 yılında Endonezya Devlet Başkanlığına seçilen Joko Widodo ile ilk kez biraraya gelmiştir. İki lider, ikili ilişkilerin stratejik ortaklık temelinde ekonomik, siyasi ve kültürel alanlarda daha da geliştirilmesi konusunda mutabık kalmış ve BM, İslam İşbirliği Teşkilatı, D8, G-20 ve MIKTA gibi çok taraflı platformlarda yakın işbirliğinin sürdürüleceğini teyit etmişlerdir. Ziyaret kapsamında 1 Ağustos 2015 tarihinde düzenlenen Türkiye-Endonezya İş Forumunda, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) ve Endonezya Ticaret ve Sanayi Odası (KADIN) arasında ticaret, yatırım ve teknoloji alanlarında işbirliğini güçlendirmeye yönelik Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. Endonezya Devlet Başkanı Widodo, 2015 Kasım ayında gerçekleştirilen G-20 Antalya Zirvesi’ne katılmak üzere ülkemizi ilk kez ziyaret etmiştir.

Güneydoğu Asya bölgesinde en yüksek kişi başı milli gelire sahip **Singapur** ile ilişkilerimiz, 2014 yılında stratejik ortaklık düzeyine çıkartılmış olup, 2015 yılı içerisinde Singapur’un Ankara’da mukim ilk Büyükelçisinin Temmuz ayında

göreve başlamasıyla birlikte olumlu gündem çerçevesinde kapsamı giderek genişleyen şekilde devam etmektedir. Aynı yıl, Singapur Başbakanı Lee Hsien Loong, davetimiz üzerine, Küresel Yönetişim Grubunu (3G) temsilen G-20 Antalya Zirvesine iştirak etmiştir. Başbakan Lee'nin ülkemizi ziyareti sırasında, 14 Kasım 2015 tarihinde Türkiye-Singapur Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalanmıştır. Bahsekonu anlaşma, Türkiye'nin şu ana kadar imzaladığı en kapsamlı ve gelişmiş STA olma özelliğini taşımaktadır.

Güneydoğu Asya'da yükselen bir güç olan, ortak tarihi ve kültürel bağlara sahip olduğumuz **Malezya** ile ilişkilerimiz 2014 yılında stratejik ortaklık düzeyine çıkarılmıştır. Malezya'nın Ortadoğu ve Avrupa ülkeleriyle ilişkilerini geliştirme arzusu ile ülkemizin Güneydoğu Asya bölgesiyle artan etkileşimi, ikili işbirliğinin daha da gelişmesi için önemli fırsatlar sunmaktadır.

1 Ağustos 2015 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye-Malezya Serbest Ticaret Anlaşması, ilişkilerimizin ekonomik boyutuna sağlam bir zemin kazandırmıştır. Söz konusu anlaşma, Türkiye'nin ASEAN üyesi bir ülkeyle yürürlüğe giren ilk STA'sıdır. ASEAN'ın kurucu üyelerinden olan Malezya Toplulukla kurumsal ilişkilerimizin güçlendirilmesi hedefimiz bakımından da önemli bir ortağımızdır. 2015 yılı ASEAN Dönem Başkanı Malezya'nın daveti üzerine 48. ASEAN Dışişleri Bakanları Toplantısına Dışişleri Bakanı düzeyinde katılım sağlanmıştır. Aynı yıl Malezya Başbakanı Najib Razak, G-20 Antalya Zirvesine ülkemizin davetiyle ASEAN Dönem Başkanı sıfatıyla katılmıştır.

Asya-Pasifik bölgesinin dinamik ekonomilerinden biri olan, ASEAN ve APEC üyesi **Filipinler** ile ilişkilerimiz gelişmektedir. 17-18 Kasım 2014 tarihlerinde Filipinler'e Başbakan düzeyinde gerçekleştirilen ilk ziyaretin ardından ikili ilişkilerimiz ivme kazanmıştır. Filipinler Senato Başkanı Franklin Drilon'un 26 Nisan-1 Mayıs 2015 tarihlerinde ülkemizi ziyareti, iki ülke parlamentoları arasında ilk üst düzey ziyareti teşkil etmiştir. 2015 Mart ayından itibaren Türk Hava Yolları'nın Manila'ya başlattığı doğrudan seferler iki ülke halklarının etkileşimine katkıda bulunmaktadır. TİKA Manila ofisinin faaliyete geçmesi 2015 yılında kalkınma işbirliği alanında önemli bir adımı teşkil etmiştir.

Uluslararası arabuluculuk girişimlerinde aktif olarak yer alan ülkemiz, Güney Filipinler Barış Süreci kapsamında güney Filipinler'deki Mindanao adasında kalıcı barış ve istikrarı hedefleyen uluslararası çalışmalara katkıda bulunmaktadır. Ülkemiz, Filipinler Hükümeti ile Moro İslami Kurtuluş Cephesi (MILF) ve Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi (MNLF) arasında iki kanaldan yürütülen barış müzakerelerinde Uluslararası Temas Grubu (ICG) ve İslam İşbirliği Teşkilatı Güney Filipinler Barış Komitesi (OIC-PCSP) içinde yer almaktadır. Türkiye ayrıca, Filipinler Hükümeti ile MILF arasında devam eden normalleşme süreci

kapsamında 2014 yılında oluşturulan uluslararası Bağımsız Silah Bırakma Organi'nin Başkanlığını yürütmektedir.

2012 yılında Nepido (**Myanmar**), 2013 yılında Bandar Seri Begavan (**Brunei**) ve Punom Pen (**Kamboçya**) Büyükelçiliklerimizin açılmasıyla Güneydoğu Asya'da diplomatik ağıımız genişlemiştir. Önümüzdeki dönemde Viyentiyan'da (**Laos**) Büyükelçiliğimizin açılmasıyla Türkiye tüm ASEAN başkentlerinde, mukim Büyükelçilikler tarafından temsil edilmekte olacaktır.

Dışışleri Bakanı seviyesinde uzun yıllar aradan sonra 2015 yılında gerçekleştirilen **Kamboçya, Tayland ve Vietnam** ziyaretleri, sözkonusu ülkelerle ikili ilişkilerimize ivme kazandırmıştır.

Avustralya ve Yeni Zelanda ile Çanakkale Savaşları'ndan doğan yakın ilişkilerimizi geleceğe dönük işbirliği imkanlarına dönüştürmeye çalışmaktayız. Ülkemizde her yıl düzenlenen Çanakkale Kara Savaşları Anma Törenleri'ne her iki ülkeden üst düzeyde katılım olmakta ve bu ziyaretler yakın ilişkilerimizin daha da perçinlenmesine imkan tanımaktadır.

7-8 Haziran 2014 tarihinde İstanbul'da düzenlenen Pasifik'teki Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri (PSIDS) Dışışleri Bakanları Toplantısı, ülkemizin **Pasifik ada ülkeleri**yle ilişkilerine ivme kazandırmıştır. Pasifik ada ülkeleriyle kalkınma işbirliğimizi genişletmek ve ikili ilişkilerimizi her alanda geliştirmek amacıyla önümüzdeki dönemde Suva'da (Fiji) mukim bir Büyükelçilik açılması kararlaştırılmıştır. 2014 yılında **Pasifik Adaları Forumu** (PIF) tarafından Forum Sonrası Diyalog Ortaklığına kabul edilen ülkemiz, ilk defa bu sıfatla, 7-11 Eylül 2015 tarihlerinde Port Moresby'de (Papua Yeni Gine) düzenlenen 27. Pasifik Adaları Forumunda temsil edilmiştir.

2016 yılında Güneydoğu Asya ve Pasifik bölgesine yönelik siyasi, ekonomik ve insani boyutları içeren dış politikamız bölgede genişleyen diplomatik ağıımızla birlikte etkin bir şekilde sürmeye devam edecektir.

AFRİKA

Çok boyutlu dış politikamızın stratejik faaliyet alanlarından birini Afrika kıtasıyla ilişkilerimiz oluşturmaktadır.

Uluslararası siyaset ve ticaretteki etkinliğimizin yakın coğrafyamızın ötesine taşınmasına yönelik çabalarımızda Afrika kıtasının özel bir önemi bulunmaktadır. Zengin doğa ve insan kaynaklarına sahip Afrika kıtasının 21. Yüzyıl'da gelişen

yeni bir aktör olarak önemini artırması ve küresel olarak daha etkin bir rol oynaması beklenmektedir. Afrika'nın ekonomik gelişmişlik açısından bakır durumdaki görüntüsü başta Çin olmak üzere, birçok ülkeyi ve yatırımcıyı son yıllarda Afrika'ya çekmeye başlamıştır. IMF verilerine göre, 2000-2010 arasında en yüksek ekonomik büyüme kaydeden, nüfusu 10 milyondan fazla 10 ülkeden altısı Afrika'da yer almaktadır. Yine IMF verilerine göre, 2011-2015 arasında en çok büyüme kaydeden 10 ülkeden yedisi Afrika'da yer almaktadır.

Sahra Altı Afrika (SAA) ülkeleriyle son yıllarda gelişen ilişkilerimiz Türk dış politikası için bir başarı öyküsüdür. Afrika'ya Açılım Politikası sürecinde bölge ülkeleriyle siyasi ilişkilerden ticaret, yatırımlar ve kalkınma işbirliğine kadar her alanda önemli ilerleme sağlanmıştır.

2008 yılındaki Afrika Birliği Zirvesi'nde Türkiye'nin kıtanın stratejik ortağı ilan edilmesiyle ve aynı yıl Türkiye-Afrika İşbirliği Zirvesi'nin düzenlenmesiyle güçlenen ilişkiler, 2010 yılında Afrika'ya yönelik politikamızın esaslarını içeren "Afrika Strateji Belgesi"nin yürürlüğe girmesiyle yeni bir hız ve içerik kazanmıştır.

2013 yılı itibarıyla "Afrika'ya Açılım Politikası" yerini "Afrika Ortaklık Politikası"na bırakmıştır. Ortaklık Politikamızla kıtanın barış ve istikrarı ile ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunmayı, ayrıca ikili ilişkilerimizi eşit ortaklık ve karşılıklı fayda temelinde geliştirmeyi hedeflemekteyiz.

Afrika ile işbirliğimiz 19-21 Kasım 2014 tarihlerinde Ekvator Ginesi'nin başkenti Malabo'da düzenlenen İkinci Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi ile yeni bir döneme girmiştir. Zirve'de kabul edilen ortak bildirinin rehberliğinde, 2015-2019 Ortak Uygulama Planında belirlenen alanlardaki öncelikli projelerin uygulanmasında Afrika Birliğiyle yakın eşgüdüm yapılmaktadır.

2015-2016 yıllarında gerçekleştirilebilecek öncelikli projeleri belirlemek maksadıyla Afrika Birliği Komisyonu yetkilileri ve ilgili kurumlarımızın temsilcilerinin katılımıyla 19 Mart 2015 tarihinde Ankara'da altıncı kıdemli memurlar toplantısı gerçekleştirilmiştir. 15 proje için takvim hazırlanmış ve bütçe hesaplaması yapılmıştır. Bir sonraki toplantının 2016 yılının ilk yarısında yapılması planlanmaktadır. Bu toplantıda ayrıca 2017 yılındaki Türkiye-Afrika Ortaklığı Bakan Düzeyindeki Gözden Geçirme Konferansı hazırlıkları ele alınacaktır.

Afrika politikamızın uygulanmasında önemli rol üstlenen yeni Büyükelçiliklerimizin faaliyete geçirilmesi çalışmalarımızda önemli mesafe aldık. Mayıs 2009'da yedisi Sahra'nın güneyinde olmak üzere kıtada toplam 12 Büyükelçiliğimiz bulunmaktayken, hâlihazırda Afrika'da 39 Büyükelçiliğimiz

faaliyet göstermektedir. Ayrıca SAA ülkelerindeki ilk Başkonsoloslüğümüz 1 Haziran 2014 tarihinde Hargeysa’da (Somaliland) faaliyete başlamıştır.

Afrika’ya açılım politikamızla sağlanan ivmenin önemli bir göstergesi ise bu adımlarımızın karşılıksız kalmamasıdır. Afrika’ya açılım politikamızda dönüm noktası olan 2008 yılı başında beşi Sahra’nın güneyinden olmak üzere 10 kıta ülkesinin Ankara’da Büyükelçiliği mevcutken, bu sayı 2015 yılında 32’ye yükselmiştir.

Afrika’ya açılım politikamızda ön plana çıkan unsurlardan biri de karşılıklı üst düzey ziyaretlerdir.

2015 yılında ülkemizde düzenlenen iki genel seçim dolayısıyla Afrika ülkelerine arzu ettiğimiz düzeyde ziyaret gerçekleştiremedik. Bununla birlikte, özellikle Çanakkale Savaşının 100. Yıldönümü ve G-20 toplantısı vesilesiyle Afrika ülkelerinden üst düzey konukları ülkemizde ağırladık.

24 Nisan 2015’te yapılan Çanakkale Kara Savaşlarının 100. Yıldönümü Anma Törenlerine SAA ülkelerinden yedi Cumhurbaşkanı, iki Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve altı Bakan düzeyinde katılım olmuş; G-20 Zirvesine bu bölgeden üç Cumhurbaşkanı iştirak etmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanımız 21-25 Ocak 2015 tarihlerinde tarihi ve kültürel yakın bağlarımızın bulunduğu Afrika Boynuzu bölgesindeki Etiyopya, Cibuti ve Somali’ye devlet ziyaretleri gerçekleştirmişlerdir. 2015 yılında ayrıca Mali, Gabon ve Fildişi Cumhurbaşkanı ve Sudan, Nijerya, Moritanya, Fildişi Sahili ve Gabon Dışişleri Bakanları ülkemize resmi ziyaretler gerçekleştirmişlerdir.

Türkiye-Afrika Ortaklığına verdiğimiz önemin bir göstergesi olarak, G-20 Dönem Başkanlığımız kapsamında 1 Ekim 2015 tarihinde İstanbul’da bölge ülkeleri ve G-20 ülkelerinin Enerji Bakanlarının katılımıyla “Sahra Altı Afrika’da Enerjiye Erişim Konferansı” düzenlenmiştir. G-20 marjında ilk defa böyle bir Toplantının düzenlenmesi Afrikalı ortaklarımız tarafından takdirle karşılanmıştır.

Kıta ülkeleriyle Dışişleri Bakanlıkları arasında istişarelere de önem vermekteyiz. 2015 yılı içerisinde Sudan, Uganda, Gabon ve Kongo Cumhuriyeti ile siyasi istişareler tertiplenmiştir.

Öte yandan, Afrika’ya açılım politikamız üçüncü ülkelerin de ilgisini çekmeye devam etmiş ve bu çerçevede 2015 yılı içerisinde Fransa, Portekiz, Macaristan ve AB ile Afrika konulu siyasi istişareler düzenlenmiştir.

Son olarak, Sayın Cumhurbaşkanımız 28 Şubat-3 Mart 2016 tarihlerinde Batı Afrika ülkelerinden Fildişi Sahili, Gana, Nijerya ve Gine'ye kendilerine benim de refakat ettiğim resmi ziyaretler gerçekleştirmişlerdir.

Afrika ülkeleriyle ekonomik ilişkilerimiz ve ticaret hacmimiz de son yıllarda önemli gelişme göstermiştir. SAA ülkeleriyle 2000 yılında 742 milyon Dolar olan ticaret hacmimiz, 2015 yılında 6,66 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Dış ticaret verilerine göre ihracatımızda geçtiğimiz yıl en az azalma yaşanan bölge SAA olup, bu bölgeye yönelik ihracatımızı arttırmak için gayret sarfetmekteyiz.

2015 yılında ayrıca Çad ve Kongo Cumhuriyeti ile Karma Ekonomik Komisyon toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Sahra Altı Afrika'daki yatırımlarımıza Etyopya güzel bir örnek teşkil etmektedir. 2003 yılında Etiyopya'da yatırım yapan Türk firması sayısı sadece bir, istihdam edilen kişi sayısı beş iken, bugün Türk işadamları Etiyopya'daki en büyük özel sektör işverenleri arasındadır. Söz konusu firmaların yatırımlarının toplam tutarı 2,2 milyar Dolar'a ulaşmıştır.

Ülkemiz, Afrika ülkeleriyle ulaşım imkânlarını geliştirmek, işadamlarının karşılıklı olarak birbirleriyle temaslarını kolaylaştırmak, Türkiye'nin Afrika halklarının dünyaya ulaşımında bir kavşak noktası olmasını temin etmek ve halklar arasındaki bağlantıların güçlendirilmesini sağlamak amacıyla THY'nin Afrika'ya uçuşlarının sayısının artırılmasını teşvik etmektedir. 2015 yılında, Türk Hava Yolları Mali, Mozambik, Madagaskar ve Mauritius'a da uçmaya başlamış ve Türkiye ile Afrika arasındaki doğrudan ulaşımı bir aşama daha ileriye götürmüştür. Hâlihazırda THY Afrika'da 31 ülkede 48 noktaya uçmaktadır.

Başta Sağlık Bakanlığımız, Kızılay Genel Müdürlüğü ve TİKA ile sivil toplum kuruluşlarımız olmak üzere, kıtanın hemen her noktasında Afrika halklarıyla dayanışma içerisinde faaliyetlerimizi sürdürmekteyiz. TİKA 14 ofisi ile Afrika genelinde faaliyet göstermektedir.

Bu çerçevede Türkiye'nin resmi kalkınma yardımlarının yaklaşık üçte birini Afrika ülkelerine yapılan yardımlar oluşturmaktadır. Ülkemizce Sahra Altı Afrika'ya 2014 yılında 383 milyon Dolar kalkınma yardımı yapılmıştır.

Afrika Birliği bütçesine 2009 yılından bu yana yapılan nakdi yardıma 2015 yılında da devam edilmiştir. 1 milyon Dolar tutarındaki katkımız, geçen yıl olduğu gibi, Türkiye-Afrika Ortaklığı Uygulama Planı çerçevesindeki projelerde kullanılmak üzere Komisyona iletilmiştir.

Afrikalı öğrencilere ülkemizce sağlanan bursların çarpan etkisine sahip olduğunu, ülkemize ileriye dönük getirisinin katlanarak artacağını düşünüyoruz. Afrika ülkelerine 2013 öncesinde 4380 burs verilmişken, sadece 2014-2015 yılında 1080, 2015-2016 yılında 1239 lisans, yüksek lisans ve doktora bursu tahsis edilmiştir. Başka bir deyişle, son iki yılda, 2013 öncesi yıllarda verdiğimiz toplam bursun yarısından fazla burs verdik.

Bakanlığım Diplomasi Akademisi tarafından 1992 yılından bu yana düzenlenen “Uluslararası Genç Diplomatlar Eğitim Programı”na bugüne kadar Afrika ülkelerinden yaklaşık 200 diplomat katılmıştır.

Türkiye, Afrika’da barış ve istikrarın sağlanması faaliyetlerine katkıda bulunmaya da önem atfetmektedir. Bu doğrultuda, Afrika’da halen görev yapmakta olan dokuz BM Misyonu’ndan altısına (MONUSCO/KDC, UNAMID/Darfur, UNMISS/Güney Sudan, UNMIL/Liberya, MINUSMA/Mali ve UNOCI/Fildişi Sahili) ağırlıklı olarak polis unsurlarıyla 42 personel ile katkıda bulunmaktadır.

Türkiye kendi tarihi tecrübesini, toplumsal, siyasal ve kültürel birikimini, sahip olduğu imkan ve kaynakları Afrikalı yönetimlerle ve halklarla “Afrika sorunlarına Afrika çözümleri” ilkesi çerçevesinde ve karşılıklı fayda temelinde paylaşmaya devam edecektir.

Afrika’ya yönelik politikalarımızda **Somali**’nin pilot bir konumu vardır. Türkiye’nin Afrika’da izlediği insani diplomasi odaklı dış politikasının en güzel örneği bu ülkede kendini göstermektedir.

Sayın Cumhurbaşkanımız’ın Başbakanlığı döneminde, 19 Ağustos 2011 tarihinde gerçekleştirdiği Somali ziyaretini müteakip ülkemizin Somali’de başlattığı insani yardım, yeniden imar ve kalkınma faaliyetleri çok yönlü olarak sürmektedir.

Ağustos 2011’den bu yana yapılan insani ve kalkınma yardımları 400 milyon Dolar’ı bulmuştur.

Sayın Cumhurbaşkanımız, Afrika Boynuzu ülkelerini ziyaretleri kapsamında 25 Ocak 2015 tarihinde Somali’ye bir ziyaret gerçekleştirmiştir. 2011 yılında başlatılan kalkınma projelerinin açılışlarının yapıldığı bu ziyaret Türkiye’nin Somali’nin istikrarına ve kalkınmasına yönelik kararlılığını ve politikasındaki devamlılığı ortaya koymuştur.

Ayrıca, Mogadişu’nun en büyük hastanelerinden biri olan 200 yataklı Recep Tayyip Erdoğan (Digfer) Hastanesi de Sayın Cumhurbaşkanımız’ın ziyareti

sırasında Ocak 2015'te açılmıştır. Anılan hastanesinin beş yıl süre ile Türk ve Somali sağlık personeli tarafından ortak işletilmesi öngörülmektedir.

Genelkurmay Başkanlığımız Somali Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyacı çerçevesinde Mogadişu'da Türk Görev Gücü'nün teşkili, eğitim merkezinin ve harp okullarının inşaatı çalışmalarına başlamıştır. “Anadolu-Somali Ortak Askeri Eğitim Merkezi” olarak isimlendirilecek eğitim merkezinin inşa edileceği denize çıkışı olan 400 dönümlük bir arazide inşa edilmektedir.

Somali güvenlik güçlerinin ülkemizde eğitimlerine devam edilmektedir.

Mogadişu Limanı ve Havalimanı'nın işletmeleri Türk şirketleri tarafından üstlenilmiştir.

Türkiye, Somali'ye yönelik uluslararası yardım çabaları bağlamında da öncü bir rol oynamakta, kurulan mekanizmaların yönetiminde yer almakta ve bunları yönlendirmektedir.

2012 yılında başlatılan “Somali için Yeni Düzen (New Deal for Somalia)” süreci, Somali'de barış ve devletin inşası yolunda yapılacak uluslararası yardımların koordine edilerek etkinliklerinin artırılmasını ve yardımların Somalililer tarafından yeterince sahiplenilmesini hedeflemektedir. “Yeni Düzen”in en üst düzeyli karar alma mekanizması Birleşmiş Milletler (BM) ve başlıca donör ülkelerin yer aldığı “Yüksek Düzeyli Ortaklık Forumu’nun (HLPF) altıncı toplantısını ülkemizin evsahipliğinde, Sayın Cumhurbaşkanımız ile Somali Cumhurbaşkanı ve BM Genel Sekreteri Yardımcısının eşbaşkanlıklarında ve Bakanlar düzeyinde 23-24 Şubat 2016 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir.

Forum, ülkemizin Somali'de devlet ve barışın tesisi ile ülkenin kalkınmasına yönelik son yıllardaki kapsamlı faaliyet ve yardımlarımızın uluslararası topluma anlatılması bakımından da bir fırsat teşkil etmiştir.

Afrika'ya artan ilgimizin en somut göstergesi olan Somali'deki başarımıza güvenlik ortamının gölge düşürmesine izin verilmemesi elzemdir. Buradaki mevcudiyetimizin, karşılaşılan sınamalara rağmen güçlenerek devamı, Afrika'ya açılım politikamızdaki ısrar ve irademizin tüm dünya önünde teyidi açısından önem taşımaktadır.

LATİN AMERİKA VE KARAYİPLER

Ülkemizin Latin Amerika bölgesiyle ilişkileri esasen 19. yüzyılın ikinci yarısına dayanmaktadır. 1860'dan Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Osmanlı İmparatorluğu'ndan Latin Amerika'ya çeşitli göç dalgaları gerçekleşmiştir. Çoğunluğu Arap olan bu göçmenler, taşıdıkları Osmanlı pasaportlarından dolayı bölgede “Los Turcos” olarak anılmışlardır. Osmanlı İmparatorluğu ile bazı Latin Amerika ülkeleri arasında diplomatik ve konsolosluk ilişkileri de aynı dönemde başlamıştır.

Genç Türkiye Cumhuriyeti'ni bölge ülkelerinden ilk olarak 1926 yılında Şili tanımıştır. 1990'lı yıllara kadar ülkemizin bölgeyle ilişkileri dostane ancak durgun olarak seyretmiştir. İlişkilerdeki durgunluk coğrafi uzaklık ile bunun yol açtığı farklı dış politika önceliklerinden kaynaklanmıştır.

Merhum Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in 1995 yılında Arjantin, Brezilya ve Şili'yi kapsayan resmi ziyareti, tarihte bir Türk Cumhurbaşkanı'nın gerçekleştirdiği ilk Latin Amerika ziyareti olması açısından bir dönüm noktası teşkil etmiştir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Şubat 2015'te Meksika, Kolombiya ve Küba'yı kapsayan bölge turu, 20 yıl aradan sonra Cumhurbaşkanı düzeyinde yapılan ilk ziyaretir. Sayın Cumhurbaşkanımız, 31 Ocak-4 Şubat 2016 tarihlerinde Şili, Peru ve Ekvator'u içeren bir bölge turu daha yapmıştır.

Türkiye, çok yönlü dış politikası çerçevesinde bölge ile ilişkilerini geliştirmek amacıyla özellikle son on yıllık dönemde bölge ülkelerine yönelik daha aktif bir dış politika izlemeye başlamıştır. Bu bağlamda, ülkemizin Latin Amerika ile ilişkilerinin nasıl ve hangi alanlarda geliştirilebileceğinin tespit edilmesi amacıyla 1998 yılında bölgedeki Büyükelçilerimizin, bölge ülkelerinin Türkiye'deki Fahri Konsoloslarının ve Türk özel ve kamu sektörü temsilcilerinin katılımıyla Bakanlığımızda düzenlenen bir dizi toplantının neticesinde “Latin Amerika ve Karayipler Eylem Planı” hazırlanarak uygulamaya konmuştur. Söz konusu plan bölgeye açılımımızın yol haritasını teşkil etmektedir.

Eylem Planı 2006 yılında güncellenmiş ve aynı yıl ülkemizde Latin Amerika ve Karayipler Yılı ilan edilmiştir. Latin Amerika Eylem Planı 2006 kapsamında, 5-11 Haziran 2006 tarihleri arasında ülkemizde düzenlenen Latin Amerika Haftası etkinliklerine Latin Amerika ülkelerinden Dışişleri, Sanayi, Ticaret ve Ekonomi Bakanlıkları, üniversite ve iş çevrelerinden yetkililer davet edilerek, ülkemizde resmi kurumlarımız ve özel sektör temsilcileriyle temaslarda bulunmaları sağlanmış, yine aynı ülkelerde bulunan Fahri Başkonsoloslarımız ve

Konsoloslarımız da ÷lkemize davet edilerek dış politika y÷nelimlerimiz konusunda bilgilendirilmişlerdir.

÷lkemiz, b÷lge ÷lkeleriyle ÷st d÷zey ziyaretler ve toplantılar d÷zenlenerek siyasi ilişkilerimizin gelişmesine, ticari, ekonomik, askeri, k÷lt÷rel ve teknik işbirliği anlaşmaları imzalanmasına, ticaretin teşvikine ve diplomatik temsilin ve k÷lt÷rel etkileşimin artırılmasına ÷ncelik vermektedir.

Bu çerçevede, b÷lge ÷lkeleri ile aramızdaki ikili ziyaretler özellikle son beş yılda ivme kazanmıştır. Sayın Cumhurbaşkanımız, Başbakanlık g÷revi sırasında 2010 yılında **Brezilya'yı** ziyaret etmiş, iki ÷lke arasında “Stratejik Ortaklık Eylem Planı” imzalanmıştır. Brezilya Devlet Başkanı Dilma Rousseff'in 2011'de ÷lkemize yaptığı ziyaret sırasında ise “T÷rkiye-Brezilya: Dinamik bir Ortaklık için Stratejik Perspektif” başlıklı ortak bir bildiri kabul edilmiştir.

2011 yılında **Arjantin** eski Devlet Başkanı Cristina Fernandez de Kirchner ÷lkemizi ziyaret etmiştir. 2012 yılında d÷nemin **şili** Devlet Başkanı Sebastian Pinera, **Ekvator** Devlet Başkanı Rafael Correa ve **Kolombiya** Devlet Başkanı Juan Manuel Santos ÷lkemizi ziyaret etmişlerdir. 2013 yılında **Meksika** Devlet Başkanı Enrique Peña Nieto ÷lkemizi ziyaret etmiş ve ziyaret sırasında imzalanan T÷rkiye-Meksika 21. Y÷zyıl için Stratejik işbirliği ve Ortaklık Çerçevesi isimli bildiriyle Meksika b÷lgede ilişkilerimizi stratejik seviyeye taşıdığımız ikinci ÷lke olmuştur. Sayın Cumhurbaşkanımız 2015 şubat ayında **K÷ba**, Kolombiya ve Meksika'yı içeren bir b÷lge ziyareti gerçekleştirmiştir. S÷z konusu ziyaret 20 yıllık aradan sonra Cumhurbaşkanımız d÷zeyinde b÷lgeye gerçekleştirdiğimiz ilk ziyaret olmuştur. Sayın Cumhurbaşkanımız'ın 2016 şubat ayındaki b÷lge ziyareti ise şili, **Peru** ve Ekvator'u kapsamış, çeşitli konularda g÷r÷ř alişverişinde bulunulmasına imkan sağlamıştır.

Başlıca b÷lge ÷lkeleri ile ÷lkemiz arasındaki ilişkilerin hukuki altyapısı b÷y÷k ÷l÷de tamamlanmıştır. 14 ÷lkeyle (Arjantin, Bolivya, Brezilya, Ekvator, Guatemala, Kolombiya, Kosta Rika, K÷ba, Meksika, Peru, şili, Paraguay, Uruguay, Venezuela) siyasi istişare mekanizması kurulmuştur.

B÷lge ÷lkeleriyle karşılıklı diplomatik temsilin artırılması konusunda ilerlemeler kaydedilmektedir. Bu çerçevede, Brazilya, Meksiko, Buenos Aires, Santiago, Karakas ve Havana B÷y÷keliliklerimize ilaveten Bogota ve Lima B÷y÷keliliklerimiz 2010 yılında, Kito B÷y÷keliliğimiz 2012, Santo Domingo B÷y÷keliliğimiz 2013, Panama ve San Hose B÷y÷keliliklerimiz 2014 ve son olarak Guatemala B÷y÷keliliğimiz 2015 yılında faaliyete geçmiş, b÷ylelikle b÷lgedeki B÷y÷keliliklerimizin sayısı 13'e ulaşmıştır. Sao Paolo Başkonsolosluğumuz 2009'dan beri faaldir. Latin Amerika ve Karayip ÷lkelerinin T÷rkiye'de toplam 11 B÷y÷keliliği bulunmaktadır.

Latin Amerika ve Karayipler Bölgesi'nde dokuz ticaret ataşeliğimiz ile Meksiko, Bogota, Santiago ve Brazilya'da olmak üzere dört askeri ataşeliğimiz faaliyet göstermektedir.

600 milyon nüfusu, 6 trilyon Dolar'ı aşan GSYİH'sı ve 1,72 trilyon Dolar'a ulaşan toplam ticaret hacmi ile Latin Amerika ve Karayipler, 2000'li yıllarda önemli oranda yabancı yatırım çekmeye başlamıştır. Bölgeyle ticaret hacmimiz yaklaşık olarak 8 milyar Dolar'a ulaşmış olup, bu son 15 yılda 8 katlık bir artışa tekabül etmektedir. Bölge ülkeleri bu dönemde ayrıca yoksullukla mücadele, demokratikleşme ve ülkelerarası ve iç ihtilaflara barışçıl yollarla çözüm bulma konusunda önemli oranda iyileşme kaydetmişlerdir.

Bölge ülkeleriyle ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi hedefi doğrultusunda, öncelikle bölge ülkeleriyle ticari ve ekonomik içerikli anlaşmaların tamamlanması hedeflenmiş, bu bağlamda 13 ülkeyle (Arjantin, Brezilya, Ekvator, Guatemala, Guyana, Jamaika, Kolombiya, Küba, Meksika, Paraguay, Peru, Şili ve Uruguay) imzalanan Ticari ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmaları çerçevesinde Karma Ekonomik Komisyon (KEK) mekanizmaları için gerekli hukuki altyapı oluşturulmuştur.

AB ile STA imzalayan ülkelerin ülkemizle de STA imzalama yükümlülüğü bulunmasına rağmen, bugüne kadar AB ile STA imzalamış olan bölge ülkelerinden sadece Şili'yle STA akdedilebilmiştir. Türkiye-Şili STA'sı 2011 yılında yürürlüğe girmiştir. Halihazırda Meksika, Peru, Ekvator ve Kolombiya'yla STA müzakereleri sürmektedir.

Bölge ülkelerinin yanısıra Karayip Topluluğu (CARICOM), Orta Amerika Entegrasyon Sistemi (SICA) ve Güney Ortak Pazarı (MERCOSUR)'yla da Serbest Ticaret Anlaşmaları akdedilmesi arzu edilmektedir.

TİKA vasıtasıyla yürütülen kalkınma işbirliğiyle bölge ülkeleriyle dayanışma sağlanarak ülkemizin görünürlüğünün artırılması amaçlanmaktadır.

TİKA 2014 yılında 16 bölge ülkesine teknik ziyaretler gerçekleştirerek proje önerileri temin etmiştir. Bu öneriler doğrultusunda, birçok proje başlatılmış, önemli bir kısmı ise tamamlanmıştır. TİKA bu bölgedeki ilk "Bölgesel Koordinasyon Ofisi"ni bu yıl Meksika'da açmış olup, ikinci bir ofisin Bogota'da faaliyete geçmesi konusunda çalışmalar devam etmektedir.

TİKA projelerine ilaveten, ülkemiz CARICOM Kalkınma Fonu'na, Amerikan Devletler Örgütü (Organization of American States-OAS)'ne, Karayip Devletleri Birliği'ne (Association of Caribbean States-ACS) ve Orta Amerika Entegrasyon

Sistemi (Sistema de la Integración Centroamericana-SICA)’ne de gönüllü katkıda bulunmaktadır.

Ülkemiz Haiti’deki BM Misyonu MINUSTAH’a personel sağlamakta, Dominik Cumhuriyeti ve Katar’la birlikte doğal afetlerin olumsuz etkilerinin sivil idare altında askeri olanaklar kullanılarak hafifletilmesi için ortaya atılan HOPEFOR girişiminin de eş-sunuculuğunu yapmaktadır. HOPEFOR Dönem Başkanlığı’nı yürüttüğü 2012 yılında ülkemiz, Antalya’da bir Zirveye ev sahipliği yapmıştır.

Ankara Üniversitesi ile Havana Üniversitesi arasındaki işbirliği çerçevesinde, 2013 yılında Havana Üniversitesi bünyesinde Türk Tarih ve Kültür Merkezi kurulmuştur. Kito’daki Ekvator Merkez Üniversitesi’nde Türkoloji bölümü açılmasına ilişkin çalışmalar ise halihazırda devam etmektedir. Bogota’da kaim Ulusal Üniversite’de Türk Tarihi ve Kültürü ile Türkçe dersleri verilmektedir. Halihazırda 188 Latin Amerikalı öğrenci Türkiye Burslarından faydalanmaktadır. Ülkemiz bölgesel örgütlerin birçoğuyla kurumsal ilişkiler tesis etmiştir. Bu çerçevede, ülkemiz 1998 yılında OAS’e, 2000 yılında ACS’e, 2013 yılında ise Kolombiya’nın daveti üzerine Pasifik İttifakı’na gözlemci üye olarak kabul edilmiştir.

Ülkemiz son olarak, 2015 Şubat ayında Guatemala’ya gerçekleştirdiğim ziyaret sırasında düzenlenen SICA I. Dışişleri Bakanları Forumu sırasında imzalanan anlaşmayla SICA’ya bölge-dışı gözlemci üye olarak kabul edilmiştir.

2010 yılında Siyasi İstişare ve İşbirliği Mekanizması tesis edilen MERCOSUR ile bugüne kadar iki tur Siyasi İstişare Toplantısı düzenlenmiştir.

Türkiye- Latin Amerika ve Karayip Devletleri Topluluğu (CELAC) Quartet’i I. Toplantısı, 2013 Eylül ayında New York’ta BM 68. Genel Kurulu sırasında, II. Toplantısı ise 2015 Eylül ayında BM 70. Genel Kurulu sırasında gerçekleştirilmiştir.

Sayın Başbakanımız Dışişleri Bakanlığı döneminde Mart 2014’te özel konuk sıfatıyla St. Vincent ve Grenadinler’deki CARICOM Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi’ne katılmıştır. 2014 Temmuz ayında ise İstanbul’da CARICOM İstişare ve İşbirliği Mekanizması’nın ilk Dışişleri Bakanları toplantısı düzenlenmiştir.

Açılım stratejimizin parlamenter boyutunun geliştirilmesi amacıyla, bölgedeki parlamenter örgütlerle de kurumsal ilişki tesis edilmesi hedeflenmiş, bu çerçevede, PARLATINO, COPA, ParlAmericas gibi bölgesel parlamentolarla temaslar kurulmuştur.

ÇANAKKALE SAVAŞLARININ 100. YILDÖNÜMÜ ANMA TÖRENLERİ

Çanakkale Kara Savaşlarının 100. Yıldönümü Anma Etkinlikleri, Sayın Cumhurbaşkanımız'ın ev sahipliklerinde 23-25 Nisan 2015 tarihlerinde İstanbul ve Çanakkale'de başarıyla gerçekleştirilmiştir.

Törenlere, 17 Devlet Başkanı, üç Parlamento Başkanı, iki Cumhurbaşkanı yardımcısı, beş Başbakan, bir eski Cumhurbaşkanı, 29 Bakan ve sekiz diğer üst düzey devlet erkanı ile 20 Büyükelçi, altı Genel Sekreter ve bir uluslararası şahsiyet iştirak etmiştir.

"Savaştan doğan barış" teması temelinde düzenlenen ve 100'e yakın ülke ve uluslararası örgüt temsilcisinin katıldığı anma etkinlikleri, Sayın Cumhurbaşkanımız'ın himayelerinde ve Sayın Başbakanımız'ın da katılımlarıyla 23 Nisan 2015 tarihinde İstanbul'da düzenlenen Barış Zirvesi ile başlamıştır.

Zirve marjında, aralarında Prof. Christopher Clark, Prof. Margaret MacMillan ve Prof. Sir Hew Strachan gibi uluslararası alanda tanınmış akademisyenlerin ve Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'nin katılımıyla Birinci Dünya Savaşı'nın sebeplerinin ve sonuçlarının değerlendirildiği "Akademik Oturum" gerçekleştirilmiş, ayrıca Sayın Başbakanımız'la birlikte Irak Cumhurbaşkanı, Avustralya ve Yeni Zelanda Başbakanlarının katıldıkları "Yüksek Düzeyli Oturum" düzenlenmiştir.

Barış Zirvesi kapsamında Birinci Dünya Savaşı ve Çanakkale Savaşları'nın anısına Zirve mekanında resim ve fotoğraf sergileri gerçekleştirilmiş, ayrıca hatıra pulu ve parası bastırılmıştır.

24 Nisan günü İngiliz resmi kanalı BBC'nin, 25 Nisan günü ise Avustralya resmi kanalı ABC'nin törenleri canlı yayınlaması, ayrıca Avustralya ve Yeni Zelanda medyasında törenler boyunca yeralan olumlu analizler, uluslararası planda Birinci Dünya Savaşına yönelik anlatılarımızı desteklemiştir. Uluslararası katılımın genişliği uluslararası yayın kuruluşlarının konuya ilişkin haberlerinin üst sıralarda yer almasına imkan vermiştir.

Yurtdışı temsilciliklerimiz tarafından da Türkiye'deki faaliyetlere ilave olarak 2015 yılı içerisinde, Çanakkale Kara ve Deniz Savaşları'nın 100. Yıldönümü anma etkinlikleri düzenlenmiştir.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

İkinci Dünya Savaşı'ndan galip çıkan devletlerin önderliğinde kurulan bir “dünya örgütü” niteliğindeki Birleşmiş Milletler (BM), uluslararası politikada meydana gelen köklü değişikliklere ve nitelik değiştiren sorunlara rağmen, kurulduğu 24 Ekim 1945 tarihinden günümüze dek uluslararası barış, istikrar ve güvenliğin sağlanmasında önemli bir rol oynamayı sürdürmektedir.

Nitekim BM, dünya üzerinde barış, huzur ve istikrarın korunmasından ekonomik, sosyal ve kültürel alanlara ve her bireyin insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmesine kadar geniş bir yelpazede uluslararası işbirliğinin sağlanması için halihazırda en meşru ve kapsayıcı platformu teşkil etmektedir.

Türkiye, uluslararası toplumun sorumlu bir üyesi olarak, örgütü her alanda desteklemekte ve çalışmalarına aktif bir biçimde katkı sağlamayı kendisine görev addetmekte; birçok alanda BM şemsiyesi altında ön alıcı bir rol üstlenmektedir.

Bunlar arasında arabuluculuk konusunda başlattığımız girişim ve En Az Gelişmiş Ülkelere (EAGÜ) yönelik olarak üstlendiğimiz sorumluluklar BM içinde farklı alanlarda oynadığımız öncü roller için çarpıcı örnekler teşkil etmektedir.

Keza, ülkemiz ile İspanya'nın öncülüğünde başlatılan ve halihazırda en geniş katılımlı BM girişimleri arasında yer alan Medeniyetler İttifakı'nın Dostlar Grubu da 144 ülke ve uluslararası örgütü bünyesinde barındırmaktadır. Türkiye, tarihsel temellere dayanan uluslararası sorumluluğunun da bilinciyle, Medeniyetler İttifakı Girişimi'nin karşılıklı anlayış ve saygı ortamını güçlendirme çabalarına katkıda bulunmayı sürdürecektir.

Öte yandan dış politikamızın temel unsurlarından biri olan, bölgemizde ve dünyada barış ve istikrarın tesis edilmesine ve güçlendirilmesine katkıda bulunma hedefi doğrultusunda, ülkemiz, BM barışı koruma/destekleme hareketlerine da iştirak etmektedir. 31 Aralık 2015 itibarıyla dünyanın çeşitli yerlerine konuşlandırılmış 10 BM barış operasyonuna ülkemiz 115 askeri personel, 77 sivil polis ve bir uzman olmak üzere toplam 193 personel ile katkıda bulunmaktadır.

Türkiye aynı zamanda, BM'nin değişen dünya koşullarına ayak uydurabilmesi amacıyla devam eden reform çalışmalarına da aktif katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda ülkemiz daha geniş bir temsile dayanan, demokratik, şeffaf, etkin ve hesap verebilir bir Güvenlik Konseyi oluşumunu ve BM'nin tüm organlarını içeren kapsamlı bir reform yapılmasını savunmaktadır.

BM'yle ilişkilerimizde son yıllarda yaşanan ilerlemeler neticesinde, Doğu Avrupa, Kafkasya, Orta Asya, Orta Doğu, Kuzey Afrika gibi bölgelere coğrafi yakınlığı, ulaşım kolaylığı, ekonomik, finansal, kültürel merkez olması gibi sebeplerle “hub” niteliği taşıyan İstanbul'un BM bakımından bir merkez haline dönüştürülmesi düşüncesi de BM'ye yönelik politikamızın ana unsurlarından biri olarak belirlenmiş olup, bu yönde ciddi adımlar atılmaktadır.

Bugüne kadar BM'yle yürüttüğümüz çalışmalar neticesinde, BM Nüfus Fonu UNFPA'nın Orta Asya ve Doğu Avrupa Bölgesel Ofisi'nin İstanbul'a taşınması sağlanmıştır. Ayrıca, BM Kalkınma Programı UNDP'nin Uluslararası Kalkınmada Özel Sektör Merkezi de İstanbul'da konuşlanmıştır. Bunlara ilave olarak UNDP Avrupa ve BDT Bölgesel Hizmet Merkezi'nin ve BM Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi'nin (UN WOMEN) Avrupa ve Orta Asya'dan sorumlu bölgesel ofisinin İstanbul'a yerleşmesi sağlanmıştır.

Son olarak, ülkemizle işbirliğini Türkiye sınırlarının ötesine taşıyacak biçimde ülkemizdeki faaliyet alanını ve çalışma kapsamını değiştirme arzusunu ülkemizle paylaşan BM Çocuklara Yardım Fonu'nun (UNICEF) İstanbul'da sürekli bir işbirliği ofisi açmasına yönelik çalışmalar da devam etmektedir.

Öte yandan, Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu'nun (IFAD) ülkemizde bir ofis açması konusundaki çalışmalar da ivme kazanmıştır.

BM'nin diğer bazı uzmanlık kuruluşlarının bu yöndeki ilgisi ışığında, çeşitli bölgesel birimlerin İstanbul'a yerleşmesi için de temaslar sürmektedir.

NATO

1952 yılında üye olduğumuz NATO, uluslararası güvenlik ve savunma politikamızın temel unsuru olma özelliğini sürdürmektedir. Avrupa-Atlantik bölgesi ve ötesinde istikrar ve barışın temini amacıyla, Kosova'dan Afganistan'a uzanan bir coğrafyada misyon ve hareketler yürüten İttifak, ayrıca hemen her kıtada kurduğu ortaklık ilişkileri vasıtasıyla uluslararası güvenlik ve istikrara önemli katkılar sağlamaktadır.

Ülkemiz, İttifak'ın önde gelen üyeleri arasında yer almaktadır. Türkiye, uluslararası barışın sağlanması ve korunmasına verdiği önem ışığında, NATO'nun gerek askeri gerek siyasi etkinliğinin muhafazası için çaba sarfetmeye, bu çerçevede NATO'nun tüm hareketlerine kaydadeğer katkılarda bulunmaya devam etmektedir. Keza ülkemiz, NATO'nun gündemindeki tüm konularda İttifak dayanışmasının ve kollektif savunmanın gereklerini yerine getirmeyi sürdürmektedir.

Suriye rejiminin envanterindeki balistik füzelerden ülkemize yönelik tehdide karşı ulusal hava savunma yeteneklerimizin takviyesi amacıyla, NATO Dışışleri Bakanlarının 4 Aralık 2012 tarihli kararına istinaden, ABD, Almanya ve Hollanda 2013 Ocak ayında ülkemizde ikişer Patriot bataryası konuşlandırmıştı. Hollanda'nın geri çektiği Patriot bataryalarının yerine İspanya 2015 Ocak ayında Adana'da bir Patriot birliğini görevlendirmişti. İspanya, 24 Ocak 2016 tarihi itibarıyla Patriot birliğinin görev süresini 1 yıl uzatmıştır.

Öte yandan, ABD ve Almanya, Patriot bataryalarını teknik ve operasyonel sebeplerle 2015 sonbaharında geri çekmişlerdir. Bunun üzerine, ulusal savunmamızın takviyesinin NATO kapsamında devamını teminen 2015 Ağustos ayı ortalarından bu yana ülkemizce gerek NATO gerek ilgili Müttefiklerimiz nezdinde girişimlerde bulunulmuştur. İttifak güvenliğinin bölünmezliği ilkesi uyarınca, NATO Dışışleri Bakanlarının 1-2 Aralık 2015 tarihli toplantısında duyurdukları çalışmalar sonuçlanmış; NATO Konseyi, 18 Aralık 2015 tarihinde ülkemize uyarlanmış güvence tedbirleri paketini onaylamıştır. Geline aşamada, yukarıda kayıtlı güvence tedbirleri paketinin süratle hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar askeri makamlarımızın eşgüdümünde devam etmektedir.

Türkiye, İttifak'ın genişlemesinin Avrupa-Atlantik bölgesinde güvenlik ve istikrarın daha da pekişmesine katkıda bulunduğuna inanmaktadır. Yeni üyelerin İttifak'a katılımlarının aynı zamanda özgür ve birleşik bir Avrupa'nın oluşturulması amacına hizmet edeceği anlayışıyla ülkemiz, NATO'nun "Açık Kapı" Politikası'nı başından beri desteklemektedir. İttifak'ın bu politikasının teyidi bağlamında, üyelik perspektifi bulunan ülkelere açık, samimi ve teşvik edici mesajlar verilmesine önem atfetmekteyiz. Bu anlayışla, 2015 Mayıs ayında Antalya'da evsahipliğini yaptığımız NATO Dışışleri Bakanları toplantısında İttifak'a üyeliğe istekli olan Gürcistan, Bosna-Hersek, Makedonya ve Karadağ'ın Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme çabalarına destek verdik. Karadağ, kaydettiği ilerlemeler ışığında 1-2 Aralık 2015 tarihlerinde yapılan NATO Dışışleri Bakanları toplantısında üyeliğe davet edilmiştir. Müteakip aşamada, katılım müzakerelerinin tamamlanması ve katılım protokolünün onaylanması gerekecektir. Bu çerçevede, Karadağ'ın masada "davetli" sıfatıyla 29. Müttefik olarak yer almasıyla Temmuz 2016'da gerçekleştirilecek Varşova Zirvesi'nin aynı zamanda bir genişleme Zirvesi olmasını arzu ediyoruz.

Öte yandan NATO'nun Stratejik Konsepti'nde üç temel görevden biri olarak benimsenen "işbirliğine dayalı güvenlik" anlayışı doğrultusunda, NATO'nun ortaklarıyla ilişkileri de İttifak gündemindeki ağırlıklı konumunu korumaktadır. NATO'nun küresel barış ve güvenliğe yapmakta olduğu katkılar bağlamında, özellikle NATO'ya güneyinden yönelen tehditler karşısında ortaklık mekanizmaları İttifakın yumuşak gücü olarak önem kazanmıştır. Bölgesel ve

küresel güvenliğe yönelik genel yaklaşımımızla uyumlu olarak, NATO'nun ortaklık ilişkilerinin geliştirilmesinde yapıcı rol oynamaya devam etmekteyiz.

2014 Galler Zirvesi'nde NATO'nun savunma ve güvenlikle ilgili kapasite inşası alanındaki rolünün geliştirilmesi amacıyla başlatılan "Savunma ve İlgili Güvenlik Kapasitesi İnşası (DCB)" girişimine destek vermekteyiz. Zirve'nin ortaklar bakımından önemli sonuçlarından birini teşkil eden çalışma sonucunda, İttifak'ın ortaklarına tutarlı, etkin ve zamanlı şekilde savunma kapasitesi inşası desteği sağlaması karara bağlanmıştır.

Gürcistan, Moldova, Ürdün ve son olarak Irak, DCB'den ilk aşamada yararlanacak ülkeler olarak belirlenmiş; Libya'daki koşullar elverişli hale geldiğinde, bu ülkenin de DCB'den yararlanabileceği kararlaştırılmıştır.

Ülkemiz açısından önem taşıyan ortakların da yararlanabileceği bu girişimin desteklenmesi ve İttifakın bu alandaki rolünün geliştirilmesine yönelik çabalarımız sürdürülecektir.

1-2 Aralık 2015 tarihlerinde Brüksel'de gerçekleştirilen NATO Dışışleri Bakanları Sonbahar Toplantısına katıldım. Bu toplantıda, ağırlıklı olarak, Ukrayna'daki Kriz, NATO-RF ilişkileri, Afganistan, ülkemiz sınırındakiler dahil olmak üzere Avrupa-Atlantik güvenliğine yönelik sınamalar ele alınmıştır. Bu çerçevede, Kararlı Destek Misyonu'nun mevcut kuvvet yapısının 2016 yılında da devam ettirilmesi kararlaştırılmış; Afgan Ulusal Güvenlik ve Savunma Kuvvetleri'nin (ANDSF) 2018-2020 döneminde mali açıdan idamesine yönelik katkıların Varşova Zirvesi'nde veya Zirveye uzanan süreçte ilanına yönelik çalışmaların başlatılmasında mutabık kalınmıştır. Güneyden kaynaklanan sınamalar bağlamında, Müttefikler, NATO'nun ülkemize sağlayabileceği ilave güvence tedbirleri paketine desteklerini ifade etmişler; Koalisyon'un DEAŞ'la mücadele çabaları, hibrid muharebe ve NATO-AB işbirliği konuları değerlendirilmiştir. NATO-RF ilişkilerinin geleceği bağlamında ise, RF'yle diyalog/caydırıcılık ile risklerin azaltılması ve şeffaflık bağlamında alınabilecek tedbirler görüşülmüştür. Toplantıda ayrıca, Karadağ NATO üyeliğine davet edilmiştir. Toplantıda, DCB Emanet Fonu'na Antalya Dışışleri Bakanları toplantısında ilan ettiğimiz 800 bin Avro tutarındaki katkımızın 300 bin Avro artırılarak 1,1 milyon Avro'ya yükseltmeyi taahhüt ettik. Ayrıca, Varşova Zirvesi'nden sonraki Zirvelerden birine evsahipliği yapma önerimizi yineledim. Önümüzdeki dönemde, ülkemizin İttifak bünyesindeki ağırlıklı konumunun daha da pekiştirilmesi yönündeki çalışmalarımız artarak devam edecektir.

Öte yandan, 8-9 Temmuz 2016 tarihleri arasında düzenlenecek Varşova Zirvesi'ne giden yolda NATO'nun güncel tehditlere adaptasyon süreci, genişleme ve ortaklık mekanizmalarının gözden geçirilerek, daha da güçlendirilmesi

yönündeki faal tutumumuz sürdürülecektir. Varşova Zirvesi'nde, İttifak dayanışmasının tekrar teyidi, savunmamızın takviyesiyle ilgili İttifak planlamalarının ve uzun vadeli tedbirlerinin sonuçlandırılması beklentilerimiz arasında yer almaktadır.

Küresel ekonomik kriz ve savunma bütçelerindeki kesintiler ışığında, yetenek geliştirme başta olmak üzere NATO-AB işbirliğinin her alanda ilerletilmesi, NATO gündeminde üst sıralardaki yerini korumaktadır. Türkiye bu anlayışla, NATO ile AB arasındaki stratejik işbirliğini ve ayrıca, AB'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasını (OGSP) desteklemektedir. Ülkemizin bu yaklaşımı NATO üyeliğinin, AB üyelik perspektifinin ve bunun da ötesinde uluslararası barış ve istikrarı pekiştirme yanlısı politikasının doğal bir sonucudur. NATO-AB işbirliği bağlamında karşılaştığımız engellemelere karşın, ülkemizin OGSP'ye katılımını, gerek Avrupalı bir NATO Müttefiki, gerek AB'ye katılım sürecinde olan aday ülke sıfatımızla ulusal güvenlik siyasamızın bir gereği olarak görmekteyiz. Bilhassa yakın çevremizdeki OGSP misyonlarına katkımızı sürdürmekteyiz. Türkiye hâlihazırda Bosna-Hersek'teki EUFOR-ALTHEA Misyonu'na, Kosova'daki EULEX Misyonu'na ve Ukrayna'daki EUAM Ukrayna Misyonu'na iştirak etmektedir.

Ülkemiz OGSP misyonlarına en fazla katkıda bulunan ülkeler arasında olmakla beraber, Türkiye'nin katkıda bulunma yönündeki bu güçlü iradesi AB tarafından yeterince karşılık görmemektedir. Ülkemizin OGSP karar şekillendirme süreçlerine NATO ile AB arasındaki “Uzlaşmış Çerçeve”de belirlenen boyutlarda müdahil kılınmasını amaçlayan çabalarımızı ısrarlı bir şekilde sürdürmekteyiz.

Kırım'ın gayrimeşru ilhakı dahil Ukrayna krizinin İttifak güvenliği ve bölgesel istikrar üzerinde stratejik yansımaları olmuştur. Geline aşamada, İttifak bünyesinde RF'yle Büyükelçi ve üstü seviyede diyalog hariç, sivil ve askeri pratik işbirliği askıya alınmış olup, bu ülkeyle siyasi iletişim kanallarının gerektiği ölçüde ve hallerde açık tutulmasına devam edilmektedir.

Ülkemiz krizin başlangıcından itibaren Ukrayna'ya gerek ikili çerçevede gerek NATO kapsamında destek ve yardım sağlamış; RF'yle de krize siyasi çözüm bulunmasını hedefleyen diyalogunu sürdürmüştür.

2003 yılından beri NATO liderliğinde icra edilmekte olan ISAF harekatı 2014 yılı sonunda tamamlanmıştır. 2015 yılı itibarıyla NATO'nun Afganistan'la ilişkilerinin üç temel unsurunu “Kararlı Destek Misyonu” (RSM), güçlendirilmiş Kalıcı Ortaklık ilişkileri (EP) ve NATO'nun Afgan Ulusal Savunma ve Güvenlik Güçlerinin (ANDSF) mali açıdan sürdürülebilirliğine katkısı teşkil etmektedir. ISAF'ın sona ermesinin ardından 2015 yılı itibarıyla ANDSF ülke genelinde

güvenlik sorumluluğunu bütünüyle üstlenmiştir. 1 Ocak 2015 tarihinde başlatılan RSM, muharip bir nitelik taşımamakta olup, ANDSF'ye eğitim, danışmanlık ve destek sağlanması amacıyla icra edilmektedir.

RSM kapsamında Türkiye (Kabil), ABD (güney ve doğu), Almanya (kuzey) ve İtalya (batı) “Çerçeve Ülke” görevi icra etmektedir. 15 Ocak 2016 itibarıyla toplam kuvvet mevcudu 12.602 olan RSM'ye ülkemiz 509 personelle katkıda bulunmaktadır. (Ulusal destek birimleriyle birlikte Afganistan'daki toplam askeri mevcudiyetimiz 744 civarındadır.)

Afgan hava sahası ve havaalanlarının yönetiminin 1 Ocak 2015 tarihi itibarıyla Afgan makamlarınca üstlenilememesi nedeniyle, sözkonusu hizmetler hâlihazırda RSM Çerçeve Ülkeleri ve NATO tarafından yerine getirilmektedir. Bu kapsamda, Kabil Uluslararası Havaalanının işletme ve güvenlik sorumluluğu 2015 ve 2016 yılları için ülkemizce üstlenilmiştir.

ANDSF'nin, Afganistan sathında güvenlik sorumluluğunu bütünüyle üstlenebilmesi için uluslararası toplumun ANDSF'nin mali sürdürülebilirliğine desteği^[1] önem taşımaktadır. Bu temelde, ülkemizce 2015-2017 döneminde üç yıl için toplam 60 milyon Dolar katkıda bulunulacağı 2012 Şikago Zirvesinde taahhüt edilmişti. 2018-2020 dönemi katkıların Varşova Zirvesi'nde ilan edilmesi beklenmekte olup, bu doğrultuda biz de katkı taahhüdümüzü belirleme çalışmalarımızı başlatmış bulunuyoruz.

NATO Genel Sekreteri, NATO'nun Afganistan'daki Kıdemli Sivil Temsilcisi (SCR) olarak ülkemizce aday gösterilen Büyükelçi İsmail Aramaz'ı atamıştır. 1 Ocak 2015 tarihinde anılan göreve başlayan Büyükelçi Aramaz'ın görev süresi 2016 yılı sonunda sona erecektir. Ayrıca, Kabil Büyükelçiliğimiz 2015-2016 döneminde NATO'nun Kabil Temas Noktası Büyükelçiliği görevini yürütmektedir. Kritik bir dönemden geçmekte olan Afganistan ile NATO arasındaki kalıcı ortaklığın daha da sağlam temeller üzerine oturtulması yönündeki çabalar bakımından büyük önem arzeden bu görevlendirmeler, Afganistan'la köklü ilişkilerimiz ve bu ülkeye yönelik siyasi, ekonomik ve güvenlik alanındaki katkı ve taahhütlerimizle de örtüşmektedir.

Son olarak, NATO'daki ağırlıklı konumumuza paralel olarak, AGİT nezdindeki Daimi Temsilcimiz Büyükelçi Tacan İldem, Kamu Diplomasisinden Sorumlu NATO Genel Sekreter Yardımcısı olarak seçilmiştir. Büyükelçi İldem'in sözkonusu göreve seçilmesiyle, iki yıl aradan sonra yeniden bir mensubumuz

^[1] ANDSF'nin mali sürdürülebilirliğinin desteklenmesi amacıyla uluslararası toplum tarafından NATO Afganistan Ulusal Ordusu (ANA) Emanet Fonu aracılığıyla 2007-2015 döneminde toplam 1 milyar 339 milyon 900 bin Dolar katkı sağlanmış olup, ülkemizin bu dönemde ANA Emanet Fonuna katkısı yaklaşık 14 milyon Dolar düzeyindedir.

NATO Genel Sekreter Yardımcılığı görevini üstlenmiştir. Büyükelçi İldem, 1 Mart 2016'da yeni görevine başlamıştır.

Sayın Başbakanımızın Almanya Şansölyesi Angela Merkel'le 8 Şubat 2016 tarihinde Ankara'da mutabık kaldıkları Ortak Eylem Noktaları temelinde, Türkiye, Almanya ve Yunanistan Savunma Bakanları, 10-11 Şubat 2016 tarihli NATO Savunma Bakanları toplantısında Ege Denizi'ndeki mülteci ve göçmen kriziyle mücadeleyle matuf uluslararası çabalara NATO tarafından izleme-gözetleme ve keşif yetenekleriyle destek verilmesini ve Türkiye için uyarlanmış güvence tedbirleri paketini tamamlayıcı nitelikte, Türkiye-Suriye sınırı boyunca NATO istihbarat-gözetleme-keşif yeteneklerinin yoğunlaştırılmasını önermiştir.

NATO Savunma Bakanlarının bu öneri temelinde aldıkları karar uyarınca, NATO Daimi Konseyi, İttifakın insan kaçakçılığıyla ve yasadışı göçle mücadeleyle yönelik uluslararası gayretlere destek amacıyla Ege Denizi'nde icra edeceği faaliyetin modalitelerini 24 Şubat 2016 tarihinde onaylamıştır.

Ege Denizi'nde NATO deniz unsurlarınca icra edilecek faaliyetin muharip niteliği bulunmamaktadır. Faaliyetin temel amacı, ulusal ve uluslararası gayretlere izleme, gözetleme ve keşif desteği sağlanmasıdır. Bununla birlikte, NATO gemileri, görevlerini ifa ederken denizde tehlikede olan şahıslarla karşılaşır, bunlar, Türkiye'den gelmeleri kaydıyla ülkemize getirilecektir.

Ege Denizi'ndeki faaliyet sahaları, planlama, hazırlık ve icra safhaları boyunca NATO Daimi Deniz İkinci Grubu (SNMG-2) Komutanlığınca, Müttefiklerle tam bir eşgüdüm ve danışma içinde ivedilikle tanımlanacaktır. SNMG-2 komutası altında yer alan, Türkiye ve Yunanistan haricindeki Müttefiklere ait gemiler ile bunlarda bulunabilecek hava unsurları Türkiye ve Yunanistan'dan faaliyet süresiyle sınırlı olacak şekilde eşzamanlı olarak temin edilecek genel diplomatik izinler (blanket diplomatic clearance) tahtında Türkiye ve Yunanistan'ın karasularına ve üzerindeki hava sahasına girebilecektir. SNMG-2 komutası altındaki Türk ve Yunan gemileri ise birbirlerinin karasularında ve hava sahasında harekât icra etmeyecektir. NATO'nun Ege Denizi'ndeki faaliyeti hiçbir Müttefikin ulusal tutumuna hâlel getirmeyecek ve ulusal egemenliğiyle bağlantılı sorumluluklarına saygı gösterecek şekilde icra edilecektir.

Faaliyetin icrası kapsamında, Avrupa Birliği Sınır Muhafaza Ajansı (FRONTEX) ve SNMG-2 arasında doğrudan bağlantı da kurulacaktır.

Öte yandan, NATO Savunma Bakanları arasında varılan mutabakatın bir diğer unsuru olarak NATO'nun Türkiye-Suriye sınırı boyunca istihbarat-gözetleme-keşif yeteneklerini yoğunlaştırmasına yönelik çalışmalar sürmektedir.

KARADENİZ’DE DENİZ GÜVENLİĞİ

Ülkemizin öncülüğünde oluşturulan ve esasen bölgesel sahiplenme anlamında en etkili işbirliği mekanizmasını teşkil eden Karadeniz Deniz İşbirliği Görev Grubu’nun (BLACKSEAFOR); şüpheli gemilerin izlenmesi amacıyla keza ülkemiz tarafından yaşama geçirilen “Karadeniz Uyum Harekatı”nın ve yine ülkemizin liderliğinde 2006 yılında tesis edilen “Karadeniz’e Sahildar Ülkeler Sınır/Sahil Güvenlik Teşkilatları İşbirliği Forumu”nun (BSCF) Karadeniz’de barış ve istikrarın tesisinde önemli bölgesel mekanizmalar olduğunu düşünmekteyiz.

RF’nin Kırım’ı ilhakı ve doğu Ukrayna’daki faaliyetlerinin Karadeniz’deki mevcut işbirliği ruhuna olumsuz yansımaları bulunduğu da bir vakıadır. Bununla birlikte, ülkemiz Karadeniz’de deniz güvenliğinin güçlendirilmesi amacı ve bölgesel sahiplenme anlayışıyla sözkonusu işbirliği mekanizmalarından etkin biçimde istifade edilmesi yönündeki gayretlerini sürdürecektir.

Bilindiği üzere, 20 Temmuz 1936 tarihli Montrö Sözleşmesi Karadeniz’de barış, güvenlik ve istikrarın sağlanmasında asli unsurdur. Ülkemizce yaklaşık 80 yıldır tarafsızlık içinde titizlikle uygulanan Montrö Sözleşmesi, Karadeniz’de sahildar olan ve olmayan devletlerin hak ve çıkarları bakımından tesis edilen hassas denge esasına dayanmaktadır. Montrö Sözleşmesi, Türkiye için temel bir belgedir ve ülkemiz anılan Sözleşme’nin hükümlerini tarafsız ve saydam şekilde tatbik edegelmiştir. Bu sayede, anılan Sözleşme uzun süre geçerliliğini sürdürebilmiş ve kurmuş olduğu hukuki rejim korunabilmiştir.

Montrö Sözleşmesi Türk Boğazlarından uluslararası seyrüsefere ilişkin olarak ticaret gemileri bakımından geçiş serbestisi sağlamakta, askeri gemilerin geçişi açısından ise bazı kısıtlamalar getirmektedir. Öte yandan Sözleşme’de, askeri gemilerin Karadeniz’de bulunmaları bağlamında, Karadeniz’e sahildar olan ve olmayan ülkeler bakımından bir ayrıma gidilmiş ve Karadeniz’e sahildar olmayan ülkelerin askeri gemileri hem tonaj, hem de Karadeniz’de kalış süreleri bakımından bazı kısıtlamalara tabi tutulmuştur.

IMO KONSEY ÜYELİĞİMİZ

Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) Konsey üyeliği seçimleri, IMO 29. Genel Kurul toplantısı çerçevesinde, 27 Kasım 2015 tarihinde, Londra’da gerçekleştirilmiştir. Sözkonusu seçimlerde yeniden aday olan ülkemiz, oylamada geçerli oy kullanan 154 üye ülkeden 137’sinin oyunu alarak, Konsey üyeliğine 23

aday ülke arasından ikinci olarak tekrar seçilmiştir. Bu, ülkemizin IMO Konsey seçimlerinde bugüne kadar elde ettiği en büyük başarı olmuştur.

Ülkemiz, ilk kez aday olduğu 1999 yılından itibaren, iki yılda bir yapılan bütün Konsey seçimlerinde üyeliğe seçilmiştir. 27 Kasım'da gerçekleştirilen seçimlerde de müspet bir netice alınması, BM'nin deniz emniyeti - güvenliği ve deniz çevresinin korunması gibi teknik denizcilik konularındaki uzmanlık kuruluşu olan IMO'nun yürütme organı olan Konsey'deki güçlü konumumuzu pekiştirmiştir.

Ülkemiz, IMO Konsey üyeliği çerçevesinde, denizcilik alanında sahip olduğu imkân ve kabiliyetleri ile bilgi ve tecrübesi sayesinde IMO çalışmalarına ve bağlı olduğu IMO hedeflerinin ilerletilmesine yönelik somut katkılarda bulunmaya devam edecektir.

Ayrıca, IMO tarafından belirlenen Dünya Denizcilik Günü temaları çerçevesinde her yıl farklı bir ülkenin ev sahipliğinde düzenlenen yan etkinliklere 2016 yılında ülkemizin ev sahipliği yapacak olması, uluslararası denizcilik alanındaki görünürlüğümüzün arttırılmasına vesile teşkil edecektir.

AVRUPA KONSEYİ VE İNSAN HAKLARI

Uluslararası toplumun saygın bir üyesi olan ve insani yardımları itibarıyla tüm dünyaya örnek oluşturan ülkemiz, insan haklarının korunması ile demokrasi ve hukukun üstünlüğünün geliştirilmesine yönelik çabalarını, aynı anda ciddi terör tehdidiyle mücadele ederken, kesintisiz biçimde sürdürmektedir. Dış politikamızın öncelikli boyutları arasında yer alan insan hakları konusunda uluslararası işbirliğine ve bu alanda etkinliğimizi arttırmaya önem vermekteyiz. Bu bağlamda, BM, AGİT, Avrupa Konseyi ve AİHM başta olmak üzere insan hakları alanında ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla yoğun işbirliğimiz devam etmektedir.

Bu anlayışla ülkemiz, 2016 yılından itibaren Avrupa Konseyi bütçesine en fazla katkı sağlayan (grand payeur) ülkeler arasına dâhil olmuştur. Bu süreçte nüfusumuzla orantılı olarak, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi (AKPM) ve Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'ndeki (YBYK) üye sayılarımız da 12'den 18'e yükselmiştir. Türkçe AKPM çalışma dilleri arasına girmiştir. Avrupa Konseyi ile işbirliğimizin daha da güçlendirilmesine dönük faaliyetlerimize hız kazandırılmıştır.

İnsan haklarına geniş bir açıdan yaklaşan, insan onuruna saygıyı dış politika önceliklerinin bir unsuru kılan ülkemiz, Birleşmiş Milletler'in sözleşme temelli ve özel mekanizmalarıyla da aktif işbirliğini sürdürmektedir. Bakanlığımız

özellikle yasaların gözden geçirilmesi konularında Adalet Bakanlığımız ve Birleşmiş Milletler ile Avrupa Konseyi organları arasındaki temasları ve işbirliğini güçlendirmeye ve böylece gözden geçirme çalışmalarımızın ilgili uluslararası mekanizmalarla birlikte yapılmasına katkı sağlamaya devam etmektedir.

Bu bağlamda, Reform Eylem Grubu (REG) bünyesindeki insan hakları mevzuat çalışmalarının bütüncül ve planlı şekilde uluslararası standartlarla uyumuna yönelik faaliyetleri desteklemeyi sürdürmek ve BM Evrensel Periyodik İnceleme Tavsiyelerinin (EPİM) uygulanmasının REG bünyesinde devamını sağlamak da 2016 yılı hedeflerimiz arasında yer almaktadır.

Uluslararası insan hakları örgütleriyle siyasi ve teknik işbirliğini şeffaflık içinde sürdüren ve bu kurumlarla işbirliğinden hiçbir şekilde kaçınmayan ülkemiz periyodik raporlama ve bilgilendirme mükellefiyetlerini de eksiksiz yerine getirmektedir.

Bu çerçevede, BM İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme çerçevesinde, Sözleşme'nin denetim organı olan İşkenceye Karşı Komite'ye (CAT) sunmakla yükümlü olduğumuz periyodik raporun sunumu, Bakanlığımız tarafından 2016 yılı Nisan ayında düzenlenecek 57. CAT Oturumu sırasında yapılacaktır.

Aynı şekilde, BM Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) çerçevesinde CEDAW Komitesi'nin 2016 yılı Haziran ayında gerçekleştirilecek 64. Oturumu sırasında yedinci ülke raporumuz ele alınacaktır. BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi (ICESCR) ile BM Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesine (ICCPR) dönemsel ülke raporlarımızın 2016 yılı içinde BM Sekreteryasına iletilmesi öngörülmektedir. Raporların hazırlık çalışmalarına 2015 Kasım dönemi itibarıyla başlanmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) hükümleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) içtihadı, ülkemizde son yıllarda gerçekleştirilen demokratik reformlar ile temel insan hak ve özgürlüklerine yönelik düzenlemeler bakımından aydınlatıcı ve yol gösterici olmaya devam etmektedir. Diğer taraftan, süresi dolacak olan AİHM Ulusal Yargıcımızın yerine yeni bir hakimin seçilmesi sürecini Adalet Bakanlığı'yla eşgüdüm halinde tamamlanmasına yönelik çalışmalarımız sürmektedir.

Önümüzdeki dönemde ayrıca, insan hakları alanında BM ve AK Sözleşme ve Protokollerinden taraf olmadıklarımıza katılmaya yönelik çalışmaların

süratlendirilmesi ve çekincelerimizin azaltılmasına yönelik gözden geçirme sürecinin sürdürülmesi hedeflenmektedir.

ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA ALTINDA BULUNAN SURİYELİLER VE GÖÇ KRİZİ

Ülkemizde 10 ilimizdeki 26 geçici barınma merkezinde misafir edilmekte olan Suriyeliler'in sayısı 24 Şubat 2016 itibarıyla 274.060'tır. Barınma merkezleri dışındaki Suriyeliler ile birlikte ülkemizdeki toplam Suriyeli sayısı 2,6 milyonu aşmıştır (2.688.686 kayıtlı). Ülkemize giriş yapan Suriyeliler kayıt altına alınmakta ve sağlık taramasından geçirilmektedir. Gerek barınma merkezlerinde gerek şehirlerde yaşayan Suriyeliler eğitim ve sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanabilmektedir.

Ülkemizdeki Suriyeliler'in hayat şartlarının iyileştirilmesine matuf çalışmalarımız sürdürülmektedir. Bu kapsamda son olarak, Suriyeliler'e çalışma izni verilmesini düzenleyen Yönetmelik 15 Ocak 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Türkiye'nin Suriyeliler için bugüne kadar yaptığı harcamalar 10 milyar Dolar'a ulaşmıştır. İnsani krizin ülkemiz için teşkil ettiği maddi külfet her geçen gün de artmaktadır. Ancak bugüne kadar uluslararası toplum tarafından yapılan yardımlar beklentilerin çok altında kalmıştır (455 milyon Dolar).

Suriye halkıyla dayanışmasını sürdüren ülkemiz, insani ve vicdani sorumluluğunu yerine getirerek, bu zor günlerinde Suriyeli kardeşlerimizin acılarını bir nebze olsun azaltabilmek için imkanlar dahilinde her türlü yardımı sağlamayı ve krizin başlangıcından itibaren yaptığı gibi kapılarını açık tutmayı sürdürecektir. Bugüne kadar hiçbir Suriye vatandaşı da zorla geri gönderilmemiştir. Suriyeliler'in gönüllü geri dönüşleri ve ilgili diğer konularda BM Mülteciler Yüksek Komiserliğiyle işbirliği sürdürülmektedir. BMMYK ile yürütülen yakın işbirliğinin bir yansıması olarak Yüksek Komiser Filippo Grandi, 1 Ocak 2016 tarihinde göreve başlamasının ardından ilk saha ziyaretini 15-16 Ocak 2016 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirmiş ve bu ziyaret vesilesiyle Sayın Başbakanımız ve benle birer görüşme gerçekleştirmiştir.

Öte yandan, boyutları her geçen gün ağırlaşan bu insani krize Suriye sınırları içerisinde çözüm bulunması için, başta BM Güvenlik Konseyi üyeleri olmak üzere, uluslararası toplumun üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi gerektiği her vesileyle vurgulanmaktadır.

Bu çerçevede, ülkemizin girişimi üzerine, Suriyeli sığınmacılar konusu BM 70. Genel Kurulu’nda 20 Kasım 2015 tarihinde “Akdeniz havzasındaki düzensiz göçmenlerin ve özellikle Suriyeli sığınmacıların trajedilerine ilişkin küresel farkındalık başlıklı gündem maddesi altında ele alınmıştır Sözkonusu oturumda ülkemizi Sayın Bakan Yardımcımız temsil ederek Genel Kurula bir hitapta bulunmuşlardır. Bu girişim, BM’nin göç ve mülteciler konusunda 2016 yılında yapmayı planladığı çalışmalar için bir başlangıç noktası teşkil etmiştir.

Diğer taraftan, 2015 yılında can güvenliklerini tehlikeye atarak Akdeniz üzerinden Avrupa’ya geçmek isteyen Suriyeliler’in sayısında görülen artış, dünya tarihindeki en büyük insani trajedilerden birine yol açmıştır. Özellikle 2015 yılının ikinci yarısına damga vuran bu göç krizinin ancak sorumluluk ve yük paylaşımı yoluyla kalıcı bir çözüme kavuşacağına inanıyoruz ve bu anlayıştan hareketle AB’yle işbirliğimizi daha da geliştirme imkanlarını araştırıyoruz.

29 Kasım 2015 tarihinde Brüksel’de gerçekleşen Türkiye-AB Zirvesi’nde uygulamaya konulmasına karar verilen Göç Eylem Planı çerçevesinde Türkiye düzensiz göçle mücadele konusunda bütün imkanlarını seferber etmektedir. 2015 yılında Sahil Güvenlik Komutanlığımız 92 bine yakın (91.612) göçmeni denizden kurtarmıştır. Bu rakam, bir önceki yıla göre altı kattan daha büyük bir artışa işaret etmektedir.

29 Kasım tarihli sözkonusu Zirve’de kabul edilen Ortak Bildiri’de AB’den beklentilerimiz kayıt altına alınmıştır. Bu çerçevede, vatandaşlarımızın Schengen alanına vizesiz seyahatlerinin Ekim 2016’ya kadar tamamlanması öngörülmektedir. Bu takvime göre Geri Kabul Anlaşması’nın üçüncü ülke vatandaşları bakımından Haziran 2016’da uygulanmaya başlaması planlanmaktadır.

AB, “yük paylaşımı” ilkesi çerçevesinde ülkemizde geçici koruma altında bulunan Suriyeliler’e yönelik, başlangıç olarak 3 milyar Avro yardımda bulunma taahhüdünde bulunmuştur. “Yük paylaşımı”nın diğer bileşeni yeniden yerleştirme konusunda yapılacak işbirliğidir. Bu konuda AB’yle görüşmeler devam etmektedir.

Sayın Başbakanımız’ın başkanlığında 11 Aralık 2015 tarihinde yapılan yeni Hükümetimizin ilk Reform Eylem Grubu (REG) Toplantısı akabinde Türkiye-AB Zirvesi sonuçlarının uygulanması ve özellikle vize serbestisi sürecinin öne alınmasına yönelik somut adımların hızla atılması kararlaştırılmıştır.

Geleneksel olarak göçte kaynak ve transit ülke konumunda olan ülkemiz, gelişen ekonomisi ve yaşam koşulları ile birlikte, son yıllarda aynı zamanda hedef ülke

haline gelmiştir. Tarihi göç yolları üzerinde yer alan ülkemiz, Avrupa'ya gitmek isteyen düzensiz göçmenlerin güzergâhı üzerinde bulunmaktadır.

Düzensiz göç konusu, ikili ilişkilerimizde bir sorun olmaktan ziyade, bir işbirliği unsuru olarak görülmektedir. Bu amaçla, gerek Yunanistan, gerek Bulgaristan ile teknik düzeyde çok yönlü bir işbirliği mekanizmasının kurulması için çaba sarf edilmektedir.

Türk ve Yunan İçişleri Bakanları tarafından 2001 tarihli Geri Kabul Protokolü'nün etkin uygulanması için 2010 yılında imzalanan Ortak Beyanâtı izleyen dönemde düzenli olarak Uzmanlar Toplantıları düzenlenmekte ve ikili işbirliği konuları ele alınmaktadır. Bu çerçevede, 11. Uzmanlar Toplantısı 21-22 Aralık 2015 tarihlerinde Atina'da yapılmıştır.

Türk-Bulgar-Yunan sınırında düzensiz göçle mücadele alanında eşgüdümün sağlanması amacıyla ortak temas merkezi kurulmasını öngören “Üçlü Polis ve Gümrük İşbirliği Ortak Temas Merkezi Anlaşması” Sayın İçişleri Bakanımız'ın Mayıs 2015'te Sofya'yı ziyareti sırasında imzalanmış olup, Anlaşma'nın onay süreci son aşamasındadır.

Ülkemiz, Avrupa ve komşu ülkelerde düzensiz göçe ilişkin sorunların belirlenmesi, aynı zamanda göç politikalarının da geliştirilmesi amacıyla kurulmuş olan Budapeşte Süreci'nin, 2006 yılından bu yana başkanlığını yürütmektedir. Macaristan ile birlikte eş başkanlık yaptığımız Budapeşte Sürecinde AB ülkeleri dâhil 52 ülke ve 10 uluslararası kuruluş bulunmaktadır. Bu süreçte göçe kaynak ülkelerle hedef ülkeler arasında işbirliği amaçlanmaktadır.

AB'nin dış sınırlarının kontrolü ve güvenliğinden sorumlu Ajansı (Frontex) ile Mayıs 2012'de imzalanan Mutabakat Zaptı çerçevesinde Avrupa Birliği ile düzensiz göçle mücadelede kurumsal bir işbirliği tesis edilmiştir. Anılan Zapt'ın uygulanması çerçevesinde, 2014-2016 yılları arasında sınır güvenliğine yönelik olarak, AB tarafıyla bilgi değişimi, risk analizi, ortak operasyonlar ve projeler, eğitim, araştırma ve geliştirme konularında yapılması öngörülen faaliyetleri içeren Çalışma Planı Şubat 2014'de Varşova'da imzalanmıştır. AB'nin ülkemize Frontex irtibat görevlisi ataması beklenmektedir.

Türkiye, düzensiz göçle mücadelesini kararlılıkla devam ettirirken, ülkemizin bugüne kadar 14 ülke ile Geri Kabul Anlaşması bulunmakta, kaynak ülkelerle geri kabul anlaşmaları imzalamak üzere girişimlerini de sürdürmektedir. Ülkemiz son olarak Kosova ile 15 Aralık 2015 tarihinde Geri Kabul Anlaşması imzalamıştır.

Ülkemiz BM çatısı altında 2006 yılında oluşturulan **Küresel Göç ve Kalkınma Forumu (GFMD) Dönem Başkanlığını** 1 Temmuz 2014 tarihinden itibaren 18

ay süreyle yürütmüş ve bu çerçevede 14-16 Ekim 2015 tarihlerinde İstanbul’da ülkemizin evsahipliğinde GFMD yıllık zirve toplantısı yapılmıştır.

30 ülkenin Bakan ve Bakan Yardımcısı düzeyinde temsil edildiği Zirve etkinlik ve toplantılarına, 12-13 Ekim 2015 tarihlerinde gerçekleştirilen GFMD Sivil Toplum Günleri dahil olmak üzere, 1000’in üzerinde katılımcı iştirak etmiştir.

GFMD Dönem Başkanlığımız sırasında, öncelikli olarak göçmenlerin toplumdaki algısının iyileştirilmesine yönelik çabaların kuvvetlendirilmesi, göçmen gönderen ve kabul eden ülkeler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi, zorunlu göç, sürdürülebilir kalkınma için hareketliliğin (human mobility) teşvik edilmesi, göç konusunun BM 2015 sonrası Kalkınma Gündemi'ne dâhil edilmesi ve özel sektörün uluslararası göçe katkısı konuları üzerinde durulmuştur.

Ülkemiz gerek GFMD Dönem Başkanı sıfatıyla, gerek, 1 Ocak 2016 tarihinden sonra GFMD Troika’sı’nda yer alarak, ilgili tüm aktörlerle işbirliği içerisinde, göç ve kalkınma bağlantılı tüm güncel konu ve sorunların küresel düzeye taşınması ve somut çözüm üretilmesine aktif katkılarda bulunmaya devam edecektir.

DÜNYA İNSANİ ZİRVESİ

Tarihte ilk defa 23-24 Mayıs 2016 tarihlerinde Devlet ve Hükümet Başkanları düzeyinde düzenlenecek olan Dünya İnsani Zirvesi (DİZ) için İstanbul, New York ve Cenevre’yi geride bırakarak ev sahipliği yapmaya hak kazanmıştır.

Ülkemiz, DİZ’in, insani krizlere müdahalede yetersiz kalan mevcut sistemin gözden geçirilerek kalkınma boyutunu da içeren daha etkin bir yapıya dönüştürülmesi istikametinde mesafe alıracak, geniş kapsamlı, tüm ülkelerin gerek maddi olarak gerek deneyimler bakımından katkı sağlayabileceği tarihi bir zirve olması gerektiği inancındadır.

DİZ’in hazırlık sürecinde, bugüne kadar sekiz bölgesel istişare toplantısı, tematik istişareler (Berlin, 9-11 Eylül 2015) ve küresel istişareler (Cenevre, 14-16 Ekim 2015) yapılmıştır. İstişarelerde ele alınan konuların ışığında Sentez Raporu yayınlanmıştır.

DİZ hazırlıkları bağlamında BM Genel Sekreteri 9 Şubat 2016 tarihinde Nihai Raporunu resmen açıklamıştır.

Devlet ve Hükümet başkanları düzeyinde ancak BM’nin geleneksel hükümetlerarası süreçlerinden farklı olarak çok paydaşlı düzenlenmesi öngörülen

Zirve'ye resmi heyetlerin yanısıra uluslararası örgütler, sivil toplum, gençlik, medya ve özel sektör temsilcisi yaklaşık beş bin kişinin katılması beklenmektedir. Zirve hazırlıkları Bakanlığımız eşgüdümünde ve ilgili kurumlarla işbirliği içinde ve BM bünyesindeki DİZ Sekretaryası ile de eşgüdüm halinde sürdürülmektedir.

İNSANİ YARDIMLARIMIZ

Son yıllarda ivme kazanan insani yardımlarımız, bugün dünyanın birçok bölgesine yayılmış; nicelik ve nitelik bakımından zenginleşmiş; yardım faaliyetlerimiz dış politikamıza önemli katkıları olan bir unsur haline gelmiştir. 2014 yılına ait Küresel İnsani Yardım Raporu'na göre ülkemiz, gerçekleştirdiği 1,6 milyar Dolar tutarındaki resmi insani yardımla 2013 yılında Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'nin ardından dünyanın üçüncü büyük donör ülkesi haline gelmiştir. Öte yandan, ülkemiz, 1 Temmuz 2014 tarihinde OCHA'ya en fazla gönüllü bağış yapan ülkelerin yer aldığı OCHA Donör Destek Grubu'na (ODSG) üye olarak kabul edilmiştir.

Türkiye'nin yakın geçmişte yaptığı insani yardımlar arasında özellikle 2004 sonunda meydana gelen Güneydoğu Asya depremi, 2005'teki Pakistan depremi, 2006'da Lübnan'da yaşanan insani kriz, 2008 yılının sonunda patlak veren Gazze Krizi, 2010 yılı başında meydana gelen Haiti ve Şili depremleri, aynı yıl Ağustos ayında Pakistan'da yaşanan sel, 2011 yılında meydana gelen Japonya depremi, 2014 yılında Balkanlarda ve Afganistan'da yaşanan sel felaketleri, ayrıca, Libya, Somali, Irak ve Filistin'de yaşanan krizler bağlamındaki yardım operasyonlarımız başı çekmektedir.

2015 yılında ise, insan kaçakçıları tarafından Andaman Denizinde mahsur bırakılan binlerce Bengalli ve Rohingya'ya (Temmuz), iç çatışmalardan etkilenen Yemenlilere (Mayıs ve Ağustos), sel felaketine uğrayan Malezya'ya (Nisan) ve Tacikistan'a (Temmuz), kasırgadan etkilenen Vanuatu'ya (Nisan), deprem felaketine uğrayan Nepal'e (Nisan) ve son olarak deprem nedeniyle Afganistan'a (Kasım) aynı ve nakdi yardımlar ulaştırılmıştır. Bu kapsamda son olarak, 6.000 ton gıda, ilaç ve tıbbi malzeme taşıyan bir yardım gemimiz 23 Şubat 2016 tarihinde Yemen'in Aden Limanı'na varmıştır.

Öte yandan, Afrika Birliği'nin Ebolayla mücadele çalışmalarına destek mekanizması ASEOWA'ya 1 milyon Dolar katkıda bulunulmuş olup, BM Emanet Fonu'na, 1,5 milyon Dolar tutarındaki nakdi yardımımızın transfer süreci devam etmektedir.

Türkiye ülkelerini terk etmek zorunda kalan Suriye vatandaşlarına en iyi imkânları sağlamaktadır. Halen 26 geçici barınma merkezinde 274 bin civarında Suriyeli ile geçici barınma merkezleri dışında muhtelif yerleşim merkezlerimizde yaşayan Suriyeliler'in tüm ihtiyaçları Hükümetimizce karşılanmaktadır. Ülkemizdeki toplam Suriyeli sayısı 2,6 milyonu geçmiştir. Ülkemizdeki Suriyeliler için harcanan meblağ 10 milyar Dolar'a ulaşmış olup, ülkemize yönelik ikili ve çok taraflı yardımların toplamı ise 455 milyon Dolar'da kalmıştır.

Ülkemiz, insani yardımlar alanında yükselen profili ve küresel ölçekte bir insani aktör haline gelmesi sayesinde tarihte ilk kez düzenlenecek olan Dünya İnsani Zirvesi'ne Mayıs 2016 ayında İstanbul'da ev sahipliği yapmaya hak kazanmıştır.

AGİT, SİLAHSIZLANMA VE SİLAHLARIN KONTROLÜ

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), güvenliğin siyasi-askeri, ekonomik-çevre ve insani boyutlarını bütünsel bir yaklaşımla ele alan “kapsamlı güvenlik” anlayışı sayesinde, Avrupa güvenliğindeki mevcut kriz ortamına rağmen uluslararası güvenlik yapılanmaları içindeki önemini korumaktadır.

AGİT, üç kıtadan 57 üyeli yapısı ve oydaşma kuralı itibarıyla karar alma mekanizmaları ağır işleyebilen bir örgüt olmakla birlikte, 2014 yılında Ukrayna krizine hızla tepki verebilmiş; Mart 2014'te Ukrayna Özel Gözlem Misyonu'nu (ÖGM) teşkil ederek, kısa sürede sahada faaliyete geçirebilmiştir. Ukrayna krizine çözüm beklentilerinde bu şekilde önplana çıkması, Örgüt'ün görünürlüğünü ve itibarını arttırmıştır.

Kuruluşundan bu yana başkanlığını, Bakanlığımız eski Müsteşarı Büyükelçi (E) Apakan'ın üstlendiği ÖGM, görev yönergesindeki temel unsurların yanısıra, Minsk mutabakatları uyarınca ateşkesin gözlemlenmesi, ağır silahların geri çekilmesinin gözlemlenmesi ve doğrulanması ile Ukrayna-RF sınır güvenliğinin denetlenmesi görevlerini de yerine getirmektedir. Üçlü Temas Grubu bünyesinde oluşturulan dört çalışma grubundan biri olan Güvenlik Çalışma Grubu'nun Koordinatörlüğü de, ÖGM Başkanı Büyükelçi Apakan tarafından yürütülmektedir. Tüm tarafların güvenini kazanmış bir şekilde sahadaki faaliyetlerini sürdüren ÖGM'ye, ülkemizce personel ve bütçe desteği de sağlanmaktadır.

2015 yılı, Helsinki Nihai Senedi'nin kabul edilmesinin 40. yıldönümü olması itibarıyla AGİT için ayrıca önem taşımıştır. 2010 Astana Zirvesi'nde alınan karar

uyarınca 2014 İsviçre Dönem Başkanlığınca başlatılan Helsinki+40 süreci, Örgüt'ün geleceğine dair yapılandırılmış görüş alışverişine fırsat tanınması bakımından yararlı olmuştur. AGİT nezdindeki Daimi Temsilcimiz Büyükelçi Tacan İldem'in de bu süreçte İhtilaf Döngüsü Koordinatörü olarak görev yapması, AGİT'teki görünürlüğümüzü daha da arttırmıştır.

AGİT 22. Bakanlar Konseyi, 2015 Dönem Başkanı Sırbistan'ın evsahipliğinde 3-4 Aralık 2015'te Belgrad'da gerçekleştirilmiştir. Toplantıda, Ukrayna krizi, Suriye, terörizm ve göç olgusu gibi güncel gelişmeler ışığında AGİT coğrafyasındaki ortak sınamalar ile sürüncemede kalmış ihtilafların çözümüne yönelik çabalar ele alınmıştır. Avrupa güvenliğindeki mevcut krizin AGİT coğrafyasında yarattığı bölünmüşlüğün etkileri Konseyin çalışmalarına da yansımış, kabul edilebilen karar tasarılarının yüzdesi, geçtiğimiz yıllarla karşılaştırıldığında çok düşük düzeyde kalmıştır.

AGİT coğrafyasındaki sürüncemede kalmış ihtilafların (Yukarı Karabağ, Abhazya, Güney Osetya ve Transdinyester) daha da gecikmeksizin çözülmesine yönelik çabalara devam edilmekle birlikte, 2015 yılında ilerleme sağlanamamıştır. Mevcut mekanizmalardan istifadeyle bu ihtilafların çözüm süreçlerinde somut sonuçlar alınmasına yönelik gayretlerimiz devam etmektedir.

Ülkemizin AGİT çalışmalarında önem verdiği diğer unsurlar arasında, Avrupa güvenliğini tehdit eden mevcut kriz ortamında Örgüt içerisinde giderek pekişme riski bulunan “Doğu-Batı” ayrışmasının giderilmesi ile Örgüt'ün her üç boyutundaki faaliyetlerinin dengelenmesi ve karar alma sürecinde oydaşma kuralının muhafazası yer almaktadır. Ülkemiz ayrıca, yabancılara karşı ayrımcılık, ırkçılık ve hoşgörüsüzlükle mücadele konularının Örgütün gündeminde yer almaya devam etmesini sağlamaktadır.

Askeri faaliyetler üzerinde şeffaflık amacıyla tüm AGİT üyeleri arasında güven ve güvenlik artırıcı önlem olarak meydana getirilen ve yapısı itibarıyla siyasi bağlayıcılığı bulunan **Viyana Belgesi'nin** (VB) uygulanmasına devam edilmektedir. Son olarak 2011 yılında güncellenen Belge'nin, 2016 yılında yeniden güncellenmesine yönelik çalışmalara da başlanmıştır.

Avrupa'da silahsızlanma ve silahların kontrolü alanındaki çeşitli düzenlemeler bakımından tamamlayıcı bir denetim aracı olarak kullanılan, ayrıca çevre korunması, tabii afetler ve kriz yönetimi alanlarında da yararlanılması fırsatı bulunan **Açık Semalar Antlaşması'nın** (ASA) uygulanmasına da devam edilmektedir.

Konvansiyonel silahlar alanındaki en kapsamlı ve tek hukuki bağlayıcı düzenleme olan **Avrupa'da Konvansiyonel Kuvvetler Antlaşması** (AKKA) rejiminin

içinde bulunduğu kriz aşılmamıştır. NATO'nun genişlemesine tepki olarak AKKA yükümlülüklerini 2007 yılında tek taraflı olarak askıya alan RF'nun Antlaşma'ya geri dönmesine yönelik çabaların sonuç vermemesi üzerine, ülkemizin de dahil olduğu AKKA'ya taraf NATO üyeleri ile Gürcistan ve Moldova, Antlaşma'nın uygulanmasını münhasıran RF'ye karşı olmak üzere Kasım 2011'den itibaren durdurmuşlardır. AKKA ve ilgili belgelerden kaynaklanan yükümlülüklerimizi diğer üye ülkelere karşı uygulamaya devam etmekteyiz.

Güven ve Güvenlik Artırıcı Önlemlerin uygulanmasında Güneydoğu Avrupa ülkelerine eğitim desteği sağlamak ve bölge ülkelerini gelecekte akdedebilecekleri çok taraflı silahların kontrolü antlaşmalarına katılmaya hazırlamak amacıyla 2000 yılında kurulan **RACVIAC-Güvenlik İşbirliği Merkezi**'nin Direktörlük görevine Nisan 2015'te oybirliğiyle Büyükelçi Haydar Berk seçilmiştir. Büyükelçi Berk, Kasım 2015 itibarıyla görevini üstlenmiştir. Ülkemizle birlikte Sırbistan, Karadağ, Makedonya, Arnavutluk, Hırvatistan, Romanya ve Bosna-Hersek'in üye olduğu Merkez'in faaliyetlerine Almanya, Avusturya, Fransa, Hollanda, Norveç ve Rusya Federasyonu gibi ülkeler ortak üye olarak, Ukrayna ve ABD ise gözlemci olarak katılmaktadırlar.

Asya'da İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansı (AİGK/CICA), ülkemizin aktif rol oynadığı önemli bir uluslararası platformdur. Türkiye 16 kurucu üyesinden biri olduğu CICA'nın çalışmalarına başından itibaren güçlü destek vermektedir. Ülkemiz Haziran 2010'da İstanbul'da gerçekleştirilen Üçüncü Zirve'de iki yıllık bir süre için Dönem Başkanlığını üstlenmiş, Dönem Başkanlığımız üye ülkeler tarafından Nisan 2012'de alınan kararla iki yıl süreyle (2012-2014) uzatılmış, CICA Şanhay Zirvesi'nde (Mayıs 2014), Haziran 2010 İstanbul Zirvesi'nden beri yürüttüğümüz Dönem Başkanlığı ÇHC'ye devredilmiştir.

Dönem Başkanlığımızda CICA'ya siyasi ve askeri gündem kazandırılması, CICA coğrafyasında AGİT benzeri bir Güven Arttırıcı Önlemler (GAÖ) kültürü oluşturulması ve bu amaçla etkin bir diyalog mekanizmasının tesis edilmesi hedeflerinde önemli mesafe katedilmiştir. Buna ek olarak, Asya'da oluşmakta olan yeni güvenlik anlayışının CICA temelinde yapılandırılması hedeflenmiştir. Tüm boyutlarda GAÖ'lerin uygulanmasına ivme kazandırılmış, dört temel askeri-siyasi GAÖ'nün uygulanmasının kararlaştırılması bu alanda bir ilk teşkil etmiştir.

Türkiye'nin Dönem Başkanlığı'nda CICA'nın uluslararası alandaki görünürlüğü daha da artmıştır. Bu dönemde Irak, Vietnam, Bahreyn, Kamboçya, Bangladeş ve Katar CICA'ya üye olmuş, Filipinler ve Sri Lanka gözlemciliğe kabul edilmiştir. CICA bugün coğrafya ve nüfus bakımından Asya kıtasının yüzde 90'ından fazlasını kapsayan bir oluşum haline gelmiştir. Artık üçüncü on yılına adım atan

CICA, farklı din, dil, ırk ve kültürlerden 4 milyarı aşkın insanın yaşadığı bir coğrafyada güvenlik işbirliğinin tesisini amaçlamaktadır.

CICA'nın müteakip Dışişleri Bakanları Toplantısı'nın önümüzdeki Mayıs/Haziran döneminde ÇHC'de düzenlenmesi planlanmaktadır.

Kitle imha silahları ve bunları fırlatma vasıtalarının yayılma riski uluslararası barış ve güvenliğe yönelik tehditler arasında ön sıralarda yer almaktadır. Yayılma riskinin yüksek olduğu bölgelere yakın bir coğrafyada yer alan Türkiye, uluslararası planda, silahların kontrolü, silahsızlanma ve yayılmanın önlenmesi çabalarına aktif destek vermektedir.

Türkiye, yayılmanın önlenmesi alanındaki tüm temel uluslararası belgelere ve ihracat kontrol düzenlemelerine taraftır. Ülkemiz bu çerçevede, **Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması'na (NPT)** 1979, **Nükleer Denemelerin Kapsamlı Yasaklanması Antlaşması'na (CTBT)** 2000 yılında taraf olmuştur. Kimyasal Silahlar Sözleşmesi'ne 1997 yılından, Biyolojik Silahlar Sözleşmesi'ne ise 1974 yılından bu yana taraf olan Türkiye, 1996 yılında konvansiyonel silahlar ve çift kullanımlı malzeme ve teknolojinin ihracat denetimlerine ilişkin **Wassenaar Düzenlemesi**'nin kurucu üyeleri arasında yer almış, 1997 yılında **Füze Teknolojisi Kontrol Rejimi**'ne katılmış, 1999'da Zangger Komitesi'ne, 2000 yılında **Nükleer Tedarikçiler Grubu** ile kimyasal ve biyolojik maddelerin dışsattımının kontrolü alanında faaliyet gösteren **Avustralya Grubu**'na üye olmuştur. Ülkemiz 25-26 Kasım 2002 tarihlerinde Lahey'de düzenlenen uluslararası konferansta kabul edilen Balistik Füze Yayılmasına Karşı Lahey Davranış İlkeleri Rehberi'ni de bu alanda uluslararası çapta kabul görebilecek bir yasal çerçevenin ilk adımı olarak değerlendirerek konferans sonunda anılan düzenlemeye taraf olmuştur. Ülkemiz taraf olduğu ihracat kontrol düzenlemelerinin siyasi düzeyli genel kurul ve teknik düzeyli çalışma/uzmanlar grubu toplantılarına aktif katılım ve katkı sağlamaktadır.

Türkiye, nükleer yayılmanın önlenmesi rejiminin çerçevesini oluşturan NPT'nin yayılmanın önlenmesi, silahsızlanma ve nükleer enerjiden barışçı amaçlarla yararlanma hakkını içeren üç temel boyutuna, birbirini tamamlayan unsurlar olarak eşit derecede önem vermektedir. Bu çerçevede, yayılmanın önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlerin, NPT'den kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getiren ülkelerin nükleer enerjiden barışçı amaçlarla yararlanma hakkına engel teşkil etmemesi gerektiğini ilgili forumlarda güçlü biçimde savunmaktadır.

Ülkemiz, bu politikaları çerçevesinde, beş yılda bir düzenlenen NPT Gözden Geçirme Konferanslarına ve ara dönemdeki Hazırlık Komitesi toplantılarına aktif katılım sağlamakta, bu konferanslarda kabul edilen ve uluslararası oydaşmayı yansıtan tavsiyelerin her üç boyutta dengeli bir ilerleme sağlayacak şekilde

uygulamaya geçirilmesine yönelik çabalara katkıda bulunmaktadır. **Bu çerçevede, 22 Nisan-27 Mayıs 2015 tarihleri arasında New York’da düzenlenen NPT Gözden Geçirme Konferansına tarafımızdan aktif katılım sağlanmıştır.**

Türkiye, bu yıl imzaya açılmasının 20. yıldönümü kutlanacak olan CTBT’nin yürürlüğe girmesini kolaylaştırmaya, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı’nın güvence denetimleri sisteminin güçlendirilmesine, Orta Doğu’da kitle imha silahlarından arındırılmış bölge (WMDFZ) tesisine ve Silahsızlanma Konferansı’ndaki tikanıklığın aşılmasına yönelik girişimlere aktif destek vermektedir.

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, 6 Ocak 2016 tarihinde bir termonükleer silah (hidrojen bombası) denemesini gerçekleştirdiği yolunda bir açıklama yapmıştır. Söz konusu deneme, 2006 yılından beri Kuzey Kore tarafından gerçekleştirilen dördüncü nükleer deneme olmuştur. Bu konuda Bakanlığımız tarafından yapılan açıklamada da vurgulandığı gibi, kitle imha silahları ve bunların fırlatma vasıtalarının yayılmasının önlenmesine yönelik çabaları aktif şekilde destekleyen ülkemiz, bu denemeyi uluslararası barış ve güvenliğe yönelik bir tehdit olarak değerlendirmiş ve şiddetle kınamıştır.

NPT hedeflerinin hayata geçirilmesine yönelik çabaları desteklemek amacıyla Japonya ve Avustralya’nın öncülüğünde dünyanın farklı bölgelerinden on ülkenin (Türkiye, Japonya, Avustralya, Kanada, Almanya, Hollanda, Polonya, Meksika, Şili, BAE) Dışişleri Bakanları düzeyinde biraraya gelerek oluşturdukları, bilahare Filipinler ve Nijerya’nın da dahil olduğu Nükleer Yayılmanın Önlenmesi ve Silahsızlanma Girişimi (NPDI) bünyesinde yer alan Türkiye, grubun faaliyetlerine aktif katkı sağlamaktadır. Ülkemiz Haziran 2012’de NPDI’nın Bakanlar düzeyindeki mutad yıllık toplantısına evsahipliği yapmıştır.

Nükleer silahsızlanma hedefinin hayata geçirilmesi nükleer silah sahibi ülkelerin bu alandaki taahhütlerini yerine getirme yönünde ciddi bir siyasi irade sergilemelerine bağlıdır. Türkiye, ABD ile RF arasında 2010 yılında imzalanan ve 2011 yılında yürürlüğe giren Stratejik Silahların Azaltılmasına yönelik yeni Antlaşmayı (START) memnuniyetle karşılamıştır (Söz konusu Antlaşma ABD ile SSCB arasında 1991 yılında imzalanan ve 2009 yılında süresi sona eren START-I anlaşmasının yerini almıştır). Antlaşma, konuşlandırılmış stratejik savaş başlıkları ve bunları fırlatma vasıtalarında azaltıma gidilmesini öngörmektedir. Türkiye diğer nükleer silah sahibi ülkelerin de dahil olacağı silahsızlanma müzakerelerinin ilerletilmesini ve stratejik olmayan silahlar dahil olmak üzere nükleer silahlarda daha fazla azaltıma gidilmesini teşvik etmektedir.

Nükleer terörizmin ve nükleer ve radyolojik maddelere yetkisiz çevrelerce erişimin önlenmesi çabaları, yayılmanın önlenmesi rejiminin giderek ön plana çıkan bir boyutunu oluşturmaktadır. Türkiye yasadışı nükleer ticaretin ve nükleer terörizmin önlenmesi, ayrıca nükleer malzemenin emniyet ve güvenliğinin sağlanması hedeflerine yönelik çabaların birleştirilmesi amacıyla ilk olarak Nisan 2010'da Vaşington'da düzenlenen Nükleer Güvenlik Zirvesi'ne (NSS) katılan 47 ülke arasında yer almıştır. 2010 Vaşington ve 2012 Seul Zirveleri'ne Sayın Başbakanımız, 2014 Lahey Zirvesi'ne de Sayın Cumhurbaşkanımız başkanlığındaki heyetlerle iştirak edilmiştir. Tarafımızdan ara dönemlerdeki Zirve hazırlık ve izleme toplantılarına da aktif katılım ve katkı sağlanmaktadır. Ülkemiz Kasım 2012'de İstanbul'da 2014 Lahey Zirvesi hazırlık toplantılarından ilkinde evsahipliği yapmıştır. Müteakip Zirve, 31 Mart-1 Nisan 2016 tarihlerinde ABD'nin evsahipliğinde yine Vaşington'da düzenlenecektir. Zirveye, Sayın Cumhurbaşkanımızın başkanlığında bir heyetle iştirak edilmesi öngörülmektedir. Anılan Zirveyle, liderler düzeyinde toplanma geleneğine son verilerek, nükleer emniyetle ilgili konuların takibinin BM, UAEA, INTERPOL gibi uluslararası kuruluşlara devredilmesi olasılığı bulunmaktadır.

Kritik bir coğrafyada bulunan ülkemiz, uygulamakla yükümlü bulunduğu BM Güvenlik Konseyi kararları ve üyesi bulunduğu uluslararası ihracat kontrol rejimlerinden kaynaklanan yükümlülükleri çerçevesinde, uluslararası toplumun sorumlu bir üyesi olarak ihracat kontrol sistemini etkin şekilde uygulama gayreti içerisinde bulunmakta, yayılma riskine işaret eden tespitler ve istihbari bilgiler ışığında, ilgili kurumlarla yasadışı veya sakıncalı sevkiyatların önlenmesi yoluna gidebilmektedir.

Ülkemiz aynı şekilde, küçük ve hafif silahların yasadışı ticareti ve transferi konusunda da hassas bir tutum sergilemekte ve bu alandaki toplantı ve oluşumlarda aktif rol oynamaktadır. Ülkemizin bu konudaki tutumu, son olarak konvansiyonel silahların yasadışı ticareti ve transferinin önüne geçilmesi ve bunların evrensel kurallara bağlanması maksadıyla hazırlanarak Haziran 2013'te BM Genel Kurulu'nda imzaya açılan Silah Ticareti Antlaşması'nı (ATT) 2 Temmuz 2013 tarihinde imzalamasıyla da kendini göstermiştir. ATT, 24 Aralık 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 24-27 Ağustos 2015 tarihlerinde Meksika'nın Cancun şehrinde düzenlenen ATT'nin 1. Taraf Devletler Konferansına ülkemizce katılım sağlanmıştır. Antlaşmanın ülkemizdeki onay sürecine ilişkin çalışmalar devam etmektedir.

Türkiye, 1997 tarihli Antipersonel Kara Mayınlarına İlişkin Ottawa Sözleşmesi'ne henüz üye olmadan önce, 1996 yılında antipersonel mayın kullanımını ve sözkonusu mayınların üretim, satış ve transferini yasaklayan üç yıllık ulusal moratoryum ilan etmiş; moratoryumun süresini 1999 yılında yenilemiş ve 2002 Mart ayında süresiz olarak uzatmıştır. 1998 Ocak ayından itibaren mayınlama

faaliyetleri durdurulmuş ve temizleme çalışmalarına başlanmıştır. Halen Sözleşme'ye taraf ülke sayısı 162'dir. Taraf olmayan ülkeler arasında RF, İsrail, Ermenistan ve Suriye gibi mücavir ülkeler de bulunmaktadır.

Sözleşmenin 5. Maddesi, taraf devletlerin arazide döşeli anti-personel kara mayınlarını, Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren on yıl içinde imha etme yükümlülüğü getirmektedir. (Gerekçelendirilmek suretiyle, sözkonusu yükümlülüğün tamamlanabilmesi için ilave 10'ar yıllık süre uzatımı talebinde bulunulabilmektedir.) Ülkemiz açısından normal süre, onuncu yılın tamamlandığı 1 Mart 2014'de dolmuştur. Bu tarihten önce Yunanistan, Bulgaristan ve Gürcistan ile olanlar hariç sınırlarımızdaki ve bazı iç bölgelerdeki mayınların imha edilemeyeceğinin anlaşılması üzerine, ülkemizce Nisan 2013'te Ottawa Sözleşmesi Taraf Devletler Toplantısı Başkanlığı'na süre uzatım talebini açıklayan bir rapor tevdi edilmiş; bu çerçevede, sekiz yıllık bir uzatma talebinde bulunulmuştur. Sözkonusu talebimiz Aralık 2013'te Cenevre'de yapılan Taraf Devletler Toplantısı'nda kabul edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyetinin sınırları dâhilinde gerçekleştirilecek insani amaçlı mayın ve/veya patlamamış mühimmat temizleme faaliyetlerine yönelik politikaları belirlemek, bu faaliyetleri planlamak ve yönetmek, belirlenen esaslara uygun olarak gerçekleştirilmesini takip etmek, yurt içi ve yurt dışı kurum ve kuruluşlarla gerekli koordinasyon ve işbirliğini sağlamak amacıyla Milli Savunma Bakanlığı bünyesindeki Milli Mayın Faaliyet Merkezi'nin kurulmasına yönelik Kanun 22.01.2015 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce kabul edilmiş ve anılan Merkez faaliyete geçmiştir. Bu surette, Ottawa Sözleşmesi'nden kaynaklanan yükümlülüklerimizin koordinasyon ve uygulaması kolaylaşmıştır.

İran'ın nükleer programıyla ilgili soruna ilişkin olarak başından beri ilkeli bir tutum izleyen Türkiye, İran dahil bütün ülkelerin, Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması'ndan (NPT) kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmek kaydıyla, nükleer enerjiden barışçı amaçlarla yararlanma haklarının altını çizmekte; öte yandan, bölgemizde İran dahil hiçbir ülkenin nükleer silaha sahip olmasını arzu etmediğini vurgulamaktadır. Türkiye, İran'ın nükleer programına ilişkin güven bunalımının barışçı yollarla çözüme kavuşturulmasını başından beri desteklemiş; bu yöndeki diplomatik çabalara aktif destek sağlamıştır. Bu anlayışla, ülkemiz İran ile P5+1 ülkeleri arasında 2012 ve 2013 yıllarında teknik düzeyli birçok toplantıya evsahipliği yapmış; bu çerçevede, dönemin AB Yüksek Komiseri Catherine Ashton ve İranlı Başmüzakereci Dr. Said Celili başkanlığında 2013 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen toplantının ardından, son olarak, 2015 yılı Ocak ayında İran Dışişleri Bakan Yardımcısı Abbas Arakçı ile AB Dış İlişkiler Servisi Genel Sekreter Yardımcısı Helga Schmid başkanlığında düzenlenen toplantıya evsahipliğinde bulunulmuştur. 17 Nisan 2010'da Türkiye, İran ve Brezilya arasında imzalanan ve yıllara yayılan

bir zaman dilimi içinde o vakit nükleer programla ilgili tek olumlu açılımı teşkil eden Tahran Ortak Bildirisi de bu çabaların parçasıdır.

İran'ın nükleer programına ilişkin olarak P5+1 ile İran arasında yürütülen müzakereler 14 Temmuz 2015 tarihinde Kapsamlı Ortak Eylem Planı (KOEP) üzerinde uzlaşıya varılmasıyla sonuçlanmış; KOEP'in uygulanması çerçevesinde önemli bir aşamayı teşkil eden "Kabul Edilme Günü"ne (Adoption Day) ulaşılmasıyla sözkonusu Anlaşma 18 Ekim 2015 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmişti. İran'ın KOEP'te öngörülen adımları atmasını takiben, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın (IAEA), KOEP'in uygulanması için İran'ın yükümlülüklerini yerine getirdiğini doğrulamasıyla birlikte, KOEP 16 Ocak 2016 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlamıştır. "Uygulama Günü"nin başlamasıyla, İran'ın nükleer programına ilişkin yaptırımlara dair önceki Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları geçerliliğini yitirmiş; böylece, hukuki zeminin sadece KOEP'i tasdik eden 2231 sayılı BMGK kararı temelinde devam edeceği ortaya çıkmıştır. Aynı tarihte, AB ve ABD tarafından uygulanan nükleer programla bağlantılı tek taraflı yaptırımlar da kaldırılmıştır. Bununla birlikte, İran'a yönelik konvansiyonel silah ambargosunun beş yıl, balistik füzelerle ilgili ambargoların ise sekiz yıl daha devam etmesi sözkonusudur.

IAEA Genel Direktörü Yukiya Amano'nun, IAEA'nın, KOEP ve 2231 sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararı çerçevesinde Uygulama Günü itibarıyla İran'da yürütmeye başladığı gözlem ve doğrulama faaliyetlerine dair "Verification and Monitoring in the Islamic Republic of Iran in light of UN Security Council Resolution 2231 (2015)" başlıklı raporu 26 Şubat 2016 tarihinde yayımlanmıştır.

"Uygulama Günü"nin ilanının ardından yayımlanan bu ilk raporda özetle, Ajans'ın, İran'ın Güvence Denetimleri Anlaşması uyarınca beyan ettiği nükleer tesis ve tesis dışı alanlarda (LOF) kullanılan nükleer malzemenin barışçıl kullanımdan saptırılmadığını teyit ettiği; IAEA'nın, İran'da beyan edilen dışında nükleer malzeme bulunmadığına yönelik Ek Protokol kapsamındaki faaliyetlerine, ayrıca, KOEP çerçevesindeki gözlem ve doğrulama faaliyetlerine 16 Ocak 2016 tarihi itibarıyla başladığı bildirilmektedir.

Muhataplarımızla yapılan görüşmelerde, KOEP'in, IAEA'nın denetiminde, tam bir şeffaflık içinde, kesintisiz ve eksiksiz biçimde uygulanması beklentimiz dile getirilmekte; önümüzdeki dönemde ilgili tüm tarafların, bölgede güvenlik ve istikrarın yeniden tesisi için, sorumlu ve ayrışmayı teşvik etmeyen davranış sergilemeleri gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

TERÖRİZMLE ULUSLARARASI MÜCADELE

Son dönemde ülkemizin yanı sıra, Avrupa'dan Afrika'ya, Orta Doğu ve Asya'ya uzanan geniş bir coğrafyada meydana gelen terör saldırıları, terörizmin ulaştığı küresel boyutları gözler önüne sermiştir. On yıllardır farklı terör örgütlerinin hedefi olan ülkemiz, terörizmle mücadelede uluslararası işbirliği ve dayanışmanın yaşamsal önemini çok önceden idrak etmiştir. Uluslararası planda terör örgütleri arasında ayırım yapmak ve seçici davranmak büyük bir hatadır. Türkiye, tüm uluslararası platformlarda bu gerçeği ısrarla vurgulamaktadır. Hükümetimiz, sadece Türkiye'yi hedef alanlar için değil, uluslararası güvenliğe tehdit oluşturan tüm terörist oluşumlara karşı da aynı sağlam duruşu sergilemektedir. Hükümetimiz, içeride ulusal güvenliğimizin gerektirdiği tedbirleri hukuk devleti ve ceza adaleti temelinde kararlılıkla alırken, uluslararası planda da aktif çaba göstermektedir.

Ülkemiz, başta BM çerçevesinde olmak üzere, terörizme karşı uluslararası işbirliğinin kavramsal ve hukuki çerçevesinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Türkiye, BM'nin terörle mücadele ile ilgili tüm sözleşmelerine ve protokollerine taraftır. Ülkemiz, 2015 yılında BM Güvenlik Konseyi'nin terörizmle mücadele bağlamında son olarak aldığı 2253 sayılı karara da ortak sunucu olmuştur. Avrupa Konseyi Terörizmle Mücadele Sözleşmesi'ne ek Protokolünün yazımı sürecinde ülkemizin sunduğu öneriler benimsenmiş; ülkemiz 22 Ekim 2015 tarihinde imzaya açılan bu Protokol'ün ilk imzacılardan biri olmuştur. Protokol'ün TBMM'de kısa süre içinde onaylanmasına önem atfetmekteyiz. Kuruluşundan beri eş-başkanlığını yaptığımız Terörizmle Mücadele Küresel Forumu, bu alanda BM çabalarına en fazla katkı sağlayan platformlardan birisi olarak kabul edilmeye başlanmış, insan hakları ve hukukun üstünlüğü temelinde terörizmle mücadelede sivil kapasite artırımına yönelik çalışmalarıyla önemli bir referans noktasına dönüşmüştür.

İkili planda da terörizme karşı işbirliğinin geliştirilmesi konusunda aktif çalışma içerisindeyiz. Ülkemiz, halihazırda 80'in üzerinde ülkeyle güvenlik işbirliği anlaşması imzalanmış olup, çok sayıda ülkeyle de anlaşma müzakereleri sürmektedir.

PKK'nın Hükümetimizce başlatılan süreci ihlal ederek terör eylemlerini tırmandırdığı, bölgesel konjonktürden yararlanma hayaliyle şiddet yöntemine başvurmaktan vazgeçemediğini bir kez daha ortaya koyduğu bu dönemde, bu örgüt unsurlarının ülkemiz dışındaki faaliyetleri ile mücadele Bakanlığımızın öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. PKK teröristleri ve işbirlikçilerinin başka ülkelere sığınarak adaletten kaçmalarına, terörist devşirmelerine, kamplar kurmalarına, finansman sağlamalarına, propaganda

faaliyetleri yürütmelerine izin vermemiz sözkonusu olamaz. Terörle mücadele denildiğinde DEAŞ'la, El Kaide'yle, El Nusra'yla mücadele için geçerli ölçütler ne ise bu ölçütlerin PKK ve örgütün komşu ülkelerdeki uzantıları için de geçerli olması gerektiği; şiddeti ve şiddet tehdidini bir yöntem olarak kullanan hiçbir örgütlenmenin kendini meşru bir oluşum gibi takdim edemeyeceği yabancı muhataplarımıza her vesileyle izah edilmektedir.

Son dönemde, PKK'nın konjonktürel gelişmelerden faydalanarak, başta AB'ninki olmak üzere, terör örgütü listelerinden çıkma çabaları boşa çıkarılmıştır. Belçika ve Danimarka gibi çeşitli Avrupa ülkelerinde PKK unsurları aleyhine başlatılmış soruşturmalar ve yargılamalar yakından takip edilmektedir. Bazı Avrupa ülkeleri, PKK saflarına katılmak üzere Suriye'ye veya Kuzey Irak'a seyahat edenleri de Yabancı Terörist Savaşçı olarak addetmeye başlamışlardır. AB'nin kanun uygulayıcı kurumu Europol tarafından her yıl mutaden hazırlanan AB Terörizm Durum ve Eğilim Raporunda (TE-SAT), Avrupa'nın, PKK'nın eleman toplama, eğitim, propaganda ve terörizmin finansmanı faaliyetleri için bir merkez olmaya devam ettiği, PKK'nın Avrupa'daki başlıca gelir kaynaklarının haraç toplama, kara para aklama, yasadışı göçmen kaçakçılığına yardım ve yataklık etme, insan ve uyuşturucu kaçakçılığı olduğu teyit edilmektedir.

Diğer taraftan, ülkemizde terör eylemleri gerçekleştiren DHKP-C unsurlarının yurtdışında hareket imkanlarının daha da sınırlandırılması, haklarında alınan yargı kararlarının caydırıcı kılınması ve bunların ülkemize iadesinde yaşanan sıkıntıların giderilmesi yolunda, bir bölümü AB mensubu ilgili ülkeler nezdinde vurgulanmaya devam edilmektedir.

Ülkemiz, farklı coğrafyalarda gerçekleştirdiği eylemlerle uluslararası güvenliği tehdit eden El-Kaide bağlantılı dini istismar eden terör örgütleriyle de mücadelede ulusal düzeyde her türlü tedbiri en etkin şekilde almakta ve uluslararası alanda sürdürülen çabalara katkıda bulunmaktadır.

Türkiye, El Kaide ve bu örgütün ideolojisinden etkilenen DEAŞ başta olmak üzere El Nusra ve El Şebab gibi radikal grupların hedefindedir. 2003 yılı Kasım ayında İstanbul'da gerçekleştirilen terör eylemleri (El Kaide), Temmuz 2013'te Somali Büyükelçiliğimize yapılan terör saldırısı (El Şebab), Mart 2014'te Niğde'de güvenlik birimlerimize karşı gerçekleştirilen saldırı (DEAŞ), Mayıs 2014'te Mogadişu'da THY aracımıza yönelik silahlı saldırı (El Şebab), 11 Haziran 2014 tarihinde Musul Başkonsolosluğumuza yapılan saldırı ve Başkonsolosluk personelinin DEAŞ tarafından üç ayı aşkın bir süre boyunca alıkonulması, 20 Temmuz 2015 tarihli Suluç saldırısı (DEAŞ), 10 Ekim 2015 tarihinde Ankara'da düzenlenen saldırı (DEAŞ) ve son olarak 12 Ocak 2016

tarıhli Sultanahmet saldırısı (DEAŞ), sözkonusu terör örgütleri tarafından doğrudan hedef alındığımızı açıkça ortaya koymaktadır.

İlgili BM Güvenlik Konseyi kararları uyarınca, DEAŞ 2005 yılından bu yana önceki isimleriyle ülkemiz tarafından terör örgütü olarak kabul edilmiş ve en son 10 Ekim 2013 tarihinde “İrak-Şam İslam Devleti (ISIL)” ismiyle terör örgütlerine ilişkin yaptırımlar kapsamına alınmıştır

DEAŞ’ın Suriye ve Irak’ta artan etkinlikleri, ulusal güvenliğimize yönelik doğrudan ve ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Bu örgüt, Suriye rejiminin de desteğiyle faaliyet alanlarını genişletmiştir.

İrak ve Suriye’deki DEAŞ unsurları içerisinde 100’ü aşkın ülkeden 25.000 civarında yabancı terörist savaşçının bulunduğu BM Güvenlik Konseyi belgelerinde kayıtlıdır. Ancak, DEAŞ sadece bir terör örgütü değil, saldırdığı bölgelerden elde ettiği ağır silahlar ve teçhizata sahip, arazide güç dengelerini etkileyebilen bir silahlı grup niteliği taşımaktadır. DEAŞ’ın Irak ve Suriye’de devam eden mevcudiyeti ve saldırıları, anılan terör örgütüne katılmak için diğer ülkelerden gelen “Yabancı Terörist Savaşçılar” konusunun daha geniş bir çerçevede ele alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Ülkemiz yabancı terörist savaşçıların bölgeye akışını engellemek için güvenlik önlemlerini artırmış, bu çerçevede 2011 yılından bugüne (2016 Şubat başı itibarıyla) kadar ülkemizce, 37.000’den fazla şüpheli yabancıya yurda giriş yasağı konulmuştur. Keza, yabancı terörist savaşçı olduğundan şüphelenilen ve yasadışı yollarla ülkemize giriş yapan yabancılar ilgili kurumlarımızca tespit edildiklerinde ilgili mevzuatımız uyarınca sınır dışı edilmektedir. Bu kapsamda 3.000’den fazla yabancı makamlarımızca sınır dışı edilmiştir. Hava, kara ve deniz sınır kapılarında görevlendirilen Risk Analiz Gruplarınca yapılan analizler neticesinde 1.700’den fazla şüpheli yolcunun ülkemize girişine izin verilmemiştir. Ayrıca Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin yabancı terörist savaşçılara ilişkin bilgi paylaşımının arttırılmasına yönelik 2178 (2014) sayılı kararı ve diğer ilgili kararları uyarınca, ülkemizden sınırdışı edilen Yabancı Terörist Savaşçıların (YTS) bilgileri Bakanlığımızca hızlı bir şekilde Nota ile Ankara’da mukim ilgili ülke Büyükelçiliklerine bildirilmektedir.

Ülkemiz, ayrıca DEAŞ’a karşı Uluslararası Koalisyon bünyesinde kurulan, YTS Çalışma Grubunun eş-başkanlığını da sürdürmektedir. Bu çerçevede, Uluslararası Koalisyon bünyesindeki YTS Çalışma Grubuna üye ülkelerle, yine Hollanda ile birlikte eş-başkanlığını yaptığımız Terörizmle Mücadele Küresel Forumu’nun YTS Çalışma Grubu üyelerini, 11 Ocak 2016 tarihinde Lahey’de ortak bir toplantıda biraraya getirdik. Eş-başkanlığını yaptığımız toplantıda heyetimiz, YTS’lerin seyahatlerinin engellenmesi konusunda ülkemizin üzerine düşen

sorumlulukları ziyadesiyle yerine getirmekte olduğunu detaylı verilerle ortaya koymuş, kaynak ve transit ülkelerin de bu konuda daha fazla çaba harcaması gerektiği vurgulamıştır. Hükümetimiz'in bu alandaki çabaları takdirle karşılanmıştır.

DEAŞ terör örgütünün finans kaynaklarının kurutulması konusunda da Hükümetimiz kararlılıkla hareket etmektedir. Çatışma bölgesinden ülkemize yönelik akaryakıt başta olmak üzere, uyuşturucu ve sigara da dahil, her türlü kaçakçılık faaliyetiyle etkin bir şekilde mücadele etmekteyiz. Bu bağlamda sınır bölgelerimizde güvenlik personeli sayısı artırılmış ve sınır güvenliğini pekiştirmeye yönelik ilave tedbirler uygulamaya konmuştur.

Ülkemiz, terörle mücadelede uluslararası işbirliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar kapsamında, BM'nin ve bölgesel kuruluşların kapasite geliştirme çabalarına katkıda bulunmaktadır. Talep eden ülkelerle ikili düzeyde kapasite geliştirme programları da düzenlemektedir. Bu bağlamda, Emniyet Genel Müdürlüğümüz tarafında düzenlenen kurslarda, çoğunluğu Afrika kıtası, Orta Doğu ve Orta Asya ile komşu coğrafyamızda yer alan ülkelerin polis teşkilatları olmak üzere, 1997-2015 yılları arasında 62 farklı ülkeden 26.000 civarında kanun uygulayıcı personel eğitilmiştir. Söz konusu eğitim programlarının gerçekleştirilmesinde Bakanlığımız ve Emniyet Genel Müdürlüğü yakın eşgüdüm içerisinde çalışmaktadır.

ULUSLARARASI EKONOMİ VE BÖLGESEL ÖRGÜTLER

Küresel ekonomideki ağırlık merkezinin gelişmiş ülkelere doğru kaymakta olduğu bir dönemden geçmekteyiz. Diğer taraftan Çin başta olmak üzere gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyüme hızlarında bir duraklama yaşanmaktadır. 2016 itibarıyla küresel ekonomiyi doğrudan etkileyen üç temel konu olarak ABD başta gelişmiş ülkelerin para politikalarında normalleşmeye gidilmesi, Çin'in iç tüketime dayalı bir ekonomik modele doğru bir dönüşüm geçirmesi ve petrol başta emtia fiyatlarında kaydadeğer düşüş yaşanması öne çıkmaktadır. Bunlara ilaveten bölgemiz başta dünya genelindeki jeopolitik riskler de belirsizlikleri artırmaktadır. Türkiye dünyaya entegre olmuş bir ekonomiye sahip olduğu için dış politikamızda da ekonomik hedef ve önceliklerimiz göz önünde bulundurulmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerin artan ekonomik güçlerine paralel olarak küresel ekonomik örgütler günün koşullarına uygun biçimde yeniden yapılanma

sürecinden geçerlerken, yeni ortaklık mimarileri de ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, son dönemde etkisi en fazla artan oluşumlardan biri ülkemizin de içinde bulunduğu **G-20**'dir.

Türkiye 1 Aralık 2014 tarihi itibarıyla G-20 Dönem Başkanlığını bir yıl süreyle üstlenmiştir. Antalya'da 15-16 Kasım 2015 tarihlerinde yapılan G-20 Liderler Zirvesiyle Dönem Başkanlığımız başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Türkiye, Dönem Başkanlığı boyunca G-20 içerisinde düşük gelirli ve gelişmekte olan ülkelerin seslerinin daha fazla duyurulması için çaba harcamıştır. Bu çerçevede G-20 Liderleri Antalya'da Düşük Gelirli Gelişmekte olan Ülkeler ile G-20 arasındaki işbirliğine ilişkin bir çerçeve belge kabul etmiştir.

Türkiye Dönem Başkanlığı sırasında kapsayıcılık, yatırımlar ve uygulama temaları etrafında önceliklerini belirlemiştir. Ülkemizin ön plana çıkardığı "kapsayıcı büyüme" vurgusuyla büyümenin sadece rakamlardan ibaret olmadığını, eşitsizlikleri gideren kapsayıcı bir büyüme sağlanmasının da önem taşıdığının altı çizilmiştir. Bu çerçevede kadınlar ve gençlerin istihdamdaki paylarını artırmaya yönelik adımlar atılmıştır.

Yatırım bağlamında altyapı yatırımlarının artırılması amacıyla G-20 ülkelerinin stratejilerini sunmaları sağlanmış, ayrıca geçmiş dönemlerden üyelerin taahhüt ettiği hususların uygulamaya geçirilmesine yönelik adımlar atılmıştır.

Dönem Başkanlığımız sırasında ilk kez G-20 Enerji Bakanları başarıyla toplanmıştır. Ayrıca G-20 Liderler Zirvesi gündemine ilk kez terörizm konusu derç edilmiş ve Liderlerin terörle mücadele konusunda kuvvetli bir bildiriye imza atmaları temin edilmiştir. Benzer bir şekilde Antalya G-20 Sonuç Bildirgesinde mülteci ve göç krizi de güçlü bir paragrafla yer almıştır.

Ülkemizin G-20 Dönem Başkanlığını hem içerik hem lojistik bakımdan gayet başarılı bir şekilde tamamladığı uluslararası basın başta olmak üzere ilgili çevreler tarafından dile getirilmiştir. Ülkemiz sırasında ilk kez G-20 gündemine giren "kapsayıcılık" temasının 2016 G-20 Dönem Başkanı olarak Çin tarafından da devam ettiriliyor oluşu, Dönem Başkanlığımız sırasında attığımız adımların gelecekte de G-20 gündemini şekillendirmeye devam edeceğini göstermektedir.

OECD ülkemizin üye olduğu diğer bir önemli uluslararası ekonomik teşkilattır. Küresel krizin etkisiyle birçok ülke ciddi finansal ve ekonomik sıkıntılar yaşarken, ülkemiz, OECD ülkeleri içinde en yüksek büyüme oranına sahip ülkeler arasında yer almaktadır.

OECD 2015 Bakanlar Konseyi Toplantısı "Sürdürülebilir Büyüme ve İstihdam için Yatırımın Önündeki Engellerin Kaldırılması" başlığıyla 3-4 Haziran 2015

tarikhlerinde Paris'te düzenlenmiştir. Ülkemizin dönemin Başbakan Yardımcısı Sayın Ali Babacan'ın başkanlığında bir heyetle temsil edildiği toplantıda küresel ekonomik krizden çıkış ve istihdam yaratan bir büyümenin sağlanması için yatırımların önemi üzerinde durulmuştur. OECD'nin Bakanlar Konseyi Toplantısı teması olarak yatırım konusunu tespit etmesi G-20 Dönem Başkanlığımız öncelikleriyle de  rt şm ştur.

Diğer taraftan, küresel gelişmelere paralel olarak yeni ortaya çıkan girişimlerden biri **Deauville Ortaklığı**'dır. Orta Doğu ve Kuzey Afrika  lkelerinde yaşanmakta olan değişim ve dönüşüm sürecini siyasi ve ekonomik açılardan desteklemek amacıyla, Fransa'nın Dönem Başkanlığı'nda 26-27 Mayıs 2011 tarihlerinde Deauville kentinde düzenlenen G-8 Zirvesi'nde "Deauville Ortaklığı Platformu" (Deauville Partnership Platform) bir G-8 girişimi olarak hayata geçirilmiştir. Platforma G-7  lkeleri dışında, ülkemizle birlikte Kuveyt, Katar, Suudi Arabistan ve BAE bölgesel ortak sıfatıyla katılmakta olup, Mısır, Ürdün, Tunus, Fas, Libya ve Yemen ise Platformun destek vermeyi öngördüğü ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye, değişim ve dönüşüm sürecinde bulunan Orta Doğu ve Kuzey Afrika  lkeleriyle yakın ilişkileri çerçevesinde, bölgesel ortak sıfatıyla yer aldığı Deauville Ortaklığı'na tam destek vermekte, Platform kapsamındaki çeşitli düzeylerdeki toplantı ve faaliyetlere düzenli ve aktif şekilde katılım ve katkı sağlamaktadır.

Türkiye, Meksika, Endonezya, Kore Cumhuriyeti ve Avustralya arasında gayriresmi bir istişare ve eşgüdüm platformu olarak hayata geçirilen "**MIKTA**" Girişimi'nin, bölgesel ve küresel sorunlara yönelik yapıcı çözümlerin kolaylaştırılmasına ve küresel yapılar da ihtiyaç duyulan reformların hayata geçirilmesine yardımcı olmak bakımından kaydadeğer katkılarda bulunabilecek bir potansiyele sahip olduğu düşünülmektedir. 21-22 Mayıs 2015 tarihlerinde Kore'nin evsahipliğinde gerçekleştirilen MIKTA Beşinci Dışışleri Bakanları Toplantısına  ye beş ülkenin tamamı Dışışleri Bakanı düzeyinde katılmış, MIKTA'dan somut beklentileri hakkında görüşlerini ifade etmişlerdir. Benim de katıldığım toplantıda ülkemizce özellikle MIKTA  lkeleri arasında ekonomik işbirliğinin geliştirilmesi ile Suriye ve mülteci krizi konularında MIKTA  lkeleri arasındaki işbirliğinin artırılması üzerinde durulmuştur.

Çin'in girişimiyle **Asya Altyapı Yatırım Bankası (AAYB)** kurulmasına dair Mutabakat Zaptı 2014 yılı Ekim ayında 22 ülke tarafından imzalanmıştır. Ülkemizin de AAYB'ye üyelik başvurusu 10 Nisan 2015 tarihinde kabul edilmiş ve  lkemiz Bankanın bölgesel ve kurucu  yeleri arasında yer almıştır. AAYB'nin toplam sermayesinin 100 milyar Dolar olması öngörülmekte olup, ülkemiz yaklaşık %2,5'lik katkı payı ile AAYB'de en fazla oy gücüne sahip ülkeler arasında 11. sırada yer almaktadır. Böylece AAYB'nin finanse edeceği altyapı

yatırım projelerinden pay almamız ve ülkemiz firmalarının AAYB finansmanıya gerçekleştirecek projelere katılması imkanı ortaya çıkmıştır.

Bunlara ilave olarak, bölgesinde ve dünyada barış ve istikrarı güçlendirmek, ekonomik büyüme ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak Türkiye'nin öncelikleri arasındadır. Bu itibarla, BM'nin ekonomik ve sosyal gündemini destekliyor, BM kuruluşlarına katkılarımızı artırıyoruz.

2000 Eylül ayında gerçekleştirilen BM Binyıl Zirvesinde kabul edilen BM Binyıl (Milenyum) Kalkınma Hedeflerine ulaşmak için belirlenen süre 2015'de sona ermiştir. BM 70. Genel Kurulu genel görüşmelerinden hemen önce 25-27 Eylül 2015 tarihlerinde gerçekleştirilen BM Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde, 2015 yılı sonunda süresi dolan Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin (MDGs) yerini almak üzere yaklaşık üç yıldır müzakeresi devam eden Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SDGs) dünya liderleri tarafından kabul edilmiştir.

Yeni kalkınma hedeflerinin belirlenmesi çalışmalarına katkı sağlamak üzere BM çatısı altında “2015 Sonrası Kalkınma Gündemine İlişkin Üst Düzey Seçkin Kişiler Paneli”, “Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Açık Katılımlı Hükümetlerarası Açık Çalışma Grubu” (SDGs OWG) ve “Sürdürülebilir Kalkınmanın Finansmanı Uzmanlar Komitesi” gibi çeşitli mekanizmalar oluşturulmuş olup, toplantılarına ülkemizden aktif katılım sağlanmıştır. Bu toplantılarda Türkiye, sürdürülebilir kalkınmanın 3 boyutuna da hizmet eden ve 10. Kalkınma Planı'nda yer alan konulara öncelik veren bir tutum izlemiştir. Bu kapsamda, yoksulluğun ortadan kaldırılması, sürdürülebilir kentler, eğitim, sağlık, cinsiyet eşitliği, sürdürülebilir ekonomik büyüme, bilim-teknoloji, istihdam, iyi yönetim konularına öncelik veren insan-odaklı bir yaklaşım belirlemiştir. İklim değişikliği, fosil yakıtlar ve enerji, su kaynakları, cinsel/üreme sağlığı ve hakları, uygulama araçları konuları da dikkatle izlenmiştir. Yeni hedefler belirlenirken En Az Gelişmiş Ülkeler, Küçük Ada Devletleri, Denize Çıkışı Olmayan Devletler gibi özel durumları olan ülkelerin ihtiyaçlarına odaklanılması gerektiği de tarafımızdan vurgulanmıştır.

Müzakereler sonucunda “Dünyamızı Dönüştürmek: Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi” (Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development) başlıklı sonuç belgesi taslağı üzerinde uzlaşa sağlanmıştır. Müzakereler boyunca “2015 Sonrası Gündem” (Post-2015 Agenda) olarak atıfta bulunan gündem böylelikle “2030 Gündemi / 2030 Agenda” olarak adlandırılmıştır. 2030 Gündemi'nin temelinde sürdürülebilir kalkınma olduğu cihetle benimsenen hedefler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH/SDGs) olarak da anılmaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, 2015-2030 döneminde geçerli olmak üzere, 17 Hedeften (Goals) ve bunların altında yer alan 169 Alt-Hedeften (Targets) oluşmaktadır.

Bu hedefler, sürdürülebilir kalkınmanın “ekonomik, sosyal ve çevresel” üç boyutunu dengeli olarak yansıtmaktadır. 2030 Gündemi, fakirliğin ortadan kaldırılmasını en büyük küresel sınama olarak görmekle birlikte, sadece en az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarına odaklanmamakta, gelişmiş ülkeler de dahil tüm ülkeler için geçerli evrensel hedefler ortaya koymakta, bunu yaparken ülkelerin farklı ulusal gerçekliklerini, kapasitelerini ve kalkınma düzeylerini dikkate almakta ve ulusal politika ve önceliklerine saygı göstermektedir. Hedefler esasen “amaçlanan hedefler” olarak tanımlanmakta, her ülkenin bu iddialı evrensel hedeflerin rehberliğinde kendi ulusal hedeflerini belirleyecekleri ifade edilmektedir.

Türkiye’nin uluslararası kalkınma işbirliği içindeki rolü son yıllarda köklü değişimlere uğramıştır. Yeni ekonomik dinamikler ve küresel sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlama yoluyla dünya barışı ve istikrarının desteklenmesi hususunda artan sorumluluk duygusu, Türkiye’nin uluslararası kalkınma işbirliği yapısı içinde yeni ve dinamik bir aktör olarak ortaya çıkmasına imkân vermiştir. Geleneksel bağışçı ülkelerin ekonomik kriz koşullarında büyük kesintilere gittikleri bir ortamda Türkiye’nin kalkınma yardımlarını önemli oranlarda artırmakta olması, gerek uluslararası kuruluşların, gerek gelişmekte olan ülkelerin ilgi ve takdirini toplamakta ve ülkemize yönelik işbirliği çağrılarında çarpıcı artış görülmektedir.

Resmi Kalkınma Yardımları (Official Development Assistance, ODA), giderek Türkiye'nin proaktif dış politikasının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. OECD istatistiklerinin incelenmesinden, ülkemizce yapılan yıllık resmi kalkınma yardımlarının (RKY), 2005 yılında 601 milyon Dolar, 2006 yılında 714 milyon Dolar, 2007 yılında 602 milyon Dolar, 2008 yılında 780 milyon Dolar, 2009 yılında 707 milyon Dolar, 2010 yılında 967 milyon Dolar, 2011 yılında 1,4 milyar Dolar, 2012’de 2,5 milyar Dolar, 2013’te 3,3 milyar Dolar, 2014 yılında ise 3,59 milyar Dolar tutarında gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye, komşu bölgelerinde daha huzurlu ve istikrarlı bir ortam oluşturulmasına katkı sağlama politikasıyla uyumlu olarak, bölgesel ve küresel istikrarın aktif bir paydaşı konumundadır.

Türkiye'nin bir başka önceliği de küresel işbirliğinde artan rolünü vurgulamak için önde gelen uluslararası kuruluşlarla işbirliğini geliştirmektir. Bu bağlamda, Türkiye, OECD, UNDP, UNIDO ve FAO gibi çok taraflı kuruluşlara gönüllü katkılar sağlamaktadır. Türkiye, uluslararası kuruluşlara yaptığı katkının en büyük payını BM ihtisas kuruluşları ve fonlarına ayırmaktadır.

UNDP'ye yapmakta olduğumuz gönüllü katkılar önemli miktarda arttırılmış, UNDP'nin İstanbul'daki Uluslararası Kalkınmada Özel Sektör Merkezine kaydedeğer mali destek verilmiş, son olarak da UNDP Avrupa ve BDT Bölgesel Hizmet Merkezi'nin İstanbul'a taşınması sağlanmış ve Merkezin, anılan coğrafyada gerçekleştireceği "bölgesel program" için 2014'den itibaren beş yıl süreyle yılda 3'er milyon olmak üzere toplam 15 milyon Dolar katkı sağlamak üzere anlaşma imzalanmıştır.

En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ) tanımı, dünyadaki en düşük sosyo-ekonomik kalkınma göstergelerine ve İnsani Kalkınma Endeksi değerlerine sahip olan ülkeler için kullanılmaktadır. Bu kavram 1960'ların sonunda ortaya çıkmış, 1971 yılında BM tarafından ilk EAGÜ listesi hazırlanmıştır. Ülkelerin bu gruba dahil edilebilmeleri için düşük gelir, insan kaynakları zayıflığı ve ekonomik kırılganlığa ilişkin üç kriter temel alınmaktadır.

Birleşmiş Milletlerce yayınlanan 2014 yılına ait EAGÜ Listesi'nde yer alan 48 ülkenin büyük çoğunluğunu Afrika ülkeleri teşkil etmekte olup, 34'ü bu kıtada; dokuzu Asya'da, dördü Okyanusya'da, bir tanesi de Amerika kıtasında yer almaktadır. Bu ülkelerde yaşayan 880 milyonun üstündeki nüfus, dünya nüfusunun %12'sini teşkil etmektedir.

Türkiye, EAGÜ'lerin kalkınma çabalarına destek vermekte ve karşılaştıkları sorunlara ilişkin olarak uluslararası toplumda farkındalığın artırılmasına gayret etmektedir. Bu çerçevede, Türkiye, 2011 yılından bu yana Belçika'yla birlikte BM çatısı altındaki EAGÜ Dostlar Grubu'nun eş-başkanlığını yürütmektedir.

1981'den bu yana her 10 yılda bir BM EAGÜ Konferansı yapılmaktadır. EAGÜ'lere verdiğimiz desteğin bir göstergesi olarak, Konferansın dördüncüsü ülkemizin evsahipliğinde 9-13 Mayıs 2011 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenmiştir.

Sözkonusu Konferans'ta, 2020 yılına kadar EAGÜ'lerin kalkınmasına dönük olarak, gerek bu ülkelerde, gerek uluslararası alanda hayata geçirilecek faaliyetleri içeren İstanbul Eylem Programı kabul edilmiştir. Programın öncelikli hedefi, bu ülkelerde yoksulluğun ortadan kaldırılmasıdır.

İstanbul Eylem Programı'nın öne çıkan unsurları, EAGÜ ekonomilerinde üretici kapasitesinin oluşturulması, yapısal dönüşümün teşvik edilmesi ve 2020'ye kadar EAGÜ'lerin yarısının bu kategoriden mezun edilmeleridir.

Dönemin Başbakanı Sayın Cumhurbaşkanımız, anılan Konferans'ta EAGÜ'lere yönelik kapsamlı bir Ekonomik ve Teknik İşbirliği Paketi açıklamıştır. Sözkonusu Paket, 2012 yılından başlamak üzere yıllık 200 milyon Dolar'ın EAGÜ'lere

yönelik ekonomik ve teknik işbirliği program ve projeleri için tahsis edilmesini öngörmektedir.

Öncelikli projeler TİKA ve proje sorumlusu kurumlarca 2012 yılı itibarıyla uygulanmaya başlanmıştır. EAGÜ'lere yönelik kalkınma yardımlarımız esasen taahhütlerimizin ötesine geçmiş bulunmaktadır. 2012 ve 2013 yıllarında EAGÜ'lerde hayata geçirilen projelerin toplam değeri sırasıyla 337 ve 286 milyon Dolar'dır. 2014 yılında EAGÜ'lere yönelik yapılan yardımlar 1,5 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Bu kategoride en çok yardım yapılan ülkeler ise sırasıyla Somali, Afganistan, Yemen ve Sudan olmuştur.

EAGÜ'lere yönelik İstanbul Eylem Planı'nın uygulanmasının Yüksek Düzeyli Kapsamlı Ara Dönem Gözden Geçirme Toplantısı'nın 27-29 Mayıs 2016 tarihlerinde Antalya'da düzenlenmesi öngörülmektedir. Toplantı, 2015 sonrası BM Kalkınma Zirvesi sonrasında gerçekleştirilecek ilk toplantı olması ve EAGÜ'lerin mezuniyetine yönelik ilerlemeyi gözden geçirme fırsatı oluşturması sebebiyle büyük önem taşımaktadır. Toplantının hazırlıkları BM Sekreteryası ve ilgili kurumlarımızla işbirliği içinde yürütülmektedir.

Türkiye, EAGÜ'lerin kalkınma çabalarına vermekte olduğu destek kapsamında, teknoloji transferi ve üretim kapasitesinin artırılması için bu ülkeler açısından önem taşıyan Teknoloji Bankası fikrine destek vermiş, SKH içerisinde teknoloji konularıyla ilgili 17 sayılı hedef altında, "Uluslararası Bilim, Teknoloji ve İnovasyon Merkezi'ne (Teknoloji Bankası)" atıf yapılmasını sağlamıştır.

Teknoloji Bankasına ülkemizin ev sahipliği yapması hususu, EAGÜ'lere yönelik Ekonomik ve Teknik İşbirliği Paketimizin de unsurlarından birisidir.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunca (TÜBİTAK) Teknoloji Bankası'nın Gebze'de kurulması en uygun seçenek olarak değerlendirilmektedir. Türkiye bu merkeze TÜBİTAK'ın Gebze yerleşkesindeki TÜSSİDE'de (Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü) ev sahipliği yapmayı teklif etmiştir. Memnuniyetle karşılanan bu teklifimiz çeşitli belge ve kararlarda yer almıştır.

Teknoloji Bankası'na ilişkin olarak Yüksek Düzeyli Panel'in hazırladığı fizibilite raporu 22 Eylül 2015 tarihinde BMGS'ne sunulmuştur. Raporda, çok paydaşlı bir yönetim yapısına sahip olan Tokyo'daki BM Üniversitesi'nin model olarak alınması tavsiyesinde bulunulmuş, ayrıca Banka'nın kuruluş ve işleyiş masraflarının farklı kaynaklardan temin edilecek gönüllü katkılarla karşılanması tavsiye edilmiştir.

Banka'nın kurulmasında BM bazında yasal çerçevenin oluşması için gerekli Genel Kurul kararı BM 70. Genel Kurulu kapsamında 14 Aralık 2015 tarihinde İkinci Komite'de kabul edilmiştir.

Diğer taraftan ülkemiz uluslararası ekonomik kuruluşlarla işbirliği imkanlarının geliştirilmesi için de çaba sarfetmektedir. Ekonomik işbirliğine yönelik bölgesel örgütler açısından öncü bir konuma sahip olan **Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ)** ülkemizin kurucuları arasında olduğu ve sekreteryasına ev sahipliği yaptığı bir kuruluştur. Örgütün en önemli özelliği, aralarında çeşitli sorunlar bulunan bölge ülkelerini ekonomik işbirliği ortak paydasında birarada tutabilmesidir. Bu sebeple ülkemiz, örgütün etkin işlerliğini korumasının ve ekonomik entegrasyon hedefini yakalamasının bölge istikrarına da katkısı olacağı kanaatini taşımaktadır.

Örgütün kurumsal yapısını altı ayda bir toplanan Dışişleri Bakanları Konseyi, Bakanlar Konseyine sunulacak kararların olduğu Yüksek Düzeyli Memurlar Komitesi, Sekreteryası ve Enerji, Çevre, Ulaştırma, Eğitim gibi çeşitli alanlarda ihdas edilen 18 adet Çalışma Grubu oluşturmaktadır.

Örgütün Dönem Başkanlığı 6 aylık dönemler halinde alfabetik sıraya göre üye ülkelere yürütülmektedir. 2016 Ocak ayı itibarıyla Romanya'nın RF'ye devrettiği Dönem Başkanlığı 2017 Ocak ayı itibarıyla ülkemize geçecek ve sözkonusu Dönem Başkanlığımız sırasında da Örgütün 25. Yılı kutlanacaktır.

Kurucusu olduğumuz **Gelişen Sekiz Ülke (D-8) Teşkilatı**, 15 Haziran 1997 tarihinde İstanbul'da Bangladeş, Mısır, Endonezya, İran, Malezya, Nijerya ve Pakistan'ın katılımıyla gerçekleştirilen Zirve sonucunda kurulmuştur. D-8 ülkelerinin hepsi aynı zamanda İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi olup, ülkemiz, İran ve Pakistan aynı zamanda Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'na da üyedirler. D-8'in Sekreteryası halihazırda İstanbul'da bulunmaktadır.

D-8 çerçevesindeki öncelikli işbirliği alanları kırsal kalkınma, ticaret, insan kaynakları gelişimi, sanayi, iletişim ve bilgi, maliye ve bankacılık, enerji, tarım ve sağlık olarak belirlenmiş olup, üye ülkelerle işbirliğimizi derinleştirme ve Teşkilatı daha sonuç odaklı ve verimli bir yapıya kavuşturma yönündeki çalışmalar devam etmektedir.

Ekonomik, teknik ve kültürel işbirliğini artırmayı amaçlayan **Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT)**, 1985 yılında Türkiye, İran ve Pakistan tarafından kurulmuştur. 28 Kasım 1992 tarihinde Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan'ı içine alan genişlemeyle 10 üyeli bir teşkilat haline gelmiştir. 2012 yılında gözlemci statüsü kazanan KKTC'nin 2015 yılının Eylül ayında sona eren gözlemci üyeliği 2 Ekim 2015 tarihinde New

York'ta gerçekleştirilen EİT Olağanüstü Bakanlar Konseyi Toplantısı'nda uzatılmıştır.

EİT Sekreteryası'nın bütçesinin halen %22'si ülkemizce karşılanmaktadır. Önde gelen kurucuları arasında yer aldığımız EİT'in bölgesinde daha etkin hale dönüşmesi ve iktisadi ve ticari işbirliğinin derinleştirilmesi doğrultusunda Akil Adamlar Grubu (AAG) tavsiyelerinin ve Tercihli Ticaret Anlaşması'nın tatbikini esas alan gayretlerimiz sürmektedir.

EİT Genel Sekreterliği görevi 2015 Ağustos ayında 3 yıl süreliğine Büyükelçi Halil İbrahim Akça tarafından üstlenilmiştir.

Ekonomik ve ticari işbirliği alanında önemli role sahip olan **İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK)**, 1981 yılında Mekke'de düzenlenen Üçüncü İslam Zirve Konferansı'nda kurulmuş olup, başkanlığını 1985 yılından beri Sayın Cumhurbaşkanlarımız, eşgüdümünü de Kalkınma Bakanlığımız yürütmektedir.

İSEDAK işbirliği çalışmalarını 14-15 Ağustos 2012 tarihlerinde Mekke'de düzenlenen dördüncü Olağanüstü İslam Zirvesi'nde kabul edilen yeni İSEDAK Stratejisi ve Revize Statüsü çerçevesinde yürütmektedir. 31. İSEDAK Toplantısı Sayın Cumhurbaşkanımız'ın riyasetlerinde 23-26 Kasım 2015 tarihleri arasında "*2015-Sonrası Kalkınma Gündemi ve İslam Ümmetinin Kalkınma Sorunları: Temel Hizmetlerin Sunumunun İyileştirilmesi*" temasıyla İstanbul'da düzenlenmiştir.

İSEDAK 31. Toplantısında alınan kararlarda İSEDAK Stratejisinin önemi vurgulanmış ve İİT Tercihli Ticaret Anlaşması'nın (TPS-OIC) uygulanmaya konulabilmesi için anlaşmayı onaylayan ülkelerin en kısa sürede taviz listelerini güncellemeleri gerektiği ve bunun için bir son tarih belirlenmesi hususu gündemde yer tutmuştur.

ENERJİ

Ülkemiz, ispatlanmış petrol ve doğal gaz rezervlerinin dörtte üçünü bulunduran ölge ülkeleriyle, Avrupa'daki tüketici pazarları arasında jeo-stratejik bir konuma sahiptir. OECD ülkeleri içerisinde en hızlı enerji talep artışına sahip olan ülkemizin enerjide net ithalat bağımlılığı % 74 dolayındadır. Bu çerçevede, ülkemizin enerji alanındaki öncelikli hedefi enerji arzı güvenliğini sağlamak ve kuvvetlendirmektir. Bu hedef doğrultusunda geliştirilen çok boyutlu enerji stratejimizin başlıca unsurlarını, 1) ithal edilen hidrokarbon enerji kaynakları

olan petrol ve doğal gazın tedarikinde kaynak ve güzergah çeşitlendirilmesi, 2) yerli ve yenilenebilir enerjinin payının artırılması, 3) nükleer enerji sepetimize dahil edilmesi, 4) transit ülke rolümüzün güçlendirilmesi, 5) ülkemizin bir enerji merkezine dönüştürülmesi ve 6) Avrupa'nın enerji güvenliğine katkıda bulunulması olarak sıralamak mümkündür.

Doğu-Batı Enerji Koridoru'nun en önemli bileşenini oluşturan **Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC)** Ana İhraç Ham Petrol Boru Hattı, Azeri-Çırac-Güneşli sahasından başlayarak, Azerbaycan ve Gürcistan üzerinden, Ceyhan'da bulunan terminale ulaşmaktadır. Günde 1 milyon varil (yaklaşık olarak dünya petrol arzının %1,5'i) petrol ihraç kapasitesine sahip boru hattı, 1.760 km'yle dünyanın en uzun ikinci boru hattı olma özelliğini taşımaktadır.

Doğu-Batı Enerji Koridoru'nun ikinci bileşeni olan **Bakü-Tiflis-Erzurum (BTE)** Doğal Gaz Boru Hattı, 3 Temmuz 2007 itibariyle faaliyete geçmiştir. Hazar Denizi'nin Azerbaycan'a ait kesiminde yer alan Şahdeniz Faz 1 sahasında üretilen doğal gazı Gürcistan üzerinden Gürcistan-Türkiye sınırına ulaştıran boru hattından sözleşme gereği yılda 6,6 milyar m³ doğal gaz ithal edilebilmektedir.

Doğu-Batı ekseninde ülkemiz üzerinden geçmesi ve Hazar havzasının yanı sıra Orta Doğu doğal gaz kaynaklarını Avrupa'ya sevk etmesi öngörülen boru hatları, Güney Avrupa Doğal Gaz Ringi (kısa adıyla Güney Gaz Koridoru) kapsamında değerlendirilmektedir. Ülkemiz topraklarından geçen doğal gaz projelerini de kapsayan Güney Gaz Koridoru'nun oluşturulmasına AB tarafından destek ve öncelik verilmektedir.

Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı (TANAP), Azerbaycan'da Şahdeniz Faz 2 (ŞD Faz 2) kapsamında elde edilecek doğal gazın Türkiye üzerinden Avrupa'ya transit taşınmasını öngörmektedir. Güney Gaz Koridoru'nun belkemiğini teşkil eden TANAP'ın ilk aşamada yıllık 16 milyar m³ doğal gaz ile işlerlik kazanması, gazın 6 milyar m³'lük bölümünün Türkiye iç pazarına satışı, 10 milyar m³'lük bölümünün ise Avrupa piyasalarına ihracı öngörülmektedir. 2020'de yıllık 16 milyar m³ olacak kapasitenin, 2023'te 23 milyar m³, 2026'da ise 31 milyar m³ seviyesine kadar ulaşması hedeflenmektedir.

TANAP bağlamında 2015 yılında önemli gelişmeler yaşanmıştır. TANAP Temel Atma Töreni 17 Mart 2015'te Kars'ta Sayın Cumhurbaşkanımız, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ile Gürcistan Cumhurbaşkanı Giorgi Margvelaşvili'nin himayelerinde gerçekleştirilmiş; ayrıca BP, yaptığı anlaşmayla TANAP'ta %12'lik paya sahip olmuştur. Stratejik nitelik taşıyan TANAP projesiyle ilgili çalışmalarımız öngörülen takvimin ilerisinde yürütülmektedir. Öte yandan, Türkmen gazının TANAP'a yönlendirilmesi de önem arz etmekte

olup, 2015 yılında AB ve Gürcistan'ın da katılımıyla ülkemiz, Türkmenistan ve Azerbaycan arasında yapılan toplantılar, sürecin ivme kazanmasını sağlamıştır.

Ülkemiz, 2015 yılında RF'den **Mavi Akım Doğal Gaz Boru Hattı** yoluyla yılda 15,4 milyar m³; **Batı Hattı**'ndan ise 14,3 milyar m³ doğal gaz satın almıştır. Öte yandan, RF ile ülkemiz arasında son dönemde meydana gelen gelişmeler, “enerji arz güvenliği”nin önemini bir kez daha teyit etmiş, enerji nakil güzergâhları ve kaynak ülke çeşitlendirmesinin kilit önemde olduğu bir kez daha görülmüştür.

Ulusal enerji sepetimizi nükleer enerji ile zenginleştirmek ve toplam enerji üretimimiz içinde yenilenebilir enerjiden daha fazla istifade etmek konusundaki çalışmalarımız devam etmektedir.

ÇEVRE VE SU

2015, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri gündeminde, çölleşmeyle ve iklim değişikliğiyle mücadelede özellikle önemli bir yılı teşkil etmiştir. Eylül ayında New York'ta Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin benimsenmesinin ardından, Ekim ayında Ankara'da Arazi Bozulmasının Dengelenmesi'nde (LDN) 2030 yılı ve Aralık ayında kabul edilen Paris Anlaşması'yla iklim değişikliğiyle mücadelede yüzyıl sonu hedefleri belirlenmiştir.

İklim değişikliği sınır tanımaksızın tüm ülkelerin maruz kaldığı küresel bir sınamadır. İklim değişikliğinin olumsuz etkileri toplulukların yaşam alanlarını tehdit etmekte, yaratılan refah ve artı değerın kaybına yol açmakta, göçlere neden olabilmektedir. Dolayısıyla iklim değişikliğiyle mücadele başta BM olmak üzere, AB, OECD, AGİT, NATO gibi pek çok bölgesel ve uluslararası kuruluşun gündeminin ön sıralarına oturmaya başlamıştır. Bu özelliğiyle, iklim değişikliğiyle mücadele, dış politikanın da bir unsuru haline gelmiştir.

Ülkemiz, sözkonusu platformlarda yürütülen çalışmalara aktif biçimde katılmaktadır. G-20 Dönem Başkanı olarak da iklim değişikliğiyle küresel mücadele çabalarına katkıda bulunmuştur. Bu kapsamda bilhassa iklim değişikliğinin olumsuz sonuçlarından en fazla etkilenmekte olan en az gelişmiş ülkeler ile küçük ada devletleri ve Afrika ülkelerinin uyum finansmanı ve dirençli altyapı ihtiyaçlarına dikkat çekilmiş; iklim değişikliğine uyum amacıyla finansman imkanlarına ulaşabilmeleri için araclar geliştirilmiştir. İklim

değişikliğiyle mücadele bağlamında halihazır fonlara ilişkin bir envanter hazırlanmıştır.

Bu küresel tehditle etkin mücadelenin ancak uluslararası işbirliğiyle sağlanabileceğinin bilinciyle 2004 yılında BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne (BMİDÇS) ve 2009 yılında Kyoto Protokolü'ne taraf olunmuştur. 2015 yılı boyunca, Paris Anlaşması'na giden sürece destek verilmiştir. G-20 Dönem Başkanı olarak Antalya Zirvesi'nden, Paris İklim Konferansı'na yapıcı bir mesaj gönderilmesi sağlanmıştır.

Paris İklim Konferansı Zirve Oturumuna Sayın Cumhurbaşkanımız'ın iştirakleri konuya verdiğimiz önemin göstergesidir. Kendilerine Sayın Çevre ve Şehircilik Bakanı'yla birlikte refakat ettim.

Sayın Cumhurbaşkanımız bu vesileyle hedef ve vizyonumuzun “ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ve göreceli kabiliyetler” temelinde adil, etkin ve kapsayıcı bir anlaşma olduğunu vurgulamışlardır.

Önümüzdeki dönemde, Paris Anlaşması'nın koyduğu hedeflere ulaşılabilmesi için finansman, teknoloji transferi, kapasite artırımı konularında etkin uluslararası mali destek sağlanması gereği gündemde tutulmaya devam edilecektir.

Türkiye 2015'de, ilk kez küresel bir çevre sözleşmesinin Taraflar Konferansı'na ev sahipliği yapmıştır. Ekim 2015'de Ankara'da gerçekleştirilen “BM Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi 12. Taraflar Konferansı”nın açılışını Sayın Cumhurbaşkanımız yapmışlardır.

Açılış konuşmalarında Sayın Cumhurbaşkanımız Çölleşme ve İklim Değişikliği arasında mevcut sinerjiye de dikkat çekmişlerdir.

Sözkonusu Konferans, New York'ta kabul edilen 15. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefinde yer alan Arazi Bozulmasının Dengelenmesi'nin hayata geçirilebilmesi için BM Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi'nin (BMÇMS)uygulama alanının genişletilmesini sağlamıştır.

İki yıl süreyle başkanlığını ülkemizin yürüteceği sözkonusu süreçte, öncelikle Afrika kıtasındakiler olmak üzere, kuraklığa ve arazi tahribatına en fazla maruz kalan ülkelere teknik destek sağlanması ve bu ülkelere yönelik pilot projelerin hayata geçirilmesi öngörülmektedir.

Çölleşmeyle mücadele ile biyolojik çeşitlilik kaybının önüne geçilmesi, insan faaliyetlerinin neden olduğu küresel iklim değişikliğiyle mücadeleye de hizmet etmektedir. Kuraklıkla mücadeleye yönelik çevre yönetimi, biyolojik çeşitliliğin

korunması ile iklim değişikliğinin önüne geçilmesi alanları birçok yönden birbiriyle bağlantılıdır. Sürdürülebilir arazi yönetimi ile organik bileşeni korunmuş toprak, okyanuslardan sonra en önemli yutaktır ve havadaki karbonu ayırarak zaptetmekte, hapsetmektedir.

Çevre sözleşmelerinin eş zamanlı uygulanmaları, aralarındaki sinerjinin ve etkinliklerinin artırılmasını sağlayacaktır.

Bozulmuş arazinin rehabilitasyonuna yönelik çabalar, kırsal yoksulluk, su açığının giderilmesi ve gıda güvenliğinin sağlanması yönünde “kazan-kazan” nitelikli bir stratejik yaklaşım teşkil edecektir.

Çevrenin korunması alanında uluslararası çabalara etkin katkılarımız sürecektir.

Türkiye, sınıraşan suları kıyıdaş ülkeler arasında anlaşmazlıktan ziyade, işbirliği unsuru olarak görmekte, su kaynaklarının “hakça”, “akılcı” ve “verimli” biçimde kullanımına önem vermekte, aşağı kıyıdaş ülkelere “zarar vermeme” ilkesine uymaktadır. Bu çerçevede, ülkemiz, havza bazında kıyıdaş ülkelerle işbirliği yapılmasını önemsemektedir. Türkiye ayrıca, sınıraşan sularla ilgili sorunlara kıyıdaş ülkeler arasında çözüm aranması gerektiğini vurgulayagelmiştir.

Yarı kurak iklim kuşağında bulunan Türkiye, sanılanın aksine su zengini bir ülke değildir. Bu durum, kısıtlı su kaynaklarımızın verimli kullanımını ve entegre yönetimini, suyun depolanmasını ve bu amaca yönelik olarak barajlar inşa edilmesini gerekli kılmaktadır. Söz konusu barajlar aynı zamanda, kurak dönemlerde dahi aşağı kıyıdaş ülkelere düzenli su bırakılmasını sağlamaktadır.

EĞİTİM, KÜLTÜR VE TANITIM

Günümüzde kültür ve kültüre bağlı olarak tanıtım, dış politika hedeflerine ulaşma anlamında kolaylaştırıcı katkı sağlayan önemli bir “yumuşak güç” unsuru olarak görülmekte olup, kültürel etkinlikler küreselleşen ve sosyalleşen günümüz dünyasında uluslararası ilişkilerin yönetiminde giderek daha çok kullanılan bir diplomasi aracı haline gelmiştir. Bu çerçevede, özellikle son dönemde giderek artan kültürel faaliyetlerimiz, ülkemizin potansiyel siyasi gücüne kayda değer bir katkı sağlamakta, Bakanlığımızın yurtdışı teşkilatı tarafından düzenlenen ya da desteklenen uluslararası kültür ve sanat etkinlikleri yoluyla günümüzün etkin bir aracı haline gelmiş olan kamu diplomasisinden yararlanılmış olmaktadır.

Ülkemizin ve kültürümüzün tanıtılması amacıyla dış misyonlarımız tarafından geniş bir coğrafyada düzenlenen ya da desteklenen başlıca etkinlikler; “Türk

Kültür Haftaları”, “Türk Sinema Günleri”, “Türk Festivalleri”, çeşitli sanat sergileri, müzik/dans gösterileri, kültür ve sanat alanında konferanslar, Türk edebiyat günleri vb. faaliyetlerden oluşmaktadır. Bu çerçevede, 2015 yılı içerisinde, Çanakkale Kara ve Deniz Savaşları’nın 100. Yılı anma etkinlikleri dahil 200’e yakın kültürel etkinlik düzenlenmiştir.

Dış Misyonlarımızca düzenlenen kültürel etkinliklerin yanısıra, yurtdışında ikili ve çok taraflı kültür ve sanat etkinliklerine katılarak ülkemizin ve kültürümüzün temsil ve tanıtımına katkıda bulunan Türk sanatçılara da Bakanlığımızca destek sağlanmaktadır.

Diğer yandan, Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu’nun üyesi olan Bakanlığım, ülkemizce verilen ve giderek ülkemizin önemli bir yumuşak güç unsuru haline gelmekte olan “Türkiye Bursları”nın planlama, duyuru ve değerlendirme sürecinde görevler üstlenmektedir.

Bakanlığım ayrıca, çeşitli ülkelerle kültür, eğitim, bilim, gençlik ve spor alanlarında işbirliğinin hukuki zemine kavuşturularak ve/veya geçmiş yıllarda yapılmış anlaşmaların günümüz şartlarına uyarlanarak, geliştirilmesi bakımından, anlaşmalarının hazırlanması, imzalanması ve onay süreçlerinde destek ve eşgüdüm sağlamaktadır. Bu çerçevede, 2015 yılı içerisinde 14 ülkeyle (Cibuti, Somali, Mali, Kolombiya, Küba, Türkmenistan, Portekiz, Fildişi Sahili, Gabon, Romanya, Etiyopya, Bosna-Hersek, Sırbistan, Katar) Kültür İşbirliği Anlaşması, Eğitim Alanında İşbirliği Anlaşması, Kültürel Değişim Programı, Arşivlerarası İşbirliği Protokolü, Gençlik ve Spor Alanında İşbirliği Anlaşması ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması gibi işbirliği anlaşmaları imzalanmış bulunmaktadır.

Hazırlıkları Kültür ve Turizm Bakanlığımız tarafından yürütülen, ülkemizin onur konuğu olduğu, Belçika’daki “europalia.turkey” festivali ile “2015 Türkiye-Katar Kültür Yılı” ve “2015 Türkiye-Avustralya Kültür yılı” Kültür ve Turizm Bakanlığımız ile Bakanlığım arasındaki verimli işbirliğinin örneklerini oluşturmaktadır. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığımız ve EXPO 2016 Antalya Ajansı tarafından gerçekleştirilecek olan, ülkemizin ilk kez evsahipliği yapacağı, EXPO 2016 Antalya’nın ülkemiz açısından yararlı sonuçlar getireceği görüşündeyim. Gerek Genel Komiserimiz, gerek yurtdışındaki temsilciliklerimiz, EXPO’ya katılımı arttırmak için girişimlerini yoğun biçimde sürdürmektedir. Ben de, her vesileyle yaptığım ikili temaslarda, muhataplarıma EXPO 2016 Antalya’ya davetimizi yineliyorum.

Sayın Başbakanımız’ın talimatıyla Bakanlığımca hazırlanan, ülkemizin tarih boyunca, kendi topraklarından kopmak zorunda kalan çeşitli millet ve farklı inançtan insanları konu alan “Güvenli Liman Türkiye Sergisi”, 2015 yılında New York (BM), Vaşington, Ottava, Cenevre (BM), Berlin, Viyana (BM), Strazburg

(AK), Brüksel ve Paris’te (UNESCO) düzenlenmiştir. Serginin, dış politikamızın insancıl yönünü yansıttığını düşünüyorum.

ENFORMASYON VE KAMU DİPLOMASİSİ

Türkiye’nin siyasi, ekonomik, kültürel ve insani alanlarda yürüttüğü proaktif dış politikanın bir sonucu olarak gerek bölgesel gerek küresel düzlemde stratejik konumunun gelişiyor olması, ulusal ve uluslararası kamuoyunun ülkemize ve ülkemizle bağlantılı olan gelişmelere ilgisine yönelik artışı da beraberinde getirmektedir.

Dış politika icraatımızın etkin iletişim kanalları üzerinden düzenli olarak ulusal ve uluslararası kamuoyunun bilgisine getirilmesi ve objektif olarak yansıtılması, sözügeçen icraatın hedeflenen sonuçlarının ulusal stratejik çıkarlarımız açısından optimize edilmesi için elzemdir. Bu itibarla, kapsamlı ve sonuç-odaklı, etkin bir kamu diplomasisi yürütülmesi, ulusal ve uluslararası basın-yayın organlarıyla sürekli etkileşim halinde olunması, medya üzerinden gerçekleştirilen tanıtım faaliyetlerinin ilgili tüm kurum ve kuruluşlarımızla eşgüdüm halinde tasarlanması ve uygulamaya yansıtılması gerekmektedir.

Karşılıklı etkileşime açık, kapsamlı ve proaktif bir iletişim stratejisi olan kamu diplomasisi vasıtasıyla dış politikamızın temel ilkelerinin, vizyonunun ve hedeflerinin geniş bir kamuoyuna objektif bir mercekten projeksiyonu amaçlanmaktadır. Bu bağlamda kamu diplomasisi, geleneksel diplomasinin ulaşamadığı yerlere ulaşabilme imkanı vermesi sayesinde etkin bir kamuoyu bilgilendirme aracı halinde gelmiştir. Öte yandan, dış politikanın muhtelif aktörlerinin karşılıklı etkileşimine imkân sağlayan kamu diplomasisi bu özelliğiyle propaganda kavramından ayrılır.

Bu hedef ve ilkeler doğrultusunda, Bakanlığım bünyesindeki Bakanlık Sözcüsü tarafından düzenli bir biçimde basın bilgilendirme toplantıları düzenlenmektedir. Bu çerçevede 2015 yılında Ankara’da yerleşik diplomasi muhabirlerine yönelik 28 basın toplantısı tertiplenmiştir. Bunun yanı sıra dış politikamıza ve küresel güncel gelişmelere ilişkin olarak Bakanlığım tarafından basın açıklamaları yapılmaktadır (2014 yılında: 409 açıklama; 2015 yılında: 318 açıklama; “Soruya-Cevap” şeklinde yapılan açıklama sayısı 41 (2014) ve 38 (2015)). Bakanlığımın üst düzey yönetiminin katılımıyla belirli konularda basına yönelik “arka plan” toplantıları tertiplenmiştir. Medya ve kamuoyunun ilgisini çekebileceği düşünülen konulara ve gelişmelere dair özlü notlar e-posta aracılığıyla basın mensuplarına iletilmekte, basının takibinde yarar görülen yurtiçindeki ve yurtdışındaki uluslararası etkinlikler ile üst düzey ziyaretlere ilişkin olarak medya

organlarıyla eşgüdümde bulunmaktadır. Bu bağlamda ülkemiz evsahipliğinde yapılan uluslararası ve çok taraflı toplantıların basın düzenlemeleri de (gerektiği takdirde ilgili kurum ve kuruluşlarımızla eşgüdüm halinde) Bakanlığım tarafından gerçekleştirilmektedir. 2015 yılında görev alınan toplantı ve faaliyetlerin arasında Çanakkale Kara Savaşlarının 100. Yılı Anma Törenleri (23-25 Nisan, Çanakkale), NATO Dışışleri Bakanları Toplantısı (13-14 Mayıs, Antalya), Küresel Göç ve Kalkınma Forumu Yıllık Zirve Toplantısı (14-16 Ekim, İstanbul) ve G-20 Liderler Zirvesi (15-16 Kasım, Antalya) yer almaktadır.

Medya kuruluşlarının bilgi, fotoğraf ve görüntü gereksinimleri de Bakanlığım tarafından karşılanmaktadır. Sözkonusu bilgi ve veriler tabiatıyla Bakanlığımın dış teşkilatıyla da paylaşılmakta, böylelikle dış misyonlarımızın da medya ve kamu diplomasisi faaliyetlerine destek olunmaktadır. Bakanlık internet sitesinde oluşturulan “Sorularla Dış Politika” başlıklı bir bölüm aracılığıyla ise temel dış politika konuları, güncel ve sorulara verilen cevaplarla kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır. Ayrıca başta Stratejik Araştırmalar Merkezi ve Diplomasi Akademisi Başkanlığı olmak üzere, Bakanlığım diğer kurumlarımızın personeline, öğrencilere ve yabancı ülke diplomatlarına yönelik gerçekleştirdiği kurslara ve çalıştaylara da iştirak edilerek ülkemizin kamu diplomasisi faaliyetleri hakkında geniş bir perspektifte bilgilendirme yapılmaktadır.

Ülkemizin tanıtımı ile uluslararası basında objektif ve kapsamlı bir şekilde yer bulmasını sağlamaya yönelik çalışmalar kapsamında, yabancı basın mensuplarının taleplerini de dikkate alarak ülkemizi ziyaret etmeleri, üst düzey yetkililerimizle röportaj yapmaları sağlanmakta, yazılı mülakat taleplerinin de gereği yerine getirilmektedir.

Türkiye’yi ziyaret eden üst düzeyli yabancı zevata eşlik eden basın mensuplarının akreditasyon ve diğer işlemleri için Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü ile eşgüdüm yapılmaktadır. Keza yurtdışı seyahatlerde üst düzey yetkililerimize refakat eden basın mensupları için gerektiği takdirde ilgili ülke makamları nezdinde girişimde bulunularak akreditasyon ve diğer işlemlerin kolaylaştırılması sağlanmaktadır.

Bölgemizde cereyan eden gelişmelere orantılı olarak yabancı medyanın ülkemize olan ilgisi artmaktadır. Suriye’deki insani trajediden kaçarak ülkemize sığınan Suriye vatandaşlarının ağırlandığı Adana, Osmaniye, Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis, Hatay, Mardin, Kahramanmaraş, Adıyaman ve Malatya illerindeki Geçici Barınma Merkezlerinde (GBM) misafir edilen Suriye vatandaşlarının durumlarını yerinde incelemek isteyen yabancı basın mensuplarının dış temsilciliklerimizce alınan mezkur GBM’leri ziyaret talepleri için Bakanlığım eşgüdüm görevini yerine getirmektedir.

Bu kapsamda, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM), Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), ilgili valilikler ve Genel Müdür Yardımcılığımızla eşgüdüm yapmak üzere arazide BYEGM tarafından görevlendirilen Görev Gücü ile bilistişare, 2015 yılında GBM'lere 164 münferit girişe izin verilmiştir.

Diğer taraftan, ülkemize ve çevresindeki gelişmeleri daha yakından ve yerinden izlemek için çok sayıda yabancı basın-yayın kuruluşu ülkemize mukim temsilciler atama eğilimindedir. Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM) kayıtlarına göre, ülkemizde mutad olarak çalışmalarına devam eden ve yerleşik temsilcileri bulunan yabancı basın-yayın kuruluşu sayısı 2015 yılı sonunda 352'ye ulaşmıştır. 2015 yılında Türkiye'ye akredite yabancı basın mensuplarıyla İstanbul'da bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Dış politikaya ilişkin kamu diplomasisi faaliyetlerimizde, yabancı kamuoylarının kendilerine has özelliklerini dikkate almaya özen gösterilmektedir. Başarılı bir kamu diplomasisi stratejisinin anahtarı “diyalog” olup, iletişimin iki yönlü işlemesi gerekmektedir. Bakanlığımızın mensupları bilhassa yurtdışındaki temsil görevlerinde diplomatik temasları meyanında bulundukları ülkenin basın-yayın organları, düşünce kuruluşları, kanaat önderleri ve üniversiteleriyle diyalog halindedir.

İletişim teknolojilerindeki gelişmeyle kamu diplomasisi uygulamalarında sosyal medyadan da yararlanma imkânı sağlanmış, hatta sosyal medyanın etkin kullanımı artık neredeyse zorunlu hale gelmiştir. Bu çerçevede, dış politikamızın geniş kitlelere doğru ve hızlı bir şekilde anlatılabilmesi amacıyla Bakanlığımıza ve dış temsilciliklerimize ait sosyal medya hesaplarından da yararlanılmakta ve sözkonusu hesapların daha etkin ve hedef kitleye ulaşabilir hale getirilmesi amacıyla çalışmalar yürütülmektedir.

22 Şubat 2016 tarihi itibarıyla Dışişleri Bakanlığı Türkçe Twitter sayfasının takipçi sayısı 1 milyon 106 bini, Türkçe Facebook sayfamızı takip eden kişi sayısı 274 bini aşmıştır. Diğer ülke Dışişleri Bakanlıklarının ülkelerinin resmi dillerindeki Twitter sayfalarına baktığımızda ABD'nin (İngilizce) 2 milyon 237 binden, İngiltere'nin (İngilizce) 542 binden, Fransa'nın (Fransızca) 814 binden, RF'nin (Rusça) 1 milyon 5 binden fazla takipçisinin bulunduğu görülmektedir. Bu çerçevede, Türkçe Twitter sayfamızın eriştiği takipçi sayısı kayda değerdir. 2012 Ocak ayından itibaren faaliyete geçen İngilizce Twitter sayfamızın takipçi sayısı ise 38 bin 346'ya ulaşmıştır.

Sosyal medya araçlarının etkinliğine yönelik istatistiki bilgileri (takipçi sayısı, tweetler, retweetler vb.) derleyen Klout.com adlı internet sitesinin verilerine göre Türkçe sayfamız 63 puanla alanında görüşleri öne çıkan, belirli bir konuya odaklı

bir kitleye erişim sağlayan grubun içerisinde yer almaktadır. 2012 Ocak ayından itibaren faaliyete geçen İngilizce Twitter sayfamızın takipçi sayısı bu aşamada 38 bin 346 olmakla birlikte, etkinlik anlamında 58 klout puanına sahiptir. (1-100 arasındaki değerlendirmede 50 üzeri klout puanına sahip olunması etkin kullanıcı olduğu anlamına gelmektedir.)

Kamu diplomasisi çalışmalarımız bağlamında Bakanlığımın dışa açılan yüzü niteliğindeki internet sitemiz de önemli araçlarımızdan biridir. 2012 yılı başında tasarımı ve içeriği güncellenen internet sitemizin ana sayfasını 2015 yılında ziyaret eden kişi sayısı 4 milyon 284 bin 807'e ulaşmıştır.

4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve 3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun çerçevesinde Bakanlığımıza yöneltilen sorular da Enformasyon Genel Müdür Yardımcılığı bünyesinde faaliyet gösteren “Bilgi Edinme Birimi” tarafından koordine edilmektedir. Anılan Kanunlar çerçevesinde Bakanlığımıza yapılan bilgi edinme başvuru sayısı her yıl artış göstermekte olup, 2015 yılında 7.399'a ulaşmıştır. Söz konusu başvurulara hukuki süreleri içerisinde cevap verilmektedir.

BÜYÜKELÇİLER KONFERANSI

Büyükelçilerimizin mesleki bilgi ve tecrübelerini paylaştıkları kurumsal bir istişare platformu oluşturmak, dış politika gündemimizde yer alan konular hakkında genel bir değerlendirmede bulunmak, önümüzdeki döneme dair öncelikleri ve hedefleri tespit etmek, dış politikamızın uygulanmasında rol oynayan kurum ve kuruluşlarla eşgüdüm sağlamak hedefiyle ilk kez 2008 yılında Büyükelçiler Konferansı yapılmaya başlanmıştır. Aynı zamanda dış politikamız hakkında yurtiçinde farklı çevrelerin bilgilendirilmesi ve kamu diplomasisi bakımından da önemli bir işlev gören Büyükelçiler Konferansları'nın bir bölümü ülkemizin farklı şehirlerinde gerçekleştirilmektedir.

Zaman içinde giderek kurumsallaşan Büyükelçiler Konferansları'nın yedincisi 5-10 Ocak 2015 tarihlerinde “Yeni Türkiye: Dış Politikada Süreklilik ve Değişim” temasıyla Ankara'da düzenlenmiştir. Konferans'ta sözkonusu tema çerçevesinde, dış politikamızda devamlılık gösteren ve küresel dönüşüm dalgalarından etkilenen boyutlar ele alınmış, dış politikamızın süreklilik ve değişim unsurlarını birbirleriyle etkileşim içinde bünyesinde barındırdığı tespitinde bulunulmuştur. Sayın Başbakan Yardımcılarımız ve Sayın Bakanlarımızın da katıldıkları Büyükelçiler Konferansı'nda toplam 32 oturum düzenlenmiş; Büyükelçilerimizi kabul eden Sayın Cumhurbaşkanımız, Sayın TBMM Başkanımız ve Sayın Başbakanımız hitaplarda bulunmuşlardır.

Konferansın uluslararası boyutunu kuvvetlendirmeyi de amaçlayan, üst düzey yabancı konukların davet edilmesine yönelik uygulama çerçevesinde Konferansa üç farklı kıtadan ve üç uluslararası örgütten altı Dışışleri Bakanı/üst düzey temsilci katılmıştır. Bu kapsamda UNESCO Genel Direktörü İrina Bokova, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Thorbjorn Jagland, dönemin BM Mülteciler Yüksek Komiser Antonio Guterres, Arjantin Dışışleri Bakanı Hector Timerman, Hollanda Dışışleri Bakanı Bert Koenders ve Nijerya Dışışleri Bakanı Aminu Bashir Wali Konferansa katılarak Büyükelçilerimize hitap etmişlerdir.

9 Ocak 2015 günü Çanakkale Savaşları'nın 100. yıldönümü vesilesiyle Çanakkale'ye yapılması öngörülen ziyaretin, olumsuz hava koşulları nedeniyle gerçekleştirilememesi üzerine, Ankara'da Çanakkale Savaşları'nın 100. yıldönümünü anmaya yönelik bir oturum gerçekleştirilmiştir. Çanakkale Savaşları'nın tarihimiz açısından öneminin vurgulandığı bu oturumda, 100. Yıldönümü vesilesiyle ev sahipliği yapacağımız etkinliklere yönelik hazırlıklar da ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Büyükelçiler Konferansları'nın sekizincisi, “Kriz Yönetimi: İnsani Çözümler” temasıyla 10-16 Ocak 2016 tarihlerinde Ankara ve Gaziantep'te düzenlenmiştir. Konferans vesilesiyle Büyükelçilerimiz, Sayın Cumhurbaşkanımız, Sayın TBMM Başkanımız ve Sayın Başbakanımız tarafından kabul edilmişlerdir. Ayrıca Konferans kapsamında düzenlenen toplantılarda ilgili Sayın Başbakan Yardımcılarımız ve Sayın Bakanlarımız Büyükelçilerimize hitap etmişlerdir.

Sekizinci Büyükelçiler Konferansı'nın uluslararası boyutu kapsamında, AB Komisyonu Başkanı Birinci Yardımcısı Frans Timmermans, Norveç Dışışleri Bakanı Borge Brende, Şili Dışışleri Bakanı Heraldo Munoz, Kenya Dışışleri Bakanı Amina Mohamed Jibril ve İngiltere Dışışleri Bakanı Philip Hammond farklı oturumlarda Büyükelçilerimize hitap etmişlerdir.

23-24 Mayıs 2016 tarihlerinde ülkemizin evsahipliğinde tarihte ilk defa düzenlenecek olan Dünya İnsani Zirvesi'nin insani çabalara yenilik ve canlılık getirmek üzere geleceğin gündemi ile ilgili somut öncelikleri ortaya koyması beklenmektedir. Sekizinci Büyükelçiler Konferansının ana teması olarak “Kriz Yönetimi: İnsani Çözümler”in seçilmesiyle, ülkemizin bu alandaki çalışmalarının daha da ileriye götürülmesi hususunda kapsamlı bir fikir alışverişi gerçekleşmesi ve ülkemizin Zirve'ye olabilecek en iyi şekilde hazırlanması amaçlanmış, kamuoyumuzda Dünya İnsani Zirvesi hakkında bir farkındalık yaratılması da hedeflenmiştir.

Konferansa bu sene ilk kez dünya çapında tanınmış akademisyen ve uzmanlar da davet edilmiştir. Konferansın ana temasını oluşturan “Kriz Yönetimi: İnsani Çözümler” çerçevesinde düzenlenen akademik panellere katılan Dünya İnsani

Zirvesinden Sorumlu Birleşmiş Milletler Genel Sekreter Yardımcısı Stephen O'Brien, Columbia Üniversitesi Profesörü Jeffrey Sachs, Harvard Üniversitesi Profesörü Lant Pritchett, Oxford Üniversitesi Profesörü Margaret MacMillan, Tufts Üniversitesi Profesörü Malik Müfti ve Kadir Has Üniversitesi Rektörü Mustafa Aydın insani krizlerin siyasi, sosyal ve ekonomik boyutlarını güncel gelişmeler kadar tarihsel bir perspektif çerçevesinde de ele almışlar, yakın çevremizde yaşanan çatışma ve insani krizleri tarihi, sosyal ve siyasi boyutlarıyla değerlendirmişlerdir.

Büyükelçiler Konferansının Ankara dışındaki bölümünde Gaziantep ziyaret edilmiş, bu vesileyle Dışişleri Bakanlığı Gaziantep Temsilciliğinin açılış töreni de gerçekleştirilmiştir. Açılış töreninin ardından ülkelerindeki şiddetten kaçan Suriyeliler'in barındığı AFAD Nizip Konteyner Kenti ziyaret edilmiştir.

YURTDIŞINDA YAŞAYAN VATANDAŞLARIMIZ

Dünyanın dört bir tarafına yayılmış ve diğer ülkelerde hayat kurarak kültürünü yeni coğrafyalara taşımış vatandaşlarımız bizim açımızdan büyük bir değer ifade etmektedir. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız bulundukları ülkelerin sosyal, siyasal ve ekonomik yaşamlarına önemli katkılarda bulunurken, aynı zamanda ülkemizle o ülke arasındaki bağları da güçlendirmektedirler. Bir devletin sınırları dışında yaşayan vatandaşlarının bulunması, küresel ölçekte etkin bir ülke olma ideali açısından da büyük önem taşımaktadır.

Yurtdışında yaşayan 5,5 milyonu aşkın Türk'ün yaklaşık 4,6 milyonu Batı Avrupa ülkelerinde, 300 bini Kuzey Amerika'da, 200 bini Orta Doğu'da, 150 bini de Avustralya'da yerleşiktir. Bu sayı, Türkiye'ye kesin dönüş yapmış olan 3 milyon göçmenle birlikte düşünüldüğünde 8,5 milyonluk bir topluluğu oluşturmaktadır. Aile fertleri ve akrabalar da dikkate alındığında, daha da yüksek sayıda insanımızı etkileyen bir göç olgusu karşımıza çıkmaktadır.

Yurtdışındaki Türk toplumuna yönelik politikamız, insanlarımızın bulundukları ülkelerin siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel hayatlarına etkin birer birey olarak katılmalarını amaçlarken aynı zamanda anavatanları, anadilleri ve kültürleriyle bağlarını korumalarını da hedeflemektedir. Bu çerçevede, Türk toplumunun ülkemizle olan bağlarının güçlendirilmesi, benliklerinin korunması, durumlarının iyileştirilmesi, bulundukları topluma etkin şekilde katılımlarının kolaylaştırılması, eğitim, kültür, din ve diğer alanlarda ihtiyaç duydukları hizmetlerin verilmesi yönünde ülkemizdeki diğer resmi kurumlarla yakın işbirliği içerisinde yoğun şekilde çalışılmaktadır.

Yurtdışındaki Türk toplumuna eğitim, dil ve dini hizmet verilmesi amacıyla yurtdışında hâlihazırda Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu kararıyla atanan 1.647 öğretmen, 94 okutman ve 1.466 din görevlimiz görev yapmaktadır. Bu hizmetlerin verilmesinde ilgili ülke makamlarıyla somut ve içerikli bir işbirliği yürütülmesine önem verilmektedir.

Yurtdışında vatandaşlarımıza kaliteli ve etkin hizmet sunulması anlayışıyla, onların düşüncelerine değer veren, farklılıkları zenginlik olarak algılayan insan odaklı bir düşünceyle çalışılmaktadır. Ayrıca, vatandaşlarımızın yurtdışında hak ve özgürlüklerden gerektiği gibi yararlanabilmesi için de yoğun çaba gösterilmektedir.

Bu bağlamda vatandaşlarımızın yerel makamlarla ilişkilerinde hukuki konularda ihtiyaç duyabilecekleri bilgi ve yönlendirmenin sağlanması amacıyla Sözleşmeli Hukuk Danışmanları istihdam edilmektedir. Batı Avrupa ülkelerinde çoğunlukla hukuk eğitimi alan Türk toplumu üyelerinden oluşan Hukuk Danışmanları yarı zamanlı olarak Dış Temsilciliklerimizde vatandaşlarımıza hukuki destek hizmeti vermektedir. Hâlihazırda 40 temsilciliğimizde 42 hukuk danışmanı görev yapmakta olup, danışmanlık hizmeti ücretsizdir.

Uyum, etkin katılım ve yabancı düşmanlığı gibi hususlar da yakından izlediğimiz konular arasındadır. Bu süreçte göçmenlere düşen sorumluluklar olduğu gibi ev sahibi ülkenin de katılımı teşvik edici ve kucaklayıcı nitelikte politikalar oluşturma sorumluluğu bulunmaktadır. Bu amaçla, göç/uyum yasa ve politikalarının ayrımcılık içeren hususlardan arındırılması yönünde temas ve girişimlerimiz devam etmektedir.

Bununla birlikte, özellikle Avrupa'ya yönelik mülteci akımı ve yükselen terör tehdidinin bir uzantısı olarak yabancı düşmanlığı, ayrımcılık ve ırkçılık içerikli saldırılar maalesef yeniden yükselişe geçmiştir. Batı Avrupa ülkelerindeki Müslüman nüfusun çoğunluğunu oluşturan Türk toplumu bu saldırıların birincil hedefi durumundadır.

2011-2015 yılları arasında, vatandaşlarımıza yönelik 119 kundaklama eylemi, 205 saldırı ve 25 silahlı saldırı, 64 tehdit mektubu ve 216 diğer eylemler olmak üzere toplamda 627 eylem vuku bulmuş olup, bunların 382'si Almanya'da meydana gelmiştir. Son bir yılda 106; son altı ayda 38; son üç ayda 23 yabancı düşmanlığı motifli olay yaşanmıştır.

2011 yılı Kasım ayında Almanya'da 2000-2007 yılları arasında sekiz Türk'ün katledilmesi olaylarının faillerinin Nasyonal Sosyalist Yeraltı (NSU) adlı terör örgütünün mensupları olduklarının tesadüfen ortaya çıkması, bu konuda şimdiye kadar dile getirilen endişelerimizin haklılığını bir kez daha ortaya koymuştur.

Mezkûr cinayetlerle ilgili devam eden dava süreci 6 Mayıs 2013 tarihinde başlamıştır ve bugüne kadar 250'nin üzerinde duruşma gerçekleştirilmiştir. Duruşmaların 2016 yılında da devam etmesi beklenmektedir. NSU cinayetleriyle ilgili olarak devam eden yargı sürecinin yanısıra, parlamentolar nezdinde kurulan Araştırma Komisyonu çalışmaları da ülkemiz tarafından yakından takip edilmekte, ayrıca, bu kapsamda mağdur ailelerin ihtiyaç duydukları yardım sağlanmaya çalışılmaktadır.

Vatandaşlarımıza yönelik yabancı düşmanlığı veya ırkçılık motifli saldırıların takibi amacıyla Bakanlığımızda bir veri tabanı oluşturulmuştur. Ayrıca, Bakanlığımızın uygulamaya koyduğu Konsolosluk Çağrı Merkezi vatandaşlarımızın 7/24 temelinde ulaşabileceği bir yardım hattı olarak hizmet vermektedir. Saldırıya uğrayan vatandaşlarımızla ilgili olarak Başkonsolosluklarımız derhal yetkili yerel makamlar nezdinde gerekli girişimi yapmakta ve mağdurlara ihtiyaç duydukları hukuki destek Dış Temsilciliklerimizdeki Hukuk Danışmanları aracılığıyla sağlanmaktadır.

Konuya verdiğimiz önem ile artan hassasiyet ve endişelerimiz çok taraflı platformlarda da dile getirilmektedir. Bu bağlamda özellikle Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve AGİT nezdinde ülkemiz aktif bir tutum izlemekte, bu konuda çıkarılan karar tasarılarının/tavsiyelerin oluşmasında öncü bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda, güçlenen Türkiye artık yurtdışındaki vatandaşlarının sorunlarıyla daha etkin bir şekilde ilgilenebilmekte, görüş ve önerileri ilgili ülkelerin Hükümetleri tarafından daha fazla dikkate alınmaktadır.

Öte yandan, vatandaşlarımızın bulundukları ülkelerdeki çalışma ve sosyal güvenlik haklarının korunması amacıyla şimdiye kadar başta vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadıkları Avrupa ülkeleri olmak üzere 30 ülkeyle ikili Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri imzalanmıştır. Aramızda ahdi bir temel olmayan ülkelerle de benzer sözleşmelerin imzalanması için çalışmalar sürmektedir.

İlgili dış temsilciliklerimizce ayrıca, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın sorunlarını ve beklentilerini irdelemeye ve çözüm yolları üretmeye yönelik düzenli toplantılar düzenlenmektedir. Bu çerçevede, yurtdışındaki Türk toplumu, kendi aralarındaki iletişim ağını genişletmeleri, aralarındaki dayanışmayı güçlendirmeleri ve etkin sivil toplum kuruluşları olarak faaliyet göstermeleri için de teşvik edilmektedir.

KONSOLOSLUK KONULARI

Bir ülkenin dış politikasının en önemli unsurunun yurtdışındaki vatandaşlarının çıkarlarını korumak ve onlara her daim en kaliteli hizmeti sunmak olduğu düşüncesinden hareketle konsolosluk hizmetlerinde son dönemde mevcut hizmeti geliştiren adımlar atılmıştır.

Bu çerçevede, yurtdışındaki vatandaşlarımıza konsolosluk hizmetlerini daha süratli, etkin ve çağın gereklerine uygun biçimde sunmak Bakanlığımca önem verilen konuların başında gelmektedir. Devletimizin her an vatandaşımızın yanında olduğunu hissettirmek, vatandaşlarımızın hak ve menfaatlerini korumak ve bulundukları ülkelerde kendilerine verimli bir şekilde kamu hizmeti sunmak öncelikli hedeflerimizdendir. Nitekim Bakanlığımın merkez ve dış teşkilatı, vatandaşlarımızın konsolosluk hizmetlerini 7 gün / 24 saat sağlıklı bir şekilde alabilmeleri için yoğun mesai yapmaktadır.

Öte yandan, Bakanlığımın konsolosluk ilişkileri alanındaki görevleri, vatandaşlarımızın yurtdışı ilişkileri ve temaslarının çoğalması, buna bağlı olarak daha fazla sayıda adli, hukuki, ticari sorunlarla karşılaşmaları ve daha çok yabancıların yatırım yapmak, çalışmak, öğrenim görmek, turizm ya da muhtelif nedenlerle ülkemizi ziyaret etmesi ya da ülkemize yerleşmesi nedeniyle her geçen yıl artmaktadır.

Bakanlığımın merkez teşkilatı ile yurtdışı teşkilatı, gerek Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin taraf ülkelere tanıdığı haklar ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, gerek pek çok ülkeyle mevcut ikili konsolosluk sözleşmeleri uyarınca, çeşitli vesilelerle yurtdışında bulunan ve/veya yurtdışına giden vatandaşlarımızın hak ve çıkarlarının korunması için ilgili ülkelerin yerel makamları ve bu ülkelerin Türkiye'deki temsilcilikleriyle yoğun işbirliği içinde azami çaba sarf etmektedir.

Vatandaşlarımızın yoğun olarak bulunduğu ülkelerle her yıl ikili **konsolosluk görüşmeleri** yapılmakta, varsa mevcut sorunlar karşılıklı olarak masaya yatırılmakta, ayrıca konsolosluk ilişkileri ve işbirliğinin en ileri seviyeye ulaşmasına çalışılmaktadır. 2015 yılında, Türkiye-Kazakistan Konsolosluk İstişareleri (25 Şubat 2015) Astana'da, Türkiye-İran Konsolosluk İstişareleri (10 Mart 2015) Tahran'da, Türkiye-Karadağ Konsolosluk İstişareleri (15 Haziran 2015) Ankara'da, Türkiye-RF Konsolosluk İstişareleri (25 Haziran 2016) Moskova'da, Türkiye- Kore Cumhuriyeti Konsolosluk İstişareleri (29 Temmuz 2015) Seul'de, Türkiye-Romanya Konsolosluk İstişareleri (15 Eylül 2015) Ankara'da, Türkiye-Sırbistan Konsolosluk İstişareleri (17 Eylül 2015)

Belgrad’da, Türkiye-Belarus Konsolosluk İstişareleri (3 Kasım 2015) Minsk’te, Türkiye-Moğolistan Konsolosluk İstişareleri (30 Kasım 2015) Ankara’da, Türkiye-İsviçre Konsolosluk İstişareleri (8 Aralık 2015) Bern’de, Türkiye-KKTC Konsolosluk İstişareleri (21 Aralık 2015) Lefkoşa’da, Türkiye-Türkmenistan Konsolosluk İstişareleri (Ocak 2016) Ankara’da Genel Müdür düzeyinde gerçekleştirilmiştir.

Öte yandan, 2016 yılı sonuna kadar Almanya, Azerbaycan, Fransa, Gürcistan, Kırgızistan, Moğolistan, Türkmenistan, Çin ve Vietnam ile konsolosluk istişareleri gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

2015 yılı içerisinde, İçişleri Bakanlığımız ile bilistişare, Makedonya ve Bosna-Hersek ile “Sürücü Belgelerinin Karşılıklı Tanınması ve Değişimi Anlaşması” müzakereleri başlatılmıştır. Ayrıca, Hırvatistan, Suudi Arabistan, Moğolistan, Bahreyn, Arjantin, Meksika, Paraguay, Şili, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Senegal, Sudan, Afganistan, Bangladeş, ÇHC (Hong Kong), Endonezya, Hindistan, Malezya, Singapur, Avustralya ile adli yardımlaşma, suçluların iadesi ve hükümlü naklini ilgilendiren konularda anlaşma müzakereleri devam etmekte olup, kısa sürede tamamlanması öngörülmektedir.

“Türkiye ile Azerbaycan Arasında Sürücü Belgelerinin Karşılıklı Değişimi ve Tanınmasına İlişkin Anlaşma” metni üzerinde her iki taraf da mutabık kalmış olup, anlaşmanın üst düzey bir ziyaret sırasında imzalanması öngörülmektedir.

“Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı ile Azerbaycan Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Arasında Adli İncelemeler Alanında İşbirliğine Dair Anlaşma” metni üzerinde her iki taraf da mutabık kalmış olup, anlaşmanın üst düzey bir ziyaret sırasında imzalanması öngörülmektedir.

“Türkiye Cumhuriyeti ile Moğolistan Arasında Nüfus Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Muhtırası” taslağına ilişkin müzakereler devam etmiştir.

“Türkiye ile Arnavutluk Arasında Sürücü Belgelerinin Karşılıklı Değişimi Anlaşması” metni üzerinde her iki taraf da mutabık kalmış olup, anlaşmanın üst düzey bir ziyaret sırasında imzalanması öngörülmektedir.

Vatandaşlarımıza yurtdışında sunulan hizmetler bakımından önem verdiğimiz bir diğer husus ise, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın bulundukları yerlerde en geniş şekilde oy kullanabilmelerine yönelik adımlarımızdır.

6304 Sayılı “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” Resmi Gazete’de 18 Mayıs 2012’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu değişiklikler, yurtdışındaki vatandaşlarımızın hem bulundukları yerlerde açılacak sandıklarda, hem de gümrüklerde oy kullanmalarına imkân vermektedir. Bu çerçevede, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın 2014 yılında olduğu gibi 2015 yılında gerçekleştirilen 25. ve 26. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinde oy kullanmalarına ilişkin hazırlıklar, Yüksek Seçim Kurulu (YSK) ve diğer ilgili kurumlarla eşgüdüm içerisinde Bakanlığımca yürütülmüştür.

25. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinde yurtdışında yaşayan seçmenlerin bağlı bulundukları misyonlarımızda oy kullanmaları süreci 8-31 Mayıs tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Yurtdışı seçmenlerin gümrük kapılarında yine 8 Mayıs'ta başlayan oy verme süreci ise 7 Haziran'da sona ermiştir.

Bu seçimde vatandaşlarımız Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde uygulanan randevu sisteminin kaldırılmasıyla randevu almaksızın sandık başına gidebilmişlerdir.

Bu çerçevede, sözkonusu seçimlere ilişkin olarak YSK tarafından dış temsilciliklerimizde sandık kurulması için gereken asgari seçmen sayısı ülke genelinde 500 olarak belirlenmiş ve yapılacak hazırlıklara esas olmak üzere bir sandıkta oy kullanacak seçmen sayısı yaklaşık 1200 olarak tespit edilmiştir.

Seçimler 54 ülkede ve 112 temsilciliğimizde düzenlenmiştir.

102 temsilciliğimiz misyon binasında, 10 temsilciliğimiz ise dışarıda kiralanan mekânlarda toplam 3.664 sandık kurmuştur.

Boş oy pusulalarının götürülmesi ve kullanılmış oy pusulalarının getirilmesi amacıyla 80 farklı güzergahta 184 Diplomatik Kurye görevlendirilmiştir.

Vatandaşlarımızın yoğun olduğu ülkelerde kullanılan oyların ülkemize taşınması için Yüksek Seçim Kurulu'nca Türk Hava Yollarından 3 uçak kiralanmıştır.

25. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinde Yurt Dışı Seçmen Kütüğüne kayıtlı 2.908.631 seçmenden 1.056.078'i oyunu kullanmış ve seçime katılım oranı %36.31 olarak gerçekleşmiştir.

Yüksek Seçim Kurulu'nun (YSK) 25.08.2015 tarih ve 1539 sayılı kararı ile 1 Kasım 2015 tarihinde yapılmasına karar verilen 26. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinde yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın bulundukları ülkelerde kurulacak sandıklarda oy kullanmalarını teminen yapılan çalışmalar, ilgili kurumlarla eşgüdüm içerisinde Bakanlığım tarafından yürütülmüştür.

YSK'nın aldığı prensip kararları çerçevesinde, seçimler seçmen sayısı 500'ü geçen ülkelerdeki çevrimiçi misyonlarımızda yapılmaktadır. Bu çerçevede, 54 ülkede bulunan 113 temsilciliğimizde sandık açılmıştır.

113 temsilciliğimizin 102'si kendi binasında, 11'i kiralanın mekanlarda sandık açmıştır.

96 temsilciliğimize ait toplam 1.239 parça seçim malzemesi (toplam 47 ton) Bakanlığım tarafından mühürlenip gümrük işlemleri tamamlanmış ve 6 Ekim 2015 tarihi itibarıyla ilgili misyonlarımıza gönderilmiştir. Kalan 17 misyonumuzun seçim malzemesi diplomatik kurye ile gönderilmiştir.

26. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri YSK kararı ile yurtdışında 8-25 Ekim 2015 tarihlerinde yapılmıştır. Gümrüklerde oy kullanma süreci ise 8 Ekim günü başlamış olup, 1 Kasım 2015 tarihine kadar sürmüştür.

8 Ekim'de başlayan ve azami 18 gün süre ile oy kullandırılan seçimlerde, ülke ve temsilciliklere göre farklı tarihlerde oy kullandırılmıştır. Oy kullanmanın başlangıç tarihi ülkelere göre farklılık arzederken, oy kullanmanın son günü tüm misyonlarımızda 25 Ekim 2015 olarak gerçekleşmiştir.

26. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinde Yurt Dışı Seçmen Kütüğüne kayıtlı 2.899.069 seçmenden 1.298.325'i oyunu kullanmış ve seçime katılım oranı %44,78 olarak gerçekleşmiştir.

6-7 Şubat 2015 tarihlerinde Berlin'de Batı Avrupa Başkonsoloslar Toplantısı yaptık. Toplantıda yabancı düşmanlığı/İslam karşıtlığı, yurtdışında seçim düzenlenmesi, eğitime ilişkin sorunlar ve gençlik değişim programları ve 1915 olayları gibi konular ele alınmıştır. Anılan toplantıyı müteakiben Almanya'daki çatı kuruluşları temsilcileriyle de biraraya geldim.

7 Mayıs 2015 tarihinde bu defa Münih'te bir Batı Avrupa Başkonsoloslar toplantısı daha gerçekleştirdik. Bu toplantıda arkadaşlarımız "Memleketim" portalını tanıtmıştır.

24 Eylül 2015 tarihinde New York'ta eski Dışişleri Bakanımız Sayın Sinirlioğlu başkanlığında Kuzey Amerika Başkonsoloslar toplantısı düzenlenmiştir. Toplantıda Türk-Amerikan toplumunun durumu, çatı kuruluşları ve derneklerle ilişkiler, ticari ilişkilerin geliştirilmesi, kültür ve tanıtma faaliyetleri, yerel gelişmeler, Türkiye'ye ilişkin algılar, basınla ilişkiler, muhasım lobilerin gayretleri/karşı çabalarımız gibi konular ele alınmıştır.

2-3 Ekim 2015 tarihlerinde Sayın Başbakanımız'ın başkanlığında Düsseldorf'ta Almanya'daki Başkonsoloslarımızın katıldığı bir "Başkonsoloslar Toplantısı" düzenlenmiştir.

18 Aralık 2015 tarihinde İstanbul'da Konsolosluk İşleri Genel Müdürü Büyükelçi Mehmet Samsar ve İstanbul Temsilcisi Büyükelçi Kenan İpek'in evsahipliğinde, İstanbul'da yerleşik muvazzaf Başkonsoloslar ve Fahri Konsolosların davet edildiği bir yeni yıl resepsiyonu düzenlenmiştir. İstanbul'da bulunan 69 muvazzaf Başkonsolos ve 73 Fahri Konsolosun çoğu eşleriyle birlikte sözkonusu resepsiyona icabet etmişlerdir. Resepsiyona İstanbul'da bulunan uluslararası kuruluş yöneticileri de katılmışlardır.

8 Kasım 2014 tarihinde kullanıma açılmış olan konsolosluk otomasyon projesi çerçevesinde konsolosluk işlemlerinin yapıldığı Konsolosluk.Net programında diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla entegrasyon çalışmaları 2015 yılında da sürdürülmüş olup, vatandaşların ihtiyaçlarına göre güncellemelere devam edilmiştir. Bununla birlikte daha önce sadece pasaport başvuruları için kullanılmakta olan "konsolosluk.gov.tr" web sitesindeki randevu sistemi tüm konsolosluk işlemleri için bazı temsilciliklerimizce aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Mobil cihazlardan konsolosluk işlemleri ile ilgili bilgi alınması, randevu temin edilmesi, e-pasaport gibi başvuruların hangi aşamada olduğunun takip edilmesi için çalışmalar tamamlanmıştır.

Bugüne kadar 7 gün 24 saat telefon ile ulaşılabilen Konsolosluk Çağrı Merkezi'nden yeni web sitesi ile birlikte canlı yardım alınmaya başlanmış, 2015 yılında 8612 adet canlı yardım talebine yanıt verilmiştir.

Konsolosluk işlemleriyle ilgili konularda telefonla yapılan vatandaş başvurularını karşılamak amacıyla kurulan Konsolosluk Çağrı Merkezi (KÇM) halen konsolosluk mevzuatı konusunda eğitilmiş 40 personel ile 7 gün 24 saat boyunca, Türkçe'nin yanı sıra beş dilde (İngilizce, Almanca, Fransızca, Flamanca ve İtalyanca) hizmet vermektedir.

Hızlı ve etkin bir hizmet alabilmesi için vatandaşlarımızın yoğun olarak bulundukları ülkelerden "tek hat ile KÇM'ye erişimleri projesi" devreye alınmıştır. Anılan proje ile Kuzey Amerika, Almanya (+49 3030 807090), Avusturya (+43720 115890), İngiltere (+44203 6088090) Hollanda (+311 076 60007) ve Fransa'daki (+33 180 146 335) vatandaşlarımız anılan numara için ayrıca uluslararası telefon ücreti ödememekte, bulundukları ülkenin şehir içi ve şehirlerarası tarifleri üzerinden ücretlendirilmektedirler.

KÇM ÷lkemizin yurtdışı temsilciliklerimizde gerçekleştirilen seçim s÷recinde de destek hattı olarak hizmet vermiştir. 2015 yılı içinde gerçekleştirilen genel seçimlerde yine bu konuda vatandaşlarımıza destek olunmuştur.

KÇM kurulduğundan bug÷ne kadar yaklaşık ÷ milyon vatandaş talebine yanıt vermiştir. E-pasaport, e-vize, e-randevu sistemi ve yeni otomasyon projeleri çerçevesinde gelen vatandaş talebinin 2016 yılında bir milyon civarında gerçekleşeceği ngör÷lmektedir.

Houston Başkonsolosluğumuz tarafından, 16-18 Ocak 2015 tarihleri arasında Plano şehrinde yaşayan vatandaşlarımıza yönelik olarak gezici konsolosluk hizmeti sunulmuştur.

Los Angeles Başkonsolosluğumuz tarafından, 21-22 şubat 2015 tarihleri arasında San Francisco şehrinde yaşayan vatandaşlarımıza yönelik olarak gezici konsolosluk hizmeti sunulmuştur.

Melburn Başkonsolosluğumuz tarafından, 27 şubat-1 Mart tarihleri arasında Batı Avustralya başkenti Perth şehrinde yaşayan vatandaşlarımıza yönelik olarak gezici konsolosluk hizmeti sunulmuştur.

Sidney Başkonsolosluğumuz tarafından, 7-8 Mart 2015 tarihleri arasında Brisbane şehrinde yaşayan vatandaşlarımıza yönelik olarak gezici konsolosluk hizmeti sunulmuştur.

şikago Başkonsolosluğumuz tarafından, 10-11 Mart 2015 tarihleri arasında Michigan şehrinde yaşayan vatandaşlarımıza yönelik olarak gezici konsolosluk hizmeti sunulmuştur.

Stokholm B÷y÷keliliğimiz tarafından 17-18 Nisan 2015 tarihlerinde Malm÷’de gezici konsolosluk hizmeti sunulmuştur.

Houston Başkonsolosluğumuz tarafından, 8-10 Mayıs 2015 tarihinde San Antonio şehrinde yaşayan vatandaşlarımıza yönelik olarak gezici konsolosluk hizmeti sunulmuştur.

Stokholm B÷y÷keliliğimiz tarafından 22-23 Mayıs 2015 tarihlerinde Göteborg’da gezici konsolosluk hizmeti sunulmuştur.

Cidde Başkonsolosluğumuz tarafından, 10-12 Haziran 2015 tarihlerinde Medine’de gezici konsolosluk hizmeti sunulmuştur.

Toronto Başkonsolosluğumuz tarafından, 13-16 Kasım 2015 tarihleri arasında Vancouver şehrinde yaşayan vatandaşlarımıza yönelik olarak gezici konsolosluk hizmeti sunulmuştur.

Melburn Başkonsolosluğumuz tarafından, 17-18 Kasım 2015 tarihleri arasında Mildura şehrinde yaşayan vatandaşlarımıza yönelik olarak gezici konsolosluk hizmeti sunulmuştur.

Stokholm Büyükelçiliğimiz tarafından 27-28 Kasım 2015 tarihlerinde Malmö’de gezici konsolosluk hizmeti sunulmuştur.

Riyad Büyükelçiliğimizce, 8-9 Ocak 2016 tarihlerinde Dammam şehrinde gezici konsolosluk hizmeti verilmiştir.

Los Angeles Başkonsolosluğumuzca, 30-31 Ocak 2016 tarihlerinde Arizona’nın Phoenix şehrinde gezici konsolosluk hizmeti verilmiştir.

Keza Stokholm Büyükelçiliğimizce 12-13 Şubat 2016 tarihlerinde Göteborg’da geçici konsolosluk hizmeti verilmiştir.

Sidney Başkonsolosluğumuzca 21 Şubat 2016 tarihinde Brisbane’de geçici konsolosluk hizmeti verilmiştir.

Bakanlığımın ve ilgili dış temsilciliklerimizin girişimleri ve takipleri neticesinde adli makamlarımızca çeşitli suçlardan dolayı aranmakta olan ve yurtdışında yakalanan toplam 92 sanığın 2015 yılında ülkemize iadesi gerçekleştirilmiştir. Öte yandan, 2015 yılında ülkemizde yakalanan ve çeşitli ülkelere iadesi talep edilen 8 kişinin de anılan ülkelere iadesi yapılmıştır.

Yine 2015 yılında, yurtdışında çeşitli nedenlerle hüküm giymiş 25 vatandaşımızın cezalarının kalan kısmını ülkemizdeki hapisanelerde tamamlayabilmeleri yönündeki nakil talepleri sonuçlandırılmıştır. Benzer şekilde, ülkemizdeki cezaevlerinde bulunan 8 yabancının bakiye cezalarını ülkelerinde çekebilmeleri amacıyla anılan ülkelere nakli gerçekleştirilmiştir.

Ülkemizdeki cezaevlerinde hâlihazırda 2.562’si tutuklu, 1.467’si hükümlü olmak üzere toplam 4.029 yabancı uyruklu şahıs bulunmaktadır.

Yurtdışında suça karışan ve tutuklanan vatandaşlarımızın adil yargılanmaları ve iyi muamele görmeleri için bulundukları ülkelerdeki Başkonsolosluklarımızca gerekli girişimler yapılmaktadır. Bazı duruşmalarda Başkonsolosluk görevlilerimiz de hazır bulunmaktadır. Başkonsolosluklarımız görev bölgelerindeki cezaevlerini düzenli aralıklarla ziyaret etmekte ve cezaevi

koşulları ile vatandaşlarımızın cezalarını insan onur ve haysiyetine yakışır koşullarda çekmeleri için gerekli kontrol ve çabayı göstermektedirler.

2015 yılı içerisinde çeşitli ülkelerde mağdur durumda kalan 88 vatandaşımızın borç senedi verilmek suretiyle ülkemize dönüşü sağlanmıştır.

2015 yılı içerisinde, muhtelif ülkelerde ciddi rahatsızlıklar geçiren 35 vatandaşımızın ambulans uçakla ülkemize intikali sağlanmıştır. Söz konusu vatandaşlarımızın ülkelere göre dağılımı aşağıda sunulmaktadır:

Yunanistan: 1, İsviçre: 1, Almanya:1, KKTC: 7, İtalya: 2, Suudi Arabistan: 10, Mısır: 1, Etiyopya:1, Irak:3, Arnavutluk: 1, İran: 1, Azerbaycan: 1, Sudan: 1, Amerika: 1, Romanya: 1, Türkmenistan: 2

Yurtdışında yerleşik olan vatandaşlarımıza olağanüstü hallerde konsolosluk himayesi sağlanmasına önem atfediyoruz. Doğal afet, salgın hastalık, terör ve savaş gibi vatandaşlarımızın hayatlarının tehlikeye girebileceği vakalarda Bakanlığım seyahat ve güvenlik duyuruları yayınlamaktadır.

Bu çerçevede, Bakanlığım tarafından 2015 yılı içinde Irak, Yemen, Cezayir, Libya, Kenya, Nijerya, RF, Burkina Faso, Filipinler, Belçika, Kongo Cumhuriyet, Tayland için seyahat duyuruları yayınlanmıştır.

2015 yılı içinde Yemen ve Burundi'den vatandaşlarımızın tahliyesi gerçekleştirilmiştir.

Yemen'deki kamu düzeni ve asayişte yaşanan ciddi olumsuz gelişmeler nedeniyle Şubat 2015'ten itibaren vatandaşlarımızın Yemen'den ayrılmaları birçok defa kuvvetle tavsiye edilmiştir.

Suudi Arabistan öncülüğündeki koalisyon güçleri tarafından Yemen'de başlatılan askeri operasyonun ardından, güvenlik koşullarındaki ciddi bozulma sonucunda bu ülkede kalmış olan vatandaşlarımızdan talep edenlerin tahliyesine yönelik olarak titiz bir çalışma sürdürülmüştür.

Öncelikle 3 Nisan 2015 tarihinde asayiş durumunun daha kötü olduğu Aden'deki 55 vatandaşımızın tahliyesi gerçekleştirilmiştir. Tahliye mücavir bölgede görev icra etmekte olan, Deniz Kuvvetleri Komutanlığıımıza bağlı TCG Büyükkada Korveti tarafından Liman kenti Aden'de bulunan vatandaşlarımızın Cibuti'ye getirilmesiyle sağlanmıştır. Bir gece Cibuti'de ağırlanan vatandaşlarımızın, 4 Nisan 2015 tarihinde Türk Hava Yolları uçağıyla ülkemize dönüşleri sağlanmıştır. Başkent Sana'dan tahliye edilmek üzere başvuran vatandaşlarımızın tahliye çalışmalarında tüm seçenekler değerlendirilerek, en güvenli tahliye seçeneği

üzerinde durulmuştur. Sözkonusu değerlendirme sürecinde başta Yemen ve koalisyon güçlerinin öncülüğünü yapan Suudi Arabistan makamları olmak üzere ilgili tüm taraflarla yoğun bir temas ve eşgüdüm tesis edilmiştir.

Yapılan değerlendirme sonucunda vatandaşlarımızın 5 Nisan 2015 tarihinde özel tahsisli bir Türk Hava Yolları uçağıyla tahliyesi sağlanmıştır. Sözkonusu tahliyeye imkanlar dahilinde yabancı ülke vatandaşları da dahil edilmiştir.

5 Nisan tarihinde Sana'dan ülkemize 162 Türk vatandaşı tahliye edilmiştir. Ayrıca, toplam 73 yabancı da aynı uçakla ülkemize getirilmiştir.

26 Haziran 2015 tarihinde yapılacak olan Burundi Cumhurbaşkanlığı seçimlerine giden süreçte başgösteren siyasi kriz dolayısıyla başkent Bujumbura başta olmak üzere ülkede protesto gösterileri ve şiddet eylemleri başlamıştır. Burundi'de yaşayan vatandaşlarımız, ABD vatandaşları için tahsis edilen uçaklarla 17 Mayıs 2015 tarihinde Ruanda'ya intikal ettirilmişler, buradan da vatandaşlarımızın bir bölümü Nairobi'ye ve diğerleri ise ülkemize geçmişlerdir.

Nurol İnşaat firmasının Bağdat'ın Sadr ilçesinin Habibiye semtinde devam eden stadyum inşaatı şantiyesinde çalışan 18 vatandaşımız 2 Eylül 2015 günü sabaha karşı kimliği belirsiz kişilerce kaçırılmıştır.

Kaçırılan 18 vatandaşımızdan ikisi, 16 Eylül 2015 tarihinde sabah saatlerinde Acarsan firmasının Basra'daki şantiyesi yakınlarında serbest bırakılmışlardır. Bağdat Büyükelçiliğimizce gerekli girişimler yapılarak vatandaşlarımızın sorgularının bulundukları mekanda yapılması temin olunmuş, bilahare THY'nin tarifeli seferiyle yurda dönüşleri sağlanmıştır.

Diğer vatandaşlarımız ise, 30.09.2015 tarihinde sabah saatlerinde Bağdat-Kerbela yolu üzerinde Bağdat'a 50 km mesafedeki Al-Musaybi bölgesinde serbest bırakılmışlardır. Bunun üzerine Bağdat Büyükelçimiz derhal yola çıkmış, vatandaşlarımızı bulundukları yerden salimen alarak Büyükelçiliğimize getirmiştir. Sonrasında, vatandaşlarımızın ifadelerini almak isteyen Irak adalet, güvenlik ve istihbarat birimlerinin çalışmalarını Büyükelçiliğimiz yerleşkesinde yapmaları sağlanmıştır.

Sürecin son aşamasında, vatandaşlarımızın ülkemize dönüşleri Sayın Cumhurbaşkanımız'ın talimatlarıyla Bağdat'a gönderilen özel uçakla sağlanmıştır. Bu yolculukta, Başbakan Yardımcısı Sayın Tuğrul Türkeş, Sağlık Bakanı Sayın Mehmet Müezzinoğlu, Ekonomi Bakanı Sayın Nihat Zeybekci, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Sayın Fahri Kasırga ve Konsolosluk İşleri Genel Müdür Yardımcısı Elçi Gülsun Erkul da vatandaşlarımıza eşlik etmiştir. Vatandaşlarımızı teslim almak üzere Bağdat'a giden heyetimizi havalimanında

Irak Ulaştırma Bakanı Beyan Cabir Solag, eski Tarım Bakanı ve Musul milletvekili İzzettin Devle ile Anbar eski milletvekili Cabir Cabir karşılamıştır.

Vatandaşlarımız yurda dönüşte Başbakan Yardımcısı Sayın Yalçın Akdoğan ve Ankara Valisi Sayın Mehmet Kılıçlar tarafından Ankara Esenboğa Havaalanı'nda karşılanmıştır.

25 Nisan 2015 tarihinde Nepal'de gerçekleşen 7,8 şiddetindeki depremde 7 binin üzerinde insan hayatını kaybetmiştir. Depremi takip eden süreçte, Nepal'deki vatandaşlarımızın durumunun tespiti ve ülkemize geri dönüşlerine yardımcı olunması için Bakanlığım, Yeni Delhi Büyükelçiliğimiz, Katmandu Fahri Konsoloslüğümüz ve THY Katmandu Ofisi gerekli çalışmaları yürütmüşlerdir. Dört vatandaşımız bu çerçevede ülkemize getirilmiştir.

20 Kasım 2015 sabahı Bamako'da bulunan Radisson Blu Hotel'e Al-Mourabitoun isimli örgüt tarafından gerçekleştirilen saldırıda yedi kişilik THY mürettebatı da otele mahsur kalmıştır. Olayın gerçekleştiği ilk andan itibaren Bamako Büyükelçimiz Mali Dışişleri Bakanıyla da görüşerek, ekibimizin sağ salim kurtarılması için her türlü yardımın sağlanmasını istemiş, bizzat olay yerine intikal etmiştir. Mürettebattan altısı olayın ilk anlarında kurtarılmış, kalan diğer THY personeli ise ilerleyen saatlerde otelden çıkartılmıştır. Mürettebat, kurtarılmalarını müteakiben THY tarafından tahsis edilen özel uçak ile ülkemize getirilmişlerdir.

Hava sahamızı ihlal eden bir Rus Su-24 askeri uçağının 24 Kasım 2015 tarihinde düşürülmesinin ardından, ülkemizle RF arasında geçerli 30 günlük vize muafiyeti anlaşması bulunmasına rağmen vatandaşlarımızın havaalanında RF'ye girişlerine izin verilmediği ve ülkemize geri gönderildiği, RF'ye gidişlerinde havaalanlarında vatandaşlarımıza seyahatlerinin amacına yönelik ayrıntılı sorular sorulduğu, turistik amaçlı seyahatlerde geçerli vize muafiyetinin dışındaki amaçlarla iş görüşmesi veya çalışmak amacıyla ülkeye gidenlerin geri çevrildiği, bu amaçlarla RF'de olanların da ülkemize dönüşlerine izin verilmediği görülmüştür. Bunun üzerine, Bakanlığım tarafından yayınlanan 28 Kasım 2015 tarihli seyahat duyurusunda, vatandaşlarımızın RF'ye aciliyet ve önem arzetmeyen seyahatlerini ertelemelerinde yarar görüldüğü ifade edilmiştir. RF vize muafiyet anlaşmasını askıya alma yönündeki kararını 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren yürürlüğe koymuştur.

Ayrıca, RF'ye seyahat eden veya bu ülkede ikamet iznine sahip vatandaşlarımızın maruz kaldığı haksız gözaltına alınma, tutuklanma, sınırdışı edilme gibi sorunlar hakkında Bakanlığım ile Moskova Büyükelçiliğimiz, Novorossisk, Kazan ve St. Petersburg Başkonsolosluklarımız tarafından Rus makamları nezdinde gerekli

girişimlerde bulunulmuş, ülkemize dönecek vatandaşlarımıza temsilciliklerimizce destek sağlanmıştır.

Ayrıca, ön hazırlıkları 2015 yılı içinde gerçekleştirilmiş olan ve 27 Ocak 2016 tarih ve 29606 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6661 sayılı Kanun ile birlikte, dövizle askerlik bedeli 6.000 Avro’dan 1.000 Avro’ya düşürülmüştür. Bu kapsamda dış temsilciliklerimize yoğun bir şekilde bedelli askerlik başvurusu yapılmış olup, sözkonusu yoğunluk halen devam etmektedir.

Öte yandan, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız tarafında sıklıkla şikayete neden olan nüfus cüzdanını ve aile cüzdanını kaybedenler ile doğan çocuklarını yasal süresi içinde nüfusa kaydettirmeyenlerden tahsil edilen idari para cezası uygulamasına sözkonusu kanunla birlikte son verilmiştir.

Vatandaşlarımızın yabancı ülkelere daha rahat seyahat etmelerini sağlamak amacıyla vize muafiyetine yönelik çalışmalarımız hız kesmeden sürdürülmektedir. Nitekim bu çerçevede 2015 yılı içinde, Gabon Cumhuriyeti ile Resmi Pasaport Hamilleri İçin Vize Muafiyet Anlaşması 12 Mayıs 2015 tarihinde, Katar’la Umuma Mahsus Pasaport Hamilleri için Vize Muafiyeti Anlaşması 2 Aralık 2015 tarihinde imzalanmış, Kamboçya’yla imzalanan Resmi Pasaport Hamilleri İçin Vize Muafiyet Anlaşması ise 23 Ağustos 2015 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

2002 yılı itibarıyla, umuma mahsus pasaport hamili vatandaşlarımız 42 ülkeye vizesiz seyahat edebilmekteyken, 2015 sonu itibarıyla bu sayı onay işlemleri tamamlanmak üzere olan hukuki düzenlemelerle birlikte 69’a yükselmiştir.

Vatandaşlarımızın seyahat özgürlüğünü genişletecek çalışmalarımız önümüzdeki dönemde de kararlılıkla sürdürülecektir.

Öte yandan, “Elektronik Vize” (e-Vize) başvuru sistemi 17 Nisan 2013 tarihinde Bakanlığım tarafından başlatılmıştır. e-Vize uygulamasıyla internet bağlantısı olan her yerden, 7 gün 24 saat boyunca, ortalama 3 dakika içerisinde e-Vize alınması mümkündür. Halihazırda e-Vize uygulamasından 104 ülkenin vatandaşları yararlanmakta olup, 22 Şubat 2016 itibarıyla 12,7 milyon e-Vize düzenlenmiştir.

E-Vize Başvuru Sistemi İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı’yla entegre çalışmakta olup, sistemin güvenliği için azami önlemler alınmaktadır. e-Vize sistemi sayesinde ülkemize yaklaşık 269,6 milyon Dolar kaynak girişi sağlanmış, havaalanı bandrol/kaşe vize sıralarında ve Dış Temsilciliklerimizce düzenlenen vize sayılarında azalma kaydedilmiştir. Son dönemde turist sayısında yaşanan artış da e-Vize sisteminin başarısının bir göstergesi olmuştur.

Yabancıların elektronik ortamda vizelerini hızlı ve zahmetsiz bir şekilde almalarını sağlayan bu uygulama bilgi teknolojisi çağında, ülkemizin itibarına değer katmıştır. Sayın TBMM Başkanımız'ın evsahipliğinde 12 Aralık 2013 tarihinde TBMM'de düzenlenen "eTR" ödülleri Bakanlığım "e-Vize" uygulamasıyla "Kamudan Vatandaşa e-Hizmetler" kategorisinde birincilik almıştır.

STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Türk dış politikasında karar alma mekanizmalarında görev yapanlara bağımsız akademik görüş ve değerlendirmeler sunmak amacıyla kurulan Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM), Bakanlığımın ilgili birimlerine ve diğer devlet kurumlarına bilimsel ve entelektüel danışmanlık hizmeti vermekte, Türkiye'den ve dünyadan üniversiteler, akademisyenler, düşünce kuruluşları, araştırma merkezleri ve resmi kurumlarla çeşitli ortak çalışmalar ve etkinlikler düzenlemekte ve Türk dış politikasını yakından ilgilendiren konular başta olmak üzere nitelikli akademik yayınlar çıkarmaktadır.

2015 yılında SAM'ın uluslararası çalışmaları bağlamında, Azerbaycan Cumhurbaşkanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi'yle işbirliği halinde "Türkiye'de Azerbaycan Haftası Etkinlikleri" gerçekleştirilmiş; Şikago Üniversitesi Harris School of Public Policy, Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RIAC), Polonya Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (PISM), Challenges International Forum, Pakistan Milli Savunma Üniversitesi (NDU), Moğolistan Güvenlik Konseyi Strateji Çalışmaları Enstitüsü (ISS), Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi (KTMÜ), Sırbistan Dışişleri Bakanlığı Dış Politika ve Ekonomi Enstitüsü (IPE), Ukrayna Kırım Doğu Bilimleri Enstitüsü (NASU), Vietnam Afrika ve Orta Doğu Çalışmaları Enstitüsü (IAMES) gibi düşünce kuruluşları ve stratejik araştırma merkezleri ile ortak toplantı, çalıştay ve konferanslar düzenlenmiştir.

2015 yılında ayrıca Azerbaycan Cumhurbaşkanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi (AZERSAM) ve Gürcistan Uluslararası ve Stratejik Çalışmalar Vakfı (GFSIS) işbirliği halinde üçlü toplantı ve Türk Keneşi Üye Ülkelerinin Dış Politika Resmi Araştırma Merkezleri toplantıları tertip edilmiş, yurtdışında gerçekleştirilen çeşitli uluslararası konferans, çalıştay ve toplantılara iştirak edilmiştir.

Keza ülkemizde yerleşik üniversiteler, akademisyenler ve düşünce kuruluşlarının işbirliğiyle, Ortadoğu'da artan kutuplaşma tehlikesi, Suriye bağlamındaki gelişmeler ve RF ile ilişkiler konularında dış politika toplantıları düzenlenmiş,

“21. Yüzyılda Afrika ve Türkiye” paneli ve “İnsani Krizler ve Türkiye’nin İnsani Diplomasisi” başlıklı beyin fırtınası toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Geçtiğimiz yıl içerisinde SAM ile Portekiz’de yerleşik Minerva Eğitim, Kültür ve Araştırma Vakfı arasında bir Mutabakat Zaptı imzalanmış, ayrıca Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (Türk Keneşi) Üye Ülkeleri Resmi Dış Politika Araştırma Merkezleri arasında gerçekleştirilen Mutabakat Zaptı müzakereleri neticelendirilmiş ve imzalanmıştır.

Uluslararası ilişkiler ve diplomasi mesleği ile Türk dış politikasına merak duyan üniversite öğrencilerinin katıldığı SAM Kış Okulu, SAM Yaz Okulu ve Uluslararası Hukuk Yaz Okulu’nun yanısıra yurtdışındaki üniversitelerde öğrenim gören Türk vatandaşı öğrencilere yönelik eğitim programları düzenlenmeye devam edilmiştir.

Türkiye’de ve uluslararası çevrelerde saygınlık gören ve üç ayda bir yayınlanan “Perceptions: Journal of International Affairs” adlı İngilizce akademik dergi ile Türk Dış Politikasının çeşitli veçhelerine dair “Vision Papers” ve güncel konularda akademisyenlerin ve üst düzey yetkililerin görüşlerine yer veren “SAM Papers” adlı yayınlar da SAM tarafından çıkartılmaktadır. SAM yayınlarının amiral gemisi hüviyetindeki “Perceptions” dergisinin ulusal ve uluslararası arenada daha iyi tanıtılması yanısıra yayınlanan makalelerin kalitesinin daha da yükseltilmesi yönünde çalışmalar devam ettirilmektedir. Örneğin geçen yıl küresel saygınlığı olan “Social Science Citation Index”e (SSCI) başvuru yapılmış ve “Thomson” Perceptions dergisini izlemeye almıştır.

2016 yılında da SAM’ın, ulusal ve altmışa yakın ülkeden partner kurumlarıyla uluslararası düzeyde oluşturduğu işbirliği mekanizmaları çerçevesinde gerçekleştirilmekte olan akademik faaliyet ve toplantıların artırılarak sürdürülmesi hedeflenmektedir. Bu meyanda;

- 23-24 Mayıs 2016 tarihlerinde İstanbul’da gerçekleştirilecek “Dünya İnsani Zirvesi” öncesinde akademik nitelikte bir “Uluslararası İnsani Forum” düzenlenmesi,

- 2016 Nisan ayında düzenlenmesi planlanan İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Zirvesi öncesinde bir “akademik forum” organize edilmesi,

- Her iki ülkeden siyasetçiler, işadamları, akademisyenler ve basın mensuplarından oluşan heyetlerin görüş alışverişinde bulundukları ve artık geleneksel hale gelmiş olan İtalya ile “Türk-İtalyan Forumu” ve İngiltere ile “Türk-İngiliz Tatlıdil Forumu” faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi,

- 2016 Nisan ayında ABD'nin başkenti Vaşington'da "Türk Amerikan İlişkileri ve Ermeni meselesi" konusunda bir uluslararası konferans düzenlenmesi,
- "21. Yüzyılda Diplomasi" konulu bir uluslararası konferans düzenlenmesi, sözkonusu konferansı müteakiben, alanında uzman akademisyenlerin katkılarıyla günümüz diplomasinin değişen veçhesini ele alan bir kaynak kitap hazırlanması,
- "Aşırıcılık ve radikalleşme" konusunda, alanında uzman akademisyenlerin ve ilgili kamu kurumlarımızın iştirak edeceği bir çalıştay düzenlenmesi,
- Bölgemizde yaşanan güncel gelişmeler ışığında, 2016 Mayıs ayında, Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'yle işbirliği halinde, "Göç Konferansı" isimli bir uluslararası toplantının gerçekleştirilmesi ve konferansın uluslararası yayın şeklinde değerlendirilmesi,
- Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (Türk Keneşi)'ne üye ülkeler başta olmak üzere tüm "Türk Dünyası"nı ve "Türk Dünyası'nda işbirliği" imkanlarını ele alan çalışmalara ağırlık verilmesi ve bu amaçla öncelikli olarak uluslararası bir konferans/beyin fırtınası toplantısı tertip edilmesi,
- ABD'de kain Georgetown Üniversitesi, Orta Asya Merkezi ile birlikte "Türkiye-ABD Dış Politikasında Orta Asya" konulu bir etkinlik düzenlenmesi,
- İş Dünyası, sivil toplum ve akademi ile ilgili kamu kurumları temsilcilerinin katılacağı "Ticari Diplomasi" ana temalı ulusal bir konferans/toplantı düzenlenmesi,
- Azerbaycan Cumhurbaşkanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi ile 2011 yılından bu yana her sene münavebeli olarak düzenlenen etkinliklerin 2016 yılında "Azerbaycan'da Türkiye Haftası" olarak gerçekleştirilmesi,
- Azerbaycan'daki partner kuruluşumuz ile gerçekleştirdiğimiz sözkonusu etkinliğe benzer bir etkinliğin Kazakistan'la da gerçekleştirilmesi,
- Azeri partner kuruluşumuzun yanısıra Gürcistan Uluslararası ve Stratejik Çalışmalar Vakfı işbirliğinde, ilki 2015 Mart ayında gerçekleştirilen ortak üçlü toplantıların 29 Şubat 2016 tarihinde ülkemizde düzenlenmesi,
- Çin'deki partner kuruluşlarımız olan Şanhay Uluslararası Araştırmalar Enstitüsü-SIIS ve Çin Sosyal Bilimler Akademisi-CASS ile işbirliği halinde geçtiğimiz yıllarda düzenlenen çalıştay/toplantılara 2016 yılında da devam edilmesi ve bu toplantılarda güncel gelişmelere ilave olarak Modern İpek Yolu

Projesinin ve Türk-Çin ilişkileri açısından sunduğu fırsatların ele alınması hedeflenmektedir.

DİPLOMASİ AKADEMİSİ

2010 yılında kabul edilen 6004 sayılı yeni Teşkilat Kanunu'yla getirilen önemli değişikliklerden birisi Eğitim Merkezi'nin Diploması Akademisi Başkanlığı'na dönüştürülmesidir.

Dış politikamızın kapsamının genişlemesiyle ve bölgesel açılımlarla orantılı olarak Bakanlığımın personel ihtiyacı da artmaktadır. Süratle değişen ve yenilenen günümüz uluslararası ortamında yerinde değerlendirmeler yapan, etkili çözümler üretebilen, kararlaştırılan politikaları etkili şekilde uygulayabilen, ileriye dönük politikalar üretebilecek kapasiteye sahip, diploması kültür ve geleneğini bilen, gerek merkez gerek yurtdışı teşkilatında üstlenecekleri görev ve sorumlulukları layıkıyla yerine getirebilen insan kaynağı oluşturulması hedeflenmektedir. Nitekim bu hedefler dikkate alınarak, 2011 yılından itibaren başta aday meslek ile konsolosluk ve ihtisas memurlarımız olmak üzere tüm kademedeki memurlarımızın hizmet içi eğitim programları hem süre hem de içerik açısından daha da geliştirilmiş ve zenginleştirilmiştir. Diploması Akademisince 2015 yılında 51. Dönem Meslek Memurları, Beşinci Dönem Konsolosluk ve İhtisas Memurları, 2015 Kararnamesi'yle yurtdışına tayin olan personel ve eşleri, başkonsoloslar, büyükelçiler, ataşe yardımcıları, merkez memurları ve daire başkanlarına yönelik eğitimler düzenlenmiştir.

Yabancı diplomatlara yönelik faaliyetler, Diploması Akademisi'nin kamu diploması açısından yerine getirdiği önemli bir işlevi teşkil etmekte ve ülkemizin doğru şekilde tanıtılmasına katkıda bulunmaktadır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bağımsızlığını kazanan ülkelerde Dışişleri bürokrasisini oluşturmak ve Dışişleri Bakanlıkları'nda ülkemizi tanıyan ve yakınlık duyan kadroların gelişimine katkıda bulunmak amacıyla 1992 yılında başlatılan ve o tarihten bu yana her yıl düzenlenen "Uluslararası Genç Diplomatlar Eğitim Programı"nın gördüğü ilgi her geçen gün artmaktadır. 2015 yılında yirmibirincisi kış ve bahar dönemi olarak düzenlenen programa Kafkasya, Orta Asya, Balkanlar, Orta Doğu, Uzak Doğu, Latin Amerika ve Afrika bölgelerinde yer alan 68 ülkeden birer diplomat katılmıştır. Şimdiye kadar 1000'e yakın yabancı diplomatın eğitim aldığı bu program, gerek Diploması Akademisi'nin gerek ülkemizin görünürlüğü açısından özel bir yere sahiptir.

Diploması Akademisi, şimdiye kadar 79 ülkenin Diploması Akademisi'yle işbirliği yapılması amacıyla Mutabakat Zabitleri imzalamıştır. 2015 yılında Bosna-Hersek, Çad, Guatemala, İran, Kongo Cumhuriyeti, Kırgızistan, Malta,

Moğolistan, Panama, Sao Tome ve Principe'yle İşbirliği Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. Sadece son iki yılda imzalanan Mutabakat Zaptı sayısının 23'e ulaşması Akademimizin uluslararası alanda geldiği konumu da göstermesi açısından kayda değerdir.

2015 yılında ikili eğitim programlarına yönelik yoğun bir taleple karşılaşılmıştır. Bu kapsamda Afganistan, Butan, Çad, ÇHC, Güney Sudan, Gürcistan, Kenya, Kosova, K.K.T.C, Lesotho, Namibya, Moldova, Somali ve Somaliland, Sudan ve Türkmenistan'dan genç ve kıdemli diplomat heyetleri ülkemizde eğitim almışlardır. 2015 yılında ikili eğitim programları kapsamında eğitim verilen toplam diplomat sayısı 162 olmuştur. Benzer şekilde, genç diplomatlarımızdan oluşan heyetler de yurtdışında eğitim programlarına katılmaktadır. Bu çerçevede, genç diplomatlardan oluşan bir heyetimizin 2014 Şubat ayında ÇHC ziyaretine karşılık olarak, 2015 Ağustos ayında Çinli genç diplomat heyeti Akademi Başkanlığımız tarafından düzenlenen eğitim ve inceleme gezisine katılmıştır. 2016 yılı içerisinde bu kez ülkemizin ÇHC'ni ziyaret etmesi beklenmektedir.

Bölgemizde artan ağırlığımız, diğer ülkeler nezdinde Bakanlığımı stajyer diplomat gönderme açısından da farklı bir konuma taşımıştır. Diplomasi Akademisi, diğer ülkelerle 3 ay-1 yıllık süreler için yabancı stajyer diplomat değişiminin de eşgüdümünü üstlenmiştir. 2015 yılında Hollanda, İngiltere, Finlandiya ve Portekiz'den birer diplomat Bakanlığımın çeşitli birimlerinde staj yapmıştır. Aynı yıl içerisinde, Bakanlığımızdan da birer diplomat Finlandiya ve İngiltere Dışişleri Bakanlıklarında staj yapmıştır.

Ülkeler arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi, derinleştirilmesi, yoğunlaştırılması, Dışişleri Bakanlıkları arasında diplomatların eğitime ilişkin işbirliği hususunun ele alınması ve ikili işbirliği konuları hakkında fikir teatisinde bulunulması amacıyla çeşitli ülkelerin Diplomasi Akademileri'yle çalışma toplantılarına 2015 yılında da devam edilmiştir. Bu kapsamda, Arjantin Dışişleri Bakanlığı Ulusal Dış Servis Enstitüsü Başkanı ve Vietnam Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi Başkan Yardımcısı Akademimizi ziyaret etmişlerdir. Akademi Başkanlığımızca da Hırvatistan ve Kırgızistan'a benzer ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

Diplomasi Akademisi Bakanlığımın personeli ve yabancı diplomatlara ilave olarak gelen talepler doğrultusunda, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının dış ilişkilerle görevli personeline dış politika, protokol ve müzakere teknikleri seminerleri düzenlemekte, diğer kamu kurumlarında sürekli görevle yurtdışına atanan memurlara yılda dört kez Yurtdışı Görev Yönlendirme Kursları vermektedir. 2015 yılında 30 kurumdan toplam 1.800 kişiye bu kapsamda eğitim verilmiştir.

Diplomasi Akademisi yukarıda maruz görevlerine ilaveten, her yıl Bakanlık tarihçesini hazırlamak suretiyle kurumsal hafıza açısından da önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

TERCÜME VE ARŞİV FAALİYETLERİ

7 Temmuz 2010 tarihinde kabul edilen 6004 sayılı “Dışişleri Bakanlığı’nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun” kapsamında kurulan Tercüme Dairesi Başkanlığı’nın görevleri “yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlar ile akdedilen anlaşmalar başta olmak üzere, dış politikanın yürütülmesi çerçevesinde Bakanlıkça ihtiyaç duyulan belge ve metinlerin tercüme edilmesini veya yapılmış olan tercümelerin gözden geçirilmesini sağlamak” şeklinde tanımlanmıştır.

Tercüme Dairesi, kendisine ulaşan talepler ve yayınlanan çeşitli yönergeler çerçevesinde, başlıca üç alanda çeviri yapmaktadır:

Ülkemizin taraf olduğu uluslararası ve ikili anlaşmalar: Müzakeresi Bakanlığın tarafından yürütülen anlaşmaların tümünün çevirileri ilgili birimlerimizin talebiyle Tercüme Dairesi tarafından yapılabilmektedir. Müzakerelerini diğer kurumlarımızın yürüttüğü anlaşmaların çevirileri de, yine ilgili birimlerimizin talebi üzerine Tercüme Dairesi tarafından kontrol edilmektedir. Bu uygulamayla, anlaşmaların onay sürecinde farklı dillerdeki metinlerin uyumuna ilişkin pürüzlerin giderilmesi amaçlanmaktadır.

Açıklamalar ve kamu diplomasisi metinleri: Bakanlığımın tüm açıklamaları İngilizce, Fransızca, Arapça, İspanyolca, Almanca ve Rusçaya tercüme edilmektedir. Keza Bakanlığımın ve dış temsilciliklerimizin yabancı dildeki internet sitelerinde yayımlanan güncel gelişmelere ilişkin notlar da aynı dillere tercüme edilmektedir.

Diğer tüm dış politika belgeleri: İlgili birimlerimizin talebiyle, dış politikamızı ilgilendiren, yabancı dilden Türkçe’ye ve Türkçe’den yabancı dile çevrilmesi gereken tüm diğer belgeler tercüme edilmektedir.

2015 Ocak-Aralık döneminde Tercüme Dairesi tarafından altı dilde yaklaşık altı bin adet farklı hacimlerde belge çevrilmiştir. Bu belgelerin yaklaşık 520 adedi uluslararası anlaşma çevirisi veya kontrolü, yaklaşık 380 adedi siyasi, idari, ekonomik nitelikte çeşitli belgeler, diğerleri de basın açıklamaları, tanıtım ve bilgilendirme içerikli metinlerdir.

Bakanlığımın yabancı dilde metin ihtiyacının tek elden karşılanmasıyla dairelerimize asli görevlerinde zaman ve emek tasarrufu sağlanmasına

çalışılmaktadır. Bu yolla ayrıca, tutarlı kaliteli ve standart dil kullanımının yerleştirilmesine gayret gösterilmektedir.

Terminoloji çalışmaları: Diğer Batılı ülkelerde gerçekleştirildiği üzere hukuki, siyasi ve ekonomik terimlerin derlenerek, başlıca yabancı dillerde karşılıklarının bulunması ve tüm kamu kurumlarının istifadesine sunulması maksadıyla terim veri tabanı oluşturulması çalışmaları Tercüme Dairesi tarafından başlatılmış ve sürdürülmektedir. Bu çerçevede öncelikle uluslararası ilişkilerde daha çok kullanılabileceği düşünülen merkez birimlerimizin ve yargı organlarımızın isimleri ile kadro unvanları derlenmiş, bunlara kuruluşlarımızca üretilen karşılıklar da göz önüne alınmak suretiyle dil ve konu uzmanları tarafından İngilizce karşılıklar bulunmuştur. Bakanlığımın internet sitesinde halen yayınlanan çalışmalarımız “Türkiye Cumhuriyeti’nin Resmi İsmi’nin Seçilmiş Dillerde Yazımı”, “Sayın Cumhurbaşkanı ve Hükümet Üyelerinin Unvanlarının Yabancı Dilde Karşılıkları”, “Dünya Ülkelerinin Resmi İsimleri ve Sıfatlarının Yazımı”, “G-20 Terimleri”, “Uluslararası Kuruluşlar, Örgütler, Alt Birim ve Kuruluşları Listesi”, “Uluslararası İlişkiler Terminolojisi”, “Genel Hukuk Terminolojisi”, “Askeri Terminoloji”, “Kamu Kurumları İsimlerinin İngilizce Karşılıkları”, “Türkiye Cumhuriyeti Yargı Kurumları”, “Ekonomi ve Maliye Terimleri”, “Sinema Terminolojisi”, “Telif Hakları Terminolojisi”dir.

Kamu kurumlarının kendi görev alanlarında terim veri tabanlarını oluşturarak diğer kurumlarla paylaşımları teşvik edilmektedir. Bu meyanda, kamu kurumlarımız arasında çevirilerin yabancı dillerde doğru, tutarlı ve standart bir kullanıma kavuşturulması maksadıyla bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Dil ve çeviri faaliyetlerinde temel alınacak ilkelerin tanıtılması için çalışma grubu çerçevesinde eğitim programları düzenlenmiştir. Öte yandan, yapılan çalışmaların sonuçlarının ortaklaşa kullanılması için Hacettepe Üniversitesi’nin işbirliğiyle TÜRKTERM Projesi yürütülmektedir. Proje uyarınca yazılım programı satın alınıp, kurumlarımızın istifadesine sunulmuştur. Kurumlarımızın hazırladıkları terminoloji listelerini TÜRKTERM veri tabanına yüklemeleriyle tüm kurumlarımızın ortaklaşa yararlanmaları mümkün hale gelecektir.

Ayrıca bazı Bakanlıklarımızla ikili işbirlikleri de sürdürülmektedir. Kültür Bakanlığımızla, telif hakları ve kültürel miras terimleri konusunda yürütülen çalışma bu meyandadır.

Çeviri kalitesinin arttırılması ile ilgili çalışmalar: Yukarıda sayılan dillerden Arapça ve Çince dışındaki tüm çeviriler, düzeltmeler tarafından kontrol edilmektedir. İngilizce metinler, istisnai durumlar dışında tercümandan sonra iki yetkilinin kontrolünden geçmektedir. Tercümelerin en az ikinci bir kişi tarafından kontrol edilmesi, Avrupa’daki kamu tercüme birimlerinin genel olarak benimsediği bir kalite güvencesidir.

Daire personelinin ve başta kalıcı personel olan mütercim tercüman kadrosunun mesleki yeterliliğinin daha da artırılması için akademisyenlerimizin katkısıyla Bakanlığımızda seminerler düzenlenmekte ve imkanlar dahilinde Avrupa’da çeviri alanında önde gelen çeşitli ülkelerin ve Avrupa Komisyonu’nun tercüme birimlerine eğitim gezileri tertip edilmektedir.

Dairemizce çevirilerde sürat ve verimliliğin arttırılması ile doğruluk ve tutarlılığın sağlanması maksatlarıyla 2013 yılında Bilgisayar Destekli Çeviri Programı (CAT) temin edilmiş ve personelimize verilen eğitimden sonra kullanımına başlanmıştır. Söz konusu sistem makina çevirisi programı niteliğinde olmayıp yapılan tüm çevirilerin bir havuzda toplanması ve yeni çevirilerde daha önce kullanılmış kelime ve kelime gruplarının çevirmene gösterilmesi mantığına dayanmaktadır. Bu yolla, özellikle tekrar edilen kelime veya kelime gruplarının eşleşme oranına göre tekrar çevirme gerekliliği ortadan kalkmaktadır. Öte yandan, Dairemizce yürütülen terminoloji çalışmaları da peyderpey sisteme veri tabanları şeklinde yüklendikçe terim kullanımında yeknesaklık ve tutarlılık sağlanmaktadır. Bilişim Teknolojileri Dairesi’nin katkılarıyla anılan sistemin son versiyonu 2015 yılında satın alınmış olup sistemin dış teşkilatımızın kullanımına sunulması hedefi de gözönünde tutularak bu esnada yirmi adet ilave lisans temin edilmiştir.

İlgili dairemiz tarafından kullanılan bilgisayar destekli çeviri yazılımının yurtdışı teşkilatlarca da etkin bir şekilde kullanımını sağlamak üzere pilot projeler geliştirilmiş ve ilk aşamada 28-29 Ekim 2015 tarihlerinde Avrupa Birliği Nezdinde Daimi Temsilciliğimize üç adet lisans tahsis edilip iki gün süreli personel eğitimi düzenlenmiştir. İkinci aşamada ise Berlin Büyükelçiliğimize üç lisans tahsis edilip program kurulumları yapılmış ve ilgili personele 3-4 Aralık 2015 tarihlerinde iki gün süreyle CAT ve terminoloji eğitimi verilmiştir.

Bunun yanısıra; Fransızca, İspanyolca ve Rusça konuşulan ülkelerde bulunan temsilciliklere yönelik olarak çeviride personel yetersizliğinden kaynaklanan sorunları aşmak için bölgesel çeviri merkezlerinin geliştirilmesi, tek elden belge üretme çalışmalarına başlanması planlanmıştır. Bu çalışma kapsamında ilk olarak Fransızca konuşulan Afrika ülkelerine öncelik verilmektedir.

Tercüme Dairesi’nin yabancı dilde yazımın standardizasyonu amacıyla tarafımızdan kullanılan yabancı dillerde imla, noktalama vb. kuralları alanında bir kılavuz derleme çalışması da bulunmaktadır. Bu bağlamda, 2015 yılında Dairemiz tarafından gerçekleştirilen tercüme faaliyetlerinde tutarlılık, kalite ve standart dil kullanımının sağlanması amacıyla tercüme çalışmalarında kullanılmak üzere bir Biçem Kılavuzu hazırlanmış olup bu yıl içerisinde sözkonusu Biçem Kılavuzunun tercüme çalışmalarında etkin bir şekilde kullanımına başlanması öngörülmektedir.

Kamu kurumlarının çeviri hizmetlerinin niteliğinin yükseltilmesi için çeviri hizmetlerinde çağın teknolojisi de kullanılarak Avrupa ülkelerinde olduğu gibi merkezi bir yapılanma oluşturulması hususunda incelemelere başlanmıştır. Bu doğrultuda, resmi kurumlardaki uluslararası ilişkilere yönelik çeviri ihtiyacını merkezi bir yapılanma oluşturarak çözüme konusunda bir projeyi uygulamaya koyan Finlandiya örneği incelenmiş ve projenin detayları hakkında bilgi almak için Finlandiya resmi makamlarına bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Artan uluslararası ilişkilerin gerektirdiği başta hukuki olmak üzere siyasi, ekonomik, kültürel vb. alanlarda hedef dillerde kaliteli çeviri hizmeti verilmesinin böyle bir teşkilatlanma ile ne derece mümkün olabileceği araştırılmaktadır. 2016 yılında bu araştırmanın sonuçlarına göre uygulamaya geçilebilecektir.

Öte yandan, Türkçe'nin uluslararası dil olarak kabul görmesi, terim ve kavramlarının uluslararası standartlara göre oluşturulması maksadıyla ISO dil ve terminoloji temel standartları oluşturulması çalışmalarına katılım sağlanmaktadır.

Uluslararası ilişkiler: Ülkemizde kamu kurumlarının dil ve terminoloji çalışmalarının yeterli düzeyde bulunmaması nedeniyle özellikle dil teknolojilerini ve terminoloji programlarını uzun süredir kullanan birikim sahibi ülkelerle işbirlikleri geliştirilmekte, bu meyanda veri tabanı değişimi ve mesleki eğitim alanında destek sağlanmaktadır. Öte yandan dil ve çeviri alanındaki uluslararası projelere katılım sağlanmak yoluyla bir yandan Türkçe terimlerin çeşitli uzmanlık konularında uluslararası alanda kabul görmesi sağlanırken, bir yandan da ülkemizde de bu alanda tutarlı ve standart kullanımların yerleştirilmesine çalışılmaktadır. Nitekim COTSOES (Avrupa Devletler Tercüme Birimleri Konferansı) çerçevesinde 2013 yılında G-20 terimleri konusunda ilgili kurumlarımızla birlikte yürütülen bir çalışmayla bu alandaki temel terim ve kavramlar derlenerek tanımlanmıştır. 2014 yılında telif hakları ve uluslararası sanat kaçakçılığı konusunda iki uluslararası projeye iştirak edilmiştir. Bu bağlamda, çeşitli çalışma gruplarına katılan ve etkin katkı sağlayan Tercüme Dairesi Avrupa Devletleri Tercüme Birimleri Konferansı'na (COTSOES) 2016-2018 yıllarında başkanlık görevini yürütmek üzere seçilmiştir.

Bakanlığımın **arşiv** envanterinde 2015 yılı itibarıyla 111 bin kutu/klasör evrak ile dokuz bin adet defter bulunmaktadır. Sözkonusu kutu/klasörlerde yaklaşık 65 milyon belge bulunduğu tahmin edilmektedir. Arşivimizde, ülkemizin taraf olduğu ikili ve çok taraflı anlaşmalar da muhafaza edilmektedir.

Türkiye'nin olduğu kadar bölgemizin de yakın tarihine ışık tutabilecek nitelikte belgeleri içermekte olan ve 1919'dan günümüze uzanan dönemi kapsayan diplomatik arşivimizin tasnif ve sayısallaştırma işlemlerinin tamamlanarak arşiv belgelerine hızlı ve kolay erişimin sağlanması öncelikli hedeflerimizdendir. Arşiv belgelerinin mevzuatımıza uygun olarak gizliliğinin kaldırılması çalışmalarının

sonucunda, akademik camia ve kamuoyunun istifadesine sunulması öngörülmektedir. Bu amaçla yapılan hazırlık çalışmaları sonucunda Arşiv Otomasyon Projemiz, Bakanlığımızın 2014-2016 Yatırım Programına alınmıştır. Yaklaşık 65 milyon sayfadan oluşan arşivimizin 25 milyon sayfalık kısmı 2015 sonu itibarıyla elektronik ortama aktarılmıştır. Projenin tümünün ise 2016 yılı sonunda bitirilmesi planlanmaktadır.

Halen devam eden sayısallaştırma projemizin Cumhuriyet tarihimizin en kapsamlı arşiv çalışması olduğu gibi dünya çapında bir know-how ve AR-GE faaliyeti olarak da nitelendirilmesi mümkündür. Halihazırda 280 kişinin çalıştığı proje alanında ayrıştırma, tarama, indeks ve kalite kontrol olmak üzere dört istasyon bulunmaktadır. Bunlardan özellikle tarama istasyonunda kullanılan ekipman dünyada örnek gösterilecek düzeydedir.

Proje sayesinde Bakanlığımızın arşivine hızlı, rahat ve güvenli erişim sağlanacaktır. Projenin diğer bir amacı ise, arşivin araştırmacılara açılmasıdır. Bu noktada, Bakanlığımızın arşivinin yaklaşık %40'ı gizli ibareli evraktan oluştuğu cihetle, gizlilik kaldırma çalışmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Gizlilik kaldırma çalışmaları da hızla sürmektedir.

Projemizin verimli şekilde yürütülmesi ve öngörülen hedeflere erişilebilmesi bakımından, ilgili uzman kurumlarımız ile akademik camiamızın bilgi birikimi ve görüşlerinden yararlanmak düşüncesiyle, belirli aralıklarla toplanan bir Danışma Kurulu oluşturulmuştur.

Bakanlığımızın arşiv yönetiminin sistematik bir bütünlük içerisinde yürütülmesini teminen, Diplomatik Arşiv Dairemiz personeli, bütçe imkânları ve iş programı çerçevesinde yurtdışı temsilciliklerimiz arşivlerinin tasnifi ve düzenlenmesi çalışmalarına destek olunması amacıyla geçici olarak görevlendirilmektedir. Bu çerçevede, 2015 yılında Moskova, Berlin, Yeni Delhi, Rabat Büyükelçiliklerimize, Paris, Hamburg, Almatı ve Köln Başkonsolosluklarımız ile Avrupa Konseyi Nezdinde Daimi Temsilciliğimize toplam 16 geçici görevlendirme yapılmıştır. Dış temsilciliklerimizin artan talep ve ihtiyacı çerçevesinde, bütçe imkânları elverdiği takdirde, 2016 yılında 26 dış temsilciliğimizin arşiv tasnif ve düzenleme çalışması için geçici görevlendirme planlanmaktadır.

Arşivimizin tamamlayıcı bir unsuru olarak, Bakanlığımızın Ömer Haluk Sipahioğlu Kütüphanesi bünyesindeki basılı ve sayısal ortamdaki kitap, makale, veritabanı gibi bilgi kaynaklarını geliştirip çeşitlendirmeye yönelik çalışmalarımız devam etmektedir. Bu çerçevede, 601 adet Türkçe, 142 adet İngilizce olmak üzere toplamda 743 adet basılı kitap, 115 adet de elektronik kitap 2015 yılında kütüphanemize kazandırılmıştır.

HABERLEŞME

Ülkemizin diğer ülkelerle olan resmi haberleşmesi, Bakanlığım tarafından yürütülmektedir. Bu itibarla, merkez ve yurtdışı teşkilatımızın haberleşme sistemlerinin bilişim ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelere paralel olarak güncellenmesi, haberleşme güvenliği ve sürekliliği açısından gereklidir.

Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planı çerçevesinde Bakanlığım bünyesinde kurulan Kurumsal Siber Olaylara Müdahale Ekibimiz (SOME) Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM) ile eşgüdüm içerisinde siber güvenlik faaliyetlerini yürütmektedir. Özellikle son zamanlarda çeşitli devlet kuruluşlarımızın da maruz kaldığı siber saldırılar çerçevesinde mevcut altyapımızın güvenlik uygulamalarının çeşitlendirilmesi ve güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla teknolojik gelişmeler yakından takip edilmekte, haberleşme altyapımızın teknolojik gelişmeler doğrultusunda güncellenmesi ve yenilenmesi yönündeki çalışmalarımız aralıksız sürmektedir.

Yurtiçi ve yurtdışı teşkilatımızdaki bilgisayar ve diğer elektronik altyapı bu doğrultuda yenilenmekte; yazılım teknolojilerindeki en son gelişmeler, Bakanlığımın personelinin katkılarıyla, gerek öz kaynaklarımız kullanılarak, gerek ilgili mevzuat çerçevesinde hizmet alımı yoluyla temin edilerek, Bakanlık bünyesine hızla uyarlanmaktadır.

E-Devlet uygulamalarının temel çıkış noktasını oluşturan ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılması yaklaşımı Bakanlığımca benimsenmiş olup, mümkün olduğunca ortak veri tabanlarının kullanılması çerçevesinde projeler geliştirilirken, ilgili tüm paydaşlarla yakın işbirliğine dayanan ortak çalışmalar yürütülmektedir. Bu çerçevede, 2016-2019 Ulusal e-Devlet Strateji ve Eylem Planı kapsamındaki çalışmalara Bakanlığım da iştirak etmekte; diğer kamu kurum ve kuruluşlarımızla eşgüdüm halinde çalışmaktadır. Ayrıca mevcut uygulamalardan edinilen tecrübe ve deneyimler çerçevesinde diğer bazı ülkelerin Dışişleri Bakanlıklarının bilişim altyapılarının modernize edilmesini teminen işbirliği projeleri yürütülmektedir.

Haberleşme güvenliği için gerekli önlemlerin mümkün olan ölçüde milli olması gereğinden hareketle, başta TÜBİTAK, ASELSAN ve TÜRKSAT olmak üzere milli kuruluşlarla yakın işbirliği yapılmakta, ortak projeler geliştirilmektedir. Bu kapsamda, TUBİTAK ile Kriptolama Üniteleri ve ASELSAN ile Tempest Cihazları konularında işbirliği bulunmaktadır.

Bakanlığım tarafından yürütülen haberleşme hizmetlerinin güvenliği ve sürdürülebilirliği için sarf edilen bu çabalarla birlikte, gizlilik ilkelerimiz çerçevesinde bir kısım haberleşme ve iletişim işlemlerinin de kurye marifetiyle gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu hizmetler, dış temsilciliklerimizde görev alan Başbakanlık, Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı gibi diğer kurum ve kuruluşlarımızın temsilcilerinin ihtiyaçlarına da cevap verecek şekilde yürütülmektedir.

Çevrimiçi bilgisayar ağıımızda, merkez ve yurtdışı temsilciliklerimiz dâhil olmak üzere, 770 sunucu, 6.500 bilgisayar ve kullanıcı mevcuttur. Çevrimdışı olan 9 Misyonumuzda mobil sistem kurulumuna geçilmektedir.

Bakanlığımca geliştirilen BelgeArşiv doküman yönetim sisteminde, TÜBİTAK'la işbirliği halinde, Bakanlığımın imza yetkili personeli elektronik imza kullanımına başlamış, bu çerçevede Cumhurbaşkanlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, Savunma Sanayii Müsteşarlığı, YÖK, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı ve Türksat ile elektronik yazışma uygulamasına geçilmiştir. TBMM, AB Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü ile test çalışmaları devam etmektedir.

İNSAN KAYNAKLARI

6004 sayılı Teşkilat Kanunumuzun 2010 Ağustos ayında yürürlüğe girmesiyle Bakanlığımın kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi ve insan kaynağının etkin bir şekilde kullanılması yönünde önemli bir adım atılmıştır. Yeni Teşkilat Kanunumuzun insan kaynakları yönetimi bakımından hayata geçirilebilmesi amacıyla yedi adet yönetmelik hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Bakanlığımın dış teşkilatı, büyük bir genişleme sürecinden geçmektedir. 2002 yılında 163 olan faal dış temsilcilik sayımız, bugün itibarıyla 135 Büyükelçilik, 13 Daimi Temsilcilik, 84 Başkonsolosluk, bir Konsolosluk Ajanlığı ve bir Ticaret Ofisi olmak üzere toplam 234'e ulaşmış bulunmaktadır. Bakanlar Kurulu Kararı tekemmül etmiş bulunan 18 yeni temsilciliğimizle birlikte Bakanlığımın yurtdışı teşkilatını oluşturan toplam temsilcilik sayısı önümüzdeki dönemde 252'ye ulaşmış olacaktır.

Bu kapsamda, 2014 yılında San Hose (Kosta Rika), Brazavil (Kongo Cumhuriyeti), Gaboron (Botsvana), Kigali (Ruanda), Kotonu (Benin)

Büyükkelçilikleri ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü Daimi Temsilciliği (İstanbul) ile Meşhed Başkonsolosluğu (İran) faaliyete geçmiştir.

2015 yılında Guatemala Büyükkelçiliği (Guatemala Cumhuriyeti), İslam İşbirliği Teşkilatı Daimi Temsilciliği (Suudi Arabistan-Cidde) ile Şibirgan (Afganistan), Prizren (Kosova), Vancouver (Kanada) Başkonsoloslukları ve Süleymaniye (Irak) Konsolosluk Ajanlığı olmak üzere altı yeni temsilciliğimiz faaliyete geçmiştir.

Ülkemizin uygulamakta olduğu aktif dış politikaya paralel olarak, Türkiye'yi yerinde izlemek ve ilişkileri daimi temsil yoluyla yürütmek ihtiyacından hareketle, çok sayıda ülkenin ve uluslararası kuruluşun da Türkiye'de temsilcilik açmakta olduğu görülmektedir. Ülkemizde 2011 yılında 103 olan Büyükkelçilik sayısı 2015 yılında 123'e, 84 olan Başkonsolosluk ve Konsolosluk sayısı 91'e yükselmiştir. 44 uluslararası kuruluş temsilciliğiyle birlikte, ülkemizdeki temsilciliklerin toplam sayısı 258'e ulaşmıştır.

Bakanlığımın merkez ve yurtdışı teşkilatında hâlihazırda her seviyede toplam 6.581 personel görev yapmaktadır. Merkez teşkilatımızdaki personel sayısı 1.860'tır. Bunlardan 483'ü meslek memuru, 377'si konsolosluk ve ihtisas memuru, 14'ü dışişleri uzman yardımcısı, sekizi hukuk müşaviri, sekizi danışman, dördü basın ve halkla ilişkiler müşaviri, biri Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı, biri haberleşme teknisyeni, 14'ü iç denetçi, 864'ü merkez memuru, dokuzu sözleşmeli personel, 42'si sürekli işçi, 35'i geçici işçidir.

Yurtdışı temsilciliklerimizdeki personel sayısı 4.721 olup, bunlardan 719'u meslek memuru, 571'i konsolosluk ve ihtisas memuru, biri hukuk müşaviri, dokuzu danışman, 13'ü uzman müşavir, 97'si ataşe yardımcısı ve mahalli katip, 454'ü güvenlik görevlisi, 2.858'i ise sözleşmeli personeldir.

Dış politikamızın geniş vizyonunun ve yüksek hedeflerinin bir sonucu olarak, çok çeşitli alanlarda ve coğrafyalarda yeni görev ve sorumluluklar üstlenmeye devam eden Bakanlığımın nitelikli personel ihtiyacı sürekli artmaktadır.

Bu çerçevede diplomatik kariyer memurlarının sayısının artırılması için her yıl giriş sınavları düzenlenmektedir. Meslek memurluğu giriş sınavlarına uluslararası ilişkiler bölümü mezunlarının yanı sıra ekonomiden tarihe, sosyolojiden mühendisliğe kadar çok çeşitli alanlardan mezun olmuş adaylar kabul edilerek Bakanlığımın kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Konsolosluk ve ihtisas memurluğu giriş sınavında ise Bakanlığımın İngilizce, Almanca ve Fransızca yanında Arapça, Çince, Bulgarca, İspanyolca, Portekizce, Rusça, Sırpça, İtalyanca, Gürcüce, Urduca ve Yunanca dillerine hakim personel sayısı artırılarak küresel ölçekte yürütülen dış politikada etkin görev alacak insan kaynağı temin edilmesi için gayret gösterilmektedir. Buna göre, KPSS puanı baraj

kabul edilmek suretiyle, 2014 yılında Bakanlığımca düzenlenen aday meslek memurluğu sınavı neticesinde 40, konsolosluk ve ihtisas memurluğu sınavında da 39 aday diplomatik kariyer memuru 2015 yılı içerisinde göreve başlatılmıştır.

Öte yandan, diplomatik kariyer memurlarının bölgesel uzmanlaşmaya yönelmeleri teşvik edilmekte, bu amaçla personele yurtiçi ve yurtdışında lisansüstü eğitim imkanı sağlanmaktadır. Bu çerçevede personelimiz ABD, İngiltere, ÇHC, Hollanda, Güney Afrika, Fransa, İspanya ve Malta'daki yüksek lisans programlarına katılmaktadır. 2014 ve 2015 yıllarında toplam 16 personelimize yurtdışında yüksek lisans eğitimi imkanı verilmiştir.

Buna ilaveten, personelimin gerek yurtiçi gerek yurtdışında yabancı dillerini geliştirmelerini teminen yabancı dil kurslarına katılmalarına imkan sağlanmaktadır. 2015 yılında toplam 110 kariyer memurumuz, İspanyolca, Osmanlıca, Rusça, Arapça, Fransızca, İngilizce, Farsça, Almanca, Portekizce, İbranice, Sırpça ve Japonca kurslarına devam etmiştir. 45 merkez memurumuz ise Bakanlığımın imkânlarıyla genel amaçlı İngilizce kursuna katılmıştır.

Kariyer memurlarının yanısıra merkez memurlarının mesleki gelişimlerinin sağlanması ve hizmet motivasyonlarının artırılmasına özen gösterilmektedir. Bu amaçla merkez memurlarımız için statülerine uygun terfi imkanı sağlanmakta olup, 2015 yılı içinde 37 Merkez Memurumuz, Ataşe Yardımcısı unvanını kazanarak yurtdışı temsilciliklerimize atanmıştır. Keza, 12 Bilgisayar İşletmeni, iki şef ve bir mütercim, “Dışişleri Bakanlığı Merkez Memurlarının Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği” kapsamında düzenlenen sınavda başarılı olarak Uzman kadrosuna yükselmiştir.

Bakanlığımın toplam personel sayısının yaklaşık yarısını (2.858) dış temsilciliklerimizde görevli sözleşmeli personelimiz oluşturmaktadır. Konsolosluk hizmetleri başta olmak üzere, büro ve yardımcı hizmetler alanında özverili bir şekilde çalışmakta olan sözleşmeli personelimizin özlük haklarının iyileştirilmesi amacıyla ilgili tüm kurumlarımızın da katkı ve katılım sağlayacağı yeni yasal düzenlemelere ve ücret ayarlamalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’den görevlendirilen Türk uyruklu sözleşmeli personelin ve aile üyelerinin sürekli yolluk ve harcırah ile aile yardımından yararlanabilmelerini mümkün kılacak yasal düzenlemeler yapılması öngörülmektedir.

Bahsekonu çalışmalar çerçevesinde, yurtdışı teşkilatımızda görevli sözleşmeli personel 01.01.2016 tarihi itibarıyla “Aile Yardımı” almaya hak kazanmıştır.

Ancak, gerek faal durumdaki dış temsilciliklerimizde iş yükünün artması, gerek yeni açılacak olan dış temsilciliklerimizde personele ihtiyaç duyulması nedeniyle

ilave sözleşmeli personel kadrosunun ivedilikle tahsisi de önem arz etmektedir. Bu konudaki girişimlerimize 2013 yılından bu yana olumlu yanıt alınamamıştır.

BÜTÇE TEKLİFİ

Yatırım ödeneklerimiz, dış politika önceliklerimize göre belirlenen yıllık Yatırım Programımızdaki hedeflerin hayata geçirilmesi için kullanılmaktadır.

2015 yılı da, ülkemizin Afrika ile Orta ve Güney Amerika ve Asya'daki mevcudiyetinin artırılmasına yönelik adımlara devam edilen bir yıl olmuştur. Bu çerçevede, sözkonusu coğrafyalarda yeni temsilcilikler açılması ve bu temsilciliklerin süratle dış politika hedeflerimize hizmet edebilmek üzere başta temsil özelliklerine uygun hizmet binaları olmak üzere gerekli fiziki koşul ve imkânlarla kavuşturulması çabalarına ağırlık verilmiştir. Takdir edileceği üzere, bu çalışmaların özellikle imkânların kısıtlı olduğu coğrafyalarda daha yüksek bir maliyeti bulunmaktadır.

a) 2015 yılı yatırım faaliyetlerimiz / harcamalarımız:

2015 yılında Bakanlığımın inşaat, onarım ve satın alma işleri için tahsis edilen ödenekler ve harcama durumu şu şekilde gerçekleşmiştir:

	BÜTÇE	HARCAMA
Yurtdışı taşıt ve makine- teçhizat alımı	43.566.000 TL	40.095.511 TL
Yurtdışı satın alma işleri	61.000.000 TL	113.353.507 TL
Yurtdışı inşaat işleri	181.383.000 TL	227.919.815 TL
Yurtdışı onarım işleri	55.570.000 TL	31.121.184 TL
TOPLAM:	341.519.000 TL	412.490.017 TL

Bakanlığım tarafından yurtdışındaki temsilciliklerimizin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla 2015 yılında gerçekleştirilen inşaat, onarım, satın alma ve tefriş faaliyetleri kapsamında;

- Kışinev Büyükelçiliğimizin hizmet ve resmi konut olarak kullanılacak binasının inşaatı Aralık 2015 tarihinde tamamlanarak işin geçici kabulü yapılmıştır.

- Mogadişu Büyükelçiliğimiz hizmet, resmi konut ve memur konutu binaları kabul işlemleri 22 Şubat- 2 Mart tarihleri arasında yapılmıştır.

- 2015 yılında Avrupa Konseyi Nezinde Daimi Temsilciliğimiz/Strazburg Başkonsolosluğumuz ile İslamabad Büyükelçiliğimiz personel konutu inşaatları

devam etmektedir. Bağdat Büyükelçiliğimiz ve ihalesi yapılmış, sözleşmesi imzalanmıştır. Karaçi Başkonsolosluğumuzun yeni yerleşke inşaatına ilişkin yapım ihalesi 2015 yılında gerçekleştirilmiştir.

- 10 temsilciliğimizin ise (Dakka, Hartum, Kiev, Madrid, Muskat, Nairobi, Podgoritsa ve Prag Büyükelçiliklerimiz ile Mainz ve Erbil Başkonsolosluğumuz) yeni yerleşkelerine ilişkin proje ve ihale dokümanlarının düzenlenmesine ilişkin çalışmalarının son aşamasına gelinmiştir.

- Bunlara ilave olarak, Tiran Büyükelçiliğimiz yeni yerleşkesi, Lefkoşa Büyükelçiliğimiz konsolosluk şubesi ve personel konutu binaları ile Köln, Münster ve Nürnberg Başkonsolosluklarımızın hizmet binalarına ilişkin projelerin temin edilmesine yönelik ihaleler için hazırlık çalışmaları sürdürülmüştür.

- 2015 yılında Belgrad Büyükelçiliğimiz kançılara yerleşkesinin onarımına devam edilmiş, Kopenhag Büyükelçiliğimizin ikametgah binası ve müştemilatları ile Milano Başkonsolosluğumuzun hizmet ve konut olarak kullanılacak yeni binasının onarım işleri başlatılmıştır.

- Öte yandan, Brüksel Büyükelçiliği ve Brüksel Başkonsolosluğumuzun ortak olarak kullandıkları hizmet binasının, Kuveyt Büyükelçiliğimiz yerleşkesinin, NATO Daimi Temsilciliğimiz ile UNESCO Daimi Temsilciliğimizin konut binalarının, Nant, Miami ve Toronto Başkonsolosluklarımızın hizmet binalarının kapsamlı onarım işleri tamamlanmıştır.

- Diğer taraftan, Stuttgart ve Hamburg Başkonsolosluklarımız hizmet binaları onarım projelerine yerel makamlardan izin alınmasına ilişkin çalışmalara devam edilmiştir.

- Bakanlığımıza tahsisli İstanbul'daki Müşir Fuat Paşa Yalısı'nın güçlendirilmesi ve restorasyonuna ilişkin proje ihalesi gerçekleştirilmiştir.

- 2015 yılında yapım ve onarım işlerinin yanısıra temsilciliklerimizin ihtiyacına binaen gayrimenkul satın alımına da devam edilmiştir. Bu çerçevede, Seul ve Kopenhag Büyükelçiliğimiz ile Rodos Başkonsolosluğumuz için yeni hizmet binaları, Nairobi Büyükelçiliği ve Addis Ababa Büyükelçiliğimiz ile Cidde Başkonsolosluğumuz için yeni yerleşke arsaları satın alınmıştır.

b) 2016 yılı Yatırım Programı kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan çalışmalar:

2016 Yılı Bütçemizdeki yatırım ödeneklerinin önemli bir bölümü yeni açılacak temsilciliklerimiz için kiralanacak binalar ile ihtiyacı olan temsilciliklerimizin gerekli ve kapsamlı onarımlarının yapılması, devam eden ve başlatılacak olan 36 adet inşaat işin proje çalışmalarının, yapım işlerinin devam ettirilmesi, bina/arsa satın alınması için kullanılması planlanmaktadır.

İnşaat, onarım faaliyetleri kapsamında;

- Ankara Karakusunlar Semtindeki arsamızda inşa edilecek olan Bakanlığımız Yeni Yerleşkesi, 2016 yılı yatırım programına dahil edilerek, yapım ihalesinin bahar aylarında gerçekleştirilmesi, hemen akabinde inşaatına başlanması hedeflenmektedir.
- New York Türkevi binasının projelendirme çalışmalarının Temmuz 2016 ayında tamamlanması, hemen akabinde yapım ihalesi çalışmalarının başlatılması, mevcut binanın yıkım işinin ise Ekim 2016 tarihine kadar gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.
- Mogadişu Büyükelçiliği yeni yerleşkesinin inşaatı 2016 Mart ayında tamamlanacak ve geçici kabulü yapılarak binaya taşınılacaktır.
- Oran Diplomatik Site’de inşa edilecek olan “Diploması Akademisinin” proje aşaması tamamlanmış olup, en kısa sürede ihalesinin yapılarak inşaatına başlanması hedeflenmektedir.
- İnşaatlarına 2015 yılında başlanan İslamabad Büyükelçiliği Memur Konutu ile Strazburg Başkonsolosluğu /Avkons Daimi Temsilciliği, Bağdat Büyükelçiliği ve Karaçi Başkonsolosluğu yeni yerleşke inşaatlarının yapımına devam edilecektir.
- Addis Ababa ve Niamey Büyükelçiliklerimiz ile Cidde Başkonsolosluğumuzun yeni yerleşkelerine ilişkin danışmanlık hizmeti ihaleleri gerçekleştirilerek, proje ve ihale dokümanlarının hazırlanması çalışmaları başlatılacaktır.
- Dakka, Nairobi, Hartum Büyükelçiliklerimiz ve Erbil Başkonsolosluğumuzun yeni yerleşkeleri ile Madrid Büyükelçiliğimizin hizmet binası inşaatına ilişkin yapım ihalelerinin 2016 yılının ilk aylarında gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.
- Almanya özelinde; Almanya ile ülkemiz mevzuatına uygun bir yöntem oluşturulmasına ilişkin çalışmalar tamamlanarak Köln Başkonsolosluğu, Nürnberg Başkonsolosluğu, Münster Başkonsolosluğu ve Hamburg Başkonsolosluğu. kançılara binalarına ilişkin proje yöneticisi ihalelerinin gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

- Müşir Fuat Paşa Yalısının restorasyon projelerinin tamamlanarak yıl sonundan önce yapım ihalesi hazırlıklarının başlatılması planlanmaktadır.

- İhalesi 2014 ve 2015 yıllarında gerçekleştirilen Belgrad Büyükelçiliği kançılara yerleşkesi, Kopenhag Büyükelçiliği ikametgah binası ve müştemilati ile Milano Başkonsolosluğu kançılara ve ikametgah binası onarımı işleri 2016 yılında tamamlanacaktır.

- Proje ve ihale dokümanlarına ilişkin çalışmaları 2015 yılında tamamlanan Varşova Büyükelçiliği yeni hizmet binası ile konut ve personel konutunun, Anvers Başkonsolosluğu hizmet ve konut binaları ile Helsinki Büyükelçiliğimiz konut binasının onarımlarına ilişkin yapım ihalelerinin yılın ilk yarısında gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Diğer taraftan, yıl içinde ortaya çıkacak ihtiyaçlar doğrultusunda da diğer temsilciliklerimizdeki zaruri onarım işleri yaptırılacaktır.

- Kopenhag, Seul, Pretorya, San Hose, Gaboron, Santiyago, Varşova Büyükelçiliklerimiz ile Amsterdam Başkonsolosluğumuzun hizmet, Meksika, Lahey Büyükelçiliklerimiz ile Edinburg Başkonsolosluğumuzun hizmet ve konut, Atina Büyükelçiliğimizin konut binalarında yapılması planlanan onarım işlerine ilişkin danışmanlık hizmeti ihalelerinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Satın alma faaliyetleri kapsamında,

Roma, Bağdat, Bükreş, Budapeşte, Tiflis ve Helsinki Büyükelçiliklerimiz ile Urumiye, Amsterdam ve Londra Başkonsolosluklarımız için konut/hizmet binası veya arsa satın alınması (Londra Başkonsolosluğu ve Amsterdam Başkonsolosluğu için kiralama seçenekleri de değerlendirilecektir) amacıyla geçtiğimiz dönemde başlatılan çalışmaların yıl içinde neticelendirilmesi, ayrıca, ihtiyaca ve bütçe imkanlarına göre yıl içinde temsilciliklerimiz tarafından iletilecek satın alma/kiralama taleplerinin değerlendirilmesi planlanmaktadır.

c) Kiralama giderleri:

Henüz devlet malı yerleşim düzenine kavuşturulamamış temsilciliklerimizin hizmet, resmi konut, lojman binaları ve garaj ile makine teçhizat ihtiyaçları kiralama yoluyla giderilmektedir. Kiralama giderlerinden her yıl Bütçe Kanunuyla belirlenen limitler çerçevesinde personele kira katkısı ödemeleri de bu giderlerden karşılanmaktadır.

2015 yılında yeni açılan Gaboron Büyükelçiliği (Botswana), San Hose Büyükelçiliği (Kostarika), Prizren Başkonsolosluğu (Kosova) hizmet ve konut binaları, Kigali Büyükelçiliği (Ruanda), İslam İşbirliği Teşkilatı (Suudi

Arabistan), Süleymaniye Konsolosluk Ajanlığı (Irak) hizmet binaları olmak üzere toplam 12 adet yeni bina kiralaması yapılmıştır.

Ayrıca, Kuala Lumpur Büyükelçiliği (Malezya), Wellington Büyükelçiliği (Yeni Zelanda), Dubai Başkonsolosluğu (Birleşik Arap Emirlikleri) hizmet binası, Kiev Büyükelçiliği (Ukrayna) resmi konut ve hizmet binası, Köstence Başkonsolosluğu (Romanya) Atina-Pire Başkonsolosluğu (Yunanistan) resmi konut binası, Erbil Başkonsolosluğu yerleşkesi olmak üzere toplam 9 adet temsilcilüğümüz için muhtelif sebeplerle yeni kiralamalar yapılmıştır.

Öte yandan, büyük bir çoğunluğu sağlık, güvenlik, ikamet ve diğer yaşam koşulları bakımından mahrumiyet bölgesi olarak nitelendirilebilecek, bazı durumlarda savaşların ve iç karışıklıkların da yaşandığı Sahra-altı Afrika ülkelerinde bulunan yeni temsilciliklerimizde görevlendirilen Bakanlığım personeli için de mücbir sebeplerle lojman kiralánmaktadır. Söz konusu Temsilciliklerimizden; Abidjan (Fildişi Cumhuriyeti), Addis Ababa (Etiyopya), Akra (Gana), Asmara (Eritre), Bamako (Mali), Cibuti (Cibuti), Dakar (Senegal), Darusselam (Tanzanya), Harare (Zimbabve), Hartum (Sudan), Juba (Güney Sudan), Kampala (Uganda), Kinşasa (Kongo Demokratik Cumhuriyeti), Librevil (Gabon Cumhuriyeti), Maputo (Mozambik), Niamey (Nijer), Nuakşot (Moritanya), Trablus (Libya) ve Yaounde (Kamerun) Büyükelçiliklerimiz ile Mumbai (Hindistan), Erbil (Irak) ve Misurata Başkonsolosluklarımız (Libya) olmak üzere toplam 172 adet görev tahsisli kiralık memur lojmanı bulunmaktadır.

Sonuç olarak, 2015 yılında 21 bina kiralánmış, mevcut kiralık gayrimenkuller de dâhil kiralama giderleri olarak 2015 itibariyle toplam 91.401.375 TL harcama yapılmıştır.

d) Dış Temsilciliklerimizin fiziki güvenlik sistemleriyle ilgili çalışmalar:

Yatırım programımızdaki bir diğer zorunlu önceliği, geçmişte olduğu gibi günümüzde de farklı mahreçli terör örgütlerinin tehdidine maruz kalan ve bazı durumlarda sıcak çatışma şartlarında görev yapan Dış Temsilciliklerimizin güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması oluşturmaktadır. Bölgemizde ve dünyada meydana gelen gelişmeler misyonlarımızın fiziki güvenlik koşullarının en üst seviyede sağlanmasına olan sürekli ihtiyacı ortaya koymaktadır.

e) Dış Temsilcilik binalarımızın tefrişi:

2015 yılında da Yurtdışı Temsilciliklerimizin demirbaş eşya taleplerinin mali mevzuat ve bütçe olanakları dahilinde karşılanmasına devam edilmiş ve bu

çerçeve, kuruluş/büyük onarım/yeni alım veya kiralama sonrası ya da yenileme ihtiyacı nedeniyle 13 Misyonumuzun kapsamlı tefrişatı gerçekleştirilmiştir.

Bu bağlamda, NATO Daimi Temsilciliğimiz, Asmara Büyükelçiliğimiz ve Zagreb Büyükelçiliğimiz ile Şanghay Başkonsolosluğumuzun resmi konutları, İslam İşbirliği Teşkilatı Daimi Temsilciliğimiz, Brüksel Büyükelçiliğimiz, Düsseldorf, Prizren ve Miami Başkonsolosluklarımızın hizmet binaları, Gaboron Büyükelçiliğimiz ve Meşhed Başkonsolosluğumuzun hizmet binaları ve resmi konutları ile Erbil Başkonsolosluğumuzun resmi konut ve ek hizmet binaları tefriş edilmiştir. Ayrıca, Encemine Büyükelçiliğimizin hizmet binası ve resmi konutunun tefrişatı tamamlanmıştır.

Sözkonusu tefrişatlar ve Temsilciliklerimizin diğer demirbaş malzeme ihtiyaçları için toplam 9.766.736 TL harcanmıştır.

Öte yandan, Mogadişu ve Kişinev Büyükelçiliklerimizin yeni yerleşkeleri ile Kiev Büyükelçiliğimizin ahiren kiralanan hizmet binasının kapsamlı tefrişine ilişkin süreç devam etmektedir.

f) Taşıt alımları:

Malumları olduğu üzere, esasen dış temsilciliklerimizin ulaştırma ve temsil hizmetlerinde kullanılmakta olan taşıtlar, gerektiğinde yurtdışına gerçekleştirilen ziyaretler sırasında yüksek düzeyli devlet erkanına da tahsis edilmektedir. Özellikle güvenlik önlemleri taşıtların büyük bir bölümünün ekonomik ömrünü doldurmuş olması, onlarcası terör saldırılarında şehit düşmüş, çok sayıda ülkede terör tehdidinde maruz kalan ve çatışma bölgelerinde görev yapan mensuplarımız açısından güvenlik zafiyeti doğurmaktadır. Bu itibarla, bahse konu taşıtların güvenlik ve temsilin gerekleri ile devletimizin itibarına uygun nitelikte olmaları önem arz etmektedir.

2015 yılı Yatırım Programı kapsamında dış temsilciliklerimize tahsis amacıyla Bakanlığımızca 80 adet güvenlik önlemleri taşıt talep edilmiş, Bakanlar Kurulumuzun Kararı ile 35 adet güvenlik önlemleri taşıtın satın alınmasına izin verilmiştir.

Sayıları hızla artan dış temsilciliklerimizin ve yine sayıları hızla artan diğer kamu kurumlarının yurtdışı müşavirliklerinin taşıt ihtiyacına kalıcı bir çözüm bulunabilmesini teminen Yatırım Programı çerçevesinde Bakanlığımıza tahsisi öngörülen taşıt sayılarının artırılması önem arz etmektedir.

Dış temsilciliklerimizin bulunduğu bölgelerdeki terör tehdidi, çatışmalar, artış gösteren adi suçlar ve tarihi husumetler nedeniyle temsilciliklerimizin güvenlik

önlemleri taşıtlarının yenilenmesi ve tehdit seviyesinin yüksek olduğu temsilciliklerimize mevcut taşıtlarına ilaveten yeni güvenlik önlemleri taşıtlar tahsis edilmesi gerekmektedir. Bu itibarla 2016 yılında Bakanlığımızca mümkün olduğunca fazla sayıda güvenlik önlemleri taşıtların satın alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çerçevede, Bakanlığımızca 2016 yılı yatırım programı kapsamında dış temsilciliklerimiz için 80 adet güvenlik önlemleri taşıtların satın alınması talep edilmiş olmasına karşın, bütçe imkanlarının ancak 40 adet güvenlik önlemleri taşıtların satın alınmasına müsaade edeceği anlaşılmaktadır.

Diğer yandan, araçların yıpranmasına bağlı olarak her geçen yıl anılan taşıtlar için yapılan harcamalar da artmakta, eski model güvenlik önlemleri taşıtlardan bazılarının mutlak bakım-onarım masrafları, yeni bir binek taşıtların satın alma bedeline ulaşabilmekte ve bu durum Bakanlığımız bütçesine ciddi bir mali yük getirmektedir. Bu itibarla, on yaşın üzerindeki taşıtların süratle elden çıkarılarak yerlerine yenilerinin satın alınması ve taşıtlar parkımızın Bakanlığımızın ihtiyacına uygun niteliğe kavuşturulması, güvenlik mülahazalarının yanı sıra, bahsekonu eski taşıtlar için yapılan bakım/onarım giderlerinden tasarruf sağlanması açısından da elzem görülmektedir.

g) Ankara Palas Devlet Konukevi:

Malumları olduğu üzere, Cumhuriyet Dönemi'nin Ankara'daki ilk yapılarından olan ve Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk tarafından da kullanılmış bulunan Ankara Palas Devlet Konukevi'nde ülkemizi resmi amaçla ziyaret eden yabancı heyet üyeleri ağırlanmakta, sözkonusu heyetler için resmi çalışma yemekleri düzenlenmektedir. Ankara Palas Devlet Konukevi'nde Ulu Önderimiz Atatürk'ün Hatıra Odası da yer almaktadır.

Ankara Palas, taşıdığı öneme karşılık geçtiğimiz zaman içinde yıpranmış, malzemelerinin birçoğu kullanılamaz hale gelmiş olup, mevcut haliyle ülkemizi temsile uygun olmayan bir duruma düşmüş bulunmaktadır. Binanın temsile uygun olmayan sözkonusu durumu nedeniyle yabancı resmi heyetlerin Ankara Palas yerine, diğer otellerde ağırlanması cihetine gidilmekte, bu ise doğal olarak Konukevi'nin maddi gelirlerinde ciddi bir azalma yaşanmasına sebep olmaktadır.

Gelinen aşamada, Ankara Palas'ın içinde bulunduğu sözkonusu mali kısır döngüden çıkartılmasını teminen, altyapı eksikliklerinin giderilebilmesi, eskimiş malzemelerinin yenilenmesi ve mali yetersizlikten dolayı zaman içinde piyasaya birikmiş borçlarının ödenebilmesi için Hazineden mali destek sağlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Yapılacak sözkonusu mali katkının ve Hazine'ye ödenmekte olan kar payı oranının %15'ten %1'e çekilmesinin de mali düzenin

işleyişine büyük katkıda bulunacağı, Döner Sermaye işletmesi olan ve mevcut haliyle sürekli zarar eden Ankara Palas'ı mali açıdan önemli ölçüde rahatlatacağı düşünülmektedir.

Dışişleri Bakanlığı 2016 Yılı Bütçesi:

Bakanlığımın 2016 yılı bütçesi 2.739.482.000 TL olarak Plan ve Bütçe Komisyonunun onayına sunulmuş olup, 10 Şubat 2016 tarihinde yapılan görüşmede kabul edilmiştir.

Bütçe teklifimiz, dış politika hedeflerimizin tam olarak yerine getirilebilmesi amacıyla ve ödeneklerimizin etkin, verimli ve ekonomik kullanılmasına yönelik mali disiplin ilkeleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Yurt içinde ve dışında Bakanlığımızın fiziki ve mali imkanlarının yeterli düzeye yükseltilmesi, dış politikamızın saygın ve başarılı bir şekilde uygulamaya konulmasında önem taşıyan unsurların başında gelmektedir.

Çok boyutlu ve vizyoner dış politikamızın bir sonucu olarak çeşitli alanlarda ve coğrafyalarda yeni görev ve sorumluluklar üstlenmeyi sürdüren Bakanlığımızın bütçe teklifinin % 75'i karşılanmış ve konsolide bütçe içindeki payı binde 4,80 olmuştur. Söz konusu miktarın çok daha üst seviyelere çıkartılmasının uygun olacağına inancımı siz Saygıdeğer Milletvekillerimizle yeniden paylaşmak istiyorum.

Bu vesileyle 2016 yılı bütçesinin ülkemiz için hayırlı olmasını diliyor, Bakanlığım ve Hükümetimiz adına saygılar sunuyorum.